SELECT

Proverbs of all Nations:

FOUR THOUSAND AND UPWARDS

ALPHABETICALLY ARRANGED AND TRANSLATED,

INTO

MARÁTHI COUPLETS

BY

SADÁSHEW WISHWANÁTH.

Bombay:
PRINTED AT GANPAT CRISHNAJEE'S PRESS.
1858.

सर्वदेशांतील निवडक ह्मणी

चार हजारावर.

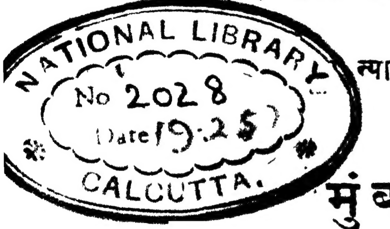

इंग्लिश ग्रंथांवरून वर्णक्रमानें जोडून

सदाशिव विश्वनाथ

याणीं

मराठी भाषेंत छंदोबद्ध केल्या

त्या

मुंबई

येथें

गणपत कृष्णाजी यांचे छापखान्यांत छापिल्या.

इसवी सन १८५८

चतु:सहस्राधिकवाक्यमाला।। धरुनि ए बी सि अशाक्रमाला।।

यत्नेंग्रथीलीबरीसज्जनांही।। ल्यावीस्वकंठींबहुसाधनांही।।

TO

JUGANNATHJEE SHUNKERSETT ESQUIRE

FELLOW OF THE UNIVERSITY OF BOMBAY

&c. &c. &c.

THIS SMALL WORK

IS

DEDICATED,

AS A TOKEN OF GREAT RESPECT AND GRATITUDE

BY

HIS MOST OBEDIENT SERVANT

THE AUTHOR

जगन्नाथजी शंकरशेट

यांस

हा ग्रंथ

परम आदरानें

ग्रंथकारानें

नजर केला

असे.

जगन्नाथजी शंकरश्रेष्ठ यांसी ।। समर्पीयेला ग्रंथ हा आदरेसी ।।
बहूदेश भाषांतराच्या ह्मणीचे ।। अती गोड जे अर्थ ते यांत साचे ।।

PREFACE.

The work owes its origin to a desire which I have entertained for a long time of being in some way useful to my fellow countrymen and circumstances having placed me in a position to command the whole of my time, I thought I could not better employ the declining years of my life than by devoting the leisure with which I was blessed to the collection and translation of select proverbs of all nations.

Of the utility of such a work, there can be no question. Proverbs are as it were, the quintessence of the wisdom of mankind and although now-a-days the multiplicity of books and the rapid increase of cheap literature prevent them from engaging that degree of attention which their importance demands yet their utility is none the less obvious for this neglect. How often the accidental reading of an aphorism or a maxim has directed a man to a career of virtue or weaned him from a course of dissipation; and I have often thought that the prominent inscription of select sayings and proverbs on the doorways and other places in the interior of our schools and colleges would impart a tincture as it were to the future conduct and character of the young men receiving instructions within their walls. " The proverbial

wisdom " Says Lavater as quoted in *Fielding's Proverbs of all nations*- " The proverbial wisdom of the populace in the streets, on the roads, and in the markets instructs the ear of him who studies man, more fully than a thousand rules ostentatiously displayed. " " Proverbs, says *D'Israeli* in his *Curiosities of Literature*, give a deep insight into domestic life, and open for us the heart of man, in all the various states he may occupy—a frequent review of Proverbs should enter into our readings; and although they are no longer the ornaments of conversation, they have not ceased to be the treasures of thought."

It is not for the Translator to speak of his own work. It claims no other merit than what zeal, earnestness and industry in the execution may be entitled to; and he shall feel himself amply rewarded for whatever labour and trouble it has cost him, if the work in any way prove useful to his countrymen and confirm the virtuous in their career of good doing, and wean the dissipated from their round of thoughtlessness.

Bombay 2nd May 1856.

I have looked at a collection of "Proverbs belonging to all nations" compiled and translated into Marathi by Sadashew Wisswanath.

The proverbs are generally good, and the Marathi Translation is, with very few exceptions, correct; it often, indeed, is very happy, and the writer evidently has great command of the Marathi language.

The work is fitted to be both interesting and useful.

J. Murray Mitchell

Bombay 1st September 1856.

I have, at the request of Mr. Sadashew Wishwanath, looked over his collection of the Proverbs of all Nations translated into Marathi couplets; and I have pleasure in saying that I think the work a very meritorious one indeed, and likely to be very useful to the Natives. It is executed with judgment and taste The translations are in general of a very ingenious and happy character.

JOHN WILSON.

प्रस्तावना.

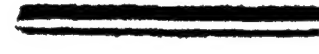
—o—

सुमारें तीन वर्षांपासून या ग्रंथाविषयीं माझ्यामनांत घोळतहोतें, शेवटीं ईश्वरकृपेनें माझा उद्देश सिद्धीसगेला. प्रथमत: आरंभ केला तेव्हां पुष्कळ अडचणी येतील, असें वाटत होतें; परंतु मोठ्या उत्साहानें व श्रमानें हें काम तसेंच चालविलें, आणि ईश्वरकृपेनें सर्व अडचणी दूर होऊन हा ग्रंथ समाप्त झाला आहे. तो मी परोपकारबुद्धीनें आपल्या देशबांधवांच्या हितार्थ प्रगट केला आहे, तर अबालवृद्धांनीं ह्याचा आदरपूर्वक स्वीकार करावा; ह्मणजे माझ्या श्रमाचें सार्थक होईल. पूर्वी अशाप्रकारचे लहानसान चारपांच ग्रंथ छापून प्रसिद्ध झाले; परंतु त्यांत ह्मणी फारथोड्या असून छंदोबद्ध नाहींत. हल्लीं मीं एक सारखे सतत तीनचार वर्षें श्रम करून इंग्लिश ग्रंथाचें पुष्कळ आलोडन करून त्यांतून हें सारभूतअमृत काढलें आहे, ह्याचा सर्व रसिक जन आस्वाद घेतल्यावांचून राहणार नाहींत. आणि तेणेकरून परमेश्वरदत्त माझी बुद्धि आणि अमूल्यकाळ ह्यांचा सद्व्य झाला असें हर्षानें मी मानीन.

माझी पूर्ण खात्री आहे कीं, तरुण मनुष्यांच्या अंत:करणरूप आलवालामध्यें सद्विचारांकुर उत्पन्न होऊन परिपक्व दशेस येण्याला व बध्दमूल होण्याला अनुभवसिध्द अमूल्य ग्रंथांतून वेंचून काढलेल्या उपदेशपर वाक्यांमृताचें भांडार दुसऱ्या कोणत्याही पुस्तकांत आढळणार नाहीं. तरुण मनुष्यास तर हा ग्रंथ फार उपयोगी आहे, कारण कीं, हें संसार

रूप नाटक ज्या रंग भूमीवर होत आहे, तिचें वास्तवीक स्वरूप काय आहे, ह्याचें चांगलें ज्ञान ह्यायोगानें प्राप्त होईल. इंग्लिश भाषा शिकणारे हिंदू व मराठी भाषा शिकणारे इंग्लिश अशा उभयतांसही या ग्रंथाचा उपयोग होईल. यापैकीं कित्येक उपदेशपर वाक्यें लहान मुलांनीं ध्यानांत ठेवण्याजोगीं आहेत. व कित्येक तरुणांनीं व कित्येक वृध्दांनीं अशा अवस्थात्रयाश्रितांस ह्याचा उपयोग होईल यांत संशय नाहीं.

या ग्रंथाची प्रथमच आवृत्ति आहे, यास्तव यांत कोठें अशुध्द किंवा न्यूनाधिक पडलें असेल, व कांहीं दोष घडले असतील, तिकडे लक्ष न देतां क्षीरहंसन्यायानें सुज्ञाहीं केवळ गुण ग्रहण करावे, अशी माझी विनय पूर्वक प्रार्थना आहे.

हाबालबोधार्थप्रयत्नलोकीं ।। हितार्थआहेह्मणुनीविलोकीं ।।
जनानुकूलस्थितिसींधरीतो ।। स्वदुर्गुणांतोनरसंहरीतो ।।

लोकोक्तिह्याज्यामनुजासिठाव्या ।। तेणेंसभेमाजिअहोवदाव्या ।।
शास्त्रानुकूलाबुधवक्त्रजन्या ।। सर्वांनुभूतिंस्तवहोतिमान्या ।।

विद्वज्जनांस प्रार्थना.

अनेकभाषाज्ञसुसाह्यकेलें ।। पाहूनिसच्छब्दचियोजियेले ।।
तथापिजेजेदिसतीअमान्य ।। सुधारुनीयांकरिजेसुमान्य ।।

आर्या

रचिलांसदाशिवानें ।। वाक्यावलिविश्वनाथतनयानें ।।
तीशोधिलीबुधवरें ।। कृष्णेंदेऊनिलक्ष्यसुमनानें ।।

लेखांत लाघव यावे ह्मणून संकेताने खुणा लिहिल्या आहेत.

अ॰ ह्मणजे अर्थ.
गु॰ „ गुजराथी.
पु॰ „ पुन्हा.
म॰ „ मराठी.
सं॰ „ संस्कृत.
हिं॰ „ हिंदुस्थानी.
ह्म॰ „ ह्मण.

SELECT

PROVERBS OF ALL NATIONS:

A

1 A bad workman quarrels with his tools.

2 A bad wound heals; a bad name kills.

3 A barley-corn is better than a diamond to a cock.

4 A beggar, a borrower, and a child, are all three destitute of understanding.—*Oriental.*

5 A beggar's son struts like a peer.—*Oriental.*

6 A bird in the hand is worth two in the bush.

7 A bitter jest is the poison of friendship.

8 A black cloud threatens, but a white cloud gives rain.—*Oriental.*

9 A black hen lays a white egg.—*French.*

10 A blanket is a shawl to a beggar.—*Oriental.*

11 A blate cat makes a proud mouse.—*Scotch.*

12 A blind man needs no lamp.—*Persian.*

सर्व देशांतील निवडक म्हणी

करितां काम नये जाण, ठेवी हात्येरां दूषण. हिं० नाचनजाने अंगन तेढा.
झाली जखम भरून येते, अपेश मोठें दुःख देतें.
कोंबड्यास जोंधळ्याचा एक दाणा, रत्नापेक्षां वाटतो अधिक जाणा.
मूल भिक्षुक आणि ऋणी, यांस समज नसतो पुर्तेपणीं.

भिक्षुकाचा पुत्र गर्वानें, वागे थोराचे चालीनें. हिं० वकर थोडा, दिमाख बडा.
एक असतां हातीं पक्षी, झाडीं दोहोंचा लाभ लक्षी. अ० हातीं आलें नसोडावें, थोर लाभानधावावें.
थट्टा निकरानें करिती, मैत्री विषप्राय वाटती. पु० करूंजातां अति चेष्टा, स्नेहांत पडे बहु फांटा.
कालीबादली डरावनी, धोला बरसनहार.

असतां काळी कोंबडी, घालितसे श्वेत अंडीं. अ० काय असे रंगावरी, केवळ गुण ग्रहण करी.
गरीबाची घोंगडी, त्यास ती शालजोडी. हिं० फकिरका कामला, वही उसका दुशाला.
असतां मांजर अंध, उंदिर होतो धुंद. अ० असतां यजमान सुस्त, सेवक होतो खाऊनमस्त.
आंधळ्या कारण, दीपाचें नपडे जाण.

13 A blind man will not thank you for a looking-glass.

14 A blind man would be glad to see the moon. —*Oriental.*

15 A blithe heart makes a blooming visage.—*Scotch.*

16 A blockhead takes a whole night, for what a clever fellow will do in an hour.—*Oriental.*

17 A boaster and a liar are cousin-germans.

18 A broken friendship may be soldered, but will never be sound.

19 A buffalo does not feel the weight of his own horns.—*Oriental.*

20 A busy tongue makes the mind repent at leisure.

21 A camel came into a mad village, the people thought that it was God.—*Oriental.*

22 A candle lights others and consumes itself.

23 A careless watch invites the vigilant foe.

24 A charitable man is the true lover of God.

25 A chaste eye exiles licentious looks.

26 A cheerful countenance is the index of a good heart.

27 A child may have too much of his mother's blessings.

28 A chip of the old block.

29 A civil denial is better than a rude grant.

30 A close heart and an open face will carry you through the world.

31 A clear conscience fears no accusation.

दर्पण आंधळ्याकरीं, देतां न होय उपकारी.

आंधळा पाहातां चांद, होय मोठा आनंद.

खुश दिल ज्याचें असे, मुख त्याचें फुल्लें दिसे.
मुरखकी सारीरात, चतरकी एकबात.

बढाईखोर आणि लबाड, उभयतां असती भाऊबंद.
तुटली मैत्री जडली जाती, अखंडित चालत नसती.

भैंसकों अपानें सींग भारी नहीं. अ० स्वबालकाचें पोषण, नाहीं
वाटत कठिण.
फार बोल बोलतो, पश्चात्ताप पावतो.
बावलें गावमें उंट आया, लोग जानें परमेसर पाया.

मेणबत्ती स्वतां जळती, प्रकाश दुसऱ्या देती. अ० चंदना परी
झिजावें, उपकार लोकीं करावे.
सुस्त असतां पाहारेकरी, गलीम येतो भीतरीं.
जो ईश्वरास मानतो, तो धर्मात्मा असतो.
दुष्ट संगतीनें मन, दोषी नकरिती सुजन.
मनामाजी सुखी दुःखी, त्याचें चिन्ह जाणा मुखीं.
आईचे लाडामुळें, मूल होई खुळें.

एके माळेचे मणि, एका सारखे एकगणी.
थट्टाकरून बक्षिस करी, नदेण्याची बरोबरी.
गुममन उत्तम वाचा धरी, तो मुखें देश पलाटन करी.

कर नाहीं, त्यास डर नाहीं.

32 A close mouth shows a wise head.

33 A closed fist is equal to a plum.—*Oriental.*

34 A coming misfortune must be borne with patience; when it is gone, you are liberated.—*Oriental.*

35 A contented mind is a continual feast.

36 A contented mind is an inestimable treasure.

37 A covetous man is always in want.

38 A corrupt fountain cannot send forth fresh streams. —*Oriental.*

39 A coward always boasts of his courage.—*Persian.*

40 A coward and a boaster are near akin.

41 A coward may boast when he is safe.

42 A cracked bell can never sound well.

43 A crooked tree will have a crooked shadow.

44 A crown will not cure the headache, nor golden slipper the gout.

45 A cursed cow has short horns.

46 A day after the fair.

47 A debauched son of a noble family is a foul stream from a clear spring.

48 A deceitful friend is worse than a deadly serpent. —*Persian.*

49 A deceitful peace is more hurtful than open war.

मौन धारण करतो, तो शाहाणा दिसतो.

बंधीमूठ लाख बराबर. मं० झांकली मूठ सवालाखाची.

आतेका नांव सहज्या, जातेका नांव मुक्ता. अ० आलेंदैवीं सहनकरणें, गेल्यावरी मुक्त होणें.

मनीं संतोषातें मानी, जिकडे तिकडे मेजवानी. सं० सदासंतुष्ट मनसःसर्वाःसुखमयादिशः

जें कीं मना समाधान, तेंचि रत्नाचें निधान.

लोभी मनुष्याची श्रद्धा, तृप्त होईना कदा.

खारे पाणी आडांत, गोडें कोठून पोहऱ्यांत.

भित्रा युद्धीं सरे मागें, शूरत्वाची बढाई सांगे.

एक्या जातीचे प्राणी, भित्र्या बढाईखोरा गणी.

जोंवरी देखिलें नाहीं पंचानना, तोंवरी जंबुक करी गर्जना.

फुटकी घांट नकरी, नाद चांगल्यापरी. अ० वेडा झाला, कामांतून गेला.

वांकडे झाडीं, छाया वांकडी. अ० स्वभाव जो वांकडा, तो नीट नहोय बापडा.

माथ्याचें दुखणें बरें होईना मुकुटानें, पायाचें ना सुवर्णजोड्यानें.

गाय मारकी असती, तिचीं सिंगें लांब नसतीं. अ० सुज्ञ दुष्टाचे हातीं, सत्ता कांहीं नदेती.

बाजार उठूनिया गेला, मग आला खरीदीला. हिं० सुखे धानो पानी पढा.

व्यसनी पुत्र कुलीनाला, शुद्ध जळातूनि जैसा नाला. पु० सूर्यापोटीं शनैश्चर.

कपटी मित्राचें मन, अधिक दुष्ट सर्पाहून. सं० दुर्जनस्यच सर्पस्यवरंसर्पोनदुर्जनः

कपटाचा सल्ला घातक, लढाई नाहीं इतकी बाधक.

50 A deed done has an end.—*Italian.*

51 A deformed body may have a beautiful soul.

52 A deluge of words and a drop of sense.

53 A diligent man can always find leisure, a lazy one never.

54 A dog cannot digest boiled milk.—*Oriental.*

55 A drowning man will catch at a straw.

56 A durable good is preferable to a transitory one.

57 A fair, beautiful, and chaste woman is the perfect workmanship of God.—*Greek.*

58 A fair wife without a fortune, is a fine house without furniture.

59 A fair woman, without virtue, is like palled wine.

60 A faithful friend is the medicine of life.

61 A famous prince is honored,a famous thief is hanged. —*Oriental.*

62 A fat kitchen makes a lean will.

63 A fault confessed is half redressed.

64 A fault, once denied, is twice committed.

65 A festival in a forest.—*Oriental.*

66 A fig to the doctor when cured.

67 A flatterer is a most dangerous enemy.

68 A flow of words is no proof of wisdom.

69 A flowing hand keeps friend friendly.

शेवटास गेलें, तें कार्य झालें.

दिसतां कुरूप कलेवर, आत्मा असतो सुंदर. अ० कुरूपतेवरी
नजाणें, आत्मा आपले परी माने.

शब्दांचा सिंधु, अकलेचा एक बिंदु.

उद्योगी याशीं मिळे अवकाश, आळशींया नमिळेचि खास.

कुत्तेकूं खीर, नही पचती. अ० हलक्याचे पोटांत कांहीं गुह्य
राहात नाहीं.

बुडतां मनुष्य घाबरे, जें मिळे तें हातीं धरे.

चिरकाल भाजी भाकर बरी, पक्वान क्षणिक न आदरी.

गोरी सुरेख पतिव्रता, ईश्वरी कन्याची पूर्णता.

दिसे सुंदर स्त्री भाग्याविना, जैसा विशोभित दिवाणखाना.

सुंदरी सदाचरणाविण, नासले दुधा प्रमाण.

खरामित्र अमोलिक, औषधा परी तारक.

नामे शाहा कमा खावे, नामे चोर मारा जावे. अ० सभ्यास
भूषण, चोरास दूषण.

बहुत मेजवान्या करितां, पैका नराहे मागें पुरता. पु० ठेवतां
मोठी चूल घरीं, पिशवी लहान करी.

अपराधातें कबूल झाला, तेव्हां दोष अर्धा उडाला.

कबूल अपराध नाहीं केला, तर तो दुप्पट दोषी झाला.

जंगलमे मंगल. अ० दुःखांत सुख.

गरज सरो, आणि वैद्य मरो.

आर्जविकाचें लक्षण, घातक शत्रू प्रमाण. अ० वरवर आर्जव
करी, घात त्याचे अंतरीं.

जेथें शब्दांचा सुकाळ, तेथें बुद्धीचा दुकाळ.

हात ओला, तर जग भला.

70 A fog cannot be dispelled by a fan.—*Japanese.*

71 A fool always comes short of his reckoning.

72 A fool and his money are soon parted.

73 A fool can make money; it requires a wise man to spend it.

74 A fool knows more in his own house, than a wise-man in another's.

75 A fool may chance to put something into a wise man's head.

76 A fool uttereth all his mind, but a wise man keepeth it till afterwards.—*Scriptural.*

77 A fool's heart dances on his lips.

78 A fool's speech is a bubble of air.

79 A fool's tongue is long enough to cut his own throat.

80 A fool's wrath is presently known; but a prudent man covereth shame.—*Scriptural.*

81 A friar who asks alms for God's sake, begs for two. —*Spanish.*

82 A friend is never known till needed.

83 A friend in court is worth a penny in the purse.

84 A friend in need is a friend indeed.

85 A friend to every body is a friend to no body. —*Spanish.*

86 A friendly admonition is a special point of true friendship.

87 A full purse never lacks friends.

पंख्यानें धुकें, नाहीं फांकें. अ० मोठे कार्यी अल्प यत्न, चाल-
त नाहीं हेंचि मार्ग.
मूर्ख मोठी कल्पना करी, अल्प प्राप्त होय तरी.
मूर्खापाशीं पैका येतो, अनादरें निघून जातो.
पैका मूर्ख मिळवितो, शहाणा उचित्त खर्च करितो.

मूर्खा स्वहिताचें गाणें, ज्ञानी लोक हिताहित जाणे.

मूर्ख कांहीं सुचवितो, सुज्ञा उपयोग होतो.

मूर्ख मनांतलें सांगतो, शहाणा राखून ठेवितो.

मूर्खाचें अंत:करण, उथळ असतें जाण.
मूर्खाचें बोलणें, तरंगाप्रमाणें.
मूर्ख फार बोलतो, आपले हातीं फसतो.
मूर्ख लवकर कोप करितो, शहाणा विवेकें आवरितो.

देव नामें भिक्षा मागतो, तो आपला अर्थ साधितो.

गरज लागे त्याचवेळे, मित्राची परीक्षा कळे.
दरबारीं आपला हितकर, तो तर पैशाचा चाकर.
संकटीं उपयोगीं पडतो, तोचि मित्र खरा असतो.
सर्व जनाला मित्र करी, त्याची मित्रता नखरी.

करी हिंताचें शिक्षण, खरें मित्रत्व लक्षण.

असतां पैक्याची पूर्णता, नाहीं मित्रांची न्यूनता.

88 A gallant, a son-in-law and a nephew, these three are never grateful.—*Oriental.*

89 A generous man gives and his cash-keeper is distressed at it.—*Oriental.*

90 A gift in need is a gift indeed.

91 A given horse should not be looked in the mouth.

92 A glutton is never generous.—*Gaelic.*

93 A gold bird has come into his hands.—*Oriental.*

94 A golden pot with a brass bottom.—*Oriental.*

95 A good appetite needs no sauce.

96 A good beginning makes a good ending.

97 A good companion makes good company.—*Spanish.*

98 A good conscience is the best divinity.

99 A good cause makes a stout heart and a strong arm.

100 A good jest bites like a lamp.

101 A good life keeps off wrinkles.

102 A good man can never be miserable, nor a wicked man happy.

103 A good man cares not for the reproofs of evil men.

104 A good name is better than riches.

105 A good name is rather to be chosen than great riches.

106 A good name keeps its lustre in the dark.

107 A good name lost is never retrieved.

108 A good name will shine for ever.

जार जामात भगिनीसुत, हे उपकार नाहीं आठवत. हिं०
ज्यार जवाइ भानेजा, येहीतिन्हो नहीं आपना.
दाता दे भंडारीका पेट फटे. म० खरचणाराचें खर्चतें, कोठवळ्याचें पोट दुखतें.
अर्थीदान महापुण्य, पात्रींदान महापुण्य.
धर्माची गाई, दांत कांगे नाहीं. अ० धर्माचें घेणें त्यास खोड नठेवणें.
खादाडाचीवृति, दानशील नसती.
सोनेकी चिडया हात लगीहै. अ० चांगला दाता, लागला हाता.
सोनेका गडवा और पितलकी पेंडी. अ० असतां सर्व गुण संपन्न, एक तरी राहातो दुर्गुण.
अति भूक लागे ज्याला, कालवणही नको त्याला.
असतां चांगली अगाडी, होती बरवी पिछाडी.
चांगला समागम, तो जाणा उत्तम.
प्रदीप्त अंतरदीप, तेंच ब्रह्मस्वरूप. हिं० मनमें चंगा, तो कठोरीमे गंगा.
चांगलें काम येतांहातीं, हुशारी हातापाया येती.
चांगली मस्करी, आवडते बरी.
चांगला वागे संसारीं, त्यास जरा नये लवकरीं.
सज्जन दुःखातें नमानी, दुःख वसे दुर्जना मनीं.

दुष्ट जन दोष ठेविती, सभ्य मनीं न आणितीं.
द्रव्यापेक्षां कीर्ति, लोक पसंत करिती.
चांगली कीर्ति उपार्जित, द्रव्यापेक्षां वाटे पसंत.
उत्तम कीर्ति सुशोभित, सर्वा ठायीं प्रकाशित.
हलके नांव पडलें ज्याचें, जन्मावरी तेंचि त्याचें. पु० अपकीर्ति झाली असतां, कठिण पडती सुधारतां.
मिळालेली उत्तम कीर्ति, सदा लोकीं प्रकाशती.

109 A good pilot sometimes suffers shipwreck, and a worthy man is sometimes unfortunate.

110 A good servant should have good wages.

111 A good temper is one of the principal ingredients of happiness.

112 A good wife and health, are a man's best wealth.

113 A good wife is the workmanship of a good husband.

114 A good word for a bad one is worth much, and costs little.—*Italian.*

115 A good word is as soon said as a bad one.

116 A goose quill is more dangerous than a lion's claw.

117 A grain of prudence is worth a pound of craft.

118 A grain of good luck is better than an ass load of skill.—*Persian.*

119 A grain of kindred is worth a cart load of friendship.—*Oriental.*

120 A great dowry is a bed full of brambles.

121 A great fortune is a great slavery.

122 A great name and little body.—*Oriental.*

123 A great reputation is a great charge.

124 A guilty conscience needs no accuser.

125 A hair of that man's head will never be crooked, whom God protects.—*Oriental.*

126 A handful of trade is a handful of gold.

शाहाणा कधीं नाडला जातो, गुणी कधीं अभाग्य होतो. पु० शाहाणा नाडतो, पोहणार बुडतो.
कामकरते मनुष्याला, मुशारा असावा चांगला.
स्वभाव ज्याचा चांगला, सदा सुख असें त्याला.

सुंदरस्त्री आणि समाधान, मनुष्याचें उत्तम धन.
पत्नी गुणें चांगली होणें, हें तो भ्रताराचें करणें.
वाईटापेक्षां चांगलें बोले, चांगल्यानें मान हाले.

वाईट चांगले बोल, त्यांचें समान तोल.
सिंहनखें महाक्रूर, लेखणी त्याहून निष्ठुर अ० एकाघायें एकचि मरे, लेख सर्वा वंशीं पुरे.
तिळभर चतुराईचें मोल, शेरभर हुंनराचें तोल.
हजार हुन्नर व्यर्थजाति, अनुकूळ नसतां जरा रति.

राइभर नाता और गारीभर आशनायी.

हुंडा घेऊन लग्न करणें, कंटक शय्येवर निजणें. अ० श्रीमंताची कन्या करणें, विषय भोग कष्टें घडणें.
जेवढें धन, तेवढें बंधन.
नाम बडा और दरसन थोडा. म० दिसेलहान मूर्ति, पण थोर आहे कीर्ति.
जेवढा व्याप, तेवढा संताप.
जाचें मन दोषग्राही, त्यास नलगे सूचक कांहीं.
जहांराखे करतार, वाको बाल न बांका जाय.

जैसा जैसा व्यापार चढे, तैसा तैसा पैसा वाढे.

127 A handful of common sense is worth a bushel of learning.—*Spanish.*

128 A handsaw is a good thing, but not to shave with.

129 A hare may draw a lion, with a golden cord.

130 A heartless servant is an enemy.—*Oriental.*

131 A high name is better than a high house.—*Persian.*

132 A hundred wise men are of one mind.—*Oriental.*

133 A hungry man is an angry man.

134 A husband without ability is like a house without a roof.—*Spanish.*

135 A joke never gains an enemy, but often loses a friend.

136 A king's favour is no inheritance.

137 A lazy man carries about him a perpetual burden.

138 A lazy man has many excuses.—*Persian.*

139 A liar is a bravo towards God, and a coward towards men.

140 A liar is not believed when he speaks the truth. —*Italian.*

141 A liar must have a good memory.

142 A liberal disposition is always poor.—*Oriental.*

143 A liberal mind is incapable of any base intention.

144 A libertine's life is not a life of liberty.

145 A lie begets a lie till they come to generations.

146 A lie has no legs, but a scandal has wings.

147 A life of pleasure and dissipation is an enemy to health, fortune and character.

148 A life without animation is a life of death.

काडीमात्र अकलेचें तोल, भाराभर विद्येचें मोल.

जाचे काम त्यानें करावें, इतरानें फजीत व्हावें.
सिंहा बांधून सुवर्णदोरी, ससा नेईल आपुल्या घरीं. अ० पाहून द्रव्यशक्ति, थोरही त्यापुढे लवती.
बेदिल नोकर, दुशमन बराबर.
उंच घरापेक्षां पाहे, लौकिक थोर आहे.
सो शाने एक मत्त. म० शंभर शाहाणे, अक्कल एक जाणे.
जो भुकेनें पिडिला, तो रागानें ग्रासिला.
भ्रतार सामर्थ्य हीन, जैसें घर छप्परा वीण.

थट्टा मित्रपणा दूर करी, थट्टा शत्रूला न आवरी.
राजकृपेवर वारसा, नाहीं चालत फारसा.
आळशाचे पाठीवरी, नित्य ओझ्याची स्वारी.
आळशी लोक, निमित्तें सांगती अनेक.
लबाडा ईश्वर भीती नाहीं, मनुष्या भिऊन राही.

लबाड सत्य बोलेजरीं, खरें लोक न मानिती तरीं.

लबाडाला स्मरण राहातें, तितुकें सात्त्विकाला नसतें.
आली हिंमत सदा मुफलस. अ० अति उदार, तो सदा नादार.
प्रशस्त मनाचा मानवा, सदा विचार बरवा.
सोदेपणाचा संसार, संकटीं गुंते वारंवार.
एक लबाडी पासून, अनेक होती उत्पन्न.
लबाडी आपले ठायीं राहाती, चाहाडी जगीं प्रसिद्ध होती.
ख्याली खुशाली केली जांनीं, धन शक्ति अब्रूची केली हानी.

जाचे अंगीं नाहीं पाणी, त्याचा जीव मेल्यावाणी.

149 A light purse makes a heavy heart.

150 A little mouth and big words.—*Oriental.*

151 A little neglect may breed great mischief.

152 A little pot is soon hot.

153 A little wind kindleth a great fire : a great one bloweth it out.

154 A lion at chase and a lamb at home.

155 A little with quiet is the best of all diet.

156 A live fly cannot be swallowed.—*Oriental.*

157 A living dog is better than a dead lion.

158 A lewd bachelar makes a jealous husband.

159 A loan should come laughing home.

160 A long life hath long miseries.

161 A lord without riches is a soldier without arms.

162 A lover is blind.—*Oriental.*

163 A mad bull is not to be tied up with a packthread.

164 A mad man and a fool are no witnesses.

165 A man has often more trouble to digest meat than to get it.

166 A man having honor and wanting wisdom is like a fair tree without fruits.

167 A man in a passion rides a horse that runs away with him.

168 A man in debt is stoned every year.—*Spanish.*

जाचे पाशीं नाहीं पैका, त्यास वाटे बोलतां शंका. पु० पै-
का नाहीं जाचे पदरीं, त्याचें अंतःकरण भारी.
छोटामूह बडी बात म० लहान तोंडानें, मोठा घास घेणें.
थोडी हईगई करणें, नुकसानी करून घेणें. पु० मिठाची केली
वाण, लोणच्यांत पडली घाण.
अल्प मनुष्य बहु कोपे, लहान भांडें लवकर तापे.
किंचित वाऱ्यासंयुक्त, अग्नि मोठा होय प्रदीप्त, मोठ्या वाऱ्यानें
विझतो, लहान असतांना तो.
गाय स्वघरीं, सिंह बाहेरी.
स्वस्थपणें थोडें खाणें, तेंचि अंगीं लागणे
जीति मखी नहीं निगली जाती. अ० आपला नाश संतोषानें
कोणीच न करिती जाणे.
मूये शेरसे जिति बिल्ली भली. अ० अरिष्टांतून पार पडणें, तो-
चि जिवाचा लाभ जाणे.
व्यभिचारी मनीं, स्वस्त्रीला तैसा गणी.
कर्ज घेता वाटे हौस, देतांना फाल्गुन मास.
फार वर्षें वांचणें, तितुकें दुःख भोगणें.
थोर गृहस्थ द्रव्यावीण, जैसा योद्धा शस्त्रहीन.
आशक अंधा होता है. सं० नपश्यतिचजन्मांधः कामांधोनैवपश्यति
कच्या धाग्यानें बंधन सैल, कैसा आकळे दांडगा बैल.
मूर्ख आणि वेडा, त्यांची साक्ष सोडा.
अन्न मिळवितां येतें, जिरवितां कठीण पडतें.

बुद्धिविना थोरपणा, जैसा वृक्ष निर्फळ जाणा.

रागाची स्वारी, अश्वाचे पाठीवरी.

जो मनुष्य कर्जदार, त्यास नेहमी शब्दमार.

169 A man in distress does as much as ten.

170 A man is not hung up for stealing a cucumber. —*Oriental*.

171 A man is not good or bad, for one action.

172 A man is valued as he makes himself valuable.

173 A man is a lion in his own cause.—*Scotch*.

174 A man, like a watch, is to be valued for his goings.

175 A man may be great by chance but never good by chance.

176 A man may hold his tongue in an ill time.

177 A man may forgive an injury but he cannot easily forget it.

178 A man may cause his own dog to bite him.

179 A man may love his house well, and yet not ride on the ridge.

180 A man may talk like a wise man, and yet act like a fool.

181 A man of gladness seldom falls into madness.

182 A man of parts may lie hid all his life unless fortune calls him out.

183 A man of straw is worth a woman of gold—*French*

184 A man of words and not of deeds, is like a garden full of weeds.

185 A man of understanding holdeth his peace—*Scriptural*.

186 A man that breaks his word, bids others be false to him.

187 A man that keeps riches and enjoy them not, is like an ass that carries gold and eats thistles.

188 A man without modesty is lost to all sense of honor and virtue.

घेरलें जास विपत्तीनें, काम करितो दसपटीनें.
ककडीके चोरीकों, गरदन नही मारते. अ० अल्प अपराध
करीं, शासन होय त्यापरी.
एके वेळीं वाईट बरी, मनुष्य परीक्षा न करी.
मनुष्य जातीचें मोल, कृतिच आहे ऐसें बोल.
मनुष्य आपले कामा वरीं, राहे हुशार सिंहा परी.
किंमत घड्याळीं चालीवरी, तैशी मानवीं पराक्रमावरी.
थोरपणा येतो दैवानें, सभ्य न होय त्या योगानें.

काळ आला उफराटा, न करी कोणाशींहा तंटा.
अपराधाची क्षमा करी, मनांतलें न जाय तरी.

आपल्या पायांवरती, कुऱ्हाड मारुन घेती.
मुलांचे लाड करावे, लाडानीं वेडे न करावे.

लोकां ऐकवी चतुरवाणी, करणी करितो मूर्खावाणी.
जास आहे सदा संतोष, त्याला क्वचित बुद्धिभ्रंश.
दैव उदय झाल्यावीण, गुणी प्रगट नाहीं जाण.

तृणतुल्य पुरुष जरी, सधन स्त्रीच्या बरोबरी.
कृति नसतां बहु बोलाचा, जैसा बाग उनाड झाडाचा.

ज्ञान्यास समाधान, असतें सदा जाण.
आपले वचन भंग करिती, तैसें लोक त्यांसीं आचरती.
असुनि द्रव्य आपले घरीं, गाढवापरी भोग नकरी.

ज्याचे मनीं लज्जा नाहीं, त्याचा थोरपणा कैसा राही.

189 A man without money, is a bow without an arrow.

190 A man without principles is commonly a man without character.

191 A man without reason is a beast in season.

192 A man's best fortune, or his worst, is a wife.

193 A man's folly ought to be his greatest secret.

194 A man's house is seen far off.—*Oriental.*

195 A man's own breast is the safest depository for his secret.

196 A merchant's happiness hangs upon chance, winds, and waves.

197 A merry heart doeth good like a medicine; but a broken spirit drieth the bones.—*Scriptural.*

198 A mill and a woman are always in want of something.—*Italian.*

199 A mill, a clock, and a woman, always want mending.

200 A mouse in time may shear a cable asunder.

201 A mouse must not think to cast a shadow like an elephant.

202 A new broom sweeps clean.—*Scotch.*

203 A nice wife and a back door, do often make a rich man poor—*Italian.*

204 A nod for a wise man and a rod for a fool.—*Hebrew.*

205 A nod from a lord is a breakfast for a fool.

206 A one eyed man is a king among the blind.—*Oriental.*

धनुष्य जैसें बाणावीण, तैसा मनुष्य धन हीन.
ज्या लोकांचे प्रमाण नाहीं, त्याची प्रतिष्ठा नसे कांहीं.

जाला बुद्धीचा अभाव, त्याचा पशूचा स्वभाव.
बरें वाईट जें भाग्य, पत्नी हेंचि जाणा योग्य.
मौर्ख्य न प्रगट करावें, आपले मनांत ठेवावें.
अपना घर दूरसे सुझताहै. म० आपलें आपल्याला घर, दी-
सतें असतां दूर.
मनुष्याचे पोटीं, आहे गुह्याची कोटी.

सावकाराची सौख्य गती, वाऱ्या वादळा वरती.

प्रसन्न मन औषध जसें, उदास मनें रक्त नाहींसें.

खिरटीस आणि स्त्रीस सत्वर, लागतो कांहीं पदार्थ निरंतर.

घरटी घडयाळ बायको, नीट करण्यावीण राहूं नको.

सतत कुरतुडतां उंदिर, खंडी मोठाही दोर.
पडते आपली छाया हत्तीप्रमाणें, ऐसें मनीं न आणावें उंदिरानें

नवी केरसुणी झाडितां बरी, नवा गडी काम सत्वर करी. हिं०
नवा नोकर, हरन मारे.
सुकुमार स्त्री आणि चोरवाट घरीं, मनुष्याचें घर खालीं करी.

मूर्खा असे सदा टोंचणी, शाहाण्यास इशारा जाणी.
मोठा मनुष्य मान हालवे, मूर्ख तेणें हर्ष पावे.
अंधोके गांवमें, काना राजा म० कासरांत प्रधान, लंगडी गाय जाण.

207 A partridge in the hand of a blind man.—*Oriental.*

208 A passionate temper renders a man unfit for business.
209 A peaceful mind is the virtuous reward.
210 A penny in the pound from an insolvent debtor. —*Oriental.*
211 A penny saved is a penny earned.
212 A penny spared is twice got.
213 A penny worth of mirth is worth a pound of sorrow.
214 A person is considered a guest for one and even two days, but become an intruder the third.—*Oriental.*
215 A person with his clothes torn never wants a companion in rags.
216 A pin a day is a groat a year.

217 A pitcher that goes oft to the well is broken at last.

218 A place of ill example may endanger a good man.
219 A poor man has not many marks for fortune to shoot at.
220 A poor man in an assembly is disbelieved though he is a speaker of truth.—*Oriental.*
221 A poor man's debt makes a great noise.
222 A poor man's wife is every one's sisterinlaw.-*Oriental.*
223 A poor man's wisdom is like a palace in a wilderness.
224 A port is a place of rest to a ship, but friendship to life.
225 A potter sleeps soundly for thieves will not steal his clay.—*Oriental.*

अंधेके हात बटेर. अ॰ वस्तुची नाहीं माहिती, असून काय मूर्खा हातीं.
रागीट स्वभावाचा, कोहींना उपयोगाचा.
मनालागीं सुख देतें, देणें सद्गुणाचें होतें.
जळल्या घरचा वासा, नादाराचा एक पैसा.

जो पैसा रक्षियेला, तोचि जाणा कमावला.
रक्षिला एक पैसा, दोहोंचा लाभ जैसा.
गव्हां इतुकें सुख, पायली इतुकें दुःख.
एकदिन मेहमान, दोदिन मेहमान, तिसरेदिन यहान. अ॰ एकदोन दिवस पाहुणा, तिसरे दिवसीं लाजिर वाणा.
फाटकीं वस्त्रें अंगावरी, तो जातीनें असतो भिकारी.

दिवसाची एक टांचणी वर्षांची बहु मिळवणी. अ॰ दिवसो दिवस एक पैसा, काळें करून होतो लैसा.
पापाचा घडा भरतो, शेवटीं फुटूनिया जातो. हिं॰ सोदिन चोंरके, एकदिन सावका.
वाईट जागेवर जातां, वाईटपणा येतो माथा.
गरीबाजवळ नसतां धन, दैव कैसें करील हरण.

रास्त गो मुफलस, मजलसमे झूठा. अ॰ गरीब खरें बोलती, सभेंत खोटें मानिती.
गरीबाला कर्ज जरी, होतो बोभाट लोकांतरीं.
गरीबकी जोरूसबकी भावी. अ॰ गरीब पाहाती, सर्व मस्करी करिती.
गरीबाची अक्कल, जैसा वनीं राजमाहाल.
बंदर विसावा जाहजा जैसा, मित्र विसावा जिवा तैसा.
सुख सोवे कुंभार जी चोर नले वांकी मिटी. अ॰ चोरी जाय ऐसा नाहीं अर्थ, त्यास झोंप लागे स्वस्थ.

226 A pound of care will not pay an ounce of debt.

227 A prince ought to be aware not only of his enemies but of his flattering friends.

228 A prince wants a million, a beggar but a groat.

229 A prince without justice is like a river without water

230 A proverb is an ornament to language.—*Persian.*

231 A proud look makes foul work in a fine face

232 A prudent man values content more than riches.

233 A prudent man will reflect before he forms a resolution.

234 A quiet conscience sleeps in thunder.

235 A quiet tongue shows a wise head.

236 A rascal grown rich has lost all his kindred.

237 A ready way to lose your friend, is to lend him money.

238 A religious man is to be found at the door of the mosque and a drunkard at the tavern.—*Persian.*

239 A rich fool is a wise man's treasurer.

240 A rich friend is a treasure.

241 A rich man's foolish sayings pass for wise ones. —*Spanish.*

242 A rich mouthful, a heavy groan.—*Spanish.*

243 A rigid adherence to duty often exposes to danger and death.

244 A rolling stone gathers no moss.—*Italian.*

245 A rotten apple injures its companion.

चिंता वाहतां बहुत, कर्ज न फिटें निश्चित.
आपले शत्रू पाहूनी, राहावें राजानें भिऊनी, सदा सावध
राहावें; भिऊन आर्जव्या पाळावें.
राजाची धाव राजाप्रमाणें, गरीबाची धाव त्यापरी जाणे.
राजा नीति हीन, जैसी नदी पाण्यावीण.
म्हण ही केवळ अलंकार, भाषणीं दिसे छबदार.
गर्व दर्पीचें लक्षण, दिसतें तोंडावरुन.
शाहाणा सदा संतोष मानितो, तालेवारीहून अधिक गणतो.
मनन करून पक्केपणीं, शाहाणा निश्चय करी मनीं.

स्वस्थ आहे आपले मनीं, त्यास निद्रा लागे गर्जनीं.
मौन धारण करीत असतो, शाहाणा ऐसा तोचि दिसतो.
दुष्टालागी मिळे धन, त्यागी आपले बंधुजन.
मित्रत्यागीं युक्ति करणें, कर्ज देउनिया मागणें.

फकीर पाहावा मशीदींत, मद्यपी मदिरा गृहांत.

द्रव्यवान असतां मूर्ख, शाहाणा त्याचा मालक.
मित्र पैकेकरी, तो निधानापरी.
अयुक्त वाणी धनवंत्ताची, वंदिति निंदिति पंडिताची सं० अ-
युक्तंस्वामिनोयुक्तं युक्तंनीचस्यदूषणं.
मिष्टान्न भक्षण करी, त्यासि दुखणें येतें भारी.
निकरानें करितां चाकरी, विघ्नें लागती माघारी.

घांसतां दगड सतत, शेवाळ निर्माण नव्होत. अ० गातां गळा
शिंपता मळा.
नासलें फळ दुसऱ्या फळा, नासूनि हरी त्याची कळा.

246 A rotten sheep infects the whole flock.

247 A scheming knave that overshoots his mark.
—*Oriental*.

248 A sensible foe, is preferable to a foolish friend.
—*Oriental*.

249 A servant is known by his master's absence.

250 A short neck and low forehead, are the marks of a bad disposition.—*Oriental*.

251 A single fact is worth a shipload of argument.

252 A sleeping ass eats no barley.—*Persian*.

253 A slight gift, small thanks.

254 A small demerit extinguishes a long service.

255 A small spark makes a great fire.

256 A smart reproof is better than smooth deceit.

257 A smatterer in every thing is generally good for nothing.

258 A snake though crooked every where else, is straight in his own hole.—*Oriental*.

259 A soft answer turneth away wrath, but grievous words stir up anger.—*Scriptural*.

260 A soft tongue breaketh the bone.

261 A sound conscience is a wall of brass.

262 A sound faith is the best divinity.

263 A spare and simple diet contributes to the prolongation of life.

कळपीं एका मेंढ्या रोग, सर्व मेंढ्या यांचा भोग. हिं० एक मछली, सारी झीलको गंदाती है.
अति शहाणा; त्याचा बैल रिकामा.

नादान दोस्तसे, दाना दुशमन भला.

नसतां धनी माथ्यावरीं, परीक्षा चाकराची करी.
कोताह गरदन तंग पीशानी, हरामजादेकी यही निशानी.

बहु भाषणा वरी, एक सत्यता खरी.
गाढव निजालिया वरी, दाणा नमिळे तरी. अ०काम जो नकरी. पोट कैसें भरी.
अल्प देणगी देणें, तेवढा उपकार घेणें.
अल्प अपराध जरी घडे, केल्या चाकरीवर पाणी पडे.
लहानशी ठिणगी, असते मोठी आगी.
मनांत ठेवणें कातर, त्याहून बरा शब्दमार.
अवघे कामांत थोडें जाणतो, बहुधा उपयोगी तो नसतो.

सांप सब जगे तेढा, पर आपनें बीलमें सीधा. अ०दुष्ट वांकडा सर्वां पाहीं, सरळ असे स्वगृहीं.
मृदु उत्तराचे अंतीं, होय रागाची शांति, कठीण शब्द बोलतां क्रोध वाढे तत्वतां.
मृदु वाणी बोलतां, पाडील जाणा तीक्ष्ण दांता.
दृढ अंत:करण, तोचि धातु स्तंभ जाण.
दृढ भाव, तोच देव, सं०नदेवोविद्यतेकाष्ठेपाषाणेनचमृन्मये, भावेहिविद्यतेदेवस्तस्मात्भावोहिकारणम्.
अल्प साधारण खाणें, नित्य आयुष्य वाढे तेणें.

264 A speech remains but time does not.—*Oriental.*

265 A spider dances by means of a stick.—*Oriental.*

266 A spot is most seen upon the finest cloth.
267 A stitch in time saves nine.
268 A stone does not rot in water.—*Oriental.*

269 A straight finger scoops out not clarified butter.
—*Oriental.*
270 A straight stick is crooked in the water.

271 A stroke at every tree, without felling any.—*Gaelic.*
272 A stumble may prevent a fall.
273 A thief knows a thief, as a wolf knows a wolf.
274 A thief passes for a gentleman, when stealing has made him rich.
275 A thief until he is caught is a king.—*Persian.*
276 A thousand pounds and a bottle of hay are just the same at doomsday.
277 A thousand probabilities do not make one truth.
278 A vain hope flattereth the heart of a fool.
279 A very great beauty is either a fool or proud.
280 A vicious education leads to a vicious life.
281 A virtuous education of children is a better inheritance for them than a great estate.
282 A virtuous life is the most imperishable monument.

बात रहजातीहै, बखत नही रहता. अ० शब्द राहातो, वेळ
निघून जातो.
लकडीके बल, मकडी नाचे. अ० थोराचे पाठबळावरती, जुलूम
लोकांवरीं करिती.
स्वच्छ कपिडा कांहीं, डाग झांकला नराही.
फाटते वेळीं टांचा मारी, बहु टांच्याचा श्रम हरी.
पानीमे पथर नही सडता. अ० कज्जा जरी लांबविला, तरी
जाणा नाहीं हरला.
सिधी अंगलीसे, घी नही निकलता. अ० खटपटीवीण, प्रतिष्ठा
नाहीं जाण.
घालतां सरळ लाकडी, पाण्यांत दिसती वांकडी. अ० सभ्य कु-
तर्क घेती, ते वांकडे दिसती.
मारतां एकएक घाय, तेणें झाडा नहोय अपाय.
जो ठेचा खातो, तो हुशार होतो.
जातीस जात ओळखती, तसें चोरास चोर जाणती.
चोरी करून धन मिळवितो, तो चोर असतां साव दिसतो.

अंगीं नलागे चोरीचा ठाव, तोंवरी चोर असतां दिसे साव.
लक्ष रुपये आणि कवडी, दोन्ही तुल्य जगबुडी.

अनेक कल्पना मनीं करी, त्याचें एकही सत्य नघडे तरी.
मूर्खास होतो संतोष, दाखवितां खोटी आस.
अति सौंदर्य आहे जेथें, अज्ञान बहुधा वसे तेथें.
देतां वाईट शिकवण, तेणें घडे दुराचरण.
द्रव्यापेक्षां विद्या धन, योग्य पुत्रा ऐसें मान.

सदाचरणाचें फळ ऐका, धोका नाहीं ऐसें लेखा.

283 A virtuous woman though ugly is the ornament of the house.

284 A wager is a fool's argument.

285 A washerman's dog, neither belonging to the house nor Ghat.—*Oriental.*

286 A well cultivated mind is preferable to rank and riches.

287 A white glove often conceals a dirty hand.—*Italian.*

288 A wicked life cannot make a happy death.

289 A wild goose never laid a tame egg.—*Irish.*

290 A wilful man will have his way.

291 A willing mind makes a light foot.

292 A wise enemy is better than a foolish friend· *Oriental*

293 A wise look may secure a fool, if he talks not.

294 A wise man begins in the end, a fool ends in the beginning.

295 A wise man endeavours to shine in himself; a fool to outshine others.

296 A wise man changes his mind; a fool never.-*Spanish*

297 A wise man gets learning from those who have none themselves.—*Oriental.*

298 A wise man is a great wonder.

299 A wise man knows his ignorance and a fool thinks he knows every thing.

300 A wise man makes all his passions subservient to his reason.

301 A wise man may look ridiculous in the company of fools.

पतिव्रता कुरूपशी, शोभे दीपज्योति जैसी.

अहंकारें करणें पण, तें तों मूर्खाचें लक्षण.
कुत्ता धोबीका नघरका नघाटका. अ० जो भ्रमण करितो, त्यास संसार नसतो.
धनिकाहून अधिक मान, घेती विद्वज्जन जाण. सं० विद्ययालभतेसर्वंविद्यासर्वत्रपूज्यते.
वस्त्र भूषणातें धरी, खोडी आछादन करी.
दुष्टाचरण आहे ज्याचें, सुख होइना अंतीं साचें.
अरण्य हंसिणीचे पोटीं, पिलें नाहीं होत गांवठीं.
आटखोर आटकरी, आवडता मार्ग धरी.
संतोष होऊन मन उठे, चालतां पाऊल हलकें वाटे.
दोस्त नादान, दाणा दुस्मान. अ० दुस्मान असावा, पण मूर्खनसावा.
मुख पाहातां शाहाणा दिसतो, बोलतां मूर्खपणा बाहेर पडतो.
शाहणे शेवट करिती, अधुरें मूर्ख टाकिती.

शाहाणा स्वप्रतिष्ठा मिळवितो, मूर्ख अन्याची प्रशंसा करितो.

मूर्ख आपला हेकाधरी, शाहाणा ठेवी विचारावरी.
अविद्वानाचे हातीं, शाहाणे शिकूनिया घेती.

जास आहे चातुर्य, त्याचें करिती आश्चर्य.
शाहाणा स्वज्ञान जाणतो, मूर्ख सर्वज्ञता मानितो.

बुद्धीनें इंद्रिय आवरितो, शाहाणाचि ह्मणावा तो.

शाहाणा बसे मूर्खां गणी, त्यासी लोक तैसा गणी.

302 A wise man is never deceived twice.—*Persian.*

303 A wise man's frown is better than a fool's smile.

304 A wise man's thought walks within him, but a fool's without him.

305 A wise son maketh a glad father; but a foolish son is the heaviness of his mother.—*Scriptural.*

306 A wit in his own eye is often a fool in the eye of the world.

307 A woman and a glass are never out of danger.

308 A woman and a grey hound must be small in the waist.—*Spanish.*

309 A woman conceals what she knows not.

310 A woman is konwn by her walking and talking. —*Oriental.*

311 A woman that loves to be at the window, is like a bunch of grapes on the highway.

312 A word and a stone let go cannot be called back.

313 A word is enough to the wise. See NO 204.

314 A work well begun is half ended.

315 A wounded reputation is seldom cured.

316 A young man idle, an old man needy.—*Italian.*

317 A young twig is easier twisted than an old tree.

318 A young woman married to an old man, must be like an old woman.

319 Above a brother but below the Lord knows what. —*Oriental.*

दोन वेळ शाहाणा, ठकत नाहीं जाणा. गु० कीकीरे कीकी, तो यक वार सीकी.
शाहाण्याचा क्रोध मूर्खाचें हासें, हास्यापेक्षां क्रोध चांगला दिसे.
शाहाण्या जवळ विचार असतो, तोतर मूर्खा पासीं नसतो.

सुपुत्र तो सुखा सांठे, कुपुत्र तो भारवाटे. सं० एकोपिगुणवान्पुत्रो निर्गुणैश्चशतैरपि.
आपणा आपण शाहाणा ह्मणवी, तो जगीं मूर्ख ऐसें जाणवी.

स्त्री आणि कांच मात्र, सदा असती भीति पात्र.
शिकारीकुत्रा आणि स्त्रिया, कमरेंत बारीक असाव्या.

स्त्रियेचे पोटांत, गुह्य नाहींच राहात.
चळण वळणा वरून, येतीं स्त्री ओळखून. सं० आकृतिरेवगुणावगुणान्कथयति.
खिडकी माजी उभी राहती, चालतां लोक तीस पाहाती, द्राक्षाचा घड दृष्टीपडे, तैसीइच्छा होय तिजकडे.
शब्दमार दगडमार, मागे नयेती हा निर्धार.
शाहाण्यास इशारत, मूर्खास टोंचणी.
काम चांगलें आरांभिलें, ह्मणजे जाणां अर्धें झालें.
प्रतिष्ठा भंगहोती, विरळा ती सुधारती.
निरुद्योगी राही तरुणपणीं, याचना करी ह्मातारपणीं.
कोवळें झाड फार लवतें, जुनें झाल्या कठिण पडतें.
वृद्धासीं लग्न केलेंतरीं, ह्मातान्यांसारिखी चाल धरी.

उपरका भडभाई, और निचेका अलखुदाई . पु० उपरकी सुबबनी, अंदरकी रामजानी.

320 Absence cools moderate passions, and inflames violent ones.

321 According to your purse govern your mouth.—*Italian.*

322 Accusing is proving, where malice and force sit judges.

323 Accusing the times is but excusing ourselves.

324 Action is the proper fruit of knowledge.

325 Action keeps the soul in constant health but idleness corrupts and rusts the mind.

326 Action polishes the mind, idleness corrodes it

327 Actions measured by time, seldom prove bitter by repentance.

328 Adversity flattereth no man.

329 Adversity makes wise, though not rich.

330 Advice is not often given from disinterested motives.

331 Advice to all, security for none.

332 Advise not what is most pleasant, but what is most useful.—*Greek.*

333 Admiration is the daughter of ignorance.

334 Adultery desires no procreation but pleasures.

335 Affair must suffer when recreation is preferred to business.

336 Affected superiority mars good fellowship.

337 Affection infects the good quality both of body and mind.

प्रवासानें प्रीति शांत होती, अति असतां दुःख देती.

पाहूनियां आपुला आदा, खर्च करीत असावा सदा.
द्वेषी आणि जुलमी न्यायाधीश बसती, खऱ्या खोट्याचा न्याय
विपरीत करती.
अवकाश नाहीं मला, निमित्त हें सांगण्याला.
कार्यापासून होती, ज्ञानाची प्राप्ति.
कामानें शरीर चांगलें राहातें, आळसानें मन मलिन होतें.

उद्योगानें मन स्वच्छ राहातें, रिकामपणानें मन खातें.
नेमानें जो काम करितो, तो पश्चात्ताप न पावतो.

विपत्ति आल्यावरी, आर्जव कोणी नकरी.
शहाणा होय आपत्काळीं, द्रव्यवान नहोय त्याच वेळीं.
निस्पृह बोध क्वचित एक, स्वार्थ बुद्धि असती अनेक.

जामीन राहूंनको कोणास, आपला सल्ला दे सर्वांस. ह्म० जामी-
न राहे, पदरचें वाहे.
उपदेश उपयोगी सांगावा, आवडता सोडून द्यावा.

बहुआश्चर्य मनीं वाहे, न पाहिलें त्याचें फळ आहे.
जारकर्मी मौज मारी, तो उत्पत्तीची आशा नधरी.
कामास अवकाश करिती, ते लोक व्यवहारीं फसती.

असतां चांगली दोस्ती, अभिमानाने बिघडती.
उत्तम देह मनोवृत्ती, त्यांना प्रीति बिघडविती.

338 Affections are harder to suppress than enemies to subdue.

339 After death, the doctor.—*French*. See No. 46

340 After dinner sit a while; after supper walk a mile.

341 After-wit is every body's wit.

342 After you have mounted, you kick away the ladder.

343 Agues come on horseback, but go away on foot.

344 Alike every day makes a clout on sunday.

345 All alike have their misfortunes.—*Oriental.*

346 All are not friends that speak us fair.

347 All are naked in one bath — *Oriental*. See No. 315.

348 All are not saints that go to Church.—*Italian.*

349 All are not thieves that dogs bark at.

350 All complain of want of memory, but none of want of judgment.

351 All covet, all lose.

352 All fellows at foot-ball.

353 All fools are not knaves; but all knaves are fools.

354 All good is the gift of God.

355 All gone to sixes and sevens.

356 All happiness is in the mind.

357 All is but lip-wisdom, that wanteth experience.

358 All is fine that is fit.

359 All is fish that comes to his net.

360 All is not at hand that helps.

361 All is not butter that comes from the cow.

कठिण शत्रूसी जिंकितां, त्याहूनी ममतेतें टाकितां.

रोगी मेल्यावरी, वैद्य आला घरीं.
जेवून बसावें क्षणभरी, रात्रीं जेवल्या फेरी करीं.
एकाच्या चातुर्या वरती, सर्वांची चातुर्यें चालतीं.
वर चढल्यावरीं, शिडीचा त्यागकरी. अ० कामापुरता, धरितो हाता.
दुखणें हत्तीच्या पायीं येतें, मुंगीच्या पायीं जातें.
सारे दिवस सारखे, नाहीं चालत देखे.
दशा एकसारखी, घरोघरीं देखी.
बोलून गोड असती, ते सर्व मित्र नसती.
एके हमाममे, सब नंगे. ह्म० वस्त्रा आडवें, सर्व जग नागवें.
जे जाती देवा, ते सर्व न बावा.
कुत्रे भुंकती हें कारण, नाहीं ठरवीत चोरपण. अ० ज्यावर
कुत्रे भुंकती, ते सर्व चोर नसती.
स्मरणाकरितां हाका मारिती, बुद्धि नसे हें जन नेणती.

सर्वांचा लोभ करणें, तर सर्वस्वीं हरणें.
मोठा गरीबासी खेळे, लहान थोर त्या नवेळे.
मूर्ख तितके दुर्जन नसती, दुर्जन तितके मूर्ख असती.
सर्व प्रकारें कल्याण होणें, तें तर ईश्वरी देणें.
गाढवाचा गोंधळ, लातांचा सुकाळ.
मानलें तर सुख, नाहीं तर दुःख.
ज्यास अनुभवाची वाण, बोल त्याचे फोल जाण.
जी वस्तू उपयोगी पडती, ती चांगली वाटती.
जें जाळ्यांत येतें, तें मच्छ असतें. अ० हातीं आला, तो लाभ झाला.
कांहीं जवळ असतें, तें उपयोगी पडतें.
गायीपासून उत्पन्न होतें, तें सर्व लोणी नसतें.

362 All lay load on the willing horse.

363 All may desert me, so my God desert me not.
—Oriental.

364 All men are not fit for all things.

365 All men think their enemies ill men.

366 All saint without, all devil within.

367 All the wit in the world is not in one head.

368 All the honesty is in the parting.

369 All the world will beat the man whom fortune buffets.

370 All things are difficult before they are easy.

371 All things are easy that are done willingly.

372 All things that great men do are well done.

373 All tongues are not made of the same flesh.

374 Almost and very nigh saves many a lie.

375 Alms are the golden key that opens the gate of heaven.

376 Alms-giving never made any man poor, nor robbery rich, nor prosperity wise.

377 Always refuse the advice which passion gives.

378 Always taking out of the meal tub, never putting in, soon comes to the bottom.

379 Amendment is repentance.

380 Among fools, he is the greatest that thinks he knows the most.

381 Among wise men, he is the wisest that thinks he knows the least.

घोडा खुशीनें भार घेतो, त्याजवर सर्व पडतो. अ० मऊ देखणें, कोपरानें खणणें.

सब छोडे मेरा रब न छोडे. म० सर्वांनें सोडावें, पण ईश्वरानें न त्यागावें.

कोठे कांहीं कोठे कांहीं, एक आहे एक नाहीं.

शत्रु दुष्ट असती, हें सर्व जन जाणती.

बाहेर दिसे भगवा, अंतर्यामीं कावा.

दुनया भर जी अक्कल, ती नाहीं एका जवळ.

वियोगानें कळती गुण, वियोग परीक्षेची खुण.

दैव नसतां अनुकूळ, जन होती प्रतिकूळ.

प्रथम अवघें अवघड, मग वाटें सुघड.

खुशीनें करणें, तें सोपें वाटणें.

थोर लोक जें करिती, त्यास वाहवा ह्मणती.

जिव्हा सर्व लोकांच्या, नाहींत एका प्रकारच्या.

प्रत्यक्ष जें दिसतें, तें खोटें वाटत नसतें.

दान धर्म किल्ली ह्मणावी, ती स्वर्ग द्वार उघडवी.

दानें गरीबी येईना, दैन्य चोरीनें जाईना, द्रव्यानें शाहाणा होईना, अळंकारें मान मिळेना.

सदा क्रोध्याचें अनुमत, नाहीं मान्य करवत.

साचवणीं वेंचितां थोडें थोडें, भर न घालितां पडे कोरडें.

पश्चात्ताप मनीं घडे, त्यासी सुधारणा जडे.

ह्मणतो मीच बहु जाण, तोचि एक मूर्ख जाण.

ह्मणतो थोडें मी जाणतों, तोचि शाहाणा ह्मणवितो.

382 Amongst men, some are jewels and some are pebbles.—*Oriental.*

383 An angry man opens his mouth and shuts his eyes. —*Italian.*

384 An artist lives every where.

385 An ass cannot be made a horse by beating.-*Persian.*

386 An ass covered with gold is more respected than a good horse with a pack-saddle.

387 An ass that carries a load is better than a lion that devours men.

388 An easy fool is a knave's tool.

389 An elephant, however lean, is valuable.—*Oriental.*

390 An enemy neither sleeps nor allow his foe to sleep. —*Oriental.*

391 An enemy to beauty is a foe to nature.

392 An emmet may work his heart out, but can never make honey. See No. 128

393 An empty bag cannot stand upright.

394 An empty belly hears no-body.

395 An empty purse fills the face with wrinkles.

396 An equivocation is first cousin to a lie.

397 An evil lesson is soon learned.

398 An honest and diligent servant is an humble friend.

आदमी आदमी अंतर, कोय हीरा कोय कंकर. सं० शैलेशै लेनमाणिक्यंमौक्तिकंनगजेगजे.

मनुष्य रागानें बोलतो, तेव्हां विवेकी नसतो.

असतां चांगला हुनरीं, सर्व ठिकाणीं पोट भरी. सं० विद्या मित्रंप्रवासेषुभार्यामित्रंगृहेषुच.

गधा पिटे, तेर्जी नहीं बनता. अ० मूर्खा केल्या शासन, शाहाणा नहोय जाण.

गाढव सोन्यानें मढविला, घोड्यापेक्षां अधिक मानविला. अ० मूर्ख जरी द्रव्यवान असतो, सर्व त्यांस मन्मान करितो.

गाढव भार वाहतो, सिंह हिंसा करितो. अ० मोठा वाईट आचरे, लहान काम करी बरें.

जो आहे बहु भोळा, त्यावर ठकाचा डोळा.

हथी हजार दुबले तनका, तोभी सव्वालाख टक्केका. अ० मोडला जरी सावकार, तरी व्यर्थ नाहीं जाणार.

दुशमान न सोवे, नसोने देवे. अ० शत्रूस चैन पडेना, त्रास देता चुकेना.

सौंदर्य जास आवडत नाहीं, तो ईश्वर कृत्या विरुद्ध पाहीं.

माशी मधूतें करी सहज, मुंगी यत्नें नकरी समज. गु० जेनु काम तेनेथी थाय, बिजो करेतो गोता खाय.

रिती पिशवी पाही, उभी रहात नाहीं. अ० असतां खालीं हात, मनुष्याचें नाहीं चालत.

भूक लागे ज्यास, लहान मोठें काय त्यास.

जाचा हात खालीं, त्याच्या सुरकुत्या गालीं.

दुटप्पी भाषण अवघड, केवळ लबाडीचें भावंड,

वाईट धड़ा जो असतो, तो तोंडी लवकर बसतो.

सेवक कामी आणि इमानी, चांगला आवडतो मनीं.

399 An honest employment is a most excellent patrimony.

400 An honest man is the most noble work of God.

401 An honest man's word is as good as his bond.

402 An honest mediocrity is the happiest state as man can enjoy.

403 An honorable death is better than an inglorious life. —*Greek*.

404 An hour in the morning is worth two in the evening.

405 An hypocrite pays tribute to God, only that he may impose upon men.

406 An idle brain is the devil's work-shop.

407 An idle head is a box for the wind.

408 *An ill man is worse when he appears good.

409 An ill man in office is a mischief to the public.

410 An illiterate king is a crowned ass.

411 An incensed lover shuts his eyes, and tells himself many lies.—*Latin*.

412 An inch of good fortune is worth a fathom of forecast.

413 An inquisitive fellow is a spy in disguise.

414 An irritable and passionate man is a down-right drunkard.—*Spanish*.

415 An oak is not felled at one chop.

416 An obedient wife commands her husband.

417 An obstinate heart shall be laden with sorrows.

खरा धंदा करी, चाले वारस्या परी.

खऱ्या मनुज्याची उत्पत्ति, ईश्वर कृतीची उंची प्रति.
खरे मनुष्याची वाणी, दस्ताऐवजाची मानी. अ० हत्तीचे दांत,
नाहीं मागें जात. सं० गजदंताइवनिर्गतासतां.
नेमे सर्व काम करी, त्याची सुख स्थिति खरी.

अंधारांत नराहाणें, राखून प्रतिष्ठा मरणें.

घटिका बरी प्रातःकाळीं, दोन घड्या समान सायंकाळीं.
दांभिक देवा नवसी, लोक पडावे आपुले फशीं.

रिकामा न्हावी, भिंतीस तुमड्या लावी. गु० नवरो वालण
पाटलां मुंडे.
रिकामपणाचे अंतीं, नाना कल्पना सुचती.
चांगला दिसतो वरवरीं, वाईट असून दुष्ट अंतरीं.
दुष्ट मनुष्य कारभारी, तेणें लोका उपद्रव भारी.
गाढव जैसा मुगुट धारी, तैसा राजा निरक्षरी.
कामातुर असत्य बोलतो, त्याशीं विचार नसतो.

बहु प्रयत्नाचा विस्तार, एक रती भारोभार.
शोधक हेऱ्या सारखा, लपून असतो देखा.
जो मनुष्य कोपी, तो गणी मद्यपी.

मारितां एक घाय, न तुटे मोठा साय.
पातिव्रत्य धर्म जीचा, मान ठेवी पती तिचा.
हट्टी याचें अंतःकरण, दुःखें भरतसें जाण.

418 An old dog cannot alter his way of barking.

419 An old goat is never the more reverend for his beard.

420 An old husband is a bed full of bones.

421 An old man in a house is a good sign.

422 An old mare with a finely adorned bridle.-*Oriental.*

423 An old naught will never be aught.

424 An old knave is no babe.

425 An old parrot does not learn —*Oriental.*

426 An old physician and a young lawyer.

427 An open countennce, often conceals close thoughts. —*Italian.*

428 An open door profits nothing if the countenance be shut.

429 An orator without judgment is a horse without a bridle.—*Greek.*

430 An unhappy fish often gets an unhappy bait.

431 An upright judge has more regard to justice than to man.—*Italian.*

432 Anger and haste hinder good counsel.

433 Anger begins with folly, and ends with repentance. —*Greek.*

434 Anger dieth quickly with a good man.

435 Anger is often more hurtful than the injury that caused it.

436 Anger may glance into the breast of a wise man but rests only in the bosom of fools.

म्हाताऱ्या कुत्र्याची, चाल जाईना भुंकण्याची. अ० जित्याची खोड मेल्या, जात नाहीं कांहीं केल्या.
म्हातारा बकरा जरीं झाला, तरी न मानावें त्याचे दाढीला.
तरुणीला वृद्ध पती, न करावा ही सुमती. अ० म्हातारे भ्रताराचे संग, अस्छि सय्येचा प्रसंग.
म्हातारा असतां घरांत, घर दिसें सुशोभीत.
बुढ्ढी घोडी, लाल लगाम. अ० झालीया जरा प्राप्त, न शोभे लालवस्त्र.
जुनाट दुष्ट कांहीं, चांगला होत नाहीं.
जुनाट ठक असतो, तो अज्ञान नसतो.
बुड्ढा तोता, पढता नहीं. अ० म्हातारपणी, न राहे स्मरणीं.
तरुण जाणून वकील करा, वृद्ध तोचि वैद्य बरा.
हास्यवदनीं दिसतो, तो गुह्य झांकून ठेवितो. म्ह० हासता पुरुष रडति रांड, सदा अंतरी असति द्वाड.
कोणाशीं नबोले कांहीं, मुक्तद्वाराचें फळ नाहीं.
सभावक्ता निश्चयाविण, लगाम रहीत अश्व जाण.

अभाग्य मासोळीतें, गळीं मांस सदां मिळतें. अ० दैव हीन प्राण्यावरी. संकटे येती परोपरी.
न्यायाधिशाचे चित्त न्यायावरी, नसतें लहान थोरावरीं.

घाबरा असून अतिक्रुद्ध. त्याची मसलत होईना सिद्ध.
अज्ञानानें क्रोध येतो, पुढे पश्चातापानें जातो.

चांगल्या नरा राग येतो, क्षणमात्रे दूर होतो.
क्रोधापासून अपकार होतो, त्यापेक्षां क्रोध अधिक जाचतो.

क्रोध शहाण्या अंगी अल्प असतो, मूर्खा पोटीं सर्वदा वास करितो.

437 Angry men and drunken men, during the fit, are distracted.

438 Any kind of government is better than no government at all.

439 Apelles was not a master painter the first day.

440 Apothecaries would not give pills in sugar unless they were bitter.

441 Application in youth makes old age comfortable.

442 Apply to yourself to learning and honest pursuits.

443 Argue not with those who delight in quarrels.

444 Argus at home, but a mole abroad.

445 Arrangement prevents trouble and makes task easy.

446 Arrogance is the obstruction of wisdom.

447 Art is gained by great labour and industry.

448 As a bird is known by his note, so is a man by his discourse.

449 As bird that wandereth from her nest, so is a man that wandereth from his place.—*Scriptural.*

450 As a dog returneth to his vomit, so a fool returneth to his folly.—*Scriptural.*

451 As a vessel is known by the sound, so men are proved by their speeches.—*Greek.*

452 As a wolf is like a dog, so is a flatterer like a friend.

453 As is the tree, so is the fruit.

454 As is the workman, so is the work.

455 As life without learning is unpleasant, so learning without wisdom is unprofitable.

मद्यपी आणि कोपिष्ट, अमलानें बुद्धि भ्रष्ट.

कसलें तरी राज्य असावें, बंडामध्यें नराहावें.

चितारी दिवसीं एका, तयार होत नाहीं ऐका.
कडू मात्रेचें सेवन, साखरेंत सांगती वैद्य जाण.

तरुणपणीं जो व्यासंगी, म्हातारपणीं तो सुखासंगी.
विद्या बरी अभ्यासावी, नीति तशीच चालवावी.
भांडखोराशी मौन धरीं, तें बहु होय हितकारी.
घरांत वाघासमान, बाहेर कोल्हा जाण.
बंदोबस्ते श्रम न पडती, सुखें कार्यें घडून येतीं.
अहंकाराचे मुळें, ज्ञानास लागे खुळें.
परिश्रमाचें बळें, कला कौशल्य केलें.
स्वरेंपरीक्षा पाखराची, बोलण्यानें मनुष्याची. म्ह० मन जाणावें बोलानें, झाड जाणावें फुलानें.
कोटें सोडून पक्षी भ्रमण करीतो, तैसा मनुष्य स्थान सोडूनियां जातो.
कुत्रा आपले ओकीं परतयेतो, तैसा मूर्ख स्वाभावावर जातो.

मडकें कळतें वाजविण्यानें, मानवीं परीक्षा बोलण्यानें.

लांडगा दिसतो कुत्र्यासारिखा, तैसा आर्जवी मित्र लेखा.
यथा बीजं, तथांकुरः गु० जेवो वड तेवा टेटा, ने बाप जेवा बेटा.
जैसा कामकरी, तैसें काम करी.
विद्या विना संसार नाहीं सफळ, बुद्धि विना विद्या नाहीं अनुकूळ.

456 As long as a man has money, he will have friends and flatterers.

457 As long lives a merry heart as a sad.

458 As meekness moderates anger, so clemency moderates punishment.

459 As sight in the eye, so is the mind in the soul.-*Greek.*

460 As the mine, so is the soil. See No. 453.

461 As the old cock crows, so crows the young.

462 As the shadow follows the body, so good deeds accompany fame.

463 As the touch-stone trieth gold, so gold trieth men.

464 As vice is eradicated, virtue will spring up and flourish.

465 As virtue is its own reward, so vice is its own punishment.

466 As water poured on an inverted pitcher, so is instruction to deaf ear.—*Oriental.*

467 As we know not what evil may befall ourselves, it is very unbecoming to mock others.

468 As the wind blows, you must set your sails.

469 As you are never sure of an hour, never squander away a minute.

470 As you give, so you will get.—*Oriental.*

471 As you make your bed, so you must lie on it.-*Scotch.*

472 As you salute, you will be saluted.—*Italian..*

473 As you sow, so you shall reap. See No. 470.

असतील शितें, तर मिळतील भुतें. अ० सोयरेधायरे संपत्तिचे
लोक, निर्वाणीचा एक पांडुरंग.
उल्हास आणि उदासपणा,अंत:करणीं समान जाणा.
विनय क्रोधा कमी धरवी, करुणा शासन कमी करवी.

डोळ्या अवलोकन साक्षे, जिवां तैसें मन आहे.
जाती तशी पुती, खाण तशी माती.
म्हातारे कोंबडे आरवती, तैसें पिलें पाहूनिया शिकतीं. अ० व-
डील जैसें आचरती, तैसें मुलें सहज करितीं.
छाया देहातें सोडीना, कृति कीर्तीतें मोडीना.

परिक्षा करी कसोटी सोन्याची, द्रव्यानें होय मानवाची.
समूळ दुर्गुण गेल्यावरी, सद्गुण मनीं संचार करी.

सद्गुण हेंचि प्रतिदान, दुर्गुण तेंचि शासन.

उपडे घड्यावर पाणी, बहिऱ्या जवळ कहाणी. हिं० फथरपर पाणी
पडे भीजे पण भीने नही,मूरखसें गीयान कहे बुझे पण रीझेनही.
नकळे काय काय अरिष्टें येतीं या भोगा, वास्तव हासूं नयेरे
दुसऱ्याच्या दैवयोगा.
वारें जैसें लागणे, तैसें शिडातें हाकारणें. अ० प्रसंगा प्रमाणें,
चालावें सर्वांने.
क्षणाचा भरवसा नमानावा, काळ व्यर्थ नघालवावा. सं० क्षणं-
चित्तं क्षणंवित्तं क्षणंजीवति मानवः
देवेगा,' सोपावेगा.
अंथरूण पाहून पाय पसरा, आद्य पाहून खर्च करा.
आदरासी प्रत्यादर, शठ देखून शाठ्यकर.
जैसा बोना, वैसा उगाना. ह्म० यथा श्रम तथा लाभ.

474 Ask thy purse what thou shouldst buy.

475 Aspiring to things beyond their reach, is the ruin of many.

476 Assiduity in labour produces riches and fame.

477 At the gate where suspicion enters, love goes out.

478 At the working-man's house hunger looks in, but dares not enter.

479 At weddings and funerals, friends are discerned from kinsfolk.

480 Avarice increases with wealth.—*Italian.*

481 Avarice is always in want and never satisfied.

482 Avarice is always poor, but poor by her own fault.

483 Avarice makes us blind.

484 Avoid a slanderer, as you would a scorpion.

485 Avoid that which you blame in others.

B.

486 Backbiters are of base character.

487 Backbiting oftener proceeds from pride than malice.

488 Bad company leads to ruin.

489 Bad example spreads like a pestilence.

490 Bad luck often brings good luck.

491 Barefooted men must not go among thorns.

492 Base manners will soil the finest clothes.

पैक्याचा पाहूनियां सुमार, मग खरेदी स्वीकार.
दुर्लभाची आशा धरिती, आपल्यां हिता दूर करिती.

उद्योगातें करी श्रमानें, त्याला सर्वही मिळे क्रमाने. अ० उद्यो-
ग्याचे घरीं, लक्ष्मी नांदे परोपरी.
संशय शत्रु प्रवेशतो, प्रेमभाव तेव्हां पळतो.
उद्योग्याचे घरीं, क्षुधा प्रवेश नकरी.

लमीवऱ्हाडी स्मशानी, मित्र परिक्षा त्यास्थानीं.

पैका मिळे जैसा, लोभ वाढे तैसा.
धरी लोभ जो सर्वदा, त्याची तृप्ती नव्हेय कदा.
लोभी राहे कंगालपणें, कंगाल होय आपले गुणें. पु० असून-
पैका गांठी, नखाई पुरता पोटी.
लोभामुळे अंध होतो, भलत्याठायीं बांधला जातो.
चहाडखोरा न आदरी, विंचवा परी त्याग करी.
आपला दोष सोडी, मग दुजाचा खोडी.

जे चाहाड खोर, त्याला ह्मणूं नये थोर.
कपट आणि अभिमान, चहाडपणा तेथें जाण.
कुसंगाशीं संग, प्राणाचा भंग.
करितां वाईट अचरण, पसरतें महामारी प्रमाण.
दुर्दशा जाती, दैव दशा येती.
कांटेऱ्या वरून नजाणें, उघडे पायांनीं मनुष्यानें.
हलकेपणी वागतो, वस्त्री डाग लागतो, अ० कुमार्गी जातो, ब-
ट्टा लागतो.

493 Bashfulness is an enemy to poverty.

494 Be a father to virtue, and father-in-law to vice.

495 Be a friend to thyself and others will be so too.

496 Be active, for idleness is the rust of the mind.

497 Be always more ready to forgive than to return an injury.

498 Be astonished at nothing, the world is full of wonders.

499 Be careful in your promises and just in your performances.

500 Be civil that you may become great.—*Persian.*

501 Be deaf to the quarrelsome and dumb to the inquisitive.

502 Be frugal in your time but not at the expence of your health.

503 Be good in your office, you'll keep the longer on.

504 Be humble when you are young and you shall be honored when old.

505 Be just to all but trust not all.

506 Be liberal but let not thy liberality exceed thy ability.

507 Be merciful to a fallen enemy.

508 Be mindful of past favors.

509 Be not a baker if your head be of butter.—*Spanish.*

510 Be not as a lion in thy house, nor frantic among the servants.

511 Be not choleric; it will make you look old.

512 Be not ungrateful to your old friend.—*Hebrew.*

513 Be patient in adversity and humble in prosperity.

514 Be slow to promise, quick to perform.

गरीबी येती, लज्जा जाती.
सद्गुणांचा हो रक्षिता, दुर्गुणांचा हो वर्जिता.
आप भला, तो जग भला.
आळस मनाचा मळ, जातो असतां चपळ.
अपराधीं सूड न घेणें, त्वरीत क्षमा करणें.

विस्मय किती धरिसी मनीं, बहुत चमत्कार जनीं.
विचार करूनि कबूल करा, कबूल केल्या मागें नसरा.

सर्वांशीं चांगलें वागणें, थोरपणा मिळवीणें
भांडखोरांचे ऐकूं नये, कुचेष्टखोराशीं बोलूंनये.

उगाच काळ हा घालवूं नये, बहु श्रमही जीवा देऊं नये.

दरबारीं सर्वांशीं बरे वागणें, तेणें होईल बहु दिन टिकणें.,
तरूणपणीं नम्र होशी, वृद्धपणीं मान घेशी.

खरेपणा सर्वांशीं चालवी, विश्वास सर्वांवरी नठेवी.
शक्तीहूनि फार, नको होऊं उदार.
पराजित शत्रूवर, क्षमा आणि दया कर.
उपकार मागले, ठेव मनीं चांगले.
अंगीं असतां पराक्रम, करूं नये हलकें काम.
गर्जून बोलू नये घरीं, राग झाडी ना चाकरावरी.

तापट प्रकृतीचा असतो, उत्तारवयाचा दिसतो.
जुने मित्रां सवें, क्रियानष्ट नव्हावे.
असतां संपत्ति लीन व्हावें, आपत्‌काळीं धैर्य धरावें.
वचन देतां धीर धरी, दिलें असतां पूर्ण करी.

515 Be so solicitous to avoid making enemies as to gain friends.

516 Be sociable but throw not your time away.

517 Be you never so high the law is above you.

518 Beads about the neck and the devil in the heart.

519 Bear, and blame not, what you cannot change.—*Latin.*

520 Bear your misfortunes with fortitude.

521 Beauty and wit will die, but virtue remains for ever.

522 Beauty and youth once banished can never be recalled.

523 Beauty in women is like the flower in spring; but virtue is the stars in heaven.

524 Beauty is commendable in some, but it ruins others.

525 Beauty is no inheritance.

526 Beauty is potent, but money is omnipotent.

527 Beauty is the flower but virtue is the fruit of life.

528 Beauty like glass is both brittle and irreparable.

529 Beauty may have fair leaves, yet bitter fruit.

530 Beauty may produce love but modesty preserves it.

531 Beauty produces love, cleanliness preserves it.

532 Beauty weeps and fortune enjoys.—*Oriental.*

533 Beauty without honesty is like poison in a box of gold.

534 Beauty without virtue is curse.

535 Begin well, if you wish to end well.

536 Beggars can never be bankrupts.

537 Beggars fear no rebellion.

538 Beggars must not be choosers.—*Spanish.*

मैत्री करितां यत्न करी, शत्रुत्वास दूर धरी.

चवघां सारिखें व्हावें, तेथें उगेंच न राहावें.
केव्हांही उन्माद नधरी, कायदा असे सर्वां शीरीं.
गळ्यांत माळा, पोटांत काळा.
जें फिरवितां येत नाहीं, तें सहन करून राही.
प्राप्त झालिया आपदा, धैर्य न सोडावें कदा.
सौंदर्य आणि चातुर्य जातें, सदाचरण काईम राहातें.
तरुणवय सौंदर्यपाही, गेल्यावरी परत येत नाहीं.

स्त्रीचे सौंदर्याचा भर, वसंत पुष्पापरी बहर, सद्गुण असतां पडे-
तेज, तारांगणा परी समज.
सौंदर्य कोणास शोभवितें, कोणाचा नाश करितें.
सौंदर्याची खाण नसते, दैवयोगें प्राप्त होते.
द्रव्य सत्ता सर्वां वरी, सौंदर्याची अल्प थोरी.
सौंदर्य संसाराचें फूल, सदाचरण त्याचें फळ.
अति सुंदरपणा, काचे परी जाणा.
सौंदर्याचा भर दिसे, फळ त्याचें कडू असे.
सौंदर्य देखून काम निर्माण, लाज मर्यादेनें रक्षण.
सौंदर्यानें कामाचा उद्भव होतो, स्वच्छतेनें सुंदरपणा रक्षितो.
रूप रोवे, भाग खावे. गु० रूपनी रडे, करमनी खाय.
सौंदर्य सत्व वृति वीण, जैसें कडू इंद्रावण.
सद्गुणा वांचून सौंदर्य, नाहीं दिसत सौभाग्य.
शेवट असावा चांगला, तर सुकर्मानें नीट चाला.
भिक्षुकांचें दिवाळें, न निघे कधीं काळें.
भिकाऱ्यास भीति, बंडाची नसती.
भिक्षुकाला द्यावें, तें त्याणें घ्यावें, अमुक मला असावें, तें त्या-
णें न पुसावें.

539 Begging a courtesy is selling liberty.

540 Behold his countenance and you need not ask his condition.—*Persian.*

541 Believe not all you hear and report not all you believe.

542 Believe only half of what you hear of a man's wealth and goodness.

543 Benefits grow old betimes but injuries are long livers.

544 Betray not trust; divulge no secret.

545 Better a good dinner than a fine coat.—*French.*

546 Better a lean peace than a fat victory.

547 Better an empty house than an ill tenant.

548 Better be a wise man's servant than a fool's master

549 Better be poor than wicked.

550 Better buy than borrow.—*Scotch.*

551 Better die a beggar than live a beggar.

552 Better do it, than wish it done.

553 Better give a shilling than lend and lose half a crown.

554 Better go about than fall into the ditch.—*Spanish.*

555 Better go to bed supperless than rise in debt-*Spanish.*

556 Better go to heaven in rags than to hell in embroidery.

557 Better half a loaf than no bread.

558 Better is a dinner of herbs where love is, than a stalled ox and hatred therewith.—*Scriptural.*

559 Better is small fish than an empty dish.

560 Better keep the devil out than turn him out.-*Scotch.*

आभार मागणें, ओशाळींत पडणें.
मुखावलोकनें, पूर्ण परिक्षा करणें.

ऐकीव सर्व न मानावें, मानलें सर्व न सांगावें.

ऐकींक धन आणि कीर्ति, मानूं नयेचि पूर्ति.

लवकर विसरती उपकार, फार स्मरीत अपकार.
करूं नये विश्वास घात, गुह्य ठेवी मनांत.
वस्त्रें सुख वरचेवरीं, उत्तमान्नें अभ्यंतरीं.
अल्पांत बरा सल्ला, मोठा वाईट हल्ला.
वाईट भाडेकरास घरें, देण्यापेक्षां खालीं बरें
व्हावा चाकर शहाण्याचा, न व्हावा धनीहो मूर्खाचा.
गरीब असावें, परी दुष्ट नसावें.
सामान रोखघेणें, उधार न ठेवणे. पु० बरे रोख घेऊन असणें,
उधारानें बहु फसणें.
भिक्षा मागून खाणें, त्यापेक्षां बरे मरणें.
कार्य करतों ऐसें ह्मणणे, त्याहून बरें करणें.
जर पांच देऊन बुडवणें, तर अधेलीनें सुटका करणें.
मार्गानें चालावें, आड मार्गी नजावें.
बरवें उपवाशी निजावें, कर्ज भरित न उठावें.
फाटकें नेसून पुण्यशील असावें, धडकें नेसून पापांत नसावें.

भाकर नाहीं घरीं, त्यापेक्षां अर्धी बरी.
भाजीभाकर आवडण, हें तें प्रीतीचें लक्षण, पक्कान्न घालून द्वे-
षकरी, ते कदापि न आदरी.
खालीं नदिसे पंगत, थोडें कांहीं असतां त्यांत.
दुष्टास दूर ठेवावा, अपमान नकरावा.

561 Better live within compass than have large comings in.—*Italian.*

562 Better late ripe and bear, than early blossom and blast.

563 Better late than never.—*Italian.*

564 Better lose a supper than have a hundred physicians.—*Spanish.*

565 Better no child than bad child.—*Oriental.*

566 Better pass a danger once, than be always in fear. —*Italian.*

567 Better spare to have of thine own than ask of others.

568 Better ten guilty escape than one innocent man suffer.

569 Better spared than ill spent.—*Scotch.*

570 Better to slip with the foot than the tongue.

571 Better to be alone than in bad company.— *Scotch.*

572 Better to be beaten than be in bad company.

573 Better to be idle than not well occupied.

574 Better to live well than long.

575 Better untaught than ill taught.

576 Better wait on the cook than the doctor.—*Scotch.*

577 Between truth and falsehood the distance is four inches.—*Oriental.*

578 Between two stools we come to the ground.

579 Between virtue and vice there is no middle path.

580 Beware equally of a sudden friend and a slow enemy.

581 Beware of a silent dog and still water.

आपले बेतानें राहाणें, पुढील मार्गावर न जाणें.

अकाळीं जें फळ येतें, तें लवकर गळून पडतें, काळेंकरून
उद्भवतें, तेंचि फळ स्थिरावतें.
नाहीं पेक्षां चांगलें, उशीरानें जरी झालें.
रात्रीचे फार जेवूंनयें, गरज वैद्यांची पाडूंनये.

कुसंतानापेक्षां, निसंतान बरें लक्षा.
वारंवार भय न धरीं, सुटका एके वेळीं बरी.

आपलें बाळगून ठेवावें, दुज्या जवळ न मागावें.
दाहा अपराधी सोडा, जर निर्दोषा होई पीडा.

वाईट मार्गीं खर्च करी, त्याहून कृपणता बरी.
पाय घसरतां होती बरे, जिव्हा घसरतां न सुधरे.
वाईट मंडळींत जावें, त्यापेक्षां एकटें राहावें.
घरीं बसून मार खाणें, वाईटा संगें नच जाणें.
वाईट कामीं गुंतून राहाणें, त्यापेक्षां स्वस्थ रिकामें बसणें.
थोडें वांचून चांगलें राहाणें, व्यर्थ राहून लाजिर्वाणें.
वाईट शिकून काय, जें नशिकल्या प्राय.
भूक लागेल तेव्हां खावें, न वैद्यां शरण जावें.
सच्च और झूठेमे, च्यार उंगलका फरक. अ० डोळ्या काना-
चे अंतर, चार बोटांचा फेर.
दोहों घरचा पाहुणा, नाहीं जेवणा ठिकाणा. अ० एका सांग-
तां दुजा लोटी, काम न होय शेवटीं.
सद्गुण दुर्गुणांत, नाहीं तिसरा पंथ.
धिमा शत्रु अकल्पित सखा, हें जाणून बहु हुशारी राखा.
कुत्रा मुका पाणी स्थिर, यांपासून असावें दूर.

582 Beware of a reconciled enemy and an untried friend.
583 Beware of little expenses; a small leak will sink a great ship.
584 Beware of him who regards not his reputation.
585 Beware of vinegar made of sweet wine.—*Italian.*

586 Beware to whom you commit the secrets of your mind.
587 Birds are entangled by their feet, and men by their tongues.
588 Birds of a feather flock together.

589 Bitter pills may have wholesome effects.

590 Blessed is he that expects nothing, for he shall not be disappointed.
591 Blessings are not valued till they are gone.
592 Blessings are upon the just; but violence covereth the mouth of the wicked.—*Scriptural.*
593 Boast not of the favours you bestow.
594 Boast not thyself of tomorrow; for thou knowest not what a day may bring forth.—*Scriptural.*
595 Boasting like gilt article is not the same within as without.
596 Bodily labors earn not much.
597 Bold and shameless men are masters of the world.
598 Boldness does not always succeed.
599 Borrowed garments never fit well.

शत्रूचा मित्र आणि मित्र अपरीक्षित, करितां राहे बहु हुशारींत.
लहान खर्च न ह्मणावे थोडे, लहान भोकानें तारूं बुडे.

ज्याशीं ना लौकिक पाहणें, त्याशीं बहु सावध राहाणें.
गोड दारूची खाटी, सहज रीतीनें होती. अ० शांत मनुष्याची
प्रकृति, चाळवितां बिघडती.
गुह्य कोठें सांगावें, ऐसें मनीं समजावें.

पक्षी पकडणें पायांनें, मनुष्य धरणें वाचेनें.

एकाजातीचे पक्षी मिळती, एका सारिखे सर्व दिसती. अ० वि-
द्वानास विद्वान, दुष्टास दुष्ट जाण.
असते कडू मात्रा जरी, बहु चांगल्या गुणा करी. अ० कडू
बोलून दाखवितो, तो गुणदायक असतो.
जोकां धरीत नाहीं आशा, त्याची नहोय निराशा.

सुख सरल्या अंतीं, त्याची गणना करिती.
आशीर्वाद धर्मादिका देती, दुष्टाचे मुख अच्छादिती.

उपकार करणें, त्याची बढाई न सांगणें.
उद्या ऐसें ह्मणत न जाय, होईल आज तें कळे काय.

बढाईकी मुलामी पात्र, वरून चांगलें दिसतें मात्र.

श्रमानें पैका थोडा मिळतो, बुद्धीनें अधिक प्राप्त होतो.
धीटपणें राहतो, जगीं प्रसिद्ध होतो.
सर्व ठिकाणीं धटिपणा, चालत नाहीं मनीं जाणा.
भाड्यानें जें वस्त्र घेणें, बराबर नसतां अंगीं लेणें.

600 Bought friends are not friends in deed.
601 Bought wit is best, but may cost too much.
602 Boy's play is death to the birds.—*Oriental.*

603 Boys will be men.
604 Brave he is who is prudent.
605 Bread at pleasure, drink by measure.—*French.*
606 Breaking your faith may gain you riches, but never gets you glory.
607 Breed up a crow, and he will pluck out your eyes.
608 Bring your line to the wall, not the wall to the line.
609 Bruise a fool in a mortar, yet he will not be wise. —*Oriental.*
610 Burn not your house to fright away the mice.
611 Burning a half penny candle seeking a farthing.
612 Burning the candle at both ends.

613 Bury not your faculties in the sepulchre of idleness.
614 Business is the salt of life.
615 Business neglected is business lost.
616 Business tomorrow.—*Greek.*
617 Busy folks are always meddling.
618 Buy what you do not want, and you will sell what you cannot spare.
619 Buy with ready money, if you wish to live in peace.

620 Buyers want an hundred eyes, sellers none. *Italian.*
621 By a touch of the string, he recognises the time. *Oriental.*

द्रव्य देऊन मित्र जोडे, समयीं उपयोगीं न पडे.
विकत ज्ञान घेणें, तर पदरचें खर्चणें.
लडकोंका खेल, चिडियोंका मरन. म० उंदराचा जातो जीव, मांजराचा होतो खेळ. गु० बीलाडीनु हसवुं थाय, ने उंदरनो जीव जाय.
रजाचे गर्ज, होतील सहज.
जो समजदार, तोच छातीदार.
क्षुधेपुरतें खावें, नेमानें प्यावें.
अपघात करून धन मिळें, परंतु उत्तम मान गळे.

काकाशी पाळे, तर तो फोडी डोळे.
ज्याचे जवळून कामकरून घेणें, त्याचे जवळ आपण जाणें.
गधा पिटे, घोडा नहीं होता. अ० मूर्खा मारितां सतत, शहाणा नाहीं होत.
उंदिरांस दाखवितां भीती, लावूं नको आपल्या घरास बत्ती.
एका पैशाचें तेल, दोहो पैशाचा हेल.
दोहो शेंड्यानीं मेणबत्ती, उजळून करावी सरती. अ० आधीं करावी उधळपट्टी, मग पडावें संकटीं.
बुद्धीचें सामर्थ्य, आळसें न घालावें व्यर्थ.
संसाराचें जीवन, कामकाज आहे जाण.
हयगयीनें काम ठेवलें, तें समजा की व्यर्थ गेलें.
उद्यांवरी काम, न लोटावें हें उत्तम.
असतां उद्योगी जन, त्यांस कदां नाहीं चैन.
गरज ज्याची नाहीं तें विकत घेणें, थोडें दिवशीं गरज ज्याची तें विकणें,
चांगलां संसार असावा, सौदा उधार न घ्यावा. अ० उधाराचें पीतें, सवाहात रितें.
शतनेत्र ठेवावे खरीदीस, एकही नलगे विकण्यास.
तांत बाजे, और राग बुझे.

622 By chance a cripple may catch a hare.

623 By doing nothing we learn to do ill.

624 By deferring our repentance, we accumulate our sorrows.

625 By delight and some care, we attain to write fair.

626 By ignorance we mistake, and by mistake we learn.

627 By living temperately our health is promoted.

628 By others' faults wise men correct their own.

629 By reading we enrich the mind, by conversation we polish it.

C.

630 Calamity is the touchstone of a brave mind.

631 Call me cousin, but cozen me not.

632 Call upon the name of God, and ask for what is good for you.—*Oriental.*

633 Calumny and detraction, if you do not blow them, will extinguish themselves.

634 Care will kill a cat, yet there is no living without it.

635 Carnal sins proceed from fulness of food and emptiness of employment.

636 Cast a bone in the devil's teeth and it will save you. —*Scotch.*

637 Cast no dirt into the well that gives you water.

अकल्पित पांगळ्याला, देवानें ससा मिळाला. अ० दैववशें प्राप्त होतो, अकल्पित लाभ जोतो.

नकरतां कांहीं, वाईट शिकूं पाही.

पश्चात्तापी विलंब करी, बहु दुःखी होय तरी.

मनावर धरणें, हातवळविणें. हिं० मनपरधरे, तो बाघकों मारे

भ्रांतीनें चूक पडती, चुकेनें मनुष्यें सुधारतीं.

बेतानें खाल्या राहाती, चांगली शरीरसंपत्ति. हिं० खावे तत्ता पीवे, उस्का रोग घरघर रोवे.

सुज्ञ पर दोषातें पाहून, घेतो आपुले सुधारून.

पुस्तकानें मनीं ज्ञान, संभाषणें नाहीं मलिन.

विपत्तिकालीं धैर्याची, परीक्षा होय साची.

दादा बाबा मलाकरा, पण ठकऊ नका जरा.

अल्ला अल्ला करो, खैर मांगों. अ० ईश्वर स्मरण करावें, आणि क्षेम मागावें.

चाहाडी निंदा यांते न छेडी, आपोआप होत्यांची नासाडी.

काळजी घेईल खचित प्राण, परी जिणें नाहीं तिजवीण.

निरुद्योगी आणि पोटभर खाणें, काम अंगांत वारंवार दणाणे.

दुष्टाचे तोंडीं कुटका, देतां होय सुटका.

जी विहीर पाणी देती, तींत टाकूं नये माती. अ० जो करितो उपकार, त्यास करूं नये अपकार.

638 Catch a thief with his plunder about him, catch a whoremonger on the bed.—*Oriental.*

639 Catch not at the shadow, and lose the substance.

640 Catch the bear before you sell his skin.

641 Cattle do not die from the crow's cursing.—*Oriental.*

642 Change of fortune is the lot of life.

643 Change your climate not your mind.

644 Changing of words is lighting of hearts.

645 Charity begins at home, but should not end there.

646 Chastity is the chief and most charming beauty.

647 Chastity without charity is a lamp without oil.

648 Chasten thy son while there is hope.

649 Cheerfulness is medicine for the mind.

650 Cheating play never thrives.

651 Chemistry is the wise daughter of a foolish mother.

652 Cherish the tender buds of pity and they will bloom with benevolence.

653 Chew not charcoal with the same mouth that you use in eating betel.—*Oriental.*

654 Chide not severely, nor punish hastily.

655 Children and chicken must ever be picking.

656 Children and fools have merry lives.

657 Children are certain cares, but uncertain comforts.

658 Children are poor man's riches.

चोर धरावा मोटे, शिंदळ धरावा खाटे.

परवस्तूचा लोभ धरणें, ती न मिळतां आपली हरवणें.
वस्तु साध्य झाल्याचे पूर्वी, भरंवसा देऊं नये एरवी.
कव्वेके कोसे, ढोर नहीं मरते. म० कावळ्याच्या शापानें, गुरें
न मरतीं जाणें.
फिरतांना दैवगती, भाग्य दशा प्राप्त होती.
हवा मात्र बदलावी, वृत्ति न पालटावी.
फिरवी आपलें वचन, त्याचें हलकें जाण मन.
दिवा लावि घरांत, मग लावी देवळांत. अ० प्रथम घेतो अ-
पल्याला, मग देतो परकीयाला.
पातिव्रत्य परम श्रेष्ठ, तेंच सौंदर्य वरिष्ठ.
पवित्रता दानावीण, जैसा दीप तेल हीन.
स्वपुत्रातें ताडण करी, विद्यावयजोंतोंवरी. सं० लालनाद्बह-
वोदोषास्ताडनाद्बहवोगुणाः
उल्हास मनीं, औषधा वाणी.
ठकवणीचा खेळ, नाहीं होतसे सफळ. हिं० ठकबाजीसे, घर नहीं बसता.
किमयाचा शोध करितां, रसायण आलें हातां.
माया अंकुर चांगले वाढव, फुटती त्यांस भूत दयेचे पल्लव.

जीस मुहसे पान खावे, तिस मुहसे कोइले नच्याबे अ० ज्या-
मुखीं स्तुती करावी, त्यातोंडी निंदा नसावी.
छेडूं नये निकराईनें, नकरी शासन घाईनें.
पिलें मुलें खेळवी, येतां जातां खाती. अ० मुला थोडें खाऊं दे-
णें, बहु देतां अजीर्ण तेणें.
मूर्ख आणि मूल, संतोषी सर्व काळ.
करतां मुलाचें संरक्षण, नाहीं सुखाचें प्रमाण.
गरीबा सुसंतति, तीच त्याची संपत्ति.

659 Children are too frequently ruined by indulgence.

660 Children cry for nuts and apples, and old men for gold and silver.

661 Children have wide ears, and long tongues.

662 Children suck the mother when they are young, and the father when they are old.

663 Civility is a coin which will every where pass current.

664 Civility is a kind of charm that attracts the love of all men.

665 Civility is always safe, but pride creates enemy.

666 Civilities to cruel and ungrateful men are dangerous.

667 Cleanliness is both decent and advantageous.

668 Cleanliness promotes health of body and delicacy of mind.

669 Clear and round dealing is the honor of man's nature.

670 Clear ideas will generally produce clear expression.

671 Climb not too high lest the fall be the greater.

672 Close thine ears against those that open their mouths against others.

673 Clouds frequently obscure the sun, but the passions the reasoning power.

674 Clouds, that the sun builds up, darken him.

675 Clowns are best in their own company, but gentlemen are every where.

676 Cocks make free of horse's corn.—*Scotch.*

677 Cold of complexion, good of condition.

लाड केल्यानें मूलें, बिघडतीं होती खुळे. इ० लाडें लाडें, केलें वेडें.
बाळपणीं फळाची हौस, वृद्धपणीं द्रव्याचा हव्यास.

बाळपणीं विशेष श्रवण शक्ति, जिव्हा वळती येती उक्ति.
बाळपणीं आईस पिडी, मोठा होतां बापास वेढी.

सुजनता आहे नाण्या परी, चालते सर्व देशावरी.
सुजनता ती मोहनी परी, सर्व जनांतें वशकरी.

अगर्वासी भयाचि नसें, सगर्व्यां शिरीं शत्रु वसें.
कृतघ्नाशी भलाई करणें, मोठ्या संकटांत पडणें.
निर्मळपणा ठेवणें, हित आपलें करणें.
स्वच्छतेनें वाढे शरीरसंपत्ति, पवित्रता ठेविती मनोवृत्ति.

करिती वेव्हार चोख, त्यांचा स्वभाव सुरेख.
स्पष्ट कल्पना आहे ज्याची, शब्द योजना उघड त्याची.
जेवढें उंच चढावें, तेवढें खालीं पडावें.
पर निंदा श्रवण नकरी, हात ठेवी काना वरीं.

रवि लोपी मेघ जैसा, क्रोध लोपी बुद्धि तैसा.

मेघ सूर्यापासून उद्भवती, तेच त्याचे तेजा अछादिती.
सभ्य शोभे सर्वा माजीं, वरकड आपुल्या समाजीं.

सासूचे द्रव्यावर, जावई उदार. हिं० हलवाईकी दुकान, और
दादाजीके फाते.
असतां थंड प्रकृति, भावना चांगली राहाती.

678 Cold word will break a fine heart as winter frost does a crystal vase.

679 Come with the wind, and go with the water.-*Scotch.*

680 Coming events cast their shadows before them.

681 Common fame is seldom to blame.

682 Command yourself, and you will command all things.

683 Command your temper, lest it command you.

684 Compare your griefs with other man's and they will seem less.

685 Complain not of the shortness of life, but employ thy time usefully.

686 Compliments cost nothing, yet many pay dear for them.

687 Comply with no vicious desire, however secret its performance.

688 Concealed enmity or wickedness come to light at last.

689 Conceited men think nothing can be done without them.

690 Conduct, resolution and courage perform great things.

691 Confession of a fault makes half amends.

692 Confide not in him who has once deceived you.

693 Confidence goeth farther in company than good sense.

694 Confidence is the companion of success.

695 Confine your tongue, lest it confine you.

696 Confine your expenses, or they will confine you.

697 Consider not pleasures as they come, but as they go.

698 Consider the shortness of life and uncertainty of death.

699 Consider well who you are, what you do, whence you come and whither you go.

कोमळ शब्दें ऱ्हदय द्रवे, जैसें बर्फ उष्णासवें.

हरामाचा माल येतो, कुकर्मीत अवघा जातो.
घडून येणारी जी गोष्ट,छायेनें दिसती स्पष्ट सं० आकारे रंगते चेष्टा.
जनामुखीं प्रगट कीर्ति, तीस विरळा दोष ठेविती.
स्वतः जपून चालणें, मग मुखत्यारी करणें.
आपला स्वभाव आवरून धरी, नाहीं तर करील तुजवर स्वारी.
दुजा आपणाहून दुःखी, पाहून गणी मी त्याहून सुखी.

काळाचा उपयोग चांगला करी, आयु थोडें न सांगतां फिरी.

आदरवचनीं कांहीं नपडे, बोलतांना जनीं प्रिय वाटे.
दुर्वासना एकांतीं, आचरतां होय लोकांती.

एकांतीं पाप होतें, शेवटीं उजेडास येतें.
मजवीण कांहीं होत नाहीं, हेंच मूर्खाचें अज्ञान पाही.

सदाचरण निश्चय धैर्य, याहीं होईल मोठें कार्य.
अपराध कबूल करी जरी, दंड कमी होईल तरी.
जेणें फसविलें एकदां, न विश्वासी त्यास कदां.
बुद्धि उपयोगी कार्य प्रसंगीं, विश्वासाचा प्रवेश सर्व जागीं.
विश्वासें काम करिती, त्यांस यशाची प्राप्ती.
जिव्हा आवरून धरी, तर बंधन नकरी.
आटोपते खर्च करी, बंदी माजीं नठेविती तरीं.
सुखें येतांना भोग करिती, जातांना विचार पडती.
आयुष्याची मर्यादा थोडी, देहाची शाश्वती सोडी.
कोण कोठून मी आलों, कोठें जाया प्रवर्तलों, आतां तरीं करि-
तो काय, असें निरंतर विचारित जाय.

700 Consideration is due to all things.

701 Consideration is the pursuit of wisdom.

702 Consecrate to God the first fruits of your daily thoughts.

703 Conscience is the chamber of justice.

704 Constant application overcomes the greatest difficulties.

705 Constant occupation prevents temptation.—*Italian.*

706 Consult not with a fool for he can neither give nor keep counsel.

707 Contempt and infamy are generally the portion of a detected imposter.

708 Contempt is the sharpest reproof.

709 Contempt will sooner kill an injury than revenge.

710 Contend not with thy betters.

711* Content is the philosopher's stone, that turns all it touches into gold.

712 Content, peace and happiness generally live in cottage.

713 Contentment is preferable to riches and honor.

714 Contentment is true wisdom and great riches.

715 Contentment is to the mind as light to the eye.

716 Contests with persons of superior power or ability should be avoided. See No. 710.

717 Continual dropping wears away stones. See No. 200.

718 Contract your desires, if you wish for independance.

विचार सर्व कामीं, ठेवावा नेहमी.
पूर्ण विचारणा, ज्ञानाचा उद्भव जाणा.
प्रथम उठून मनोभावें, ईश्वराचें स्मरण करावें.

मन एक न्यायस्थान, असें हें खरें मान.
सदा व्यासंग ठेवणें, कठीण कामें पार करणें.

नित्य उद्योगानें मोह जाय, मोह गेल्या सिद्ध उपाय.
मूर्खासवें मसलत, करतांचि होय व्यर्थ.

अपमान अपकीर्ति, उघड ते ठकाचे सोबती.

मानाचा जो धिक्कार, तोच शब्दाचा मार.
बहु अपमान करणे, याहून काय सूड घेणें.
वरिष्ठाशी भांडण, कदां नकरी जाण.
परीसस्पर्शें सुवर्ण, तैसें मनातें समाधान.

सुख संतोष आणि शांती, एकांतीं झोपडींत वसती.

तालेवारी आदरमान, यांहींपेक्षां बरें समाधान.
समाधान हेंचि जाण, चातुर्य आणि बहु धन. सं० संतोषामृत-
तृप्तानांयत्सुखंशांतिरेवच.
जसें तेज बिंबें नयनीं, तसें समाधान असें मनीं.
समर्थाशी भांडण, न करावें कोणी जाण.

घाशितां सतत, झिजतो धोंडा निश्चित. पु० गळतां सदा टप-
टप, भरून जातो मोठा कूप.
स्वतंत्रपण व्हावें जरी, तरी इच्छा आवरून धरीं.

719 Conversation teaches more than meditation.

720 Count not your chickens before they be hatched.

721 Counsel is to be given by the wise, the remedy by the rich.

722 *Courage ought to have eyes as well as arms.*

723 Courage without conduct is like a ship without ballast.

724 Courage without fortune destroys a man.

725 Courtesy on one side can never last long.

726 Covet not that which belongs to others.

727 Covetous and envious men are never at rest.

728 Covetous men often lose their all, by unlawful attempts to gain more.

729 Covetousness never judges any thing unlawful.

730 Coward dies a thousand deaths, the brave but once.

731 Cowards may pursue an adversary whom they would not face.

732 Cowardice is the mother of cruelty.

733 *Craft must have clothes, but truth loves to go naked.*

734 Credit lost is a Venice glass broken, which cannot be soldered.

735 Creditors have better memories than debtors.

736 Crimes may be secret, yet not secure.

737 Criminals are punished that others may be amended.
—*Italian.*

मनन केल्या अर्थ समजे, भावनानें सर्व उमजें.
कोठ्यांतून निघाल्यावरी, पिल्याची आशा करी. अ० प्रत्यक्षा-
ची आशा धरी, नाहीं तरी दूरकरी.
मसलत द्यावी शाहाण्यानें, उपाय करावा श्रीमंतानें.

सदा धैर्याचे संगति, असावी दृष्टि आणि शक्ति.
धैर्याशिवाय आचरण, जैसें जाहाज भारावीण.

द्रव्याविण हिंमत धरी, होय नाश त्याचा भारी.
करितां पक्षपात, सदां नाहीं चालत.
दुसऱ्याचे मालावरीं, सर्वथा लोभ न धरी.
लोभी आणि द्वेषी जन, यांचें स्वस्थ नसतें मन.
दुजीयाचें लोभी घेऊं पाहाती, शेवटीं आपुलें ही हारविती.

शास्त्रविरुद्ध काय आहे, लोभामुळे तें नपाहे.
शूर मरे एकवेळा, भित्रा मरे वेळोवेळां.
शत्रु मागें फिरल्यावरी, भित्रा पाठलागकरी. ह्म० सांपळ्यां-
मध्यें व्याघ्र सांपडे, बायका मुलें मारितीं खडे.
क्रूरकर्म आचरती, त्यास भीति उत्पन्न होती.
कपट गुप्तपणें राहतें, सत्य उघडें वागतें.
गेली पत न मिळत, कांच फुटकी न जडत.

देणेदारा पेक्षां घेणेदारातें, स्मरण विशेष राहातें. अ० कर्ज घेऊं-
न आपण विसरतों, पण सावकर सर्वदां स्मरतो.
नकळतां पापें करिती, शेवटीं सर्व प्रगटतीं ह्म० पापाचा घडा
भरतो, अपेआप फुटतो.
अपराध्यांस शासन, केल्या दुसऱ्यांस शिकावण. ह्म० लेकी-
ला बोले, सुनेला लागे.

738 Crows are never the whiter for washing themselves.

739 Cruelty is a tyrant that is always attended with fear'

740 Cruelty is the parent of revenge.

741 Cruelty is the first attribute of the devil.

742 Cruelty to female is the crime of a monster.

743 Cunning and treachery often proceed from want of capacity.

744 Curse on accounts with relations.—*Spanish.*

745 Custom is a second nature.

746 Custom is the plague of wise men and the idol of fools.

747 Custom in infancy becomes nature in old age.

748 Custom makes all things easy.

749 Cut your coat according to your cloth. See No. 471

D.

750 Danger and adversity discovers true friendship.

751 Danger often comes when least expected.

752 Dangers are overcome by dangers.

753 Daub yourself with honey, and you will have plenty of flies. See No. 456.

754 Daughters and dead fish are no keeping wares.

755 Day light will peep through a small hole.—*Scotch.*

756 Dead men do not bite.—*Scotch.*

757 Dead men open the eyes of the living.

काक पक्ष्याचा काळेपणा, नाहीं जात हो धुताना. अ० स्वभा-
व जो जडला, तो न जाय कधीं काळा.
निष्ठुरता कुलभ्या घरी, करिता सदां प्रीति अंतरीं.
निष्ठुरतेपासून, सूड होय निर्माण.
निष्ठुरतेलागीं नाहीं क्षमा, तीतर दुष्टाची प्रतिमा.
स्त्रीस वागवी निष्ठुरपणें, तें तर दुष्टाचें करणें.
कापट्य आणि दगा निर्माण, अज्ञानापासून होती जाण.

बंधुजनाशीं देवघेव, करी वैराचा संभव.
जो सराव पडला, तो स्वभावचि जडला. .
मूर्खा आवडे प्राचीन सांप्रदाय, तो शहाण्या नावडे तिळमाय.
खोड जडली बाळपणीं, सुटत नाहीं मोठेपणीं. अ० जो गुण बा-
ळा, तो गुण जन्मकाळा.
पडतां परिपाठातें, सर्व सोपें वांटतें.
जितना ओढना, उतना पांउ पसरना.

संकट आणि विपत्ति, मैत्रीची परिक्षा करिती.
मनी नसतां कांहीं, विघ्नें येतीं लवलाही.
संकटीं पडल्या वीण, संकटनिवारण न जाण.
बहुत मिळती गुळावर माशा, धरून गोड खाण्याची आशा.

कन्या आणि मेलेमासे, ठेवतांना घाण नासे.
छिद्र असे घरावरीं, किरण पडे भीतरीं. अ० कुळीं असतां
लांछन, ठेविती सर्व दूषण.
मेला सर्प पाही, दंश करीत नाहीं. अ० दुष्ट मरती, पीडा जाती.
मनुष्यें मृत्यु पावतीं, जिव्याचे डोळे उघडती.

758 Dead mice feel no cold.—*Scotch.*
759 Deaf men go away with the injury.
760 Dear is the end of fear, and beginning of felicity.
761 Death at one door and hardship at the other.-*Scotch.*
762 Death is better than disgrace.—*Persian.*
763 Death hath nothing terrible in it, but what life hath made so.
764 Death's day is doom's day.
765 Death is a common debt of nature.
766 Death is deaf, and hears no denial.
767 Death is inevitable, but the fame of virtue is immortal.
768 Death is not terrible to those who have a hope of future felicity.
769 Death meets us every where.
770 Debt is the worst poverty.
771 Decay belongs to every thing.
772 Deceiving of a deceiver is no knavery.
773 Deception is connected with sight and affection with life.—*Oriental.*
774 Deeds are fruits, words are leaves.
775 Deeds are males, and words are but females.-*Italian.*
776 Deem every day of your life a leaf in your history.
777 Deep rivers move in silence, shallow brooks are noisy.
778 Defend good principles as you would your life.

मेलें कोंबडें पाहीं, आगीस भीत नाहीं.
ज्यांस ऐकूं येईना कानीं, त्यांस उपद्रव मोठामनीं.
गोड आरंभ सुखाचा, तसाच शेवट दुःखाचा.
मरणवेळ जवळ यती, देहीं वेदना प्रवेश होती.
अपकीर्तीनें वांचणें, त्याहून बरें हो मरणें. सं० वरंप्राणपरित्या-
गोमानभंगेनजीवनात्.
मृत्यु जातीनें निर्भय, सर्व जीवा त्याचें भय.

आप मेला, जग बुडाला.
मरण आहे सृष्टीचा क्रम, तें नचुकें करितां श्रम. म० ऋण
दिल्यावीण न फिटें, मरण आल्यावर न सुटें.
मृत्यु जातीनें बधिर, नायके कोणाची जिकीर.
मृत्यु नाहींच टळत, सत्कीर्ति नाहीं जात. हिं० सुरत बिचारी
जाति रहे, कीरत कबू नजाये.
परलोकाची आशा करिती, मरण भीतीतें न धरिती.

कोठेंही जरीं गेला, मृत्यु नसोडी तयाला.
कर्ज हीच मोठी गरीबी, तिच्यापरी नाहीं खराबी.
जें आहे दृष्ट, तें होय नष्ट. सं० यत् दृष्टं तत् नष्टं.
ठक याशीं ठकविणें, तें योग्य करणें. हिं० दगा कीसीका नहीसगा.
दिट गत माया, परान गत मोह. अ० पाहातांना माया करिती,
गत झाल्या शोक करिती.
शब्द फुला प्रमाण, कार्य फळा परी जाण.
कर्मे आहेत पुरुषापरी, शब्द आहेत स्त्रियेसरी.
आयुष्याची एक घडी, व्यर्थ बाबा न दवडी.
उथळ ओढ्या खळाळी फार, खोल नदीची गति मंदवार.
रक्षा चांगली नीति, ऐशी जिवासरी प्रीति.

779 Defer not till the evening what the morning may accomplish. See No. 616

780 Defer not till tomorrow what may be done to-day.

781 Defile not your mouth with impure words.

782 Delay in punishment is no privilege of pardon.

783 Delays are dangerous.

784 Delays increase desires, and sometimes extinguish them.

785 Deliberate slowly, execute promptly.

786 Delight and pleasure are golden dreams.

787 Delight in virtuous ways and then you will merit praise.

788 Demonstration is the best mode of instruction.

789 Depend not on fortune but conduct.

790 Dependance is a poor trade.

791 Dependance on another is perpetual disappointment. —*Oriental.*

792 *Deride not any man's infirmities, nor the unfortunate.

793 Deserve success, and you shall command it.

794 Despair hath ruined some; but presumption multitudes.

795 Despatch is the soul of business; and method the soul of despatch.

796 Despise none; despair of none.

797 Despise not your inferiors.

798 Destiny of every one is with every one.—*Oriental.*

799 Deviation from right is deviation from peace.-*Oriental.*

800 Diamonds cut diamonds.

801 Diet and exercise are two physicians of nature.

802 Diet cures more than the lancet.—*Spanish.*

दिवस नाहीं मेला धामा, पूर्ण करी आपुलीया कामा.

आज होय तें करावें, उद्यांवरीं नठेवावें.
बोलून शब्द वांकडे, तोंड मारूं नको वापडें.
शासनाला विलंब जरीं, क्षमा झाली न समजा तरीं.
विलंबीं नास, होतो खास.
विलंबामुळें लागती आशा, कोणे समयीं होती निराशा.
विचारकरी सावकाशीनें, काम करी जलदीनें.
संतोष आणि सुख, आहे स्वभवत देख.
सन्मार्गीं ठेवी प्रीति, तेणें होईल तुझी कीर्ति.
करितां प्रतिपादन, चांगले रीतीचें अध्ययन.
सदाचरणीं विश्वास धरी, संपत्तीचा भाव दूरकरी.
परस्वाधीन जिणें, ति गरिबी जाणें.
बिगानि आस, नित उपास. गु० पारकी आस, सदानिरास.

असती धभाग्य आणि अशक्त, त्याचें हेळण करणें नसें युक्त.
यशमिळें असें करी, पडेल तुझ्या पदरीं.
निराशेनें फसती बहुत, अनुमानानें अगणीत.
त्वरेनें करितां काम, तो चांगला अनुक्रम.

कोणा तिरस्कारूं नये, कोणाची निराशा करूंनये.
हाताखालचे लोकां, तुच्छ कधीं मानूं नका.
त्याचे दैवाची गति, त्याचे संगातें असती.
सदाचरणीं वांकडें, ते समाधानीं सांकडें.
हिऱ्याशिवाय हिरा, नाहीं कापणारा. अ० जशास तसा भेटे, मनाचा संशय फिटे.
पथ्याहार आणि विहार करी, हें स्वाभाविक वैद्यापरी.
वैद्य याहून अधिक काय, पथ्य करितां होय उपाय. स० पथ्ये सतिगदार्तस्यकिमौषधनिषेवणं.

803 Diligence is a fair fortune, and industry a good estate.

804 Diligence is the mistress of success.

805 Diligence is the mother of good fortune.

806 Diligent labor has abundant employment.-*Oriental.*

807 Dine upon charity and call out for sauce.—*Oriental.*

808 Ding down the nests, and the rooks will flee away.—*Scotch.*

809 Disappointments and mortifications attend the covetous because they are never satisfied.

810 Disappointments sink the heart of men; but the renewal of hope gives consolation.

811 Disappointment spoil the temper and prosperity corrupts the heart.

812 Discreet wives have sometimes neither eyes nor ears.—*French.*

813 Diseases are the tax on ill pleasures.

814 Disguise will not shield our character long.

815 Dishonesty ruins both fame and fortune.

816 Disputes generally end in loss to both parties.

817 Dissembled sin is double wickedness.

818 Distance is the least remedy against an evil disposed man.

819 Distress and difficulty are often the spurs of diligence.

820 Distress gives to a lion the disposition of a fox.-*Persian.*

821 Distrust is the mother of safety, but must keep out of sight.

व्यासंगीं दैव उदय, उद्योगीं प्राप्त विषय.
व्यासंगाचे हातीं, आहे यशाची प्राप्ती.
उद्योग्याचे घरीं, लक्ष्मी नांदे परोपरी.
श्रमानें उद्योग करिती, त्यास कामें बहुत मिळती.
अन्नछत्रीं जेवणें, आणि मिरपूड मागणें.
घरोटें मोडिल्याअंती, पक्षी उडूनियां जाती अ० देवालयें मोडती,
धर्म बुडूनियां जाती.
लोभ धरितां भंगे आशा, तैसा मानही पावे नाशा.

आशा भंगें होतो दुःखी, आशा पुरतां बहु सुखी.

निराशेनें प्रकृती फिरते, धन मिळतां मन बिघडतें.

पाहून आंधळ्या ऐकून बाहिऱ्या, त्याच सुज्ञ स्त्रिया खऱ्या.

भोग विलासाचें भाडें, रोग देतील बापुडें.
वेष बदलून घेणें सोंग, निभावत नाहीं तें ढोंग.
कीर्तीचा आणि द्रव्याचा नाश, अधर्मापासून होय खास.
तंटा तुटण्याच्या अंती, दोघांचीही हानी होती.
झांकलें पापजाण, दुणें दुराचरण.
दुर्जनास्तव देश त्याग, सज्जनाचे जवळ वाग.

संकटें आणि अडचणी, येतां यत्नें निभावणी.
समय पडतां वाकडा, सिंव्हाचा कोल्हा बापडा अ० थोरा लहा-
नपणा, गरीबीनें येतो जाणा.
अविश्वासें बचाव खरा, तो ठेवतांना दूरी बरा. पु० कामापुर्ता
विश्वास, अधीक ठेवूनको खास.

822 Do as most men do, and men will speak well of thee.

823 Do as you would be done by.—*Scotch.*

824 Do evil, and look for like.

825 Do good and good will come of it, put out to interest and take the profit.—*Oriental.*

826 Do good, and shun evil.

827 Do good, if you expect to receive it.

828 Do good, God will reward you.—*Oriental.*

829 Do justice, love mercy, practice humility.

830 Do not all you can; spend not all you have; believe not all you hear; and tell not all you know.

831 Do not close a letter without reading it, nor drink water without seeing it.—*Spanish.*

832 Do not give a bribe, nor lose your right.—*Spanish.*

833 Do not in prosperity what may be repented in adversity.

834 Do not make fish of one and flesh of another.

835 Do not make me kiss, and you will not make me sin.

836 Do not quarrel with your bread and butter.-*Oriental.*

837 Do not rip up old sores.

838 Do not say that you cannot be worse.

839 Do not stand in the way of one's bread.—*Oriental.*

840 Do not spur a free horse.

841 Do not throw clods into dung to spatter your own clothes.—*Oriental.*

करी जैसे जन आचरती, लोक त्यास बरें ह्मणती. पु० जनीं निंद्य तें सर्व सोडून द्यावें, जनीं वंद्य तें सर्व भावें करावें.
जैसें घ्यावें, तैसें द्यावें.
जेवढी करणी, तेवढी भरणी.
भलाकर भलाहोगा, सौदाकर नफाहोगा.

चांगलें करणें, वाईट वर्जणें.
चांगलें बोलून घेणें, तर लोकीं उपकार करणें.
करा चांगलें आचरण, ईश्वर करील कल्याण.
न्याय दया करणें, नम्रतेनें वागणें.
सर्व कदा न करी, सर्व न खर्चित्यापरी,सर्व ऐकिव सत्य न मानी, सर्व ज्ञान न कथी जनीं.
लिहिलें पत्र वाचावें, पाणी पाहूनियां प्यावें.

लांच लूचपत देऊं नये, आपला दावा घालवूं नये.
ऐसें नकरी चालते वेळीं, जेणें पश्चात्ताप विपत्तिकाळीं.

सत्य असेल तें सांगावें, खऱ्याचें खोटें न करावें.
वाईट कर्म न घडे, पाप पदरीं न पडे.
मिळाले अन्नाचा त्याग, न करावा हा सुमार्ग.
जुने घायाचें खवळ, काढतां होशी व्याकूळ. अ० कोणाचें लांछन, उघडें नकरी जाण.
सदा भलेपणा, नाहीं राहात जाणा.
सर्वांस अन्नाची चाड, त्यांचे कदानये आड.
चालते घोड्या टांच, न मारावी साच. अ० सज्जनाचा छळ नकरी; त्याची रीति ठेवी बरी.
छाणमें ढेला डाले, आंगमे छिटे पडे. अ० हलक्या संगे चेष्टा करणें, बोलेल तें ऐकून घेणें.

842 Do not throw your opinions in every body's teeth.
843 Do not trust or contend, nor borrow or lend, and you'll gain in the end.—*Spanish.*
844 Do nothing to-day that you are likely to repent of tomorrow.
845 Do in the hole as thou wouldst do in the hall.
846 Do that which is just and lawful as often as you please.—*Oriental.*
847 Do well and doubt no man; do ill and doubt all men.—*Scotch.*
848 Do what you ought, let come what may.
849 Dogs and children are all fond of fools.
850 Dogs bark as they are bred.
851 Dogs never go into mourning when a horse dies.
852 Dogs that bark at a distance never bite.
853 Doing nothing is doing ill.
854 Don't buy a pig in a poke.
855 Don't measure other people's corn by your own bushel.
856 Don't run away with more than you can carry.
857 Don't run and you won't fall.—*Oriental.*
858 Don't value gem by what it is set in.
859 Double-dealing is a certain sign of a base spirit.
860 Doubt is the beginning of error.
861 Doubtful presumptions prove certain confusions.

आपलें मत्त-पुसल्यावीण, नको देऊं लोकास जाण.
विश्वास भलत्यावरी नसे, कोणासी न भांडतसे, कर्ज घेत देत नसे, त्याचा शेवट सुखाचा असे.
प्रथम काम ऐसें करणें, जेणें पश्चात्तापा न पावणें.

जसें बाहेर चालावें, तसें घरीं आचरावें.
हक कर हलालकर, दिनमे सोबार कर.

चांगलें करितां भिऊं नका, वाईटकरितां धरा शंका.

योग्य आहे तें करावें, होईल तें होऊं द्यावें.
जे वेडे वेडे चाळे करिती, ते मुलां आणि कुऱ्यां आवडती.
जोंजों कुत्रे वाढती, तोंतों बहु भुंकती. अ० शत्रु जैसा वाढतो, तैसा उपद्रव देतो.
घोडा मरण पावला, दुःख न वाटे गाढवाला. अ० परजातीचा मृत्युपावला, सुतक नसें आपुल्याला.
कुत्रे दुरून भुंकती, ते कदापि न डसती अ० जे बडबड करिती, त्यांचें मनीं द्वेष नसती.
जे निरुद्योगी असती, ते कुकर्म आचरती.
पाण्यांत ह्मैस वर मोल, करून त्यांत काय फळ.
आपल्या प्रमाणें, दुसऱ्या न लेखणें.

स्वबळ पाहून उचलणें, शक्तिहून अधिक न नेणें.
दौड चले, गीरपडे. अ० हळूहळू चालतो, तो पल्ला खेटतो.
रत्नाची किंमत, नकरी कोंदणासहित.
मनांत एक जनांत एक, तोचि एक हलका लेख.
संशय मनाचा, तोच प्रारंभ चुकेचा.
फारफार संशय धरी, बहुधा गफलत त्याचे घरी.

862 Down with the dust.

863 Draw not your bow till your arrow is fixed.

864 Dread the wickedness of the bad.—*Oriental.*

865 Drive thy business; let not that drive thee.

866 Drown not thyself to save a drowning man.

867 Drowning men snatch at the foam.—*Oriental.* See No. 55.

868 Drinking water neither makes a man sick, nor in debt.

869 Drunkenness is a pair of spectacles to see the devil and all his works.

870 Drunkenness is an egg from which all vices are hatched.

871 Drunkenness is nothing but voluntary madness.

872 Drunkenness reduces a man below the standard of a brute.

873 Drunkenness turns a man out of himself, and leaves a beast in his room.

874 Dry bread at home is better than roast meat abroad.

875 Dry bread is better with love than a fat capon with fear.—*French.* See No. 558.

876 Dumb folks get no lands.

877 Dying is as natural as living.

E.

878 Each day is a new life; regard it.

पैका देणें, धूळ टाकणें.

नकरी धनुष्य आकर्षण, त्यासी लाविल्या पूर्वीं बाण. अ० काम
झाल्याच्या आधीं, प्रगट न करी तो सुधी.

दुष्टाच्या दुष्टपणा, भ्यावें सर्वदा जाणा. अ० बुरेके बुराईसें डरीये.

काम आपुलें हातीं लोटी, कामानें लागूं नये पाठी. पु० बहु
काम तुंबे जरी, आटोपितां कष्ट भारी.

बुडत्याला वांचवितां, तुह्मीं खाऊं नका गोता. अ० दिवाळखो-
रा देऊंनका, खराबीस येऊं नका.

मनुष्य बुडतां वेळीं, हातीं मिळे तें कवळी.

दारूबदल पाणी पिणें, नहोय रीण आणि दुखणें.

मद्य हें अद्भुत उपनेत्र, साहाय्य दुष्ट कर्मातें मात्र.

सर्व दुर्गुणाचें मूळ, मद्य व्यसन अनुकूळ.

दारूचा कैफ करणें, बळेंच विकत वेड घेणें.

दारूचे कैफांत जो गुंगतो, पशूपेक्षां हलका दिसतो.

मद्य व्यसनें मनुष्यत्व, जाऊनि येतें की पशुत्व.

बाहेर खावें उत्तम पक्वान्न, त्या परी बरें घरचें शुष्कान्न.

प्रीतिची भाजी भाकर, पक्वान्नें भयाची करी दूर.

कांहीं बोलण्याविना, काम न होय जाणा.

स्वभावेंची जीवंत राहे, मरणही तैसें पाहे.

नवा जन्म नित्य, हें तूं मानी सत्य.

879 Eagles fly alone, but sheep flock together.

880 Early to bed, and early to rise, makes a man healthy, wealthy, and wise.

881 Ease and honor are seldom bed-fellows.

882 East or west, home is best.

883 Easy to keep the castle that was never beseiged.-*Scotch*.

884 Eat a bit before you drink.

885 Eat at pleasure, drink by measure-*French*. See No. 605.

886 Eat in measure and defy the doctor.

887 Eat little at dinner, less at supper, sleep aloft, and you will live long.—*Spanish*.

888 Eat what you like but pocket nothing.

889 Eat your dinner there, but wash your hand here. —*Oriental*.

890 Eaten bread is soon forgotten.

891 Economy is the foundation of real generosity.

892 Education begins a gentleman, conversation completes him.

893 Education is a second nature.

894 Education polishes good natures and corrects bad ones.

895 Either all dirt or all honey.

896 Either dance or hold the candle.

पक्षी अंतरानें उडती, मेंढरी जथ्यानें चालतीं अ० चतुर राहातो निजाधीन, मूर्ख असतो पराधीन.

लवकर निजे लवकर उठे, ज्ञान धन सुख त्या भेटे.

सुख प्रतिष्ठा, मिळून, एकाठायीं राहणें कठीण पु० प्रतिष्ठेचे मार्गे, दगदग लागे.

परदेशांत जरी राहे, तरी घरची आशा आहे.

ज्यावरी नाहीं केला हल्ला, सुखानें तो ठेवा किल्ला अ० जो मनुष्य निर्दोषी असे, त्यास ठेवा सुख संतोषें.

कांहीं तरी खावें, मग पाणी प्यावें.

इच्छेपुरतें खाणें, नेमानें पिणें.

अल्प खाणें पिणें करी, वैद्य तुच्छ सहज तरी.

भोजन मध्यम कर, रात्रौ ठेवी अल्पाहार, निज उंच शय्येवर, तेणें राहे शरीर स्थिर.

आवडेल ते खायपरी, चोरून घेऊं नको तरीं.

खाना वहां खावो, तो हात याहां धोवो. अ० फारत्वरेनें, निघूनयेणें.

खाल्लया अन्नाची विस्मृती, लवकरच पडती.

यथा योग्य करी व्यय, त्याचें दातृत्व निश्चय.

विद्याभ्यासें सभ्य जन, संभाषणानें पूर्ण जाण.

विद्येचे अंगीं पाहे, दुजा स्वभाव होणें आहे.

विद्या उत्तमशीला करी, दुष्टशीला परिहारी.

क्षणीं एक क्षणीं दुजे बोल, त्याचे भाषणा नाहीं तोल. हिं० गाव्ही मासा, गाव्ही तोला.

मशालधर, किंवा तमाशा कर. हिं० चने चबाव, या शहना बजाव.

897 Either win the horse or lose the saddle.

898 Eminent scholars are the brightest ornaments of a nation.

899 Empty vessels give the greatest sound.

900 Endeavour to be what you would appear to be.

901 England's the paradise of women, and hell of horses.

902 Enjoy the present time and do not grieve for tomorrow. —*Persian.*

903 Enjoy today, no one knows what will happen to-morrow.—*Persian.*

904 Enjoy your little while the fool seeks for more.-*Spanish.*

905 Enjoyment is the grace of God.—*Oriental.*

906 Enough is a feast, too much a vanity.

907 Enough is as good as a feast.

908 Entertain honor with humility, and poverty with patience.

909 Envy and covetousness are never satisfied.

910 Envy and wrath shorten life, and anxiety bringeth age before its time.

911 Envy cannot see, ignorance cannot judge.

912 Envy is a lightning that will appear in the darkest fog.

913 Envy is always lying in wait where virtue flourishes.

914 Envy is sure to follow in the train of pride.

915 Envy is the rack of the soul, and the torture of the body.

खेळतां घोडा जिंकणें, अथवा जीन हारीवणें अ० युद्धी जाता
        जय व्हावा, नघडल्या मृत्यु यावा.
जातीमाजि विद्वज्जन, जाण भूषणाप्रमाण.

रिक्त पात्रीं मोठा नाद, तैसा विद्याहीन वाद.
जसें दिसावें, तसें चालावें.
इंग्लंडदेश स्त्रीयांचें सुख भुवन, सर्व कामीं होय घोड्याचें मरण अ०
        सुखादुःखाचि खाणी, असती एका ठिकाणीं.
आली घडी संपादावी, उद्यांची चिंता नकरावी.

आज संपादून घ्यावें, उद्यांचें कोणी जाणावें.

थोडें आहे त्याचा भोग करी, अधिकाची मूर्ख इछा धरी.
शौक दाद, इलाही है. अ० उपभोग घेणें, हें ईश्वरी देणें.
पोटापुरती घर भोजनी, अधिक मिळतां मेजवानी.
मिळें पोटभर अन्न, त्याची मेजवानी जाण.
नम्रतेनें मान मिळवीं, गरीबी शांतीनें ठेवीं.

धनलोभ आणि हेवा, यांची तृप्ती नहोय बावा.
क्रोध मत्सर जीवित्व नाशी, चिंता देतसे जरेशीं.

हेवाकरितां शंका नसे, मूर्खी अविचार वसे.
ईर्षा वीज चमकत, लोपविल्या न झांकत.

सदाचरण नांदताहे, तेथें द्वेष लपून राहे.
अभिमानाचे माघारी, द्वेषाची ती होय स्वारी.
हेव्यापासून दुःख अंतःकरणा, आणि शरीरीं होय यातना.

916 Envy never yet enriched any man.

917 Envy not those who have, nor despise those who have not.

918 Envy pretends to no other happiness than what is derived from the misery of others.

919 Envy shoots at others, and wounds herself.

920 Error and repentance are the companions of rashness.

921 Even an ass promises well whilst young.—*Oriental.*

922 Even the cat does not catch mice for God.-*Oriental.*

923 Even to an ant, death is sufficent suffernigs-*Oriental.*

924 Even two kicks from a milch cow are acceptable —*Oriental.*

925 Ever drunk, ever dry.

926 Ever spare, ever bare.

927 Every art is best taught by example.

928 Every ass thinks himself worthy to stand with the king's horse.

929 Every body's business is no body's business.

930 Every cock is proud on his own dung hill.

931 Every cook praises his own broth.

932 Every crow thinks her own bird the fairest.

933 Every dog hath his day, and every man his hour.

द्वेषानें कोणी श्रीमंत, झाला ऐसा नाहीं दिसत.
ज्याचे जवळ अर्थ आहे, त्याशीं मत्सर करूं नये, अर्थहीन ज-
री असला, तरी तुच्छ न मानी त्याला.
दुसऱ्याचें परम दुःख, पाहून हेवा मानी सुख.

द्वेष दुजया मारूं पाहातो, आपल्या हातीं आपण मरतो.
पश्चात्ताप आणि चूक, अविचारानें अनेक.
गधेभी जवानीमे, भले मालूम देतेहे. सं० प्राप्तेषोडशवर्षेतुगर्दभी-
अप्सराभवेत्.
खुदाके वास्ते बिल्लिभी, चुव्हा नही मारती. अ० जन आपले
स्वार्थ पहाती, दुसऱ्याचें हित नजाणतीं.
चींवटीं योकों मौतहै, कारबला बसहै. अ० लहान मुंगीस तरीं,
मरणाची यातना खरी.
दुधेल गायकी, दो लातेभी भली. अ० ज्याची आशा आहे,
त्याचे बोल साहे.
जो मद्य निरंतर पितो, त्याचा गळा कोरडा पडतो.
राखून ठेवणें, तेवढें राहाणें.
पाहुनिया पूर्व प्रती, कला कौशल्ये शिकती.
राज अश्वाची बराबरी, गाढव आपले मनीं करी.

सर्व मिळून म्हणती जेथें, एकाची नसतां सत्ता तेथें.
आपले उकरड्यावरीं, कोंबडा अभिमान धरी. अ० अबळ अ-
सतां जरी, बलवान स्वघरीं.
आपले मालाचें वर्णन, करीत असती सर्व जन.
आपले पक्षी चांगले, ऐसें म्हणती कावळे. अ० धरती जातीचा
अभिमान, सर्व अज्ञान सुज्ञान.
दोन दिवस सासूचे, दोन दिवस सुनेचे. अ० एक दिवस गेल्या-
वरी, दुसरा उदय होय, तरी.

934 Every dog is a lion at home. See No. 930

935 Every dog is valiant at his own door. See No. 934

936 Every flow has its ebb.

937 Every fool can find faults that a great many wise men can't remedy.

938 Every grain hath its bran.

939 Every inch of joy has an ell of annoy.

940 Every jack must have his jill.

941 Every land hath its own laugh, and every corn has its own chaff.—*Scotch.*

942 Every light has its shadow.

943 Every light is not the sun.

944 Every man does his own business best.—*Oriental.*

945 Every man is the guardian of his own honor.*Oriental.*

946 Every man is the architect of his own fortune.

947 Every man is the son of his own works.

948 Every man likes his own thing best.

949 Every man loves justice at another man's house; no body cares for it at his own.

950 Every one for himself and God for us all.

951 Every one has not the same luck.

952 Every one is involved in trouble according to his station.—*Persian.*

953 Every one is glad to see a knave caught in his own trap.

954 Every one is kin to the rich man.—*Italian.*

कुत्रा आपले घरीं, असतो सिंहा परी. अ० ज्याचे तो स्वघरीं, असतो राजापरी.
कुत्रा आपले घरीं, बलवान असतो तरी. हिं० आपने गल्लीमे, कुत्ताभी शेरहे.
ओहोटा मागें, भरती लागे. अ० सुखा अंति, दुःखें येतीं.
मूर्ख दोष ठेविती, ते सूज्ञ न मानिती.

अवघा गल्ला दाणा, नाहीं कोंड्या विणा. अ० कोणी लांछनाविना, नाहीं ऐसें जाणा.
नखभर सुख, हातभर दुःख.
जाला जी आवडल्ये, ती त्यासारखी असल्ये.
सर्व जातीचे धान्या प्रती, फोलें भिन्नभिन्न असतीं. ह्म० जैसा देश, वैसा भेष.
पडछाया असती, सर्व दीपाचे अंतीं.
बहु प्रकार असती, सूर्या परी नसती.
आपलें कार्य, वाटतें प्रिय. हिं० आपकाज, माहाकाज.
आपना वकर, आपने हातहे.
ज्याचें भाग्य त्यास फळें, दुसरा काय करील बळें.
मनुष्यें स्वकार्यीं प्रीति, पुत्रा सारखी धरितीं.
आपलें तें बापडें, दुसऱ्याचें तें कातडें.
दुसऱ्याचा न्याय करितो, आपला कोणी पाहात नसतो.

आपल्यास आपलें करणें, देवास सर्वांचें राखणें.
दैव प्रत्येकाचें पाहीं, सारखें आहे ऐसें नाहीं.
आपले पदवी प्रमाणें, सर्व गुंतले असती क्रमानें.

ठक पडतो आपले फाशीं, सर्व पाहून होती खुषी.
सर्व लोक द्रव्यवानाते, बळेंच लाविती नात्यातें.

955 Every one is pleased with his own skin.—*Oriental.*

956 Every one is the best judge of his own palate.

957 Every one knows best his own concerns.-*Oriental*. See No. 194.

958 Every one knows how to find fault.

959 Every one knows where his own shoe pinches. *Oriental.*

960 Every one partaking of the honor that is bestowed upon the worthy.

961 Every one puts his fault on the times.

962 Every one should sweep before his own door.

963 Every one stretches his legs according to his coverlet. See No. 749.

964 Every one thinks his own counsel the best.-*Persian*

965 Every one to his liking.

966 Every one's faults are not written on their foreheads.

967 Every poor man is counted a fool.

968 Every potter praises his own pot, and more if it be broken. See No. 931.

969 Every rogue is at length outrogued.—*Oriental.*

970 Every shoe fits not every foot.—*Scotch.*

971 Every thing hath an end and a pudding hath two.

972 Every thing is good in its season.

973 Every thing rises but to fall, and increases but to decay.

आपआपला हो गर्व, धरिती तो सर्व. हिं० आपने आपने
ख्यालमे सबही मस्तहै.
ज्याची रुची कळे त्याला, सांगतां नये दुज्याला. गु० जे खाय ते
सवाद जाणे.
ज्याचे घरचा खटला, त्यास दिसतो चांगला.

परदोषांचा करी घोष, आपल्या दोषीं नाहीं रोष.
मोजेका घाव, मिया जानें या पांव.
थोरा बहू सत्कार होतो, त्या संगे सर्वां मान मिळतो.

नाहीं काळ अनुकूळ, ऐसें ह्मणती सकळ.
पडलें काम घरीं, आपले हातीं करी.
अंथरुणा प्रमाणें, पाय पसरणें.

आमची मति अधिक चालती, ऐसें सर्व मनांत आणती.
आपले आवडी वरती, लोक प्रत्येक असती.
अपराधाच्या ओळी, नाहीं दिसत कपाळीं.
गरीब असती, त्यांस मूर्ख ह्मणती.
मडकें फुटल्यावरी, कुंभार तारीफ करी.

शेरास सवा शेर भेटें, तेव्हां मनाचा संशय फिटे.
अवघे जोडे सर्वां पायीं, सारखे बसत नाहीं अ० अवघ्याची म-
ति एक सारखी नसती.
एक टोंक सर्वां वस्तुला, दोन असती करंजीला. अ० सर्व लोकां
एक वचन, लबाडाचीं असतीं दोन.
हंगामी जी वस्तु होती, ती चांगली असती.
जो चढे तो पडे, जो वाढे तो मोडे.

974 Every tub must stand upon its own bottom.

975 Every tub smells of the wine it holds.

976 Every vice fights against nature.

977 Every vice has a cloak, and creeps in under the name of a virtue.

978 Evil communications corrupt good manners.

979 Evil companions bring a man into danger and misfortune.

980 Evil company makes the good bad, and the bad worse.

981 Evil deeds infallibly come to light.

982 Evil gotten, evil spent. See No. 679.

983 Evil men speak as they wish rather than what they know.

984 Evil to him who evil thinks.—*Oriental.*

985 Examine well the counsel, that favors your desire.

986 Examples teach more than precepts.

987 Excellence and fame are the offspring of perserverence.

988 Excess and envy waste the flesh and the spirit.

989 Excessive boasting is a sign of ignorance and cowardice.

990 Exercise conducive to health.

991 Expect no good from one of base extraction-*Persian.*

992 Expect nothing from him who promises a great deal.—*Italian.*

993 Experience and humility teach modesty and fear.

994 Experience is a much surer guide than imagination.

995 Experience is better to learn by others than our own.

आवघीं गंगाळें राहातीं, आपुले बुडा वरतीं अ० आपुले साम-
थ्यानें, जागावें हो सर्व जनें.
पीपीं दारू सरे, वास मागे उरे. गु० हींगजी याय, दबडुं गंधाय.
सर्व दुर्गुण स्वहस्ती, धर्मा विरुद्ध चालती.
दुर्गुण लपून चाली, सद्गुणाचा डौल घाली.

चांगल्या प्रकारच्या रीती, वाईट संगानें बिघडती.
प्राणसंकट आणि विपत्ति, दुष्ट सहवासे घडती.

सुष्ट कुसंगे होय दुष्ट, दुष्ट दुष्ट संगे नष्ट.
कुकर्मे आचरती, तीं उघडीं होतीं.
हपापाचें जें प्राप्त होतें, तें गपापा जातें.
दुष्टाचें बोलणें, त्याचे इच्छेप्रमाणें.

जाचें कुडें, त्याचे पुढें.
आवडता विचार जरी, तरी पाहूनिया आचरी.
उदाहरणें शिकतो जैसा, उपदेशें नशिके तैसा.
उद्योगाचे अंतीं, भूषण आणि कीर्ती.

हेवा आणि अचाट करणें, तेणें रक्त मांस घटवणें.
बहु बढाईचें लक्षण, दिसतें केवळ अज्ञान.
सदा सहल करी, आराम तेणें शरीरीं.
जन्म ज्याचा नीचा उदरीं, त्यापासून हिताची आशा नधरी.
कोणी देतां मोठी आशा, त्याची धरावी निराशा.

अनुभव आणि लीनता, वागवी भय मर्याद शीलता.
कल्पनेनें जें ठराविणें, तें नसतें अनुभवाप्रमाणें.
अनुभव आपुला आपण घ्यावा, त्यापेक्षां दुसऱ्याचापाहून शिकावा.

996 Experience is the father of wisdom, and memory the mother.

997 Experience is the mother of science.

998 Experience teacheth fools; and he is a great one that will not learn by it.—*Scotch.*

999 Experience without learning is better than learning without experience.

1000 Extravagant love consults neither reputation nor life.

F.

1001 Face to face, the truth comes out.

1002 Fair and softly goes far in a day.

1003 Fair in the cradle, foul on the saddle.

1004 Fair is not fair, but that which pleaseth.

1005 Fair words and foul play cheat both young and old

1006 Fair words and presents given with flattery are always to be suspected.

1007 Fair words are often used to hide bad deeds

1008 Fair words break no bone, but foul words many a one.

1009 Fair words fill not the belly, nor mind always.

1010 Fair words make fools fain.

1011 Fair words please fools.

1012 Faith is the foundation of justice, and justice the stay of a state.

निरंतर ज्ञानाची उत्पत्ति, अनुभव स्मृतिपासून होती.

अनुभवाची साउली, तीच विद्येची माउली.
अनुभव मूर्खा शिकवी ज्ञान, नाशिके तो शत मूर्ख मान.

वहिवाटी वीण विद्या पांगळी, विद्येवीण वाहिवाट चांगली.

अतिशय भोग करिती, जीवा लौकिकाची आशा नधरिती.

समक्ष गांठ पडे जेव्हां, खरें खोटें समजें तेव्हां.
हळूंहळूं चाले वाटे, तो मोठा पल्ला खेटे.
बाळपणीं गोरटा, मोठेपणीं ओखटा.
आवडीला चाड नाहीं, प्रीतीला विटाळ नाहीं. गु० मंन मानु
तां जात सी जोवी.
गोडगोड बोलतो, लहान मोठ्या ठकवितो.
भेट पाठविणें, गोड बोलणें, आर्जव करणें, सर्व मतलबी लक्षणें.

फार करी हाजींहाजीं, त्याचे मनीं दगाबाजी.
बऱ्या शब्दें येते गोडी, वाईट बोले हाडें मोडी.

गोड शब्दें कोणा बोलतां, पोटा मनाची नहोय तृप्तता. हिं०में-
हुरहै पर दूध नहीं.
गोड करितां भाषण, मूर्ख होय हर्षायमान.
गोड शब्दें करून, मूर्खाचें होय रंजन.
सत्याचें मूळ न्याय, तेणें राज्य स्थिति होय.

1013 Faith is the sister of justice.

1014 Faithful are the wounds of a friend; but the kisses of an enemy are deceitful.—*Scriptural.*

1015 Fall not out with a friend for a trifle.

1016 False folks should have a many witnesses.—*Scotch.*

1017 False friends are worse than open enemies.

1018 Fame always follows virtuous and glorious actions.

1019 Fame is as difficult to be preserved, as it was at first to be acquired.

1020 Fame is a magnifying glass.

1021 Fame is a thin shadow of eternity.

1022 Fame is the perfume of heroic deeds.—*Greek.*

1023 Family quarrels and religious disputes unfortunately know no restraint.

1024 Fancy flees afore the wind.—*Scotch.*

1025 Fancy may bolt bran, and think it flour.

1026 Fann'd fire, and forced love, never did well yet. —*Scotch.*

1027 Far from court, far from care.

1028 Fashion is the slave of folly and affectation.

1029 Fast bind, fast find.

1030 Fat sorrow is better than lean sorrow.

1031 Faults are thick where love is thin.

1032 Faults committed in public should be publicly reproved.

1033 Fear is stronger than love.

सत्य आणि न्याय, हे उभयतां बंधु प्राय.
मित्र मारी हित करी, शत्रु पाळी घात करी.

अल्पाकरितां मित्रा सवे, तंटा न करणें मनोभावे.
खोटे जना प्रति, साक्षी बहु मिळती.
खोटे मित्रापेक्षां बरा, प्रसिद्ध शत्रु तो खरा.
प्रताप आणि पुण्यकृती, करितां कीर्ति विस्तारती.
कीर्ति मिळे संकटीं, रक्षण करितां बहु कष्टी.

अल्प असतां मोठे दिसें, सूक्ष्मदर्शक यंत्रीं जैसें, वसें कीर्तीमार्जी ऐसें, जाणा तुह्मी स्पष्ट तैसें.
चांगली कीर्ति असती, काळे करून कमी होती.
शूराची हो कीर्ति, जगीं प्रकाशती.
कुटुंब कलह आणि धर्मखटला, त्यांचा समजत नाहीं हो अटकला.

वाऱ्या पुढें चालें, मन चपळ आपुलें.
ताक पिऊन रहाणें, दूध ऐसें समजणें.
हडपला अग्नी आणि बाळाची प्रीति, ह्यांची राहे किंचित् स्थिती.

जो दरबारीं काम न करी, तो चिंतेपासून राहे दुरी.
नव्याचाली काढती, त्या मूर्खाच्या प्रती.
तंग बांधणें, तेंच रक्षणें.
कृश श्रीमंत वरावा, स्थूल गरीब न करावा.
जेथें प्रीति असे थोडी, तेथें बहु ठेविती खोडी.
चौघांत अपराध करितो, तो तर चौघांत खोडला जातो.

प्रीति बळवान, त्याहून भय मान.

1034 Fear may keep a man out of danger, but courage only can support him in it.

1035 Fear of God is the beginning of wisdom.

1036 Fear no man, and do justice to all men.

1037 Fear not while acting justly.—*Latin.*

1038 Fear nothing but infamy, dare nothing but injury.

1039 Fear the wrath of God.—*Oriental.*

1040 Feather by feather, the goose is plucked.

1041 Feeling hath no fellow.

1042 Fetters, even of gold, are heavy.

1043 Fetters of gold are still fetters, and silken cords pinch.

1044 Few do good with what they have gotten ill.

1045 Few take care to live well, but many to live long.

1046 Few there are that will endure a true friend.

1047 Few words, many deeds.

1048 Fidelity and truth are the foundation of all justices.

1049 Field have eyes, and hedges have ears.

1050 Fill my belly and load my back.—*Oriental.*

1051 Filth is got rid of by washing; but not habit. *Oriental.*

1052 Fine clothes please other people; good living one's self.—*Oriental.*

1053 Fine feathers make fine birds.

1054 Fire and water are good servants, but bad masters.

1055 Fire and water are irreconcilable enemies.- *Oriental.*

1056 Fire and water are not more necessary than friends are.

1057 Fire does not distinguish friend and foe.—*Persian.*

भयानें विघ्न टळें, पारपडणें धैर्य बळें.

ईश्वराचें भय, तेणें ज्ञानाचा उदय.
सर्वां नीतीनें वागवी, मग भीति कोणाची नठेवी.
वागत असतां नीटपणें, भिती कधीं न धरणें.
अपकीर्तीस भिणें, अपकार नकरणें.
खुदाके गजबसें, डरते रहीये.
थोडें थोडें घेतां, भार होतो कमता.
ज्याची कळकळ त्याला, नाहीं येत दुसऱ्याला.
बेड्या सोन्याच्या जरी, पायां लागती भारी.
आवडे सोन्याची शृंखला, खुपे फुलाची ही माळा.
वाईट कर्मे मिळविती, ते क्वचितच हित करिती.
कांहीं उत्तम स्थितीनें वागती, कांहीं आयुष्याचे दिवस काढिती.
खरा मित्र बाळगती, असे थोडे असती.
थोडें बोलणें, बहु करणें.
सत्य आणि प्रमाण, हें न्यायाचें मूळ जाण.
कुडास कान, वहीस डोळे जाण.
पेट भर और पीठ लाद.
आलत धोय धोय जाय, आदत केंवकर जाय. अ० डाग धुतल्यानें जाती, पण खोडी दूर नहोती.
कपडा पेने जग भुलता, खाना खाये मन खुलता.

पक्षें पक्षी बरे दिसती, पोशाकें रूपें शोभती. अ० एक नूर आदमी, दस नूर कपडा.
जल अग्नि उपयोग करिती, बहु वाढतां न आटोपती.
आग पानीकों बेरहै अ० दोघांचा वैरपणा, मिटवितां कठीण जाणा.
आगपाणी अवश्यक, नाहीं मित्रापेक्षां अधिक.
अग्नीसारखा प्राणी, शत्रुमित्र न जाणी.

1058 Fire is not to be quenched with tow.
1059 First deserve, and then desire.
1060 First learn to obey before you pretend to govern.
1061 Fish and guests smell at three days old. See No 214
1062 Flattery is like false money, it impoverishes those who take it.
1063 Flattery is like friendship in show, but not in fruits.—*Greek*.
1064 Flattery is nauseous to the truly wise.
1065 Flattery is pleasing to fools.—*Oriental*.
1066 Flattery to the great generally takes its rise from hope.
1067 Flattering friends are worse than open enemies.
1068 Flee never so fast, your fortune will be at tail.
1069 Fly pleasures, and they will follow you.
1070 Follow the dictates of reason, not of passion.
1071 Follow the river and you will get to sea.
1072 Folly is the poverty of the mind.

1073 Food before talk, supper before song.—*Oriental*.
1074 Food, clothing, and credit, are the rewards of industry.
1075 Fools and obstinate men make lawyers rich.
1076 Fools are ruled by humour, wise men by interest.
1077 Fools are wise men in the affairs of women.
1078 Fools bite one another, but wise men agree.
1079 Fools build houses, and wise men buy them.
1080 Fool's haste is no speed.—*Scotch*.

अग्नि नविझे कापसानें, क्रोध नशमे क्रूर भाषणें.
प्रथम पराक्रम करा, मग फळाची इच्छा धरा.
प्रथम नम्रता शिकणें, मग हुकूम चालवणें.
मत्स्य पाहुणा दिवस तीन, राहातांना सुटे घाण.
खुशामत खोटें धन, स्वीकारितां खिन्न मन.

आर्जवीक मैत्री चालती, अंतरीं पोकळ असती.

शाहाण्यास आर्जव, तो त्यास विषभाव.
मूरखकों बखान सहावे अ० करतां मूर्खा स्तुति, चांगली आवडती.
थोराची हो खुशामत, नकरिती आशा रहित.
उघड शत्रू सावध करी, गोड बोल्या मित्र घात करी.
दैव पडतां माघारी, उड्या मारून काय करी.
सुखांची अनास्था करी, सुखें शिरतील तुझ्या घरीं.
बुद्धीचे आज्ञेनें आचरा, क्रोध निजाधीन करा.
नदीचा शोध करितो, त्यास समुद्र भेटतो.
मनाचा दुर्बळपणा, तीच मूर्खता जाणा. सं० बुद्धिर्यस्यबलंतस्य-
निर्बुद्धेश्चकुतोबलं.
अर्धी अननं, मग तननं.
अन्नवस्त्र आणि पत, उद्योगानें होतीं प्राप्त.

मूर्ख हट्टी जे भांडती, तेणें वकील सधन होती.
मूर्ख चालती इच्छेनें, शाहाणे चालती हितानें.
स्त्रियांचे कारभारांति, मूर्ख शाहाणे दिसती.
मूर्खांत मूर्ख भांडती, शाहाण्यांत शाहाणे समजतीं.
मूर्ख घरें बांधती, शाहाणे विकत घेती.
मूर्ख करितां त्वरा, होतो बहु घाबरा.

1081 Fools have liberty to say what they please.-*Italian.*

1082 Fools frequently become wise under the pleasure of misfortune.

1083 Fools lade out all the water, and wise men take the fish.

1084 Fools make fashions, and wise men follow them. —*French.*

1085 Fools make feasts, and wise men eat them.-*French.*

1086 Fools may sometimes give wise men counsels.

1087 Fools should not have chapping-sticks.—*Scotch.*

1088 Fools should not see half-done work.—*Scotch.*

1089 Fools tie knots, and wise men loose them.—*Scotch.*

1090 For age and want save while you may, no morning sun lasts a whole day.

1091 For mad words deaf ears.

1092 For men to search their own glory is not glory. —*Scriptural.*

1093 For one day of joy we have a thousand of ennui. —*Italian.*

1094 For one thing arduous there are thousands easy. —*Oriental.*

1095 For rose the thorn is often plucked.

1096 For the civil civility, for the saucy sauce.-*Oriental.*

1097 For the wise a word, for a fool a cudgel. See Nos. 204. & 313.

मूर्खांस आहे मुखत्यारी, जें काय बोलती त्यावरीं. सं० मनः
पूतंसमाचरेत्.
येतानां विपत्ती, मूर्ख शाहाणे होती.

मूर्ख श्रम करिती, शाहाण्या फळ प्राप्ती.

मूर्ख तमाशे करिती, शाहाणे ते प्रपादिती.

वेडे मेजवान्या करिती, शाहाणे येऊन खाती.
मूर्ख कोणेवेळीं देती, शाहाण्यास ही मसलती.
खुदा हरामजादेको नाखून नदे अ० मूर्खांस सत्ता, नद्यावी सर्वथा.
अपुरे काम राहातें, मूर्खां परीक्षा नसते.
मूर्ख गूढप्रश्न घालती, शाहाणे निवारण करिती.
ह्मातारपणा अपत्ति यासाठीं, द्रव्यवाचवून करी गांठीं, सूर्य उद-
य स्थळासच, सांजपर्यंत नराहेसाच.
कोणी बोले जरी वांकडे, कान ठेवी दुसरे कडे.
आपली प्रतिष्ठा सांगावी, तीच अप्रतिष्ठा ह्मणावी.

सुख पाहातां जवा पाडें, दुःख पर्वता एवडें. पु० जनी सर्व सु-
खी असा कोण आहे, विच्यारी मना तूच शोधून पाहे.
एक एक मुस्किलके, हजार हजार आसान रखेहै. अ० पडतां
एक मार्ग अवघड, आणखीं बहु असती सुघड.
गुलाबी पुष्पाच्या योगानें, खुडून घेती कांटे पानें. अ० थोराचे
संगतीं, गरीब मान घेतीं.
अरे तर कारे, अहो तर कांहो.
शाहाण्यास शब्द, मूर्खास जेरबंद.

1098 For want of a nail the shoe is lost; for want of a shoe the horse is lost; for want of a horse the rider is lost.

1099 Forbearance is no acquittance.

1100 Forbidden fruit is sweet.

1101 Force without fore-cast is of little avail.—*Scotch.*

1102 Forewarned, forearmed.

1103 Forget other's faults by remembering your own.

1104 Fortitude is the fairest blossom, that springs from a noble mind.

1105 Fortune alters not the nature.

1106 Fortune can take from us nothing but what she gave us.

1107 Fortune dreads the brave, and is only terrible to the coward.—*Latin.*

1108 Fortune favors fools.

1109 Fortune favors the brave.

1110 Fortune gives her hand to a bold man.

1111 Fortune gives many too much, but to none enough.

1112 Fortune has no power over discretion.—*Greek.*

1113 Fortune is like the market, where if you bide your time, the price will fall.

1114 Fortune knocks once at least at every man's gate.

1115 Fortune often rewards with interest those that have patience to wait for her.

1116 Fortune sometimes favors those whom she afterwards destroys.—*Italian.*

1117 Foul water will quench fire.

खिळ्यामुळें नाल गेला, नाला मुळें घोडा गेला, घोडया मुळें-
स्वार मेला, इतुका अनर्थ खिळ्यानें केला.
भोग आलियावर, असावें सादर.
निषेधकेल्यावस्तूवर, आवड असती फार.
युक्ति विना जोर अंगी, नाहीं पडत उपयोगी.
असतां पूर्वीं ताकीद, राहे नेहेमी सावध.
आपले अपराध स्मर, तेणें दुसऱ्याचे विसर.
थोर मना पासून, धैर्याचा उद्भव जाण.

स्वभाव जो उपजत, दैवाचानें नफिरवत.
दैवदेतें, तितुके नेतें. अ० दैवदेतें, कर्मनेतें.

शूरालागि दैव भितें, भयंकर भित्र्या होतें.

भोळ्यांस तरी, दैवसाह्य करी.
धारिष्ठाशी अनुकूळ, दैव होय सर्व काळ. पु० धारिष्टास, दैव धारजिणें.
लक्ष्मी धैर्यवानाते, हात देत असते.
लक्ष्मी कोणास भरपूर देती, कोणास साधारण ठेवती.
मुखत्यारी वरतो, नचाले द्रव्यशक्ति. अ० लाखाची मत्ता, काडीचीसत्ता.
धिरेधिरे दैव उघडे, जैशी बाजारीं किंमत पडे.

एक वेळ प्रवेश करीं, लक्ष्मी सर्वांच्या ही घरीं.
दैव उदंड भाग्य देईल, जर मनुष्य धीर धरील.

लक्ष्मी ज्यांस कृपाकरिती, त्यांस धुळीस ही मिळविती.

वाईट पाणी जरी, तरी अग्नीचा नाश करी. अ० लहान खडा,
फोडी मोठा घडा.

1118 Foxes dig not their own holes.
1119 Fraud and deceit are always in haste.
1120 Friends agree at a distance.

1121 Friends got without desert will be lost without cause.
1122 Friends without faith, prayer without sincerity are mere losses.
1123 Friendship between virtuous persons is inviolable
1124 Friendship cannot stand all on one side.
1125 Friendship is not to be bought at a fair
1126 Friendship is the perfection of love.
1127 Friendship is stronger than kindred.—*Latin*.
1128 Friendship multiplies joys, and divides griefs
1129 Friendship once injured is for ever lost.
1130 Friendship the older it grows, the stronger it is.
1131 From a single instance you may infer the whole —*Latin*.
1132 From bleeding stone you will find no blood.

1133 From compassionate thought, kind actions naturally flow.
1134 From fame to infamy is a beaten road.
1135 From many children and little bread, good Lord deliver us!
1136 From nothing, nothing can come.—*French*.
1137 From prudence, peace; from peace, abundance *Italian*.
1138 From the anger of a lord, and from a mutiny of people, God deliver us.—*Spanish*.

आयते बिळीं, नागोबा बळी. गु० खोदें उंदर, भोगवे भुजंग.
दगा ठकपणा करणारा, असती सदा बहु त्वरा.
दुरून डोंगर बरे, दिसती साजरे. अ० इष्ट मित्र खरे, असतां दू-
र बरे. सं० दूरस्थाः पर्वतारम्याः
मित्र अयोग्य मिळति, निमित्त नसतां सोडून जाती.
मैत्री विश्वासा वीण, होय निर्फळ जाण, भजनीं नसतां भावार्थ,
करितां भजन व्यर्थ.
ठेवी सद्गुणीं संगत, ती राहे अखंडित.
सर्व एका वरती, मैत्री नराहाती.
मैत्री बाजारीं, कोणाची नकरी.
प्रीतीची पूर्णता, तीं मैत्रीची देवता.
बांधवादि नातें सकळ, त्यापेक्षां मैत्री सबळ.
मैत्री उल्हासातें करी, आणि दुःखातें संहारी.
एक वेळ मैत्री बिघडे, तीतर कधींच नजडे.
जैसी मैत्री वाढती, तैसी बळकट होती.
अर्धी गोष्ट आइकून, घ्यावी सगळी समजून. मु० ता ह्मणतां
ताक भात.
दगड तासल्यावर, नाहीं सुटत पाझर. अ० नसतां जवळ कांहीं
अर्थ, त्यास तगादा करणें व्यर्थ.
जो असे दयाळू, तोच होय कृपाळू.

कीर्ती होणें कठीण पडे, अपकीर्ती सहज घडे.
बहु मुलें थोडें खाणें, ऐसें देवा नको देणें.

शून्या पासून कांहीं, कधीं तरी निघत नाहीं.
शाहाणपणापासून शांती, शांतिपासून द्रव्य भरती.
थोराचा क्रोध लोकाचा दंगा, त्यांत पाडूं नको श्रीरंगा.

1139 Full of courtesy, and full of craft. See No. 67.

G.

1140 Gain gotten with an ill name is real loss.
1141 Gain is temporary and uncertain, but expense is constant and certain.
1142 Game is cheaper in the market than in the fields and woods.
1143 Gaming is the child of avarice and father of despair.
1144 Gaming, like a quicksand, may swallow a man up in a moment.
1145 Gamesters and racers never last long.
1146 Gather thistles, expect prickles.
1147 Gentle in manner but vigorous in the deed.
1148 Gentility without ability is worse than plain beggary.
1149 Gentleness and virtue are the best female accomplishments.
1150 Genuine politeness is the hand-maid of civilization.
1151 Genuine religion never produces an austere temper.
1152 Get thy spindle and thy distaff ready, and God will send the flax.
1153 Get what you can, and what you get hold.
1154 Get what you can honestly; use what you get frugally.
1155 Getting is a chance, but keeping a virtue.
1156 Gifts from enemies are dangerous.

करिती हाजी हाजी, तेथें फार दगाबाजी.

अपकीर्तीनें मिळविलें, नाहीं राहात चांगलें.
खर्च लागे निरंतर, त्यांत नांहींच अंतर, अशाश्वत मिळकत आहे, बरवें विचारूनि पाहें.
शिकार बाजारीं मिळती स्वस्त, अरण्यांत धरतांना दुरापस्त. अ० कष्टानें वस्तु मिळवणें त्यांत गोडी, पैक्यानें विकत घेणें त्यांत थोडी.
जुवावाजी लोभाचें फळ, आणि निराशेचें मूळ.
जुवाबाजी रुपणीची पुळण, क्षणामाजीं करी गर्क जाण.

खेळणारे पैजमारणारे, नष्टिकती दिवस सारे.
कांटेरें गोळाकरिती, कांटे येती हातीं. अ० संग दुष्ट करिती, संकटीं पडती.
कामांत राहे हुशारींत, रीतींत असावें शांत.
कुलीन असून शक्ति हीन, तोतर भिकाऱ्याहून दीन.
स्त्री जातीचें भूषण, शांत स्वभाव सद्गुण.

सुधारणुकीची रीति, तीस सभ्यता ह्मणती.
ज्याचा खरा धर्म, त्याचा स्वभाव नम्र.
तयार ठेवी चरखी चाती, कापूस येणें ईश्वराहातीं. अ० आपुल्या हातीं आहे तें करावें, नहोयतें ईश्वरीं हवालावें.
मिळवेल तें मिळीव, मिळालेंतें नीट ठेव.
चोख वेव्हारीं मिळवावे, तेंजपून खर्चावें.

मिळणें तें दैंव जाण, राखणें तो सद्गुण मान.
शत्रूपासून नजराणा, मतलबीहो जौणा.

1157 Give a clown your finger, and he will take your whole hand.

1158 Give a dog an ill name, and you may as well hang him.

1159 Give a loaf, and beg a shive.

1160 Give a man luck, and throw him into the sea.

1161 Give a thief rope enough, and he'll hang himself.

1162 Give honor to whom honor is due.

1163 Give the devil his due.

1164 Give your heart to your creator, and your alms to the poor.

1165 Giving alms keeps off misfortunes.—*Persian.*

1166 Glasses and lasses are brittle wares.—*Scotch.*

1167 Glory and wealth without wisdom are not secure possessions.

1168 Glory brings more trouble than pleasure.

1169 Glory is the shadow of virtue.

1170 Gluttony kills more than the sword.

1171 Go from the presence of a foolish man, when thou perceiveth not in him the lips of knowledge-*Scriptural.*

1172 Go neither to a wedding, nor a christening without invitation.—*Spanish.*

1173 Go not over the water, where you cannot see the bottom.

1174 Go to bed with the lamb, and rise with the lark.

बोट दाखविणें, तर हात गिळणें. पु० भटास दिली ओसरी, भट हातपाग पसरी.

एकवेळ बदनाम करती, तर सर्वदा दोष ठेविती.

बेल देणें, आवळा घेणें.

असतांना देव बरें, बुडवितांही नमरे.

चोरा सईल दोरी देणें, घात करील तेणें. पु० बाळाहातीं शस्त्र जर, चालवी आपले अंगावर.

जैसी ज्याची असे थोरी, तैसाचि तो आदर करी. हिं० जैसोंकों तैसा, बाबुंको भैसा.

दुष्टास देणें, गुणाप्रमाणें.

मन लावी ईश्वराकडे, भिक्षा ठेवी गरीबा पुढें.

धर्म करिती, पीडा जाती. सं० धर्मेणहरतेव्याधिः

मुलग्या कांचपात्रें समान, नाजूक मालापरी जाण.

कीर्ति धनाचें टिकणें, नसें फार बुद्धि विणें.

सुख आणतां थोडें काम, यश मिळवितां मोठा श्रम.

सदाचरणी क्रिया, ती प्रतिष्ठेची छाया.

थोडे मरती तरवारीनें, बहुत जाती खादाडपणानें. पु० अन्नतारी अन्नमारी, अन्नासारिखा नाहीं वैरी.

ज्या मूर्खा नसे ज्ञानाचा लेश, त्यापासून दूर असावे खास.

न येतां आमंत्रणें, लग्न मुंजीस न जाणें.

ज्या पाण्याचें दिसत नाहीं तळ, त्यावर पायानें न करी चाल.

नित्य लवकरी निजावें, मोठ्या पहाटीं उठावें.

1175 Go slowly to the entertainment of thy friends, but quickly to their misfortunes.—*Greek.*

1176 Go to the ant, thou sluggard; consider her ways and be wise.—*Scriptural.*

1177 God and men think him a fool who brags of his own great wisdom.

1178 God arms the harmless.

1179 God cures and the doctor takes the fees.

1180 God deliver me from any concern with the mean or worthless.—*Oriental.*

1181 God does not kill any one with a club, but takes away his understanding.—*Oriental.*

1182 God intrusts every man with the care of his own soul.

1183 God feeds the young ravens and clothes the lilies of the field.

1184 God gives sugar to him that eats sugar.—*Oriental.*

1185 God gives all things to industry.

1186 God grant that dispute may arise that I may live. —*Spanish.*

1187 God hath made man upright, but they have sought out many inventions.—*Scriptural.*

1188 God helps those who help themselves.

1189 God help the poor for the rich can help themselves.—*Scotch.*

1190 God help the rich, the poor can beg.

मेजवानीस जावें सावकाशानें, संकटीं मित्रां भेटावें त्वरेनें.

मुंगीचा उद्योग पाहून, आळशानें शिकावें ज्ञान.

स्वज्ञानाची बढाई सांगती, त्या इहपरलोकीं मूर्ख ह्मणती.

अनाथाचें रक्षण, ईश्वरा स्वाधीन.
ईश्वर आरोग्यता देतो, वैद्य दस्तूरीते घेतो. हिं० बैदकरे बैदाई और चंगा करे खुदाई.
ओछेसे खुदा, काम न डाले. म० हलक्या सवें, काम न पडावें.

देव नमारे लाठींसे, कूमत देत चढाय. अ० काठीनें न मारी ईश्वर, कुबुद्धि प्रेरी सत्वर.
आपले आत्म्याचें तारण, ईश्वरानें केलें आपुल्या स्वाधीन.

ईश्वर चराचरा तारक, देतो विभागानें अन्नोदक.

शकर खोरेको, खुदा शकर दे रहताहै. म० साकरेचा खाणार, त्यास ईश्वर देणार.
उद्योग्याचे घरीं, ईश्वर साहाय्य करी.
वकील नवसिति देवा, लोकामाजीं तंटा व्हावा.

ईश्वरानें मनुष्यां केले सात्विक, स्वबुद्धीनें होती अधार्मीक.

जो आपणास राखितो, त्यास ईश्वर तारितो.
श्रीमंताची हौंते सोय, देव दीना साह्य होय.

मोठ्यासी ईश्वर साह्य होतो, गरीबा भिकेचा घांस देतो.

1191 God in his tongue and the devil in his heart. See No. 518.

1192 God made us, aud we wonder at it.—*Spanish.*

1193 God makes, and apparel shapes, but money makes the man.

1194 God never sends mouths but he sends meat.

1195 God only knows the thing that pertain to God. —*Oriental.*

1196 God secretly observes the actions of all and bestows on every one according to his merits.—*Oriental.*

1197 God sends meat, and the devil sends cooks.

1198 God send us of our own when rich men go to dinner.

1199 God send you more wit, and me more money.

1200 God sent never the mouth but the meat with it. —*Scotch.*

1201 God tempers the wind to the shorn lamb.—*French.*

1202 Godliness with content is great gain.

1203 Gold does the business, man boasts of it.—*Persian.*

1204 Gold goes in at any gate except heaven's.

1205 Gold is known by the touchstone, and a man by living with him.—*Oriental.*

1206 Gold must be beaten and a child scourged.-*Hebrew.*

1207 Gold when present, causeth fear; when absent grief.

1208 Good actions are the best sacrifice.

1209 Good bargains are pick-pockets.

1210 Good books and good company are equally scarce valuable.

बगलमे छुरी, मुहमे रामराम. गु० पगे माछला मारे, मोंडे राम
पुकारे.
देवें केलें जें आपणा, त्याचें आश्चर्यचि जाणा.
ईश्वर उत्पन्न करितो, पोशाक शोभा देतो, द्रव्यानें मान मिळतो,
ज्ञानानें थोरपणा येतो.
गरीबा बहु मुलें होती, त्यांचीं चिंता ईश्वरा असती.
खुदाकी बात, खुदाही जाने.

राम झरुखे बेठकर, सबका मझुराले, जैसी ज्यांकी चाकरी,
वैसा वांकोदे.
ईश्वर अन्न पाठवितो.दुष्ट त्याचा नाश करितो. अ० दैव देतें,कर्म नेतें.
द्रव्यवान खातो पितो, देव गरीबांही देतो.
देव कोणास चातुर्य देतो, कोणास पैका देत असतो.
ईश्वर जन्मास घालितो, त्याचे पदरीं शेर बांधितो.

मेंढ्यांची लोंकर काढल्यावरी, ईश्वर त्यांचें संरक्षण करी.
अ० ईशअनाथा रक्षितो, आणि संकटें हारितो.
भावें ईश्वर भक्ति, ती मोठी प्राप्ती.
पैका काम करितो, मनुष्य बढाई सांगतो.
द्रव्यसत्ता सर्वांवरी, नाहीं चालत स्वर्गद्वारीं.
सोना ज्याने कसी, और मानस ज्याने बसी. म० सोनें पहा-
वें कसून, माणुस पाहावें वसून.
सुवर्णी असावें ताडण, मुलां असावें शासन.
द्रव्य असतां भय प्राप्त, नसतांना दुःखें व्याप्त.
चांगली कृत्यें करी, होतीं यज्ञापरी.
स्वस्त करितां खरीदी, पिशवी रिती होय जलदी.
चांगले ग्रंथ सुसंगती, नव्हे त्याची मोल मिती.

1211 Good conduct is a kingdom.

1212 Good counsel is above all price.—*Italian.*

1213 Good counsel makes a man proud and a fool angry.

1214 Good deeds remain, all things else perish.

1215 Good education is the foundation of happiness.

1216 Good clothes open all doors.

1217 Good government is the greatest security of freedom.

1218 Good harvests make men prodigal, bad ones provident.

1219 Good health is better than wealth.

1220 Good husbandry is good divinity.—*Italian.*

1221 Good instruction is as necessary as food.

1222 Good is God and long is eternity.—*Welsh.*

1223 Good jests bite like lambs not like dogs.

1224 Good laws and good men are the pillars of a state.

1225 Good laws often proceed from bad manners -*Italian.*

1226 Good luck to simplicity. May simplicity prosper! —*Oriental.*

1227 Good manners are sure to procure respects.

1228 Good men are a public good.

1229 Good men are happy both in life and death, the wicked in neither.

1230 Good men are masters of their pleasures; the bad are their slaves.

चांगले जें आचरण, राज्य सुखापरी जाण.
उत्तम उपदेशा नमोल, जसा हिरा तो अमोल.
चांगला उपदेश मान्य होतो, मूर्खास त्याचा राग येतो. गु० मु-
रव आगल वात, रिजे पण बुजे नहीं.
धर्मकृत्यें राहातातीं, अन्य नाशा पावतीं.
चांगलें विद्यासंपादन, तेंचि सुखाचें साधन. सं० विद्यानामनरस्य
रूपमधिकंप्रछन्नगुप्तंधनं.
चांगलें वस्त्रानें जाती, त्यांस बहुमान करिती.
स्वतंत्रपणें वागावें, राज्य बरें तें ह्मणावें.
सुपीकानें बहु खर्च, नापीकानें संकोच. अ० द्रव्य असतां ब-
हु व्यय, नसल्या नाहीं सोय.
शरीरीं समाधान, द्रव्याहून उत्तम मान.
करितां चांगली शेती, पिकें उत्तम होती.
चांगली शिकावण, अन्नाप्रमाणें जाण.
ईश्वर सत्वशील आहे, अनंत काळ दीर्घ पाहे.
चांगले थट्टेचा बकवा, जैसा मेंढऱ्याचा चावा. अ० चांगले थट्टे
चें भाषण, नाहीं वाटत कठीण.
उत्तम नीति उत्तम जन, राज्य रक्षण साधन.
वाईट रीति पासून, चांगले कायदे उत्पन्न. अ० जसी प्रजा
वाईट चालती, तसे कायदे प्रगट होती.
भोळाभाव, सिद्धीस जाव.

धरी चांगल्या रीत रवेसी, बहुमान जनीं पावसी.
चांगलीं मनुष्यें जाण, सर्व जनाचें कल्याण.
सज्जनास जगून मरून सुख, दुष्टासीं दोही कडून दुःख.

तेचिजाणावे सुजन, ठेविती भोग निजाधीन, भोगाधीनपणे दी-
न, जाणा जन नीचते.

1231 Good men must die, but death cannot kill their names.

1232 Good mind, good find.

1233 Good nature is the proper soil upon which virtue grows.

1234 Good nature without prudence, is foolishness.

1235 Good news sweetens the blood.

1236 Good paymasters need no security.

1237 Good preachers give fruits and not flowers.-*Italian.*

1238 Good riding at two anchors, for if one breaks the other may hold.

1239 Good swimmers are oftenest drowned.

1240 Good to begin well, better to end well.

1241 Good to the good, and evil to the evil. —*Persian.*

1242 Good ware makes a quick market.

1243 Good watch prevents misfortunes.—*Scotch.*

1244 Good wine needs no bush.—*Italian.*

1245 Good words cost nothing, but are worth much. See No. 686.

1246 Goods are theirs only who enjoy them.—*Italian.*

1247 Gossiping and lying go hand-in-hand.

1248 Gossips and talebearers set on fire all the houses they enter.

1249 Government of the will is better than increase of knowledge.

1250 Grace will last, favor will blast.

1251 Grain by grain the hen fills her belly

मृत्यूचे हातीं प्राण, कीर्ति ना त्याचे स्वाधीन.

आप भला, तर जग भला.
बरवा असतां स्वभाव, होतो सद्गुणाचा उद्भव.

चांगला स्वभाव चतुराई वीण, दिसतो अज्ञान दशेप्रमाण.
चांगली ऐकतां खबर. रक्त वाढे शेरभर.
चांगलें करी घेणें देणें, त्याचा नलगे जामीन घेणें.
धर्म चांगले सांगती, तेचि धर्म सार देती.
जीन घालों दोही घोड्यांवर, एक थकतां दुसरा तयार.

शाहाणा नाडे, पोहणार बुडे. गु० तारो दुबे, भणे ते भुले.
काम चांगलें आरंभावें, उत्तम शेवटान्यावें.
भल्यालाभल्या सारखा, दुष्टाला दुष्ट देखा.
चांगला माल असतो, तोचि लवकर खपतो.
नुकसानी होती मना, चांगली चौकसी ठेवतांना.
चांगले मालासंगे, जाहिरात नलागे.
चांगले शब्द बोलतां, थोरपणा येतो हातां. पु० गोड बोलतां वाचे,
काय तुझें वेंचें. सं० प्रियवाक्यप्रदानेनसर्वेतुष्यंतिजंतवः
भोगी त्याची माल मत्ता, येरवीं नाहीं त्याची सत्ता.
गप आणि लबाडी, जाती तोंडांतोंडीं.
बाते आणि चहाडे जाती, तेथें कलह उत्पन्न होती.

आपली इच्छा हुकमीं धरी, ज्ञान वृद्धीपेक्षां बरी.

ईश्वर कृपा शीश्वत, मानवी ती अशाश्वत.
दाणादाणा टिपती, पक्षी पोट भरती अ० काटकसर करिती,
तें संसारीं पार पडती.

1252 Grandfather's servants are never good.

1253 Gratitude is the least of virtues, but ingratitude the worst of vices.

1254 Gratitude is the memory of the heart.

1255 Gratitude is the delightful emotion.

1256 Gratitude preserves old friendship, and procures new.

1257 Great actions encourage greater.

1258 Great are the sorrow of misfortune but greater of those of vanity.

1259 Great barkers are no biters.—*Scotch.* See No. 852.

1260 Great boast, small roast.

1261 Great comfort is like ready gold in need.

1262 Great cry and little wool. See No. 1260.

1263 Great designs and small means have been the ruin of many.

1264 Great engines turn on little pivots.

1265 Great events spring from little causes.

1266 Great fish eat up the small.—*Oriental.*

1267 Great gifts make beggars bold.

1268 Great heights are dangerous to weak head.

1269 Great minds and great fortunes don't always go together.

1270 Great men's vices are accounted sacred.

1271 Great minds and small means ruin many men.

सेवक हुजरे वडिलाचे, बहुधा नाहीं उपयोगाचे.
कृतज्ञता तें सदाचरण, कृतघ्नता तें दुराचरण.

अंतःकरणीं स्मरण, तीच कृतज्ञता जाण.
उपकार स्मरण, हर्षदायक मान.
उपकार स्मरतां मैत्री चालती, त्यावरून दुसरी जडली जाती.
धरतां मोठीं कामें हातीं, मोठे खटल्यांत पडती.
दुर्दैवानें दुःख मोठें, निराशेनें अधिक वाटे.

जे फार भुंकती, ते चावरे नसती. अ० जे स्पष्ट बोलती, ते कपटी नसती.
बोभाट भारी, थोडेंसें करी.
समाधान आहे जरी, उपयोगी द्रव्यापरी.
बहु बडबडी, करणी थोडी. हिं० जो गजरताहै, सो बरसता नहीं.
अल्प धन बहु योजना, करितां बुडती जाणा.

लहान कांड्या वरतें, मोठे यंत्र फिरतें.
अल्प कारणा वरून, मोठा खटला होतो जाण.
बडी मछली, छोटी मछलीकू खाती है. अ० मोठ्याचे हाताखालतीं, गरीबें दाबलीं जातीं.
भिकाऱ्याशीं फार देणें, ते वागती धीटपणें. हिं० लगा डूरसे देनेकु, साथि बैठी खानेकु.
अल्प बुद्धीनें मोठ्या मसलती, करितां त्यां बहु संकटें येतीं.
बहु द्रव्य आणि उदार मन, एकाठाईं वास क्वचित जाण.

मोठ्याचें दुराचरण, उत्तम मानिती जाण.
अल्प धन थोर मन, नाश होय स्वहिताजाण.

1272 Great minds are easy in prosperity, and quiet in adversity.

1273 Great minds are seldom slaves to fashion.

1274 Great pain and little gain make a man soon weary

1275 Great prosperity and modesty seldom go together

1276 Great ships require deep waters.

1277 Great sins require great repentance.

1278 Great talkers are like leaking pitchers, every thing runs out of them.

1279 Great toil and little work.—*Oriental.*

1280 Great wealth and content seldom live together.

1281 Greatness depends upon wisdom, not upon years. —*Persian.*

1282 Greatness of mind is always compassionate.

1283 Grief is like fire, the most it is covered the more it rages.

1284 Grudge not another that which you cannot attain yourself.

1285 Guilt is always suspicious and always in fear.

H.

1286 Half a loaf is better than no bread. See No. 557.

1287 Half witted folks speak much and say little.

1288 Hang a thief when he is young, and he will not steal when he is old.

उदार मन ठेवी संपत्ति काळीं, स्थिर राखावें विपत्ति वेळीं.

ज्याचें आहे मोठें मन, तो क्वचित तमाशाधीन.
मोठे श्रम थोडी प्राप्ती, बहुधा त्रास आणिती.
नम्रता आणि संपत्ति, एके स्थळीं क्वचित राहाती.
खोल पाण्यांत गमन, मोठ्या जहाजाचें जाण. अ० मोठ्याचा सन्मान, करणें मोठ्या प्रमाण.
घडतां महा पाप, करा मोठा पश्चात्ताप.
फारफार बकवा करतो, तो फुटक्या घड्या परी झरतो.

सारीरात्र जागणें, शेंगा वांगीं रांधणें. गु० उंघ वेचिने, उजागरो लेवो.
द्रव्य आणि समाधान, उभय राहातां कठिण.
बुद्धीवर थोरपणा, वयांवर केवळ नजाणा.

मनाचा मोठेपणा, तोचि दयाळू जाणा. पु० थोरपण जेथें वसे, तेथें भूतदया असे.
दुःख अग्नि परी, झांकतां वाढे भारी.

आपल्याला जें प्राप्त नहोय, त्याची आदावत करून काय.

जेथें संशय वचका, तेथें दोष जाणा पक्का.

भाकर नाहीं पेक्षां बरी, अर्धी मिळाली तीच खरी.
अर्धशहाणे बहु बोलती, थोडी समजूत लोकां होती.
लहान चोर द्यावा गळीं, मोठा झालिया होय बळी.

1289 Happy is he that is happy in his children.

1290 Happy is he who knows his follies in his youth.

1291 Happy is he who limits his wants to his necessities.

1292 Happy is he whose friends were born before him.

1293 Happy is the child whose father went to the devil.

1294 Happiness is only found in the path of holiness. —*Oriental.*

1295 Harm watch, harm catch.

1296 Haste makes waste, and waste makes want, and want makes strife between the good man and his wife.

1297 Hasty climbers have sudden falls.

1298 Hasty resolutions are seldom fortunate.

1299 Hatred is blind as well as love.

1300 Have not thy cloak to make when it begins to rain.

1301 Having set the house on fire, he goes to look for water.—*Oriental.*

1302 Hawks pick out the eyes of hawks.

1303 He begs his bread and asks the rent of the village. —*Oriental.*

1304 He best keeps from anger, who remembers that God is always looking upon him.—*Greek.*

1305 He came safe from the East Indies and was drowned in the Thames.

1306 He can walk who has feet.—*Persian.*

1307 He can neither claim nor possess land, yet is called the landlord.—*Oriental.*

सुखी ह्मणावा तयाशी, यशस्वी मुलें ज्या पाशी.
तारुण्यांत स्वसौख्यं कळे, सर्वदाही सुख मिळे.
आहे तितुक्यांत चालवी, सुखी आपणा ह्मणवी.
वयोवृद्धांचा सहवास राखी, तो होय संसारीं सुखी.
दुर्दैवानें बाप गत झाला, तें पाहून मूल सुधारला.
समाधानाची प्राप्ती, सदाचरणीं होती.

चावून चिकट, ओढून बळकट.
घाईघाईनें नाश करितो, नाशानें तोटा आणतो, तोट्यानें घरी-
तंटा लागतो, इतका खटला घाईनें होतो.
घाईनें वर चढतो, तो त्वरित खालीं येतो.
निश्चयीं करी उतावळ, बहुधा त्याचें नमिळे फळ.
इष्क आहे अंध जैसा, द्वेष अंध होय तैसा.
पाऊस लागल्यावरी, टोपीचा बेत नकरी. पु० थंडी गेली,बंडी केली.
आग लगाये, पानीको दोडती. अ० अपाय करून घेति, मग
उपाय शोधिति.
ससाणी याचे डोळे, ससाणे काढति भले. अ० ठकठकास फस-
वी, तो इतरां कां नठकवी.
मांगे भीक, पुछे गावोकी जमा. म० उठाठेव बोडकीला, कुंकु-
वाचि कशाला.
ईश सर्वांकडे पाहे, ऐसें स्मरून शांत राहे.

समुद्रा पार झाला, नदी मार्जीया बुडाला. अ० मोठें कामीं पा-
र पडणें, अल्प कामीं फसून जाणें.
ज्यांस पाय असती, ते चालूं शकती. अ० जाचे जवळ अर्थ,
त्याचे अंगी पुरुषार्थ.
ह्मणवी नांव महीपति, जागा तिळभर नसे हातीं.

1308 He cannot be very wise who will bray against another ass.

1309 He cannot get even his right and yet expects a present.—*Oriental.*

1310 He cannot be good, that knows not why he is good

1311 He can never speak well, who can never hold his tongue.

1312 He carries fire in one hand and water in the other.

1313 He changes a fly into an elephant.

1314 He commands enough that obeys a wise man. —*Italian.*

1315 He conquers twice who conquers himself in victory.—*Latin.*

1316 He considers ill that considers not on both sides.

1317 He cuts his own feet with an axe.—*Oriental.*

1318 He dances well to whom fortune pipes.—*Italian.*

1319 He denies himself, who asks what is impossible to grant —*Latin.*

1320 He dies like a beast who has done no good while he lived.

1321 He digs his own grave himself.—*Oriental.*

1322 He distrusts his own faith who often swears-*Italian.*

1323 He doubles his gift who gives in time.

1324 He eats in plate, but will die in irons.

1325 He fights with his own shadow.—*Greek.*

मूर्खावर ओरडतो, तो शहाणा नसतो.

हक्काचे नाहीं येत हातीं, इनामाची कोठून प्राप्ती. हिं० हक नपावे इनाम.
स्वपरीक्षा नकळे कांहीं, तो चांगला होत नाहीं.
प्रसंग पाहून मुकें असावें, हें नकळतां भलतें वदावें.

एका हातीं अग्नि नेती, उदक दुसऱ्यानें धरती. अ० क्रोध आणि शांति, आहे एकाच्या हातीं.
मक्षिकेचा हत्ती, मूर्खजन करती. पु० पिसाचा कावळा.
जो सूज्ञाशी नम्र होतो, तो चांगलें आचरतो.

आपुलें मन जिंकी, तो धन्य ह्मणावा लोकीं.

दोहों तर्फी जो विचार नकरी, तो एकाचे वाईट आचरी.
अपनी पायोमे अपही, कुल्हाडी मारते है. अ० आपुले हाती, नुकसानी करिती.
वाजे दैवांचा हो डंका, नाचे आनंदें तो देखा.
जें कांहीं येत नाहीं देता, तें नां ह्मणता काय चिंता.

संसारीं हित नकेलें, पशू परी जिणें गेलें.

आपही अपनी, कबर खोदताहै. अ० आपले हाती, धुळीस मिळती.
जो हरघडी शपथ करी, तोचि घातातें आचरी.
ऐन वेळेवर देती, त्याचे दुप्पट मानिती.
उडाउ रुप्यींचे ताटीं जेवतो, शेवटीं बंदिशालें माजीं मरतो.
पडछायाला जो भीतो, त्याचा संशय त्यास बाधतो.

1326 He gets a great deal of credit, who pays but a small debt.—*Italian.*

1327 He gives water from the ocean.—*Persian.*

1328 He gives one knock on the iron and two on the anvil.

1329 He gives straw to his dog and bones to his ass-*Greek.*

1330 He gives twice, that gives in a trice. See No. 1323

1331 He has a worm in his brain.—*Scotch.*

1332 He has a head as big as a horse, and brain as much as an ass.

1333 He has a hole under his nose that all his money runs into.

1334 He has a wolf in his belly.—*Oriental.*

1335 He has blackened his face.—*Oriental.*

1336 He has brought his noble to nine pence.

1337 He has met with his match.—*Oriental.*

1338 He has mickle prayer, but little devotion.

1339 He has neither house nor family, and the gentleman is called a house-keeper. *Oriental.*

1340 He has not a penny in his purse and goes to visit the garden.—*Oriental.*

1341 He has not received a slap from the hand of fortune yet —*Persian.*

1342 He has one face to God, another to the devil-*Scotch.*

1343 He has riches enough, who needs neither borrow nor flatter.

लहान कर्जाची फेडकरी, तेणें लोकीं पत वाढे बरी.

फुकट घेणें, दुसऱ्यास देणें. सं० परस्परं, समर्पयामि.
एक ठोका लोहावरी, दोन मारी ऐरणी वरी. अ० एक वेळ काम करितो, दोन वेळ चुकवितो.
गाढवास हाडें, कुत्र्यास वाढें. अ० उफराटे करितो, तो मूर्ख दिसतो.
बोलतां क्षणीं देतो, दुप्पट दिलें ऐसें करतो.
चळवळ ज्याचे अंगी पाही, त्याचे ध्यान ठिकाणीं नाहीं.
घोड्या एवढें डोकें आहे, गाढवा एवढी अक्कल पाहे.

जाचा उडाव स्वभाव आहे, धन त्याचे जवळ नराहे.

पेटमे चुल्हे पडे है. अ० ब्रह्मराक्षस वत, कदा क्षुधा नजात.
मुहको कालक, लगागय. अ० आपण झाला खोटा, कुटुंबा लाविला बट्टा.
रुपयाचा पावला, करून घेतला. अ० आपुल्याची दुष्ट गुणें, आपुल्याला आणी उणें.
भाईकों भाई मीले.
करी बहुत प्रार्थना, त्याची भक्ति थोडी जाणा.
घर न घरबार, मियां महलेदार. अ० जवळ कांहीं नसतां अर्थ, उगाच वाहे पुरुषार्थ.
कौडी नहीं गांठमे, चली बागके सैर. म० हातीं नाहीं आडका, बाजारांत जाय धडका.
दैवाचे हातचा फटका, नाहीं अद्यापि गउका.

चित्त एक देवाकडे, दुसरेंही भूता पुढें.
कर्ज आर्जवाचे नपडे कारण, तो धनवान आपले घरीं जाण.

1344 He has riches enough, who has enough to be charitable.

1345 He hath a colt's-tooth yet in his old head.

1346 He hath a good judgment that relieth not wholly on his own.

1347 He hath left his purse in his other breeches.

1348 He hath no ink in his pen.

1349 He hath more faults than hairs, and more wealth than faults.

1350 He hath swallowed a stake, he cannot bow

1351 He hath tied a knot with his tongue that he cannot untie with all his teeth.

1352 He hoards his own, and tastes that of others- *Oriental.*

1353 He holds the wind in his hands.—*Persian.*

1354 He invites future injuries who rewards past ones.

1355 He is a flower without fragrance.—*Persian.*

1356 He is a fool that forgets himself.

1357 He is a friend who renders essential service. See No. 84.—*Oriental.*

1358 He is a good orator who convinces himself.

1359 He is a poor indeed that can promise nothing.

1360 He is a wise man, who speaks little.

1361 He is as good as a milch cow to him.

मानावें द्रव्य पदरीं पुरें, जर दान धर्मीं उरें.

दूधके दांत, अभि तुटे नही. अ० तारुण्यता आली, तरी बाळ-दशा न गेली.
स्वमतावरी नाहीं रहात, तो जाणावा बुद्धिमंत.

जो जातांना त्वरा करितो, तो घेतांना कांहीं विसरतो.
त्याची लेखणी, कोरडी जाणी. अ० त्याची मति लिहिण्यांत, नाहीं फार चालत.
रोमांचाहून अपराध होती, त्याहून बहु द्रव्यें सर्वा लोपती.

जो काठी गिळून राही, त्याचानें वाकवत नाहीं. अ० जो गर्वानें ताठला, नम्र होतां नयें त्याला.
जिभेनें बांधली गांठ, नसुटे चाळवितां दांत. अ० पार्यां पडतां लग्नबेडी, जन्मवरी नसुटे बापुडी.
अपना रख, पराया चख. म० आपलें रक्षावें, परक्याचें भक्षावें.
उडाव्याचे हाती, पेक्याची माती.
अपकारीं देतां उत्तेजन, तेणें होईल दुजे नुकसान.
फुल वासावीण, उपयोगी नाहीं जाण. अ० सद्गुणावांचून, सौंदर्य व्यर्थ जाण.
स्वहिताशी विसरतो, सहजचि मूर्ख होतो.
अपना वही, जो अपने काम आवे. म० आपल्या कामी पडतो, तोची मित्र ह्मणवितो.
ज्याचे मनीं विषय ठसे, तो चांगला वक्ता असे.
जाची कोणा नाहीं आस, तोचि गरीब जाणा खास.
जो थोडें बोलतो, तो शहाणा असतो.
दुपते गाई प्रमाण, त्याचा आहे यजमान.

1362 He is better than he looks.—*Oriental.*

1363 He is caught in his own snare.— *Oriental.*

1364 He is easily praised whom no man can envy.

1365 He is half a king who has the king's good graces. —*Italian.*

1366 He is idle that might be better employed.

1367 He is indeed obstinate whom neither reason nor experience can persuade.

1368 He is known by his companion.

1369 He is miserable that knows not how to spend his time.

1370 He is miserable once who feels it, but twice who fears it before it comes.

1371 He is most powerful who is able to command himself.

1372 He is not a wise man who cannot play the fool on occasion.

1373 He is not alone whom God favours.

1374 He is not dead whose fame survives.

1375 He is not fit for riches, who is afraid to use them.

1376 He is not wise who is not wise for himself.

1377 He is of no use, but to eat a seer of grain- *Oriental.*

1378 He is only fit to command who has first learned to obey.

1379 He is put to bed with a shovel.

1380 He is ready to eat but unwilling to work.- *Oriental.*

1381 He is really lost who has lost the sense of shame.

1382 He is rich that is satisfied.

क्रूर दृष्टीनें पाहे, अंतरी दया वाहे. हिं० देखे सापकी नजर,
खिलाने सोनेका निवाला.
जाची अंगुली, त्याचे डोळीं. हिं० उसकि टांग, उसके गलेमे.
जाचा द्वेष नाहीं तिळमात्र, तो स्तुति योग्य पात्र.
जो राजाचे प्रीतीचा, तो धनी अर्धे राज्याचा.

जो बेतानें काम करितो, तो सदा रिकामा असतो.
बोध करतां नउमजे, तो तर हृष्ट पुरा समजे.

मनुष्य परीक्षा करणें, संगति वरून जाणणें.
नसमजे समय कसा लोटावा, तो प्राणी पूर्ण दुःखी समजावा.
जो कळ सहन करतो, एक वेळीं दुःखी होतो, पूर्वीं दुःख शंका
धरी, तेणें दुप्पट दुःख तरी.
स्वतः चांगला वागतो, तो पराक्रमी असतो.
शहाण्यास कामा पुर्ते, मूर्खा परी व्हावें लागतें.

ज्यावर ईश्वर कृपा करी, तो तर एकटा न संसारीं.
ज्याची चांगली चालती कीर्ती, स्वर्गवासी होतां राहे भूवरती.
द्रव्याचा उपभोग नाहीं घेत, त्यास लक्ष्मी नाहीं शोभत.
स्वहितार्थी जो अज्ञान, त्यास मूर्खा परी मान.
कामका न काजका, शेरभर अनाजका.
जो स्वतः नम्र होण्यास जाणतो, तो हुकूम करण्या योग्य होतो.

प्राण गेल्यावरतीं, सरणी शय्या करवितीं.
दानेको टापे, सवारिकु पादे.
अत्यंत निर्लज्ज असे, तो प्रतिष्ठेतून दूर वसे.
तृप्त ज्याचें मन, तो जाणा सधन.

1383 He is richest who is contented with least; for content is the wealth of a nation.

1384 He is sufficiently learned that knows how to do well, and has power enough to refrain from evil.-*Latin.*

1385 He is the best gentleman that is the son of his own deserts.

1386 He is truly rich, who desires nothing; and he is truly poor, who covets all.—*Greek.*

1387 He is truly wise, who can endure evil, and enjoy good.

1388 He is unfortunate who cannot bear misfortune.

1389 He is unworthy to live who lives only for himself.

1390 He is well constituted who grieves not for what he has not, and rejoices for what he has.—*Greek.*

1391 He is wise, who keeps wise company.

1392 He keeps his road well enough who gets rid of bad company.

1393 He knows not a pig from a dog.

1394 He knows little of a palace.—*Spanish.*

1395 He knows not the charm even for a scorpion, and puts his hand into a snake's hole.—*Oriental.*

1396 He knows the pain whose body feels it.—*Oriental.* See No. 959.

1397 He knows which side of the bread is buttered on. —*Scotch.*

1398 He lacks most that longs most.

1399 He lives at the rate of six score to the hundred. —*Oriental.*

अल्प संतोष हेंच धन, जगीं तोचि एक जन.

बरें करतो वाईट त्यागतो; तो पूर्ण विद्वान असतो.

स्वतः करी पराक्रम, तोचि गृहस्त उत्तम.

निरिछ तो सधन, लोभी केवळ दीन.

बरें भोगी वाईट साहे, बरा शहाणा ह्मणविताहे.

साहे न जो आपदा, कष्टी प्राणी तो सदां.
पाहे आपुल्या पुरतें, योग्य नव्हे तो या भूवरतें.
असलें नसलें नगणी, तो जाणा सुखी प्राणी.

शहाण्याचा संग धरतो, तो तर शहाणाच असतो.
वाईट संग त्याग करी, तोचि चांगला मार्ग धरी.

ससा सांबर दिसतीं सारखीं, त्यास ह्मणावा गाजर पारखी.
ज्याणें नाहीं पाहीलें राजस्थान, त्यास होय आश्चर्य जाण.
बिछुका मंतर नाज्याने, सांपके बिलमे हात डाले. अ० अल्प
कार्य नाहीं माहित, मोठें कार्य करूं धांवत.
जिस तन लगे, वही ज्यानें. अ० जाची कळ त्याला, न वाटें
दुसऱ्याला. सं० नहिवंध्याविजानातिगुर्वीप्रसववेदनां.
ज्याचें हातचा खटला, त्यास दिसतो चांगला.

जो बहु इछा धरितो, तो अडम्मणींत पडतो.
अरसीकी आदा, चौरासीका खर्च. म० ऐशीं तेथें पंच्यांयशीं.

1400 He lives in a hut, but dreams of a palace.- *Oriental.*

1401 He lives upon alms, yet belches in the market. —*Oriental.*

1402 He loses his thanks who promises and delays.

1403 He loses nothing for the asking.

1404 He loves well who chastises well.

1405 He loseth nothing that keepeth God for his friend.

1406 He must be wise man himself, who is capable of distinguishing one.— *Greek.*

1407 He must needs go whom the devil drives.

1408 He must stoop that hath a low door.

1409 He needs a stick, words of no avail—*Oriental.*

1410 He never met with prosperity yet quarrels with adversity.—*Oriental.*

1411 He overcomes a stout enemy, that overcomes his own anger.—*Greek.*

1412 He puts the milk by itself, and water by itself. —*Oriental.*

1413 He reads his sin in his punishment.

1414 He sets fire to his beard.—*Persian.*

1415 He sets fire to his house and enjoys the fun *Oriental.*

1416 He shews all his wit at once.—*French.*

1417 He sees the speck on another's eyes, but not the film on his own.—*Oriental.*

1418 He shews his teeth when he cannot bite.—*Persian.*

रहें झोपडीमे ख्वाब देखे महलका. अ० असतांना निर्धनी, थोर इच्छा धरी मनीं.
खैरातकी टुकरी, और बजारमे डकार. अ० इतराची बुद्धी ऐकावी, तैशी लोकां माजी सांगावी.
कबूल करून विलंबें देतो, उपकार नाहींसा वाटतो.
पुसतांना कांहीं, आपलें जात नाहीं.
जे शिक्षा करूं पहाती, ते मनीं कल्याण इछिती.
ईश्वराशीं सख्य करणें, तेणें आपलें काय उणें.
शहाण्याची परीक्षा करी, स्वतः शहाणा असे तरीं.

पाठी मागें दुष्ट लागे, तर होय पळण्या जोगें.
ज्याचें कवाड ठेंगणें, त्याणें वाकून जाणे. अ० सामर्थ्यानें, चाल करणें.
लातोंके भूत, बातोसे नही मांते. म० चांभाराचे देवा, खेटराची पुजा.
ऐसरसें भेटा नही, दारदसे बिगाड. अ० मूळींच लक्ष्मीशीं नाही भेट, अकाबाईशीं न चाले नीट.
आपला कोप परिहारी, जाणा जैसा रिपू संहारी.

दूधका दूध, पानीका पानी. अ० खऱ्याखोट्याचा निवाडा, न्यायी करिती रोकडा.
शिक्षा मिळायाचे अंती, आपलें पाप खरें स्मरती.
ताढीला आग लावती, हातीं नाश करून घेती.
आग लगाये, तमाशा देखे
एकदम शहाणपण, दाखवीतां मूर्खपण.
औरकी फुली देखतें, अपना ठिंटर नही देखतें. म० दिसतें दुसऱ्याचें कुसळ, नाहीं दिसत आपलें मुसळ.
नयेत चावतांना कांहीं, दांत दाखऊन फळ नाहीं. अ० सामर्थ्य नाहीं, बडाई व्यर्थ वाही.

1419 He spends his money and gets the charactor of a drunkard besides.—*Oriental.*

1420 He takes no care of his things, and then abuses the thieves.—*Oriental.*

1421 He tells me my way and don't know his own.

1422 He that always complains is never pitied.

1423 He that boasteth of his ancestors confesseth he hath no virtue of his own.

1424 He that boasts of his own knowledge proclaims his ignorance.

1425 He that blows in the dust, fills his own eyes.

1426 He that blows the coals will be scorched.

1427 He that buys magistracy must sell justice.

1428 He that can make sacrifice of his will, is lord of himself.

1429 He that cannot conceal his own shame will not conceal another's.

1430 He that cannot pay, let him pray.

1431 He that chastiseth one, amendeth many.

1432 He that commits himself to Providence is sure of a friend in time of need.

1433 He that comes last, makes all fast.—*French.*

1434 He that confides in an ungrateful man will be betrayed.

1435 He that contemns a small fault, commits a great one.

1436 He that converses not, knows nothing.

गांटगिरासे मद पिवे, लोग कहे मतवाल. म० आपलें खावें, लोकांस भ्यावें.

चिज नराखे अपनी, और चोरोकों गाली दे. अ० वस्तुची चौकशी नठेवी, गेलीया दुजीया शब्द लावी.

लोकांस सांगें ब्रह्मज्ञान, आपण कोरडा पाषाण. गु० घेली सासरे नई जाये, नें डाहीने सीखामणदे.

सदां रडगाणी जाची, ममता नधरि त्याची.

सांगे वडिलाची बढाई, पुरुषार्थ नसे त्याचे ठायीं. पु० सांगे वडिलाचा बडिवार मोठा, पदरीं नाहीं सागर गोटा.

स्वज्ञान बढाई सांगतो, तो अज्ञान दाखवितो.

धूळी वरी फुंक मारी, आपले डोळे भरी.

निखान्यांत फुकमारी, थिणग्या येती अंगावरी. पु० जांत तोंड घालती, तेणें कज्या अंगी घेती.

जो फौजदारी विकत घेतो, तो न्याय विकत देतो.

आपले इछेला अवरी, स्वतंत्र पणें राहे तरीं.

स्वलज्जेचें नाहीं रक्षण, दुजाची राखिता कठीण.

जर नदेण्याची सोय, तर धरावे हो पाय.

करी एकाशी ताडण, तेणें बहुतां शिकवण.

विश्वास देवावरी, कार्य वेळे वरी करी.

शेवटीं मेजवानीस येतो, भुकेल्या वाट पाहात ठेवितो.

विश्वास ठेवी क्रिया नधीं, घात करील शेवटीं.

लहान अपराध मानीत नाहीं, तो मोठा पुढें करील पाही.

जो संभाषण करित नाहीं, तो बर कांहीं जाणत नाहीं.

1437 He that diggeth a pit shall fall into it.

1438 He that does you a very ill turn will never forgive you.—*Scotch.*

1439 He that eats sugar will get sugar.—*Oriental.*

1440 He that eats well and drinks well, should do his duty well.

1441 He that endeavours to please every body will please to no one.

1442 He that entertains a dangerous design puts his head into a halter.

1443 He that exalteth himself shall be humbled.

1444 He that fails at the hour of need is sinful.

1445 He that falls in an evil cause; falls in the devil's frying pan.

1446 He that fears leaves must not come into woods.

1447 He that fears not an oath will not tremble at a lie.

1448 He that fears you present will hate you absent.

1449 He that feeds upon fancy may be troubled in the digestion.

1450 He that finds a thing steals it if he endeavors not to restore it.

1451 He that gets out of debt, grows rich.

दुसऱ्यास खाडा खणतो, आपणचि त्यांत पडतो. हिं० गैयरके
लिये खड्डा खोदे, अपही गीरपडे.
करितो जो अपकार, क्षमा नाहीं तो करणार.

शकर खोरेकों, शकर मिल रहतिंहे. म० साकरेचा खाणार,
त्यास परमेश्वर देणार.
चांगलें खातो पितो, रगडून काम करितो. अ० खाईल तो वाहील.

सर्वां खुषी ठेऊं पाहे, त्याचानें खुषी येक नराहे.

अडचणीचे कामांत पडतो, गळा आपला फासून घेतो.

जो चढेगा, सो गीरेगा. म० जो चडेल, तो पडेल.
वेळेवरी घात करी, तो जाणा पापाधिकारी. पु० अवसान घात-
की, तो तर माहा पातकी.
पडतो वाईट खटल्यांत, जातो दुष्टाचे पेंचात

जेणें वृक्षपर्णा भ्यावें, तेणें वनांत नजावें. पु० ज्याणें तोफेचे आ-
वाजा भ्यावें, त्याणें समरंगणीं नजावें.
शपथ घेता भीत नाहीं, त्याची लबाडीच पाही.
समक्ष गोड बोलती, मागें द्वेष आचरती. सं० परोक्षे कार्य हंतारं-
प्रत्यक्षे प्रियवादिनं.
लालचीनें अधिक खातो, अजीर्णाचा संग्रह होतो. अ० अल्प-
भुकी, तो सदां सुखी.
कोणाची वस्तु गवसल्या वरी, माघारी नदेतां चोरल्या परी.

कर्ज रहीत जो असतो, तो द्रव्यवान होतो.

1452 He that gives honor to his enemy is like to an ass.—*Hebrew.*

1453 He that gives ten-fold in this world shall receive an hundred-fold in the next.—*Persian.*

1454 He that gives to a grateful man puts out to usury

1455 He that goes a borrowing, goes a sorrowing. See No. 619.

1456 He that goes out weeping, brings intelligence of the dead.—*Oriental.*

1457 He that goes softly goes safely. See No. 1002.

1458 He that goes to church with an ill intention goes to God's house on the devil's errand.

1459 He that has no charity merits no mercy.

1460 He that has great nose thinks every body is speaking of it.—*Scotch.*

1461 He that has eaten his fill does not pity the hungry —*Persian.*

1462 He that has foolishly lost his eyes, begs from door to door.—*Oriental.*

1463 He that has gold may procure every thing; but God is the only protector of the poor.—*Oriental.*

1464 He that has no children knows not what is love. —*Italian.*

1465 He that has no shame, has no conscience.

1466 He that has no silver in his purse, should have silver on his tongue.

1467 He that has revenge in his power, and does not use it, is the greater man.

शत्रूचा मान करितो, तो मूर्खापरी दिसतो.

ह्याजन्मीं देतो एक पट, दुसरे जन्मीं घेतो शतपट.

उपकारी यासिं देणें, तेंतर व्याजा प्रमाणें.
जो उसने मागाया जातो, तो दुःख भरीत होतो.

रोता जावे मूयकी, खबर लावे. अ० असंतोषीया पाठिवणें,कार्य नाहीं होत तेणें.
हळूंहळूं चाल करितो, तो सुखरूप पोंचतो.
देवालयीं धरी दुर्वासना, त्यास होय यमयातना.

दयाधर्म नाहीं ज्याशीं, कठोर ह्मणावा त्याशी.
जो लांछनी असतो, तो मनांत लाजतो.

आपलें पोंट भरणें, भूकेल्यास नदेणें.

अपने नयन गवांके, दरदर मागें भीक. अ० आपला पैका.उडवणें, घरोघर आर्जव करणें.
जरदारका सौदाहे, बेजरका खुदाहे. अ० धनिकाचा संसार, निर्धनीयाचा ईश्वर.
मुलेंलेंकरें ज्याला नाहीं, त्यास लेंकुरछंद नसे कांहीं.

ज्यास लज्जा नाहीं, त्यास सत्य नाहीं.
ज्याचे नाहीं पैका गांठीं, त्याची वाणी असावी मिठी.

स्वाधीन असतां सूड नघेतां, ते थोर प्राणी ह्मणविती.

1468 He that hath a calling, hath an office of profit and honor.

1469 He that hath a good harvest may be content with some thistles.

1470 He that hath a trade, hath an estate.

1471 He that hath a wife and children must not set with his fingers in his mouth.

1472 He that hath no money needeth no purse.

1473 He that hath pity upon the poor lendeth unto the Lord; and that which he hath given will he pay him again.—*Scriptural.*

1474 He that helpeth the evil hurteth the good.

1475 He that is a wise man by day is no fool by night.

1476 He that is angry is seldom at ease.

1477 He that is dissatisfied on account of money, is not to be reconciled by words.—*Oriental.*

1478 He that is drunk is gone from home.

1479 He that is hasty is mad.—*Oriental.*

1480 He that is ill to himself will be good to nobody. —*Scotch.*

1481 He that is never idle will not often be vicious.

1482 He that is not above injury is below himself.

1483 He that is of merry heart hath a continual feast. —*Scriptural.*

1484 He that is subject to another, has no rest even in his dream.—*Oriental.*

1485 He that is vicious in his practice is diseased in his mind.

जो सदां करी धंदा, त्याचा मान लाभ बंदा.

पीक चांगलें आल्यावरी, कांटे झाडां पर्वा नकरी. अ० भाग्य आल्यावरी, अडचण काय करी.
जो नित्य झटें व्यापारीं, त्यास संपत्ति वरी.
ज्याणें कुटुंब पोसणें, त्याणें उगेच नबसणें.

खूट आहे पैशाची, गरज नाहीं पिशवीची.
देई पोशी दुबळ्याला, तो ऋणी करीतो देवाला, जो देतो गरीबाला, ईश्वर मागें देतो त्याला.

जो दुष्टांशी साहाय्य होतो, तो सुजनांशी पीडितो.
दिवस भर शहाणा असे, रात्रीं मूर्खत्व त्या नसें.
रागें भरून राही, त्यास स्वस्थता नाहीं.
दामो रूठा, बातोसे नही मंता. अ० पैशानें जो नसमजत, तो शब्दानें न मानीत.
दारूच्या छंदीं लागतो, संसारातून उठतो.
उतावला, सो बावला.
आहे जातीनें वाईट, तो कोणाशी नराहे नीट.

जो सदां उद्योगी असतो, तो बहुधा छंदीं नसतो.
नुकसानीच्या पंथीं नाहीं, त्यास नुकसानी नसे कांहीं.
हर्ष युक्त मनीं आहे, तो सदां सुखी राहे.

पराधीन सपनो, सुख नाहे. अ० जो पराधीन राही, त्यास स्वप्नीं सुख नाहीं.
दुर्व्यसनी असतो, तो मनीं स्वस्थ नसतो.

1486 He that is warm thinks all are so.

1487 He that is wise in small matter will not be fool in large one.

1488 He that keeps malice harbours a viper in his breast.

1489 He that knows himself best, esteems himself least.

1490 He that knows least commonly presumes most.

1491 He that leaves certainty, and trusts to chance, when fools pipe he may dance.

1492 He that lendeth loseth double.

1493 He that lends to all who will borrow, shews great good will, but little sensè.

1494 He that licks honey from thorns, pays too dear for it.—*Scotch.*

1495 He that lies down with the dogs must rise with the fleas.—*Italian.*

1496 He that lives upon hopes will die fasting.

1497 He that liveth wickedly can hardly die honestly.

1498 He that loseth his due gets no thanks.

1499 He that loves God has nothing to fear.

1500 He that loves reading has every thing within his reach.

1501 He that loveth pleasure shall be a poor man.

1502 He that makes an enemy of his brother, will hardly find a friend in other.

1503 He that makes himself a sheep shall be eaten by the wolf.

1504 He that makes himself an ass, must not take it ill, if men ride him.

आपल्या गर्मींत असतो, तैसें सर्वांस मानतो.
लहान कामांत शहाणा, तैसा मोठ्यांतही जाणा.

कपट वसे ज्याचे उदरीं, तो सर्पा परी डंशकरी.
आपली ओळखं आपण धरितो, आपल्याला किंचिज्ञ मानितो.
किंचित जाणतो, तो फार डौल घालतो.
हातचें सोडावें, दैवावर घालावें, मूर्खानें सांगावें, तैसें त्याणें ना-
चावें.
उसने देऊन घालवितो, आणि मैत्रिकी तोडितो.
कर्ज मागतांचीं देतो, सरल असतां सूज्ञ नसतो.

मधु घ्यावयाशी जातां, कष्ट कांटे निवारितां. अ० अवघड का-
मीं धावतो, तो संकटा माजीं पडतो.
खेळतां कुत्र्यां बरोबर, माशा बसती अंगावर. पु० चिखलांत
दगड मारावा, चिखलच अंगावर घ्यावा.
ज्याचें मनोरथां वर वांचणें, त्याचें उपासांवर मरणें.
दुष्टपणानें आचरे, हलकेपणानें तो मरे.
योग्यता सोडणें, मान घालविणें.
भावें भजे ईश्वरास, असें अभयचि त्यास.
जाला वाचण्याचा आवड, त्याचे ध्यानीं सर्व घडमोड.

राहे ख्याली खुशालींत, शेवटीं पडे लाचारींत.
भावाशीं जो वैर करी, त्याची मैत्री कठीण तरी.

मेंढरा परी होतो, त्यास लांडगा खातो. अ० सहन करीत अस-
तो, त्यास उपद्रव फार होतो.
गाढवा परी जर व्हावें, बोलतील तें एकावें.

1505 He that obeys the assembly obeys God, and he that obeys God obeys the assembly.—*Oriental.*

1506 He that performs service will receive fruit-*Oriental.*

1507 He that prepares a pit for another, must not shut his eyes.

1508 He that provokes to mischief is the doer of it.

1509 He that pryeth into the clouds may be struck with a thunderbolt.

1510 He that regards not a penny will lavish a pound.

1511 He that requites a beneifit pays a great debt.

1512 He that returns a good for evil obtains the victory.

1513 He that rewards flattery, begs it.

1514 He that runs fast will not run long.

1515 He that runs in the dark may well stumble.

1516 He that runs shall find what is written.—*Oriental.*

1517 He that runs out by extravagancy, must retrieve by parsimony.

1518 He that seeks danger perisheth therein unpitied —*Scotch.*

1519 He that serves the public obliges nobody.-*Italian.*

1520 He that shews his purse, bribes the thief.—*Scotch.*

1521 He that spared the rod hated his son; but he that loveth him chastineth betimes.— See No. 648.

1522 He that spares when he is young, may spend when he is old.

1523 He that speaks me fair and loves me not, I'll speak him fair and trust him not.

पंच माने खुदा, खुदा माने पंच.

जो सेवा करे, मेवा पावे. अ० जो करी चाकरी,तो खाय भाकरी.
दुजया खाडा खणणें, त्याणें हुशारीन राहाणे.

पीडावया चेतवितो, तो पीडा कारक होतो.
जोखिमांत उडी घालितो, त्यास धक्काचि लागतो.

ज्यास पैशाचि परवा नसे, तो रुपया उडवीत असे.
उपकार फेडणे, कर्जाप्रमाणें.
अपकारीं उपकार करी, त्याचे पडे यश पदरीं.
खुशामत पाहून देती, शेवटीं याचना करिती.
हळूंहळूं पुरति चाल, धावत्याचे मोठे हाल.
अंधेरांत धावत जातो, तो खचित ठोकर खातो.
धायधाय, करम लिखा सोपाय. अ० धावाधाव बहुत, दैवी अ-
सें तें प्राप्त.
उधळे खर्चानें घालवी, तें काटकसरेनें जमवी.

जाणून विघ्नांत पडतो, त्याचा नाश रोकडा होतो.

सेवक बहू जनाचा, तो नउपकारी कोणाचा.
पैका उघड ठेवितो, डोळा चोराचा लागतो.
मुलांचें जो लाड करी, त्यांचें वाईट तोचिकरी, करी मुलांस ता-
डण त्यांचे इछि तो कल्याण.
तरूणपणीं रक्षावें, म्हातारपणीं खर्चावें.

गोड बोले प्रीती नाहीं, तूंही त्याशीं तैसा राही.

1524 He that speaks truth is always at ease.—*Persian.*

1525 He that speaks truth has nothing to fear—*Oriental.*

1526 He that speaks lavishly, shall hear as knavishly.

1527 He that stays in the valley shall never get over the hill.

1528 He that strikes with the sword shall be beaten with the scabbard.

1529 He that subdues his carnal lusts, may keep himself untainted by any other.

1530 He that sweareth falsely, denieth God.

1531 He that swims in sin, must sink in sorrow.

1532 He that tells all he knows, will also tell what he does not know.

1533 He that wants health wants every thing.

1534 He that wears black, must hang a brush at his back.

1535 He that will be angry for any thing will be angry for nothing.

1536 He that will cheat in play will not be honest in earnest.

1537 He that will not be counselled cannot be helped.

1538 He that will not be saved needs no preacher.

1539 He that will not help himself shall have help from nobody.

1540 He that will sell his fame, will also sell the public interest.

जो सत्य ह्मणतो, तो निर्धास्त असतो.
सांचको आच नहीं अ० सत्य वक्तां कांहीं, भय कदापि नाहीं.
उद्धट बोलणें, वांकडें ऐकून घेणें.
राहे पर्वताचे दरी, चढेना तो गिरी वरी अ० हीन दैवाचा भा-
ग्यवंत, कधीकाळीं नाहीं होत.गु० भांगी हांडी कई चुले चढे.
किसिका मुह चले, किसिका हाथ चले.

विषय वासना जिंकिताहे, लोकीं अलिप्त तो राहे.

घेतो खोटी शपथ, तो ईश्वरा न मानीत.
पापांत पडतो, तो दुःखांत बुडतो पु० पापांत पाय, त्याचा ज-
न्म व्यर्थ जाय.
जाणतो तेवढें सांगतो, खोटें त्याज बराबर बकतो.

ज्याणें निरोगी असावें, त्यास सर्व पदार्थ व्हावे.
देखोदेखी, कुले शेकी. अ० एकाची कृति एक पाहतो, त्याप्र-
माणें दुजा करितो.
भलत्या करितां रागें भरतो, राग त्याचा व्यर्थ दिसतो.

खेळांत ठकवितो, तो वेव्हारीं भला नसतो.

ऐके न जो उपदेशास,काय करावें त्यास सं० यस्य नास्ति स्वयं
प्रज्ञा शास्त्रं तस्य करोति किं.
इच्छीना संसारी तरण, नजाय गुरूशीं शरण.
आपण सहाय्य न करी, दुसरा कैसा होय तरीं.

स्वकीर्तीची नाहीं आस्था, तो जनाचे अहित कर्ता.

1541 He that will steal a pin will steal a better thing.

1542 He that will steal an egg will steal an ox. See No. 1541.

1543 He that will thrive, must rise at five; he that hath thriven, may lie till seven.

1544 He that works shall eat.—*Oriental.*

1545 He that works wickedness by another, is guilty of the facts committed himself.—*Latin.*

1546 He that would hang his dog gives out first that he is mad.—*Spanish.*

1547 He that would enjoy the fruit, must not gather the flower.

1548 He to whom God gave no sons, that devil gives nephews.—*Spanish.*

1549 He toiled all night and caught no fish. See No. 1279

1550 He was all day grinding, and did not so much as to fill the top of a pot. See No. 1549.

1551 He was born in August.

1552 He was born with a silver spoon in his mouth.

1553 He was the bee that made the honey. —*Scotch.*

1554 He was yesterday a petty dealer and is now become a great banker.—*Oriental.*

1555 He who avoids the temptation avoids the sin-*Spanish.*

1556 He who beggeth for others is contriving for himself.

1557 He who borrows on usury is the herald of his own beggary.

काडी चोर, तो पाडीचोर.
जो चोरी करंडा, तो उचली हांडा.

भाग्याची इच्छा जाशीं, त्याणें उठावें पाहाटेसीं, भाग्यवान् जो झाला, तो उठो दिवसाला.
जो करी चाकरी, तो खाई भाकरी पु० खटपट करी, तो पोटभरी.
दुष्ट कर्म करवी परहस्ते, तें त्याणें केलेंसें होतें.

कुत्रा पिसा पहाणे, मग त्यास मारणे. अ० अपराध ठरावणें, मग शासन करणें.
ज्याणें फळ इच्छावें, त्याणें फूल न तोडावें.

ईश्वरानें मला न दिलें संतान, तर भावास कां द्यावें पुत्रदान. अ० आपलें तें नराखवें, दुसऱ्याचें नदेखवें.
सारी रात्र कष्ट करतां, फळ नाहीं आलें हातां.
सारादिन पिसापिसा, चपनी भर नही आटा.

उत्तम मासीं जन्मकाळ, प्राणी जाणा तो कुशळ.
घेऊन रुप्याचा थावर, पडला उदरा बाहेर. अ० भाग्य घेऊन जन्मला, तो दैवाचा पुतळा.
मधु केलें जिणे, तीं धन्य जाणे. अ० पराक्रम केले ज्याणीं, तोच ह्मणावा हो प्राणी.
कलका बनियां आजका सेट. अ० दैव होतां अनुकूळ, नाहीं लागत वेळ.
जो लोभ नधरी, तो पाप नकरी.
जो दुसऱ्यास्तव याचना करितो, तो त्यांत आपला अर्थ पहातो.
व्याजू पैका काढतो, मग भिकारीच होतो.

1558 He who brings up his son to nothing breeds a thief.

1559 He who buys a house ready wrought has many a pin and nail for nought. See No. 1079.

1560 He who commences many things, finishes but few. —*Italian.*

1561 He who cannot command himslf, it is folly to think to command other.

1562 He who deals with a blockhead will have need of much brains.—*Spanish.*

1563 He who depends on another, dines ill and sups worse.

1564 He who desireth to sleep soundly, let him buy the bed of a bankrupt.—*Spanish.*

1565 He who despises his own life is master of that of others.—*Italian.*

1566 He who does not honor his wife dishonors himself.—*Spanish.*

1567 He who fears death has already lost the life he covets.—*Latin.*

1568 He who fears his servants is less than a servant-*Latin.*

1569 He who follows his own advice must take the consequences.—*Spanish.*

1570 He who gives blows is a master, he who gives none is a dog.—*Oriental.*

1571 He who gives to the public gives to no one.

1572 He who goes the wrong road must go the journey twice over.

1573 He who has a trade may travel every where-*Spanish.*

1574 He who has an art, has every where a part-*Italian.*

बाप नशिकवी मुलास कांहीं, तो मूल होईल चोर पाही.
घर विकत घेऊन राही, बांधण्यांत नफा नाहीं.

बहु कामें आरंभितो, थोडीं पार पाडितो.

आपलें आपणास भारी, तो दुसऱ्यातें कैसें आवरी.

मूर्खांशी व्यवहार ठेवणें, तरी हुशारीने राहणें.

आशा दुजाची धरितो, खातां पीतां कष्टी होतो.
सदा निद्रेवर लक्ष धरी, तो आळसानें होय कर्जभरी.

जास आपल्या जिवाचा त्रास, तो भीत नाहीं दुसऱ्या जिवांस.

निजस्त्रीशीं अपमानितां, येते कीर्तीला न्यूनता.

जो कां मरणास भितो, तो तर मृत्युप्राय होतो.

आपले चाकरांस भितो, चाकरां पेक्षां कमी दिसतो.
स्वमत जो चालवितो, त्याचें फळ तो भोगितो.

ताडी पाळी तोचि यजमान, न करी तोची दुसमान.

जो देतो सर्व लोकां, तें देणें नाहीं एका.
वांकडे मार्गानें जो जातो, दुप्पट फेऱ्यांत पडतो.

जाणें वेव्हार करणें, त्याणें जाणें येणें धरणें.
जो हुन्नरी असतो, सर्व ठाई तो मान्य होतो.

1575 He who has but one coat cannot lend it.

1576 He who has feathered his nest may flee when he likes.

1577 He who has good health is young, and he is rich who owes nothing.

1578 He who has hopes dies, he who has none lives.

1579 He who has lost his property is called the thief. —*Oriental.*

1580 He who has not bread to spare should not keep a dog.—*Spanish.*

1581 He who hath an ill name is half hanged.

1582 He who hath done ill once will do it again.

1583 He who intrigues with a married woman has his life in pledge.—*Latin.*

1584 He who is born a fool is never cured.

1585 He who is independant cannot be greater.

1586 He who is much sought after, may give himself air.—*Oriental.*

1587 He who is perfectly vanquished by riches can never be just.

1588 He who is the slowest to promise is generally the quickest to perform.

1589 He who is true to no party will be despised.

1590 He who knows nothing is confident in every thing

1591 He who laughs not at all, has the nature of an old cat.

1592 He who laughs too much, has the nature of a fool.

एकचि असतां वस्तू घरीं, देण्या उसणें विचार करी.
अधीं आपलें घर भरावें, मग पाहिजे तेथें जावें.

आरोग्य तें तरुणपण, अऋणीशि धनीक ह्मण.

आसा मरे, नीरासा जीये. म० आशाधारी मरती, निराशी ते-
वांचती.
जिसका जावे, ओही चोर कहावे. म० आपलें जावें, आपण
चोर व्हावें.
जाचें खाऊन न उरे, त्याणें न पाळावीं गुरें. म० उंदिर मावेना
बिळीं, त्याचें पुच्छ तृणपुली.
अपकीर्ती झाली जनीं, तो अर्धा मेला मनीं.
वाईट आचरी एक वेळीं, तेंचि करील दुसरे वेळीं.
परक्याचे स्त्रीशीं संधान, त्याचा जीव पडतो गाहाण.

जन्मतां मूर्ख झाला, उपाय नाहीं त्याला.
जरी स्वतंत्रची झाला, मोठा नह्मणावा त्याला.
जाची लागे चहाड, तो उडे ताडमाड.

जो संपत्तीला भुलला, त्याचा खरेपणा बुडाला.

वचन देतां विचार करी, कार्य करितो सत्वरी.

खरेपणानें न वागत, मानती त्याशि तुच्छवत.
जो कांहीं जाणत नाहीं, तो विश्वास ठेवी सर्वांठायीं.
हासें अगदींच येत नाहीं, त्यास बोक्या सारखा पाहीं.

फारफारच हासे, तो मूर्खा परी दिसे.

1593 He who lies long in bed his estate feels it

1594 He who lives after naturé, shall never be poor after opinion, shall never be rich.—*Latin.*

1595 He who lost his credit is dead in the world.

1596 He who loves money more than honor, will rate it above honesty.

1597 He who loves no one does not appear to me to be loved by any one.

1598 He who loseth a whore is a greater gainer.-*Italian.*

1599 He who marrieth for wealth doth sell his liberty.

1600 He who masters his passions conquers his greatest enemy.

1601 He who never was sick, dies the first fit.

1602 He who oppresses honesty never had any.

1603 He who pays well is master of every body's purse.

1604 He who peeps through a hole may see what will vex him.

1605 He who promises runs in debt.—*Spanish.*

1606 He who resolves to amend has God on his side.

1607 He who revealeth his secret, maketh himself a slave.

1608 He who rides behind another does not travel when he pleases.

1609 He who rises late never does a good day's work. See No. 1593.

1610 He who runs after a shadow has a wearisome race.

1611 He who says what he likes, hears what he does not like.—*French.* See No. 1526.

फार दिवस येतां उठतो, तो तर नुकसानी पावतो.
जो नितीनें वागतो, तो द्रव्यवान होतो, जो वागे दुसऱ्या मतें, तो नपावें द्रव्यातें.
आपली पत जो घालवितो, तो जिवंत असून मेला दिसतो.
धनातें बहु प्रिय मानी, करी प्रतिष्ठेची हानी.

कोणावरही प्रीती जो नकरी, त्यावर लोभ कोणी नधरी.

रंडीचा जो सोडी लोभ, तोची त्याचा मोठा लाभ.
स्त्रीचा हुंडा भ्रतारा मिळतो, तो तिचे अनुमतें वागतो.
काम क्रोधादीक ज्याचे स्वाधीन, त्याणें महान शत्रु जिंकिले जाण.
दुखणें कधी नाहीं माहीत, तो मरतो पहिल्या दुखण्यांत.
जो खऱ्यास तुच्छ मानितो, तो खरा मुळींच नसतो.
देतोघेतो रोखारोख, त्यास धिरती सर्व लोक.
फटींतून न्याहाळिती, ते लोकांचें पाप घेती.

आश्वासन देतो, तो बद्धक होतो.
सुधारण्याचा मार्ग धरी, त्यास देव सहाय करी.
आपलें गुह्य ज्यास सांगतो, त्याचा दास होऊन राहतो.
जो स्वाराचे मागें बसतो, तो परस्वाधीन असतो. म्ह० पराधीन-जिणें, पुस्तकीं विद्या जाणें.
उशीरानें जो उठतो, तो आपल्या कामांस मुकतो. पु० जो उशी-रानें उठे, त्याचें काम शेष सार्थे.
पडछायेसवें धावे, त्याच्यानें पुढें नचालवें.
मनीं येईल तें बोलतो, नाहीं तें ऐकून घेतो.

1612 He who sells an acre of land parts with an ounce of credit.

1613 He who serves is not free.

1614 He who serves well need not afraid to ask his wages.

1615 He who shares has the worst share.—*Spanish.*

1616 He who sows brambles must not go barefoot-*Spanish.*

1617 He who spends more than he should, shall not have to spend when he would.

1618 He who stoops much shews his posteriors.

1619 He who stumbles twice over one stone, deserves to break his shins.

1620 He who suffers would make other suffer.

1621 He who swells in prosperity will shrink in adversity.

1622 He who teaches virtue is greater than a father.

1623 He who wants content, cannot find an easy chair.

1624 He who will stop every man's mouth, must have a great deal of meal.

1625 He who works in the market-place has many teachers.

1626 He who would catch fish must not mind wet getting.

1627 He who would reap well, must sow well.

1628 He who would have pleasure and pain must begin to scratch himself.

1629 He whose windows are of glass should never throw stones.

एक बिघा जमिन विकतो, तर पतीस धक्का लावितो.

जो चाकरी करितो, तो गुंतलेला असतो.
नीतीनें चाकरी करणें, रोजमुरा मागण्या नभिणें.
भाग ठेवतां बरा दिसतो, परिणाम त्याचा वाईट होतो. इ० भागीचें घोडें, किवणानें मेलें.
जेणें कांटे पसरणें, तेणें उघडे पायीं नजाणें.
असावें त्यांहून खर्च करिती, अगत्य लागतां विचार पडती.

वांकून आर्जव करितो, गुद बाहेर दाखवितो. अ० मान लववून आदर करी, फसविणें हो त्याचे अंतरीं.
एक्या ठेचेनें नफिरे, तरीं दुसराही पाय चिरे.

जो आपण दुःख भोगितो, तो दुसऱ्यासही देतो.
जे संपत्तींत फुगती, ते विपत्ति माजीं बुडती.
सदाचरण शिकवितो, बापापेक्षां अधिक होतो.
चित्त समाधान नाहीं, त्यास चैन नपडे कांहीं.
सर्वां ओशाळे करूं पाहातो, पैका बहु त्या लागतो.

काम उघडे ठायीं करितो, त्यास उपद्रव फार होतो.

मत्स्य धरावया जाये, कोरडेपणा कैसा राहे. अ० श्रम घेतल्याविणा, नफा नाहीं जाणा.
जोकां चांगलें पेरितो, तोचि चांगलें पीक घेतो.
ज्यास सुख दुःख होति, त्याचे त्यास अनुभवतें.

कांचेच्या बाऱ्या असती घरीं, तेथून दगड मार नकरी. अ० पदरीं असतां लांछन, नकाढावें दुसऱ्याचें जाण.

1630 He would fain fly, but wants feathers.

1631 He wounded a dead man to the heart.

1632 Health alone is equal to a thousand blessings. —*Oriental.*

1633 Health and wealth create beauty.

1634 Health is better than wealth.

1635 Health is one of the most precious and valuable gifts.

1636 Health is preserved by temperance and exercise.

1637 Health without wealth is half a sickness.—*Italian.*

1638 Hear counsel and receive instruction.

1639 Hear much but say little.

1640 Hear no evil of a friend and speak none of an enemy.

1641 Hear twice before you speak once.

1642 Hearts may agree, though heads differ.

1643 Heaven is the safest hope.

1644 Hedges have eyes and walls have ears See No. 1049.

1645 Hell is crowded with ungratful wretches.

1646 Hell is full of good meanings and wishes, but heaven is full of good works.

1647 Hell is paved with good intentions.

1648 Hell is wherever heaven is not.

1649 Help hands; for I have no lands

1650 Help the lame dog over the stile.

जे उडूं पाहाती, त्यांस पांखे नसतीं. अ० जो कामाची योजना
करितो, त्याजवळ पैका नसतो.
पडल्या वर मारणें, हें निष्ठूर करणें.
हजार नियामृत, और एक तनदुरस्ती. अ० सहस्रसुखाची प्रा-
प्तता, एक शरीरीं आरोग्यता.
द्रव्य आणि समाधान, अंगीं आणती कांति जाण.
चांगली शरीरसंपत्ति, द्रव्यापेक्षां बरवी वाटती.
शरीरसंपत्ति भोगणें, हें मोठें ईश्वरी देणें.

नेमस्थ खाऊन व्यायाम करणें, निज शरीरा चांगलें रक्षणें
सं० आत्मानं सततं रक्षेत्, दारैरपि धनैरपि.
द्रव्य नाहीं ज्याच्या पदरीं, तो तर अर्धा दुखणेंकरी.
उपदेश ऐकणें, शिकावण घेणें.
बहुत बहुत ऐकणें, थोडें थोडें बोलणें.
मित्राचें वाईट ऐकूं नये, शत्रूचें काहीं बोलूं नये.
दोन वेळ ऐकणें, एक वेळ बोलणें.
मनबुद्धीचें भांडण, होतें वारंवार जाण.
आपल्यास अभय स्वर्ग, सर्व इच्छी मनुष्यवर्ग.
कुडाला कान, वहीला डोळे जाण. अ० गुह्य बोलतां वेळीं, मा-
गें पुढें न्याहाळी.
क्रिया नष्टाची दाटी नर्कलोकीं होती कष्टी.
पापापासून नर्कवास, पुण्यापासून स्वर्गवास.

अनेक बेत करती, सिद्धीस एकही ननेती.
जेथें नर्क असे, तेथें स्वर्ग नसे. अ० जेथें पापाचा संभव, तेथें
पुण्याचा अभाव.
ज्याच्या जवळ नाहीं अर्थ, त्यास द्यावें धर्मार्थ.
जे जे लुले पांगळे, त्यांस सहाय व्हा चांगले.

1651 Help yourself, and God will help you.—*Italian.*

1652 Here your bread cannot be baked.—*Oriental.*

1653 Hide nothing from your physician and lawyer. —*Italian.*

1654 Hidden hatred is more dangerous than open enmity.

1655 Hiders are good finders.

1656 High regions are never without storms.

1657 Him laud whose bread you eat.—*Oriental.*

1658 His bread is buttered on both sides.

1659 His clothes are worth pounds, but his wit is dear at a groat.

1660 His cup is filled.—*Persian.*

1661 His eye is bigger than his belly.

1662 His eyes are shut but his purse is open.—*Oriental.*

1663 His face is foul, but his fortune is fair.—*Oriental.*

1664 His foot is brought to the stone.—*Persian.*

1665 His fingers are lime twigs.

1666 His learning overbalanceth his brain, and so is a burthen.

1667 His money comes from him like drops of blood.

1668 His mouth is like the eye of a needle, but his belly like a well.—*Oriental.*

1669 His prosperity is fled, but his pride remains-*Oriental.*

1670 His speech is fair but his action foul.

आपणांस सांभाळितो, त्या ईश्वर राखितो.
यहां तुह्मारी टिक्की, नहीं लगेगी. म० एथें डाळ कांहीं, गळत नाहीं.
कथितां वेद्या आणि वकिलाप्रत, लपवूं नये आपुली हकीगत.

उघडें शत्रुत्व पुरवतें, गोवरीची आग जाचते.
जो लपवू जाणें, तो शोधू जाणें.
उंच देशावरी, तुफानें वरचेवरी.
ज्याची खावी पोळी, त्याची वाजवावी टाळी.
त्याचे भाकरीस लोणी, लाविलें दोही कडूनी. अ० पैका पूर्ण शरीरीं स्थूळ, त्यांस सर्व अनुकूळ.
पोशाका किंमत सहस्रांची, परी अक्कल नाहीं कवडीची.

घटिका भरती, मरण वेळ येती.
दृष्टी ज्यास मोठी आहे, त्यास पोट अल्प पाहे.
आंखका अंधा, और गांठका पुरा. अ० पैक्याची बेपर्वा ज्याला, त्याचा स्वभाव उधळा.
मुह काला, बख्त उजला. म० तोंड वांकडें, दैव फांकडें.
अडचणींत येतो, अटकून राहतो.
चोरीचें लक्षण, नाहीं जात जाण.
अकलेहून विद्या ज्यास्ती, ओझ्याप्रमाणें वाढती.

कृपणाचे पैका गांठीं, देता प्राण येतो कंठीं.
मुंह सुये, पेट कुये. ह्म० मेंगी गाय, पोटांत पाय.

बखतवारी, उडगईहै, बुलंदी रहगइहै. अ० पैका गेला, अभिमान राहिला.
बोलणें बरें वाटे, लक्षण असें खोटें.

1671 Home is home, though it be ever so homely.

1672 Honest as the cat when the meat is out of reach.

1673 Honest men and knaves may possibly wear the same cloth.

1674 Honest men are soon bound, but you can never bind a knave.

1675 Honesty is more commended than practised.

1676 Honesty is the best policy.

1677 Honesty without learning is better than learning with roguery.

1678 Honied works and killing deeds.—*Oriental.*

1679 Honey in the mouth saves the purse —*Italian.*

1680 Honey is sweet, but the bee stings. See No. 1494.

1681 Honor a physician before thou hast need of him. —*Hebrew.*

1682 Honor and ease are seldom bedfellows.

1683 Honor among thieves.

1684 Honor the good that he may honor thee.

1685 Honor the well deserving.

1686 Honor set off merit, as dress handsome persons.

1687 Hope is a good breakfast but a bad supper.

1688 Hope is a waking man's dream.

1689 Hope long deferred maketh the heart sick-*Scriptural.*

1690 Hot love is soon cold.

1691 Hot men harbour no malice.

1692 How can he that gives pain to others, enjoy tranquillity ?—*Oriental.*

सत्तेचें घर तेंच घर, जरीं नसलें बराबर.
जोंवरी पदार्थ उघडा नठेवी, तोंवरी मांजर भली ह्मणावी.
सभ्य आणि ठक, दोघांचा एक पोशाक.

सभ्य आपलेसें होती, दुष्ट मिळतना हातीं.

सचोटीची स्तुती करिती, स्तुती सारिखे थोडे वागती.
खरी सचोटी, ती राजनीति.
ठकविद्या नाहीं बरी, भलाई विद्याहीन खरी.

हातावर साखर, मानेवर कातर. ह्म० गोड बोलणें, साल सोलणें.
गोड वाणीनें बोलतो, आपला पैका वाचवितो.
खातां मधु गोड लागतो. पण मक्षिकांचा डंश होतो. ह्म० मांजरां दूध गोड लागतें, बडगा लागतां कंबर मोडते.
वैद्याचा सत्कार ठेवी, गरज पडल्या पूर्वी. अ० ईश्वर प्रार्थना करीं भाग्य वेळीं, होईल अनुकूळ विपत्ति काळीं.
प्रतिष्ठा आणि समाधान, क्वचित एका ठिकाणीं जाण.
ओळखी चोरापासून चोर, चोरीत नाहीं साचार.
सुजनाचा आदर करी, येत असे तो माघारी.
योग्यतेचा जाणें, त्यास मान देणें.
पोशाकानें शोभायमान, आदरमानें अधिक जाण.
आरंभीं आशेचें सुख, शेवटीं मोठें दुःख.
मनुष्याची तैसी आस्था, जैशी स्वभावाची अवस्था.
आशा भंग होता तरी, मनीं खेद वाटे भारी.
लवकर मित जडती, ती लवकर तुटती.
स्वभाव रागीट असे, त्याचे मनीं कपट नसे.
जो उपद्रव देतो, तो कैसें सुख पावतो.

1693 How can the blind lead the blind?

1694 How can the cat help it if the maid be a fool? *Italian.*

1695 Human blood is all of one colour.

1696 Humility is the rich road to honor.

1697 Humility is the foundation of all virtue.

1698 Humility often gains more than pride.—*Italian.*

1699 Hunger and expectation make a man mad.

1700 Hunger cannot bear contradiction.

1701 Hunger is contented with any food, and sleep with any bed.—*Oriental.*

1702 Hunger is the best sauce, and fatigue the best pillow.—*Oriental.*

1703 Hunger is harder than death.—*Oriental.*

1704 Hungry dogs will eat dirty puddings.

1705 Hungry men call the cook lazy.

1706 Hunting and love, for one joy have a hundred griefs.

1707 Hypocrite however disguised may be known by some mark or other.

1708 Hypocrites are a sort of creatures that God never made.

1709 Hypocricy is a sort of homage that vice pays to virtue.

1710 Hypocritical piety is double iniquity.

आंधळ्या आंधळ्य पाही, नेऊ शकत नाहीं. हिं० सोतेको सो ता, कब जगताहै.
दूध उघडें ठेवी बाई, मांजराशीं बोल कांहीं.
सर्वांचा ही रक्त रंग, त्यांत नाहीं व्यग.
नम्रतेचे योगानें, प्रतिष्ठा पावणें.
नम्रतेची काया, तोचि सद्गुणाचा पाया.
अभिमानानें क्वचित प्राप्ती, नम्रतेने बहु होती.
क्षुधा आशा नहोतां पूर्ण, बुद्धीस होय भ्रंशजाण.
म्हणतां विरुद्ध कांहीं, भुकेस सहन होत नाहीं.
भूखेकों कीया रूखा, और निंदकु कीया तकिया.

भूखेकों भोजन कीया और निंदकों बिछवाना कीया म्ह० भुकेस कोंडा, निंद्रेस धोंडा.
अंतकाळापेक्षां पाहे, मध्यान्हकाळ कठीण आहे.
वाघ भुकेनें पीडे, खाई ओलीं लांकडें.
आचारी यास आळशी, म्हणे लागतांना क्षुधेशी.
शिकार इष्कबाजी घटकेचें सुख, मग भोगावें जन्मवरी दुःख.

ढोंगी वेष धारण करितो, शेवटीं उजेडास येतो.

ढोंगी एक तऱ्हेचे प्राणी, ईश्वराची नसे खाणी.

भगत एक प्रकारची उपासना, दुर्गुण सद्गुणाची करिती जाणा.

आचरतां दांभिक भक्ती, दोहीं कडून खरी नसती.

I.

1711 I am dying for you, and you for another- *Oriental*

1712 I am no every man's dog that whistles on me-*Scotch*

1713 I am not sorry that my son loses, but he will have his revenge.—*Spanish*.

1714 I am talking of hay, and you of horse corn.

1715 I can see as far into a millstone as another man.

1716 I cannot sell the cow and have the milk —*Scotch*.

1717 I dislike that one eyed rogue and yet cannot do without him.— *Oriental*.

1718 I gave you a stick to break my own head with.

1719 I have got my hand underneath a stone.—*Oriental*

1720 I have not married, but have seen the marriage procession.— *Oriental*.

1721 I have put my head into the mortar, it is useless to dread the sound of the pestle.— *Oriental*.

1722 I know no difference between buried treasure and concealed knowledge.—*Italian*.

1723 I like not to make a toil of a pleasure.—*Scotch*.

मै मरु ताकी लीय, तू मरें वांकी लिय. म० मी जीस चिंतित असें नरुचे तिला मी, माने तिला अपर तो नर अन्यगामी.
एकाचा कुत्रा असतां, सर्व कां करिती सत्ता. अ० सर्वांची सत्ता एकावरी, धनी नसतां कां करी.
जुवा खेळून हरविला पैसा, तो नमिळतां करी यत्न लैसा.

कहे जमीनकी, सूने असमानकी. अ० मी सांगतों एक, तूं ऐकतोस अनेक.
जात्याचे पुडी एकां दिसतें, तैसें दुसऱ्यां दृष्टि पडतें. अ० सर्वांस पदार्थी ज्ञान, असतें सारखें जाण.
गाय तर विकायास पाही, दुधावांचून सरत नाहीं. ह्म० कणग्यास हात लावूं नको, पोरें उपाशी मारूं नको.
काना मोको नभाय, नहीं काने बीन सोहाय. ह्म० तुसीं मासीं पडेना, तुजवांचून सरेना.
गर्दन सुरी आयती, दिल्हीं आहे तुझे हातीं. अ० विश्वासलें तुझ्यावरी, काय कळेल तें करीं.
शिळे खालीं हात, आहे सांप्रत. हिं० अबतो पथरके नीचे हात दबाहै.
बीयाह नकीया, बराततो देखीहै. ह्म० विवाह नाहीं केला, मांडवतो असेल पाहिला.
उखलिमे सर दबातो, धक्कोसे कीयाडर. अ० संकटीं पडणें, होणारा काय भिणें.
पुरलें धन झांकलें ज्ञान, एकापरी एकमान.

सुखाचा जीव दुःखांत, नाहीं घालाया इच्छित.

1724 I love you well, but touch not my pocket.

1725 I may see him need, but I'll not see him bleed.

1726 I sell nothing on trust till tomorrow.
1727 I taught you to swim, and now you'd drown me.

1728 I will be thy friend, but not thy vice's friend.
1729 I will never stoop low, to take up nothing.

1730 Idle all day, she begins at night to spin.—*Oriental.*

1731 Idle folks have the most labour.
1732 Idle folks have the least leisure.
1733 Idle men are dead all their life long.
1734 Idleness always envies industry.
1735 Idleness and ignorance are the parents of many vices.
1736 Idleness clothes a man with rags.
1737 Idleness is the certain parent both of guilt and ruin.

1738 Idleness is the greatest prodigality in the world.
1739 Idleness is the fruitful source of vice and misery.
1740 Idleness is the key of beggary.
1741 Idleness is the mother of vice.
1742 Idleness is the parent of want and shame.
1743 Idleness is the root of all evil.
1744 Idleness is the sepulchre of a living man.—*Latin.*

तुमचा आमचा स्नेह पक्का, कंठाळीला हात लाऊं नका ह्म०
तुह्मी आह्मी एक, कंठाळीला मेख.
कुपुत्राची अडचण होती सहन, त्याला दुःख होतां वाटतें कठीण.
अ० कसा जरी मूल झाला, माया आई बापाला.
रोकडें रोख, बोहोणी ठोक.
पोहणी शिकून घेतो, त्यास बुडवूं पाहातो. अ० ज्याचें करावें बरें, तो आपल्यावर फिरे.
सर्वांसीं मित्रत्व ठेवावें, त्याचें दुर्व्यसन नघ्यावें.
खालीं लवावें, तर कांहीं मिळावें. अ० कांहीं हातीं लागावें,त-र श्रम करावे.
सारा दिन उरनि उरनि, रात चरखा परनि. ह्म० दिवस गेला रेंटा रेंटी, चांदण्यांत कापूस वेंटी.
दुणें काम आळशास, दुणा खर्च लोभ्यास.
आळशी लोकांस फुरसत, फार असतांही किंचित.
आळशी जिवंत असून काय, जन्मवरी मृत्यु प्राय.
उद्योगाचा त्रास, करितो सदा आळस.
मायबापें कुकर्मांचे, आळस अज्ञान हे साचे.

आळसाचें धारण, तेंचि दरिद्रास कारण.
धरितसे आळसासीं, तोचि हेतु दोषासी. सं० आलस्यंहिमनुष्या-णांशरीरस्थोमहान्रिपुः
वेळ घालिवणें आळसांत, तो मोठा उधळेपणा जगांत.
दुर्गुण आणि विपत्ति, आळसापासून उत्पत्ती.
आळसामुळें, भिकेचे डोहोळे.
दुर्गुणाचेंमूळ, आळस हेंचि बोल.
लज्जा आणि गरज, आळसाचा उपज.
सर्व वाईट कर्मांचें बीज, आळस आहे हें समज.
आळसानें जो घेरतो, मड्यासारखा दिसतो.

1745 If a cat stand in awe of the rats, she will let them cut her cars.—*Oriental.*

1746 If a good man thrive, all thrive with him.

1747 If a man once fall, all will tread on him.

1748 If a man knew when things would be dear, he need be a merchant but one year.

1749 If a wise man should never miscarry, the fool would burst.

1750 If all fools wore white caps, we should look like a flock of geese.

1751 If all the world were ugly, deformity would be no monster.

1752 If an ass goes a travelling, he'll not come home a horse.

1753 If an ass kick thee, use a cudgel, but kick him not again.

1754 If better were within, better would come out.

1755 If every one would mend one, all would soon be mended.

1756 If favor places a man above his equals, his fall places him below them.

1757 If folly entice thee, rejects its allurements.

1758 If fools went not to market, bad wares would not be sold.—*Spanish.*

1759 If God is our friend, our business is accomplished. —*Oriental.*

1760 If God is propitious, then all are favorable-*Oriental.*

1761 If God should even give me one from two, I should be contented.—*Oriental,*

कनोंडी बिल्लि, चूहेसे कान कतरवावे. अ० शेवकास छिद्र माहीत, यजमान त्याचे ओशाळींत.
भले मनुष्याची होतां चढती, सर्व त्याजबराबर नांदती.
मनुष्य खालीं पडे, सर्व मारिती खडे.
महागाईचें भविष्य कळे, खरेदी करी त्याच वेळें.

शहाणे नफसते, तर मूर्ख रडते.

सर्व मूर्ख शुभ्र नेसते, हंसमाळे परी दिसते. अ० अवघे स्वच्छ असते, तर चांगले दिसते.
सर्व जन कुरूप असते, तरी भयंकर न दिसते.

गाढव स्वारींस गेल्यावरी, घोडा नहोय येता माघारीं.
गाढव लात झाडी, तर काठीनें झोडी, जरी पायानें त्यासमारी, तरीं लात लागे दुसरी.
आंत असें जसें, बाहेर पडे तसें.
एकएकास सुधारे, तर सुधारतिल जन सारे.

बराबरीचा वर चढे, पडती आल्या खालीं पडे.

अज्ञान लोभास जरी घाली, नको पडूं त्याच्या ख्याली.
जर मूर्ख बाजारीं नजाते, तर वाईट पदार्थ नखपते.

अल्ला यार है, तो बेडा पार है.

खुदा मेहरबान, तो कूल मेहरबान.
अल्ला दोमेसे एक देवे, तो कबूलहै. अ० ईश्वराने मरण द्यावें, किंवा तापत्रयांतून काढावें.

1762 If greatness flatter, our vanity multiplies our dangers.

1763 If he did not tell lies, his belly would swell-*Oriental.*

1764 If he dies from sugar, why should you give him poison?—*Oriental.*

1765 If I cannot do it by might, I will do it by sleight. —*Scotch.*

1766 If I tell, my mother will be beaten; if not, my father will eat dog's flesh —*Oriental.*

1767 If it is hard to be governed by those who are worse than ourselves.

1768 If it were not for hope, the heart would break-*Greek.*

1769 If it were not for the belly, the back might wear gold.

1770 If Jack's in love, he's no judge of Jill's beauty.

1771 If jury say it is a cat, it must be so.—*Oriental.*

1772 If misfortunes make us wise, they recompense us for our losses.

1773 If my wife should be angry, she may take away her ornaments, but will not take away destiny. —*Oriental.*

1774 If nobody takes notice of our faults, we easily forget them ourselves.

1775 If one will not, another will; so that all maidens married.

1776 If one's name be up he may lie in bed.—*Spanish.*

महत्वाचा मान धरी, तरी संकटें येती भारी.

झूटा नबोले, तो पेट फूले. अ० खोटें बोलण्याची आदत, जन्म वरी नाहीं जात.

गुड दिये मरे, तो जहर काहेको दिजिये. अ० अल्पानें काम सिद्धीस नेणें, त्यास दीर्घ प्रयत्न कां करणें.

सामर्थ्यानें होत नाहीं, युक्तीनें तें करून पाही.

कहूं तो मा मारी जाय, न कहूं तो बाप कुत्ता खाय. अ० उभय पक्षीं अडचणी येती, तेव्हां कांहीं उपाय नसुचती.

जरीं दुष्टा हातीं जाणें, तरीं कठीण पडतें वागणें.

आशा धरून कांहीं नमिळतें, अंतःकरण फुटूनियां जातें.

पोटासाठीं खटपट नसती, कनकालयें केलीं असतीं.

प्रीति लागली कुरूपतेसीं, तो नपुसे पद्मिणीसीं. हिं० दिल लगा मेंडकीसे, पदमनी कीया चिजहै.

पंच कहे बिल्ली, तो बिल्लीसे.

विपत्तींत शहाणे होती, तर गेलेलें धन मिळविती.

जरीं माळीण रुसली, फुलें घेईल आपुलीं, वेणीला तर हात, नाहीं घालवत. हिं० गौरा रुठेगी, तो अपना स्वहाग लेगी, भाग तो नलेगी. गु० माली रुठयो फुलले, कांइ चोटलि तो नहींले.

कोणी आपुले दोष नछेडी, त्याचे पुन्हा आचरण सोडी.

एक नकरी दुसरा वरी, कुमारी नठेवीत घरीं. अ० एक काम न करे, अडून नाहीं राहाणारे.

नाव प्रख्यात करणें, शय्येवरीं झोप घेणें.

1777 If our wishes were always gratified, they would often lead to destruction.

1778 If pains be a pleasure to you, profit will follow.

1779 If persons are undutiful to their parents, they seldom prove good to any other relations.

1780 If physic do not work, prepare for the kirk.

1781 If pride were an art, the world would be full of teachers.—*Italian.*

1782 If rich, be not elated; if poor, be not dejected.

1783 If sinners entice thee, consent thou not.-*Scriptural.*

1784 If the bed could speak many would blush.

1785 If the brain sows not corn, it plants thistles.

1786 If the cock should not crow, will the day not dawn. —*Oriental.* See No. 1775.

1787 If the counsel be good, no matter who gave it.

1788 If the doctor cures, the sun sees it; but if he kills, the earth hides it.—*Scotch.*

1789 If the eye do not admire, the heart will not desire —*Italian.*

1790 If the father acts he shall receive the reward, and if the son do, he shall.— *Oriental.*

1791 If the sky falls, we shall catch larks.—*French.*

1792 If the teeth be broken eating flummery, it is by accident.—*Oriental.*

1793 If they say you are good, ask yourself if it be true.

सर्वदा इच्छा पूर्ण करिसी, तरी नाशाचि पावसी.

कष्ट गोड वाटती, तर होय बहु प्राप्ती.
बापाला बाप नह्मणे, तो इतरांस काय गणे.

जर औषध गुण नकरी, तर निश्चय ठेव ईश्वरीं.
गर्व असतां जरहुनर, शिक्षक मिळती त्यास फार. अ० सर्व लोक गर्वाने फुगले असती, तेथे न चाले कोणाचि युक्ति.
श्रीमंतास बहु खुलवूं नये, गरीबाचा मनोभंग करूं नये.
पापी घालती मोहांत, पडूं नको तूं फाशांत.
बिछाना बोलता, तर बहुतां लाजविता. अ० मनांतलें समजतें, गुह्य प्रगट होतें.
शेती धान्य नपेरिती, तेथें कांटेरें उद्भवती. अ० मनास जो न सुधारे, त्याचे मनीं कुतर्क शिरे.
मुरगा बांग नदेगा, तो सुबा न होवेगी. अ० अडवून कोणी धरलें, काम न राही त्याच्यामुळें.
चांगली मसलत जरी, घ्यावी कोणाचीही तरी.
वैद्य आरोग्य करितो, त्याचा गुण प्रसिद्ध होतो, वैद्य प्राणालाही घेतो, त्याचा दुर्गुण झांकला जातो.
दृष्टीस पडतां नावडे, इच्छा न होत त्याजकडे.

बापकरे बापपावे, बेटाकरे बेटापावे. अ० जो करील, तो भरील. गु० करे ते पांमे.
आकाश खालीं येतें, तर पक्षी हातीं लागते. अ० असाध्य असतां कांहीं, करतां येत नाहीं.
फालूदा खातें, दांत तुटे तो बलासें. अ० बरें करतां वाईट घडे, त्याचें दुःख नमानी आपुडें.
लोक ह्मणती तूं बरा, प्रत्यक्ष तूं पाही खरा.

1794 If things were to be done twice, all would be wise.

1795 If today will not, tomorrow may.

1796 If we have not the world's wealth, we have the world's ease.—*Scotch.*

1797 If we love wisdom and would win her, she must be courted in earnest.

1798 If we subdue not our passions, they will subdue us.

1799 If we were not proud ourselves, we should not much complain of the pride of others.

1800 If we wish our affairs conducted properly, we must attend to them ourselves and not by proxy.

1801 If wise men play the fool, they do it with a vengeance.

1802 If wishes were horses, beggars would ride.

1803 If ye cast pearls before swine, they will turn again and rend ye.—*Scriptural.*

1804 If you be not ill, be not ill-like.—*Scotch.*

1805 If you believe, it is a God; if not, plaster detached from a wall.—*Oriental.*

1806 If you call a lady a slave, she laughs; but if you call a slave a slave, she cries.—*Oriental.*

1807 If you can say no good, say no ill of your neighbour.

1808 If you cannot bite, never shew your teeth.

1809 If you cast a dog's tail into a tube, it will still remain crooked as it first.—*Oriental.*

1810 If you confute the ruler, he knocks you down-*Oriental.*

1811 If you deal with knaves, you may expect to be cheated.

जें काम दोन वेळां केलें, तें होतें फार चांगलें.
आज झालें नाहीं, तें उद्या नराही.
द्रव्य संग्रह नसला जरीं, संसारीं स्वस्थता असावी तरीं.

ज्ञान प्राप्त करून घ्यावें, सर्व लोकीं पूज्य व्हावें.

क्रोधादिकां नजिकलें, दमन करिती ते आपुलें.
जन गर्विष्ठ नसतें, दुज्यां गर्वी न ह्मणतें.

मनाजोगें पाहिजे काम, तर स्वतां करी श्रम.

सूड घेणें असे नरी, वर्ते सूज्ञ वेड्यापरी.

इच्छिलें जरी घडतें, भिक्षुकांचे राजे होते.
सूकरा लागीं मोतियाचा चारा, घाली त्यावरी करी मारा. अ० उपदेश करतां मूर्खाशी, तो रागें भरतो त्याशीं.
जो स्वभावें दुष्ट नाहीं, तो दुष्टापरी नराही.
मानेतो देव, नहीतो भीतका लेव. अ० मानली तर सोयरीं, नमानिलीं तों परक्यापरी.
बीबीको बांदि कहा हंसदिया, बांदिको बांदिकहा रोदिया. अ० कुलीन मनीं वाहे थोरी, अकुलीन अंतरीं खेद करी.
लोकांचें बरें बोलवत नाहीं, वाईट बोलूं नको तरीं कांहीं.
चावत नसे कांहीं, दांत दावून फळ नाहीं.
कुत्र्याचे नळींत शेपूट, घालतां नव्होय नीट. सं० नलिका गतमपि कुटिलं नभवति सरलंशुनःपुछं.
हाकम हारे, मूहमे मारे. अ० सत्तेपुढे शहाणपण, चालत नाहीं जाण.
ठक लोकांशीं व्यवहारे, ठकताती लोक सारे.

1812 If you do ill, expect to suffer evil. See No. 284.

1813 If yon don't open the door to the devil he goes away.

1814 If you forget God when you are young, God may forget you when you are old.

1815 If you give an inch, he will take an ell. See No. 1157

1816 If you go a fox hunting, prepare to meet with a lion.—*Oriental.*

1817 If you go on every branch, I will go on every leaf. —*Oriental.*

1818 If you have done a good deed, boast not of it.

1819 If you have no principle, you can have no moral character.

1820 If you have to do with a fool, you must use club argument.—*Oriental.*

1821 If you have too many irons in the fire, some of them will burn.

1822 If you have God as your protector what affliction have you.— *Persian.*

1823 If you indulge the familiarity of a dog, he will jump on your head.—*Oriental.*

1824 If you lie upon roses when young, you'll be upon thorns when old.

1825 If you keep your tongue a prisoner, your body may go free.

1826 If you make money your God, it will plague you like a devil.

1827 If you marry in haste, you may repent at leisure.

जर वाईट करावें, तर वाईट भोगावें.
दुष्टास येऊनदेतां घरीं, जाईल आपेआप माघारीं.

तरुणपणीं देवा न स्मरून राहे, म्हातारपणीं देव न साहे.

जर बोट मिळे, तर हात गिळे.
लोंमडीके शीकारको जाय्ये, शेरका सामान करलिजाये. म० स-
शाचे शिकारिस जावें, वाघाचेंही साहित्य घ्यावें.
तूं डालडाल, मै पातपात. म० तूं रानोरान, तर मी झाडोझाड. म्ह०
नाऱ्या जाणें बारा, केशा जाणें साडेतेरा.
जर चांगलें काम केलें, मुखें नबोलावें आपुलें.
नाहीं नेमाचें प्रमाण, तरीं अन्याय लक्षण.

अहमकसें पडी बात, काडो युक्ता तोडों दांत म० मुर्खाशीं गाठ
पडतां, हस्तां हस्तां तोडी दांता.
भट्टी मार्जी लोखंडातें, बहु घालतां कांहीं जळतें. अ० असतां
हातीं बहु कारभार, एकदम नाहीं पडत पार.
ईश्वर असे साही, तर दुःख होत नाहीं.

कुत्ता मोह देनेसे सर चढे अ० हलक्या देतां ढिल दोरी, तो
लागलाच चढे माथ्यावरी.
ज्वानींत गुलाबी शेजेवरीं, म्हातारपणीं त्यांचे कांट्यावरीं. अ०
तारुण्यांत जो विलासी, वृद्धपणीं दुःख त्याशीं.
जिव्हा ठेवावी स्वाधीन, तरी देहातें न बंधन.

धन देवा परी वागवी, तरच भूत चेष्टा दावी.

लग्न घाईनें करावें, पश्चात्तापातें पावावें.

1828 If you mock the lame, you will go so yourself in time.

1829 If you praise me, praise me in the right place.

1830 If you play with a fool at home, he'll play with you in the market.

1831 If you pursue evil with pleasure, the pleasure passes away, but the evil remains.—*Latin*.

1832 If you pursue good with labor, the labor passes away, but the good remains.—*Latin*.

1833 If you run after two hares, you will catch neither.

1834 If you save a rogue from the gallows, he will rob you that same night.

1835 If you steal for others, you shall be hanged yourself.

1836 If you sow iniquity, you must reap misery.

1837 If you trample on a worm, it will turn upon you.

1838 If you trust before you try, you may repent before you die.—*Greek*.

1839 If you use no ceremony towards others, we shall be treated without any.

1840 If you want a pretence to whip a dog, it is enough to say he ate up the frying-pan.

1841 If you will do it you are brother; if not, my enemy. —*Oriental*.

1842 If you will not hear reason, she will surely rap your knuckles.

1843 If you wish a thing done, go; if not, send. See No. 1800

लुल्या पांगळ्या वेडावतो, त्या ईश्वर तैसा करितो.
आधीं योग्यता पाहून खरी, मग स्तुती कोणाची करी.
मूर्ख संगें चेष्टा धरीं, चौघांमाजी फजिती करी.

कुकर्मी मौजा मारून घेति, मौजा जाती अपकीर्ति राहाती.

श्रमानें चांगलें करिती, श्रम जाती कीर्ति राहाती.

दोहों सश्याचे मागें धांवतीं, एकही नलागे हातीं. अ० लागे दो-
हो कामा पाठीं, एकही न घडे शेवटीं.
फांशीं देतां चोरा सोडी, सोडी त्याच्या बसे बोकांडीं.

दुजियास्तव चोरी करिसी, तर जासी त्याकरितां फांशीं.
अधर्मे वर्तावें, तर दुःखी व्हावें.
पाय लावतां पुच्छाला, डसेल तुझ्या पायांला अ० दुसऱ्याचे ह-
रिसी, शासन पावसी.
ओळखी विना विश्वासतो, जन्मवरीं दुःखी होतो.

पराचा आदर नकरी, कैसा होईल तुला तरीं

कुत्र्यास मार देणें असे मनीं, तर तवितलें खालें ऐसें ह्मणी.अ०
मनीं मारायाचें आहे, तरी निमित्त कांहीं पाहे.
बनी तो भाई, नहींतो दुशमनाई. अ० कामकरी तो आवडे,
नकरी तो नावडे.
मन बुद्धीचे नऐके, तरी पावे बहु धोके.

काम झालें पाहिजे तर स्वयें जा, नको असल्या पाठीव दुजा.

1844 If you wish good advice, consult an old man. —*Portuguese.*

1845 If you wish to be accounted great, practise liberality.

1846 If you would be happy for death, you must be holy in life.

1847 If you would be little in temptation, be much in prayer.

1848 If you would compare two men, you must know them both.

1849 If you would enjoy the fruit, pluck not the flower.

1850 If you would have a faithful servant and one you like, serve yourself. See No. 1843.

1851 If you would have a good servant, take neither a kinsman nor a friend.

1852 If you would have a thing kept secret, never tell to any one.

1853 If you would know the value of money, go and try to borrow some.

1854 If you would make an enemy, lend a man money, and ask him of it again.

1855 If you would wish the dog to follow you, feed him.

1856 If your bed be made of roses, beware of the thorns. See No. 1824.

1857 If your desires are boundless, your labor will be endless.

1858 If your head be safe, you may wear fifty turbans. —*Oriental.*

चांगला विचार असावा, तर ज्ञात्यास पुसावा.

जर मोठेपणा व्हावा, तर उदारपणा करावा.
मरण चांगलें असावें, तर पवित्र रहावें.

जरा लालचीनें व्यापिलें, शिवशिव स्मरावें त्यावेळें.

दोघाची करितां तुलना, परीक्षा समक्ष हो जाणा.

फळाची इच्छा तुला, तरी तोडूं नको फुला.
मना जोगा पाहिजे चाकर, तर स्वतां होऊन श्रमकर.

शेवक बरवा असावा, तर परकाच ठेवावा.

गुप्त ठेवण्यास इच्छिसी, नको सांगूंबा कोणासी. सं० मनसा चिंतितं कार्यं वाचा नैव प्रकाशयेत्.
पैक्याची किंमत जाणणें आहे, तर उसनें मागून पाहे.

जरी शत्रु करणें आहे, पैका देऊन मागून पाहे.

कुत्रा संगे बाळगणें, तर त्याचें पोषण करणें. अ० मनुष्यें बराबर बाळगावीं, तर त्यांचे पोटांची चिंता ठेवावी.
गुलाबाची मिळाली शेज, जपावें कांट्यासी रोज. अ० हुद्दा आपले हातीं आहे, तर दुष्टांशीं सावध राहे.
वासनेशीं नाहीं पार, तरी श्रम होती अपार.

सिर सलामत, तो पगडियां पचास. अ० जरी प्राणाची क्षेमता, तरीं मिळवी धनवित्ता.

1859 If young men had wit, and old men strength enough, all might be well.

1860 If youth knew what age would crave, it would both get and save.—*Italian.*

1861 Ignorance is a voluntary misfortune.

1862 Ignorance and mystery seldom live long together.

1863 Ignorance has no light, errors follow a false light.

1864 Ignorance is never the mother of true devotion.

1865 Ignorance is the parent of many injuries.

1866 Ignorance is the greatest enemy to learning.

1867 Ignorance walk hand-in-hand with idleness.

1868 Ignorant men differ from beasts only in their figures.

1869 Ill examples are like contagious diseases.

1870 Ill doers are ill thinkers.—*Scotch.*

1871 Ill got, ill spent. See No. 982.

1872 Ill gotten goods seldom prosper.

1873 Ill laying up makes many thieves.—*Scotch.*

1874 Ill news travels apace.

1875 Ill weeds grow apace.—*Scotch.*

1876 Impose not a burden on others which thou canst not bear thyself.

1877 Imprint the beauties of authors upon your imagination, and their morals upon your heart.

1878 Impudence is the constant companion of that monster ingratitude.

1879 In a calm sea, every man is a pilot.

तरुणांस बुद्धि ज्ञात्यांस शक्ति, असल्या तरी बऱ्या युक्ति.

वृद्धापकाळाची दशा कळती, तर तारुण्यांत धनसंग्रह करती.

विपत्तीस कारण, अज्ञानचि जाण.
अज्ञान आणि गुह्यगोष्ट, नाहीं राहत एकवट.
अज्ञानास न प्रकाश, भ्रांति दावी त्याचा वेष.
अज्ञाना नव्हेय प्राप्ती, करितां जरी खरी भक्ति.
अज्ञानामुळें, पीडा वेळोवेळें.
विद्या आणि अज्ञान, परस्परें शत्रु जाण.
मौर्ख्य आळस संगती, उभयतां मिळून चालती.
अज्ञानी ते पशुवत, भिन्न मात्र आकृतींत. सं० मूर्खस्तु परिहर्तव्य: प्रत्यक्षो द्विपदःपशुः
वाईट कित्याचें वळण, स्पर्श रोगापरी जाण.
दुष्टाच्या कल्पना, दुष्टच असती जाणा.
हपापाचा माल येतो, गपापा जातो. हिं० पापीका माल, खाय चंडाल.
घेतां चोरीचा माल, क्वचित होय सफळ.
उघडें टाकावें, चोरीनें घालवावें.
वाईट खबर, येती लवकर.
कडव्या झाडा बहु बाज, रानट्याचा बहु उपज.
तुला नझेपें ऐसें ओझें, दुजावरी नघालिजें.

खुबी ग्रंथकाराची ध्यानीं बसवी, नीति त्याची मनीं चांगली ठसवी.
कृतघ्नतेचे संगतीं, निर्लज्जताही असती.

शांत समुद्रांत जोतो, नावाडी पुढें होतो. अ० असतां चालता काळ, सर्व होती अनुकूळ.

1880 In a country of blind people, the one eyed man is a king.—*Spanish.*

1881 In a lawyer's hands we only trust our property, in a physician's our lives.

1882 In a narrow house with an ugly wife, you are secure of your possession.

1883 In all labour there is profit: but the talk of the lips tendeth only to penury.—*Scriptural.*

1884 In all superstitions wise men follow fools.

1885 In at one ear, and out at the other.—*Italian.*

1886 In conclusion, serve God and do no ill.—*Spanish.*

1887 In every house pots on the fire-*Oriental.* See No.345

1888 In for a penny, in for a pound. See No. 1721.

1889 In giving and taking it is easy mistaking—*French*

1890 In good fortune, be moderate; in bad prudent.

1891 In the affair of the world men are saved not by faith, but by the want of it.

1892 In the ant's house, a little dew makes a deluge. —*Persian.*

1893 In the city where you wish to sell flowers, do not kick up the dust.— *Oriental.*

1894 In the company of strangers, silence is safe.

1895 In the day of wealth, remember the hour of adversity.

1896 In the dreams of a fowl, barley is barley—*Oriental.*

आंधळ्याचे गावीं, काणा राजा बळी. अ० अल्पज्ञानी, मूर्खांत मोठा मानी..

वकिलाचे हातीं जिणगाणीची सत्ता, वैद्याचिये हातीं आपुला प्राण नुस्ता.

कुरूप स्त्री सांकडे घर, निभावती निरंतर. ह्म० घर सांकड, बाईल माकड.

कष्टकरितां होय प्राप्ती, अळसानें गरीबी येती. ह्म० कष्टीं फळ, तपीं राज.

अन्यथा धर्म आचरती, शहाणे मूर्खा परी चालती.

एका कानीं ऐकणें, दुसऱ्या कानीं सोडणें.

ईश्वराची सेवा करणें, वाईट कोणाचें नाचरणें.

घरोघर मातीच्या चुली. हिं० घरघर मिटियारी चुले. गु० घेरे-घेर कादवना चुला.

अरिष्टांत पडणें, बुडणें किंवा तरणें.

देण्याघेण्याचे हो अंती, चुक पडत असती.

राहे भाग्यांत नेमानें, अभाग्यांत विचारानें.

अविश्वासें व्यवहार साधे, विश्वासें परमार्थ लाधे.

पडतां किंचित दरिद्र्यवर, मुंगीस होतो पूर. अ०गरीबा अल्पतोटा येतां त्याचा नाश मोठा.

जिस शहरमे फूल बेचे, वहां धूल नउडाय. अ० जेथें प्रतिष्ठा मिळवावी, तेथें अप्रतिष्ठा न करून घ्यावी.

परकी मंडळींत नबोलणें, तेणें सदा निर्भय असणें.

विपत्तींत तापझाले, स्मर जरी भाग्य आलें.

मुरगीके ख्वाबमे, दानाही दाना. ह्म० सुतारके मनमे बभूलिया. गु० सुथारनु मंन बाबलीये.

1897 In the path of life are many thorns, as well as flowers.

1898 In time of prosperity, friends will be plenty; in time of adversity, not one amongst twenty.

1899 In vain he craves advice that will not follow it.

1900 In your whole behaviour be humbly and obliging.

1901 In youth, how wide the field of hope! in age, how narrow!

1902 Inattention shows contempt and contempt is never forgotten.

1903 Inconstancy is the attendant of a weak mind.

1904 Incredulity is not wisdom but the worst kind of folly.

1905 Indolence is the greatest enemy to economy.

1906 Indulge not desire at the expense of virtue.

1907 Industry is fortune's right hand, frugality her left.

1908 Industry is the philosopher's stone that turns all metals into gold.

1909 Industry needs not wish.

1910 Industry pays debts, but despair increaseth them.

1911 Ingratitude is unpardonable, and dries up the fountain of all goodness.

1912 Injury must never provoke a good man to do wrong.

1913 Injuries accompanied with insults are never forgiven.

1914 Innumerable sins bring countless sorrows.

1915 Inordinate riches have made many a man poor.

1916 Instruction and a good education are a durable portion.

संसार मार्ग स्वभाविक, त्यांत पाहे पुष्पें कंटक. अ० संसारीं सु-
ख दुःख, दोन्ही समान देख.
संपत्ति असतां बहु मित्र मिळती, विपत्काळीं सर्व सोडूनिया जाती.

उपदेश देणें व्यर्थ, नसतां मनीं भावार्थ.
आपल्या वर्तण्या माझारीं, होय नम्र उपकारी.
ज्वानींत उमेदीची उडी, म्हातारपणीं केवळ थोडी.

अपमानापासून धिक्कार, धिक्कारापासून नाहीं विसर.

कोंवळें चित्तीं, स्थिरता नसती.
अविश्वास तें नाहीं ज्ञान, सर्व प्रकारी मूर्खत्व मान.
आळस कुटुंबाचा वैरी, नाश करी परोपरी.
आपुलिया पुण्यव्यये, इच्छा पूर्ण करूं नये.
उदीम आणि खर्चमित, डावा उजवा श्रीचा हात.
उद्योग हीच किमया बरी, धातु मात्राचे सोनें करी.

मनोरथांचा भरंवसा, उद्योगी नधरी सहसा.
उद्योग कर्ज वारितो, निरुद्योग कर्ज वाढवितो.
नको क्षमा कृतघ्नाची, हानी करितसे सत्वाची.

भल्याजना पीडा करी, तो नधरी मनावरी.
पीडा आणि अपमान करी, त्याजवर क्षमा नधरी.

पापें अगणित करावीं, मग दुःखेंचि भोगावीं.
द्रव्याची व्यवस्था नराखिती, मातबराचे गरीब होती.
चांगला अभ्यास आणि शिकवणी, ग्रहण करितां राहाती दृढ-
पणी.

1917 Integrity is the best mantle.

1918 Integrity, without knowledge, is weak; knowledge without integrity, is dreadful.

1919 Into a shut mouth flies do not enter.

1920 It avails little to the unfortunate to be brave. *Spanish*.

1921 It becomes not the law-maker to be a law-breaker. —*Greek*.

1922 It costs more to revenge injuries than to bear them.

1923 It has been a great misfortune to many a one that he lived too long.

1924 It is bad action that success cannot justify.

1925 It is a bad cause, that none dares speak in.

1926 It is a bad horse indeed that will not carry his own provender.

1927 It is a base thing to tear a dead lion's beard off.

1928 It is a base thing to tread upon a man that is down.

1929 It is a fraud to borrow what we are not able to repay.—*Latin*.

1930 It is a good sport that fills the belly.

1931 It is a great cruelty to spare all, as to spare none.

1932 It is a great pleasure to eat and have nothing to pay.

1933 It is a long road that has no turning.

1934 It is a noble satisfaction to be ill spoken of, when we are conscious of doing what is right.

प्रमाणिकपणा, तो तारक जाणा.
ज्ञानावाचून खरेपणा निर्बळ, खरेपणाविण ज्ञान नाहीं सबळ.

नोंद मिटून धरी, माशी नशिरे भीतरीं. अ० मागितल्याविण,
कोणी देत नाहीं जाण.
अभाग्य धैर्यवान, नाहीं होत जाण.
जे कायदे करणारे, ते न त्यांतें मोडणारे.

नुकसानी साहाणें हा थोडा श्रम, सूड घेणें तो त्याहून विषम. अ०
नुकसानी सहन करणें, बरवें नाहीं सूड घेणें.
वर्षे बहुत वांचणें, तें तो दुर्दैवांचें जिणें.

ज्या कामांत यश नाहीं, तें काम बरें नाहीं.
बोलतानां धैर्य हरें, त्याकज्यांत नाहीं बरें.
वैरण न्यावया अनमान करी, तो घोडा असे बहु चुकावू तरीं.
अ० जो आपलें काम नकरी, तो आळसी ह्मणावा तरीं.
मेल्या सिंहाची दाढी तोडती, ते प्राणी हलके दिसती. अ० प-
राक्रमी मेल्यावरी दोष ठेवी, तो तर हलका ऐसा भावी.
पडल्यावरी लात मारणें, हीं नीच पुरुषाचीं लक्षणें.
देण्यास नाहीं थांगा, कर्ज घेणें तो दगा. अ० फेडण्याची श-
क्ति नाहीं, कर्ज दग्याचें तें पाहीं.
भरी आपुल्या पोटाला, खेळ तोचिहो चांगला.
अन्नवें रक्षावें तें वाईट, सारें खर्चावें तें नाहीं नीट.
पडतनाहीं खाऊ न देणें, तें सुख मोठें भोगणें.
रस्ता जोकीं वळणाविण, चालतानां लांब जाण. ह्म० वाटेला
नाहीं फाटा, तर वाटे हेलपटा.
कारभार योग्य करी, निंदेचा संतोष धरी.

1935 It is a pity that those who taught you to talk, did not also teach you to hold your tongue.

1936 It is a poor satisfaction to rejoice in the destruction of an enemy.

1937 It is a poor heart that never rejoices.

1938 It is a sad house where the hen crows louder than the cock.—*Italian.*

1939 It is a wise child that knows its own father-*Greek.*

1940 It is all one a hunderd years hence.

1941 It is a miserable sight to see a poor man proud, and a rich man avaricious.—*Italian.*

1942 It is altogether in vain to learn wisdom and yet live foolishly.

1943 It is an ill battle where the devil carries the colors.

1944 It is an ill bird that bewrays its own nest.—*Greek.*

1945 It is an ill cause that the Lawyer thinks shame of. —*Scotch.*

1946 It is an ill procession where the devil holds the candle.

1947 It is an ill wind that blows nobody good.—*Scotch.*

1948 It is an unhappy circumstance when in doing our duty we are compelled to offend others.

1949 It is as hard for the good to suspect evil, as it is for the bad to suspect good.

1950 It is as natural to die as to be born. See No. 877.

सर्व बोल बोलतां स्पष्ट आलें, मौन कोठें धरावें तें नकळें.

शत्रु नाशीं हर्ष पावें, तें तर अनुचित ह्मणावें.

अंतःकरणीं हर्ष नाहीं, तें दुःखानें भरलें राही.
कोंबड्याहून कोंबडी आरवती, तें घर वाईट ऐसें बोलती. अ०
ज्या घरीं बळ असें वनितेचें, त्या घरीं धिक जिणें पुरुषाचें
जाणें अपलें कैसें कूळ, तोचि जाणा शहाणा मूल.
शत वर्षां नंतर, होईल वर्णसंकर.
गरीबगर्वी लोभीधनी, पाहातानां खेद वाटे मनीं.

मूर्खपणानें वागणें, शिकले ज्ञान व्यर्थ जाणें.

निशाण जातां शत्रुजवळ, युद्धीं पराजय केवळ.
स्वघरोटा मोडती, ते पक्षी द्वाड असती. अ० स्वहस्ते आपुला
नाशकरी, तो दिसतो मूर्खापरी.
वकील हातीं नधरी, तो कज्जा वाईट तरीं.

द्वाड मशालजी असतो, उजेड थोडा पाडतो. अ० दुष्ट कारभारी
असतो, समुदायाचा विट्ट करितो.
वाईट वारा सुटतो, तो सर्वां बाधक होतो. अ० वाईट प्रकरण
निघतें, तें सर्वांस बाधक होतें.
चाकरी बजावणे लागती, त्यांत इतराची मर्जी मोडती.

भल्या भलेच दिसती, दुष्ट दुष्टचि भासती.

जसें जन्मावें, तसें मरावें.

1951 It is bad to have too many irons in the fire.

1952 It is better to acknowledge an error than to persist in a consistent obstinacy.

1953 It is better to be a beggar than a fool.—*Italian.*

1954 It is better to be praised by another than by oneself.

1955 It is better to do something than to project many things.

1956 It is better to be unborn than untaught; for ignorance is the root of misfortune.—*Greek.*

1957 It is better to do well than to say well.—*Italian.*

1958 It is better to suffer wrong than to do it.

1959 It is better to live on a little than to outlive a great deal.

1960 It is better to marry a quiet fool than a witty scold.

1961 It is better to please a fool than to be angry with him.

1962 It is better to reprove your own errors than those of others.

1963 It is better to reprove privately, than to be angry secretly.

1964 It is better to sit with a wise man in prison, than with a fool in paradise.—*Persian.*

1965 It is cruelty to the innocent not to punish the guilty.

1966 It is dangerous to meddle with the quarrels of the wicked.

1967 It is dangerous to supply the cruel with hostile weapons.

भट्टी भरतां लोखंडीं, बहुत असतां नासाडी. अ० शक्तीहूनि
अधिक करी, नाश पावे शीघ्र तरीं.
चूक झाली पदरीं घ्यावी, हुजत् नचि करावी.

भिकारी असावें, पण मूर्ख नसावें.
स्तुति दुसऱ्यानें करणें, आपली आपण वर्जणें.
बहु कल्पना करून काय, कांहीं आचरल्या शिवाय.

अशिक्षित जो राहिला, त्याहून बरा तो नजन्मला, अज्ञान जा-
ण, दुःखास कारण.
बरेंबरें बोलून काय, आचरितां बरें होय.
वाईट आलें तें सोसावें, पण वाईट नकरावें.
थोडे खर्चांत राहावें, बहुत खर्च नकरावे.

कर्कशीशीं लग्न करणें, त्यापेक्षां मूर्खीशीं वरणें.
मूर्खास रागें नभरणें, त्यास खुशीच ठेवणें.
दुसऱ्याची खोड काढणें, पहिली अपुली सुधारणें.

कोणा एकांती छेडणें, पोटीं राग नठेवणें.

शहाण्यासवें बंदी बरी, मूर्खसंग नको सोन्याभरी.

दोषीयांसी नदंडितां, नबेरें निर्दोषाच्या चित्ता. अ० अपराध्यां-
सी नदंडा, तर दुसऱ्यां करिती पीडा.
दुष्टवादांत पडणें, घातक तें समजणें.

निष्ठुरा हातीं शस्त्रें देणें, तींच घाताचीं लक्षणें.

1968 It is dark under the lamp.—*Oriental.*

1969 It is dear bought that is bought with prayers-*Italian.*

1970 It is difficult keeping that which is admired by many.—*Latin.*

1971 It is difficult to repair a broken glass.—*Persian.* See No. 734.

1972 It is easy preaching to the fasting with a full belly.

1973 It is easy to defend the innocent; but who is eloquent enough to defend the guilty ?—*Latin.*

1974 It is easier to run from virtue to vice than from vice to virtue.

1975 It is easier to take poison than alms.—*Oriental.*

1976 It is easier to suppress the first desire, than to satisfy all that follow it.

1977 It is for want of thinking that most men are undone.

1978 It is good fishing in troubled waters.—*French.*

1979 It is foolish to lay out money in purchase of repentance.

1980 It is good to fear the worst, the best save itself.

1981 It is good to go on foot when a man hath a horse in his hand.

1982 It is good to hear mass and keep house.—*Spanish.*

1983 It is goodness, not greatness, that will do thee good.

1984 It is hard for an empty bag to stand upright.

चिराग तळें अंधीयारा. अ० चावडी जवळ राहाती, तरीं चोरी होत असती.
याचना करून मागणें, खरीदीपेक्षां कठिण वाटणें.
अपूर्व वस्तु आपुल्या घरीं, ठेवितां कठीण पडे भारी.

फुटलें मोती तुटलें मन, जडत नाहीं कदापि जाण.

स्वस्थपणें पारायण करणें, भरल्या पोटीं उपवाशियां ऐकिवणें. अ० लोकां सांगे उपवास करणें, आपण तर जेवून येणें.
निरपराध्या साह्य होती, अपराध्या नउभे राहाती.

दुराचरणीं जातां सोपें पडतें, सदाचरणीं येतां कठीण वाटतें.

विषघेतां सोपें पडतें, भीक मागतां कठीण वाटतें.
प्रथम विषयीं मन मारी, तर नहोय इच्छा दुसरी. अ० बीज मारिल्यातरी, झाड नहोय ही खातरी.
मनन करून नकरती, बहु नाशातें पावती.
ढवळलें पाण्यांत, मासे येती धरण्यांत. अ० होतां राजक्रांती, होय द्रव्याची प्राप्ती.
पैसाटाकून संतापा, विकत घेऊं नको बापा.

दुष्टकर्मा अधीं भिणें, रक्षण होईल उत्तम तेणें.
हातीं घोडा धरून चालणें, थकलां ह्मणजे स्वार होणें. अ० पैका जवळ बाळगिणें, कामपडल्या उपयोगी पडणें.
चित्त भजनीं असावें, प्रपंचांतही राहावें.
थोरवी पेक्षां भलेपण, करितां होईल कल्याण.
रिती पिशवी उभी राहत नाहीं, गरीबींत सदाचरण चालत नाहीं.

1985 It is hard to live in Rome and fight with the Pope. —*Scotch.*

1986 It is human to err, but diabolical to persevere.

1987 It is ill angling after the net.

1988 It is ill playing with edged tools.

1989 It is important to preserve property as to acquire it.

1990 It is in vain to learn wisdom, and yet to live foolishly.

1991 It is in vain to watch a really bad woman-*Italian.*

1992 It is less difficulty to plant new truths than to root out old errors.

1993 It is less painful to learn in youth than to be ignorant in age.

1994 It is miserable hospitality to open your doors and shut your countenance.

1995 It is money makes the mare to go.

1996 It is more blessed to give than to receive.

1997 It is more easy to praise poverty than bear it. —*Italian.*

1998 It is more easy to threaten than to kill —*Italian.*

1999 It is more painful to do nothing than something.

2000 It is more wisdom sometimes to dissemble wrongs than to revenge them.

2001 It is necessary to be good rather than to appear so.

2002 It is never too late to learn.

2003 It is next to impossible to correct habitual vices.

पर राष्ट्रीं राहाणें, त्याचे विरूद्ध न बोलणें.

चुकी मनुष्या पासून होती, शोधतांना कठीण पडती.
एकदां लोणी काढियेलें, मग घुसळून काय मिळे.
.शस्त्रावरीं विश्वांसणें, तो वाईट खेळ जाणें.
धनप्राप्तीस यत्न जितके, रक्षणाला तेही तितुके.
वागे जरीं मूर्खांपरी, ज्ञानाभ्यास व्यर्थ तरी.

जी स्त्री मूळची वाईट, जपून तिसी नहोय नीट. हिं० रंडीरहीतो
आपसे, नहीतो सगे बापसें.
कठिण सत्य स्थापन, त्याहून भ्रांति निवारण.

ज्यास करणें विद्याभ्यास, पूर्ववय साह्य त्यास, ह्मातार पणीं
विद्याहीन, होतो दीनाहूनि दीन.
बोलवून पाहुण्या आदर नाहीं, तो तर हलकेपणा पाहीं.

दाम करी काम, बीबी करी सलाम. सं० द्रव्येणसर्ववशाः
घेण्यापेक्षां दुसऱ्यां देणें, सुख होय फार तेणें.
दैन्य कथितां सोपें वाटे, सहन करितां दुःख मोठें. ह्म० बोलतां
बोला सोपे, करितां ढिरी कांपे.
नमारितां भय दावी, बरी नीति ती वदावी.
रिकामें राहावें, त्यापेक्षां कांहीं करावें. अ० रिकामपणा दुःख
देतो, यत्न हितचि करितो.
आपुली नुकसानी कोणी करिती, ती न उगवावी ही चांगली रीती

खरेचखरे सभ्य व्हावें, सोंग कशासि धरावें.
शिकण्याचा काळ गेला, ह्मणू नयें कोणत्या वेळा.
अंगीं जडलेला दुर्गुण, निघतां फारच कठीण.

2004 It is no small conquest to overcome yourself.

2005 It is not an art to play, but is very good art to leave off play.—*Italian.*

2006 It is not wise to wake a sleeping lion.

2007 It is not for a man in authority to sleep a whole night.—*Greek.*

2008 It is not much to give a leg to him who gave you the fowl.—*Spanish.*

2009 It is not the burden, but the over-burden, that kills the beast.—*Spanish.*

2010 It is not the cowl that makes the friar.—*Scotch.*

2011 It is not the gay coat that makes the gentleman.

2012 It is not time to do good.—*Oriental.*

2013 It is of more consequence to know how to live than how to die.

2014 It is one thing to talk, and another to act.

2015 It is possible to sin against charity, when we do not against truth.

2016 It is pride, and not nature, that crave much.

2017 It is proper to eat moderately and dress well-*Oriental.*

2018 It is prudent to consider the consequence before we resolve.

2019 It is self-conceit that makes opinion obstinate.

2020 It is sin, whether you steal sesamum, or sugar. —*Oriental.*

2021 It is sweet and glorious to die for one's country-*Latin.*

2022 It is the best revenge to overcome an enemy by a good turn.

आपलें मन स्वाधीन ठेवणें, हा तर मोठा जय ह्मणणें.
नाहीं खेळणें हें बुरें, खेळ सोडणें हित करे.

निजल्या सिंहा जागृत, नकरणें हें उचित.
मोठ्या अधिकारीं असणें, त्याणें सारीरात्र झोंप नघेणें.

जेणें तुह्मा फूल दिलें, पाकली देतां त्या काय गेलें.

ओझें फारच घेणें, तर प्राणासच मुकणें.

कंथा माळा घातल्यानें, फकीर होत नाहीं जाणें.
उत्तम पोशाक करणें, गृहस्थ नहोय तेणें.
भलेका जमाना नहीं.
मरण जीवन कैसें व्हावें, हें तों सर्वांहीं जाणावें.

बोलण्यांत एक आणावें, करण्यांत दुजें दाखवावें.
कुपात्रीं धर्म घडे, पदरीं पाप पडे.

जें दिमाखा लागतें, तें साधेपणा नसतें.
थोडा खाना, बनावसे रहना.
कामा पूर्वी विचार करितो, हीच चतुराईची रीती.

जो मत्ताग्रह धरतो, तो अभिमानी असतो.
गूड चूरावतो पाप, तल चूरावतो पाप. अ० कोणतीही चोरी करी, तरी पाप बसे शिरीं.
स्वदेशाकरितां मरणें, चांगले प्रतापी ह्मणणें.
शत्रु उपकारें जिंकणें, तोचि त्याचा सूड घेणें.

2023 It is the bridle and spur that make a good horse.

2024 It is time to set when the oven comes to the dough.

2025 It is too late to complain when the thing is done. —*Italian*.

2026 It is too late to spare when the bottom is bare.

2027 It is very easier to fill a glutton's belly than his eye.

2028 It is very seldom that a great talker hath either discretion or good manners.

2029 It is unlawful, to beg from a beggar.— *Oriental.*

2030 It may be necessary sometimes to hold a candle to the devil.

2031 It must be unfeeling mind that derives plea sure from the destruction of others.

2032 It shews great barbarity to make a jest of the misfortune of others.

2033 It was necessary to hold my turban with both hands.—*Oriental.*

2034 It were better to hear the lark sing, than the mouse chirp.

J.

2035 Jack-of-all-trades, and master of none.

2036 Jack of all trades is no trade.

2037 Jesting lies bring serious sorrows.

2038 Jest not with the eye, nor with religion *Spanish.*

चाबूक लगामीविना, घोडा नहोय नीट जाणा.
भट्टी तापल्यावरी, उंडे मांडिती भीतरीं. अ० नहाण आल्यावरी, पतिनाद लागेतरी.
जें घडून आलें तें खरें, हायहाय करतां न निवारे.

खालीं असतां हात, कोणाला न देववत.
खादाडा नजरभर देणें, पोट भरतां पुरे न ह्मणें.
फार बडबड करिती, त्यांच्या क्वचित चांगल्या रीती.

मुफलससे सवाल हरामहै. अ० भिकाऱ्या जवळ मागणें, तें तर अयोग्य करणें.
करावा लागतो दुष्टाचाही, कोणेसमयीं आर्जव कांहीं.

परघातें हर्ष पावे, तें मन कठोर जाणावें.

दैवहीनाची थट्टाकरणें, तेंचि दुष्ट आचरणें.

दोनो हाथो पगडी, संभालने पडीहै. अ० फार प्रयत्नानें, संकटांतून निघणें.
उंदिराची चिवचीव श्रवण करणें, त्यापेक्षां बरा पक्षांचा ध्वनी ऐकणें. अ० शहरांत राहून उपद्रव भोगणें, त्यापेक्षां बरें पर्वतीं राहाणें.

बहु कसबें शिकूंजाती, एकही कसब नयें हातीं.
करी हरकाम, तो नाहीं उदीम.
थट्टेच्या लबाड्या, त्याच दुःखाच्या उड्या.
नेत्रें चेष्टा नकरणें, धर्म विरुद्ध न वदणें.

2039 Jesting often indicates a want of understanding.

2040 Jests are seldom good the first time, but the second distasteful.

2041 Jests like salt should be used sparingly.

2042 Jests, like sweetmeats, have often sour sauce.

2043 Jests should never be suffered to intrude on good manners.

2044 Jocular slanders often prove serious injuries.

2045 Joking with hands is the wit of blackguards.

2046 Jollity often exists without a spark of friendship.

2047 Judge not of a ship as she lies on the stocks.-*Italian.*

2048 Judge not of men or things at first sight.

2049 Judgment and truth are equivalent.

2050 Judgment is the child of observation.

2051 Judgment is the throne of prudence and silence is its sanctuary.

2052 Just praise only a debt, but flattery is a present.

2053 Justice ought to be the rule to the will of kings.

2054 Justice will not condemn, even the devil, wrongfully.

K.

2055 Keep a close mouth if you'd have a wise head.

2056 Keep a thing seven years, and you will find a use for it.—*Gaelic.*

2057 Keep counsel thyself first.

बारंवार थट्टा करितो, आपल्या अज्ञाना दावितो.
एक वेळ गोष्ट बरवी मस्करीची, पुन्हा तीच बोलतां नाहीं रु-
चीं. म्ह० थोडी तों गोडी, फार तर लबाडी.
जपूनच थट्टा करी, भाजी माजी मिठापरी.
थट्टा करितां गोड लागती, परिणामीं कडू वाटती. म्ह० थट्टा अ-
धीं करूंनये, केली तर बोलूंनये.
प्रमाणिका बराबरी, मस्करीच्या गोष्टी नकरी.

मस्करीनें बालट घेती, बहुधा खरेंही ठरविती.
हातानें थट्टा करणें, तींतों पाजीचीं लक्षणें.
आनंदमय वृत्ति, मैत्री विणही होती.
तारूं बद्ध काळ्यावरीं, तेव्हां परीक्षा नकरी.
परीक्षा ती पाहातांचि, नकरी हो कोणाची.
न्याय आणि खरेपणा, बरोबरीची जाणा.
भाषण असतां अनुकूळ, तेंचि निश्चयाचें फळ.
ज्ञान चतुराईचें स्थान, मौन तिचें आलय जाण.

योग्य स्तुति आभारवत, खुशामती ओशाळगत.
न्याय रीतीनें, चालावें राजानें.
न्यायाच्यानें दुष्टासही, खोटा पाडवत नाहीं.

जरीं शहाणा अससी, तरीं बंद ठेवी वाचेसीं.
वस्तु ठेवी संग्रहासी, काळें पडे उपयोगासी. सं० कोकालोफल
दायक:
स्वयें विचारानें वागावें, मग दुसऱ्या सांगावें.

2058 Keep God in your thought whilst engaged in your work. See No. 702.

2059 Keep good company, and you shall be of the number.

2060 Keep money when you are young, that you may spend when you are old. See No. 1860.

2061 Keep no more cats than will catch mice.

2062 Keep not, nor covet, what is not your own.

2063 Keep aloof from quarrels; be neither a witness nor a party.—*Spanish.*

2064 Keep something for a painful fit.—*Scotch.*

2065 Keep the bowels open, the head cool and the feet warm, and a fig for physician.

2066 Keep the feast to feast-day.—*Scotch.*

2067 Keep the shop, and thy shop will keep thee-*Spanish.*

2068 Keep your purse and your mouth close.

2069 Keep your thoughts to yourself; let your mien be free and open.

2070 Keep your tongue within your teeth.—*Scotch.*

2071 Keeping from falling, is better than helping up.

2072 Kill the lion's whelp; thou'lt strive in vain when he's grown.

2073 Kind speeches comfort the heavy-hearted.

2074 Kindness is lost upon an ungrateful man.

2075 Kindness will creep when it cannot run.—*Scotch.*

काम करण्याचे प्रसंगीं, ईश ठेवी अंतरंगीं. पु० कामामध्यें काम, भज मना रामराम.

ठेवा चांगली सोबत, गणले जाल त्या संख्येंत. अ० चांगला समागम ठेविती, त्यास लोक चांगले ह्मणती.

तारुण्यांत धन मिळवी, वार्धक्यांत खर्चीलावी.

मांजर ठेवी घरीं, जी उंदिरातें धरी. अ० काम करता गडी, ठेवी धरून आवडी.

दुसऱ्याच्या वस्तुवरीं, कदापि लोभ नधरी.

कज्जापासून दूर राही, मग साक्षी पडत नाहीं.

हातापायांसाठीं, ठेवा कांहीं गांठीं.

ठेवी पोट साफ पाय उष्ण, नेहमी गार मस्तक जाण, मग वैद्याची गरज, सोड हित हेंच समज.

सणा वारीं, मेजवानी करीं.

दुकान चांगलें संभाळ, करील तुझा उदयकाळ. पु० जो दुकानाचा चाकर, दुकान होय त्याचें किंकर.

पैका आणि खर्च अपुला, संभाळणें योग्य तुला. अ० आदायापेक्षां कमी, खर्च असूदें नेहमीं.

ठेवी मन स्वाधीन, राहे प्रगट डौलान.

आपले बोलणें, स्वाधीन ठेवणें.

पडल्यावरी साह्य होणें, त्याहून बरें न पडूं देणें.

मारी लहानपणीं सिंहपोर, जड पडे थोर झाल्यावर. अ० शत्रू लहान असतां संहारी, पुढें कठीण पडे भारी.

दयाळू भाषणानें, दुःखी पावती समाधानें.

क्रियानष्टीं उपकार, करितां व्यर्थचि जाणार.

उपकार फेडतां पडतो जड, त्याची हळूंहळूं करी फेड.

2076 Kindnesses, like grain, increase by sowing.

2077 King as well as mean men must die.

2078 King's chaff is worth other man's corn.—*Scotch.*

2079 Kings have long arms, and have many eyes and ears.—*Italian.*

2080 Kings have no power over souls.

2081 Kings may win crown but cannot conquer death.

2082 Kings ought to be kings in all things.—*Latin.*

2083 Knaves imagine nothing can be done without knavery.

2084 Knavery may serve a turn, but honesty is best in the long run.

2085 Know thyself.—*Greek.*

2086 Knowledge and learning are preferable to riches.

2087 Knowledge directs practice, and practice increases knowledge.

2088 Knowledge in every state is a grand treasure.

2089 Knowledge in youth is wisdom in age.

2090 Knowledge is silver among the poor, gold among the nobles, and a jewel among princes.—*Italian.*

2091 Knowledge is the treasure, but practice is the key to it.

2092 Knowledge is worth nothing unless we do the good we know.

2093 Knowledge puffs up some men, and humbles others.

2094 Knowledge should be free as air and pure as water.

2095 Knowledge will become folly, if good sense do not take care of it.

धान्या प्रमाण उपकार, पेरण्यानें वाढती फार.
राजापासून किंकरास, आहे मरण खास.
राजगृहीचा भुसारा, इतरां तो मुशारा.
उदारशक्ति दूर पाहाणें, असीं असावीं राज लक्षणें.

राजाची सत्ता देहावरीं, नाहीं चालत प्राणावरीं.
राजा राष्ट्रातें जिंकित, मृत्यु पुढें नाहीं टिकत.
भूपें भूपापरी असणें, कधीं तरी हलकें नसणें.
ठकपणावीण कांहीं, ठक मानीं कीं होत नाहीं.

ठकपणा दोन दिवस, खरेपणा बहूवस.

आपणा आपण जाणावें, मग दुसऱ्या सांगावें.
विद्या आणि ज्ञान, द्रव्यापेक्षां अधिक मान.
ज्ञानें वहिवाट होती, तीच ज्ञाना वाढविती.

अवघे राष्ट्रामध्यें ज्ञान, आहे मोठेसें निधान.
असतां तरुणपणीं ज्ञान, तें म्हातारपणीं शहाणपण.
गरीबा ज्ञान रुप्या ऐसें, समर्थाचें सोन्या सरिसें, राजा रत्ना स-
रिसें ज्ञान, ज्ञान ह्मणून एकच जाण.
ज्ञान मनाचें निधान, वहिवाट त्याची युक्ति जाण.

चांगलें आचरणावीण, ज्ञान ह्मणावें तें हीन.

ज्ञाने कांहीं फुगती, ज्ञानें कांहीं लवती..
ज्ञान वायू सारखें खेळवी, पाण्यासारखें निर्मळ ठेवी.
ज्ञानालागी वेडेपणा, येतो नकरितां विचारणा.

2096 Knowledge without education is, but armed injustice.

2097 Knowledge without practice, makes but half an artist.

2098 Knowledge without virtue is best learned ignorance

L.

2099 Labor brings pleasure, idleness brings pain.

2100 Labor is a lot of man —*Oriental.*

2101 Labor is a mortal enemy to love, and deadly foe to fancy.

2102 Labor is preferable to idleness, as brightness is to rust.

2103 Ladies of pleasure affect not you, but your money.

2104 Lament not the loss of that you cannot retrieve.

2105 Land was never lost for want of an heir.

2106 Laughter is the hiccup of a fool.

2107 Laughter is the source of quarrelling, and coughing of disease.—*Oriental.*

2108 Laughter succeeds sorrows.

2109 Lavishness is not generosity.

2110 Law cannot persuade where it cannot punish.

2111 Law governs the man and reason the law.

2112 Law is costly, take a part and agree.—*Scotch.*

2113 Lawless love never ends without a loss.

विद्येवांचून ज्ञान, नसें शोभाय मान.

ज्ञान वहिवाटीवांचून, कसबांत दिसें अपूर्ण.

सद्गुणाशिवाय ज्ञान, तें सर्वही अज्ञान.

उद्योगानें सुख येतें, रिकामेपणीं दुःख होतें. सं० उद्योगिनंपुरुषसिंहमुपैतिलक्ष्मीः
मर्दकों गर्द जरूरहै. सं० उद्योगंपुरुषलक्षणं.
उद्योग इष्काचा वैरी, तो इच्छेचे विरुद्ध करी.

रिकामें नसावें उद्योग करी, शस्त्र वापरण्यानें जंग न धरी.

अनुकूळ नसे वेश्या, वश असे जाणा पैश्या.
जें सुधारवत नाहीं, त्याचा शोक करून कांहीं.
जमीनीस धनी नसतां पाही, जमीन कोठें जात नाहीं. अ० असतां द्रव्य संग्रहीं, सोयरी सोडीत नाहीं.
उचकी येणें तोंवरीं, मूर्ख हासे परोपरी.
लडायका घर हांसि, रोगका घर खांसि.

सुखा मागें, दुःख लागें.
होत नाहीं उदारपणा, उडावपणा केल्यानें जाणा.
जेथें न्याय चालत नाहीं, तेथें शासन न होय कांहीं.
मनुष्य वागतो नीतिनें, न्याय चालतो बुद्धीनें.
फिर्यादीचा खर्च मोठा, थोडें घेऊन मिटवा तंटा.
लागतां परस्त्रीशीं प्रीती, अनहीत होऊनियां तुटती.

2114 Law-makers should not be law-breakers.—*Scotch.* See No. 1921.

2115 Law should not be the rich man's luxury, but the poor man's remedy.

2116 Laws are not made for the good.—*Latin.*

2117 Laws catch flies, but let hornets go free.

2118 Laws not executed are of no value, and as well not made as not practiced.

2119 Lawyers don't love beggars.

2120 Lawyers houses are built on the heads of fools.

2121 Lay on the rod you will bring on scholar.-*Oriental.*

2122 Lazy folks take the most pains. See No. 1731.

2123 Lean liberty is better than fat slavery.

2124 Lean not on a weak staff, trust not a weak man.

2125 Learning is to the studious, and riches to the careful, as well as power to the bold, and heaven to the virtuous.

2126 Learning is a sceptre to some, a bauble to others

2127 Learning is an ornament in prosperity, a refuge in adversity, and a provision in old age.—*Greek.*

2128 Learning is the eye of the mind.

2129 Learning is wealth to the poor, and an ornament to the rich.

2130 Learning makes a good man better, and an ill man worse.

2131 Learning makes a man fit company for himself.

जे कायदे कर्ते, ते न त्याचे संहर्ते.

कायदे गरीबा उपयोगी, अगत्य नाहीं थोरालागी.

चांगलें मनुष्यां करितांही, कायदे प्रगट करीत नाहीं.
अल्प न्याय करितो, मोठा तो सोडून देतो.
जे कायदे चालत नाहीं, ते नकेल्या परी पाहीं.

वकिलाशी गिराहीक, नावडे निर्धनी लोक.
मूर्ख लोक भांडती, वकील घरें बांधती.
छडी लागे छमछम, विद्या येई घमघम.
आळसी मनुष्यास, श्रम पडती विशेष.
मोकळेपणीं गरीबी बरी, बंधनाची नलगे थोरी.
नबळे काठीवरी न टेंकणें, मूर्खी नच विश्वासणें.
जपेल त्याची संपत्ती, करील त्याची विद्या व्युत्पत्ति, मारील त्याची तरवार, भजेल त्याचा ईश्वर.

एका विद्या राजवेत्र, एका मुलाम्याचें पात्र. अ० कोणास विद्या राज सत्ता, कोणास प्राप्त दरिद्रता.
विद्या भूषण संपत्तींत, होय आश्रय विपत्तींत, जरेंत उपयोगी पडती, नसतानां द्रव्य हातीं.
विद्येचा अभ्यास, तोच मनाचा प्रकाश.
गरीबास विद्या धन, द्रव्यवानातें भूषण.

विद्या कुजना कुजन करी, सुजना सुजनता वरी.

विद्येचे योगानें, मंडळींत योग्य होणें. सं० विद्वान् प्रशस्यते लोके विद्वान् सर्वत्र पूज्यते.

2132 Learning refines and elevates the mind.

2133 Learn to live as you would wish to die.

2134 Learn to unlearn what you have learned amiss.

2135 Learn wisdom by the folly of others.—*Italian*.

2136 Leave not that to chance, which care might prevent.

2137 Leeches do not stick to a stone.—*Oriental*.

2138 Leave a jest when it pleases you best.

2139 Leave raillery, when it is the most agreeable.

2140 Lend and lose; so play fools.

2141 Lend thy horse for a long journey, thou mayest have him return with his skin.

2142 Lend your money and lose your friend.—*Scotch*.

2143 Lenity and severity are the extreme of partiality.

2144 Less of your courtesy, and more of your purse.—*Latin*.

2145 Let another man praise thee, and not thine own mouth.—*Scriptural*.

2146 Let another's ship-wreck be your sea-mark.

2147 Let choler be a common soldier not a commander.

2148 Let every man have his own.—*Latin*.

2149 Let every man praise the bridge he goes over.

2150 Let every pedlar carry his own burden.

2151 Let every tub stand on its own bottom. See No. 974.

विद्या मना सुधारती, मनातेंही थोर करिती.
जैसें जिणें ठेवावें, तैसें मरण इच्छावें.
वाईट शिकला तें सोडा, चांगलें शिकून पारपडा.
दुसऱ्यांच्यां वेडेपणें, आपण चातुर्य शिकणें.
प्रयत्नानें विघ्न टळे, तर दैवावर न घाले.
पथरको जोक, नह्री लगती. अ० ऐकून गरीबाची याचना, नि-
 ष्ठुरां दया नयेती जाणा.
थोडक्यांत गोडी, बहु थट्टा सोडी.
जेव्हां येईल रंगास, तेव्हां सोड उपहास.
कर्ज देऊन हारणें, तें मूर्खाचें खेळणें.
घोडा स्वारीस देणें, अस्थि चर्म माघारीं घेणें.

धनका धन गया, और दोस्तका दोस्त गया. अ० कर्ज मित्रा दे-
 ऊं नये, दिल्हें तर मागूं नये.
उणें अधिक दंडण, पक्षपाताचें लक्षण.
थोडी करी शिष्टता, उदार होय देतां.

आप आपणा नवर्णावें, जनें आपणा स्तवावें.

परनाशातें पाहणें, आपण सावध होणें. पु० पुढल्यास ठेंच ला-
 गे, सावध होय जो असे मागें.
क्रोध स्वाधीन ठेवावा, त्यास श्रेष्ठ नहोऊं द्यावा.
ज्याचें त्यानें घ्यावें, दुसऱ्यानें न पुसावें.
ज्यापासून पारपडणें, त्याची स्तुति करणें.
नेती अवघे फेरेकरी, ओझें आपुल्या डोईवरीं. अ० ज्याणें घ्या-
 वा भार, त्याणेंच करावा पार.
अवघीं गंगाळें रहातीं, आपुल्या बुडावरतीं. अ० आपलें ओझें
 आपणा, घेणें आहे योग्य जाणा.

2152 Let not the mouse-trap smell of blood.

2153 Let not thy heart be upon the world when thy hands are raised in prayer.

2154 Let not your tongue cut your throat.—*Oriental.*

2155 Let nothing be said of the dead but what is favorable.—*Latin.*

2156 Let passion be obedient to reason.

2157 Let prayer ascend, that grace may attend.

2158 Let reason be the constant rule of your actions.

2159 Let sleeping dog lie.

2160 Let the cobbler stick to his last.

2161 Let the money go as long as the credit remains. —*Oriental.*

2162 Let the snake die but the stick not be broken-*Oriental.*

2163 Let them fry in their own grease.

2164 Let them laugh that win.

2165 Let us be friends and put out the devil's eyes.

2166 Let your honor be without a stain.

2167 Let your letter stay for the post, not the post for your letter.—*Italian.*

2168 Let your manner be simple and your speech unaffected.

2169 Let your promise be sincere, and within the compass of your ability.

उंदिराचा सांपळा, नठेवी रकानें माखला, उंदिर स्वास घेती, पळूनिया जाती.
करितां देवाची प्रार्थना, जनीं जाउंदेऊं नये मना.

फ़ांसी गळ्यांत नयावी, ऐसी जिव्हा हालवावी.
मेल्या मनुष्याचे मागें, चांगलें बोलावेंचि लागें.

अहो बुद्धीचे योगानें, नम्र क्रोधास करणें.
प्रार्थना करा बहुत, कृपा होय त्वरित.
नेम कामाचा ठेवावा, बुद्धीनें तो चालवावा.
झोपी गेल्या कुत्र्यास, जागृत करावें कशास. अ० दुष्ट सावध, करतां बाध.
जोड्याचे सांच्याप्रमाणें, चांभारात ठेवणें. अ० पायरीप्रमाणें, सर्वांस ठेवणें.
जावे लाख, रहे साख. अ० माय मरावी, पण पत नजावी.

सांप मरे नलाटी तूटे. अ० एक अरिष्ट निवारतां, दुजें न आणी आपुल्या माथा.
ज्याचे अंगाची मस्ती, त्याचे अंगीं जिरती.
जो जिंकतो, तोच हांसतो.
एक मत्ताचे होऊन, करावें दुष्टाचें शासन.
राखा आपुली प्रतिष्ठा, तीस लाऊं नका बट्टा.
वेळे वरी डांक जाती, आपल्यासाठी न राहती. अ० कार्या पूर्वीं, तयारी ठेवी.
साधारण रीतीनें चाला, गोड वाणीनें बोला.

ठेवा खरें वचन, सामर्थ्या प्रमाण.

2170 Liars are generally cowards, and always boasters.

2171 Liars begin by imposing upon others but end by deceiving themselves.

2172 Liberty is preferable to wealth.

2173 Liberty with poverty is preferable to slavery with abundance. See No. 2123.

2174 Liberty under government is the most national independance.

2175 Liberality is not in giving largely, but in giving wisely.

2176 Liberality makes friends of enemies; pride makes enemies of friends.

2177 Licentiouness and crimes pave the way to ruin.

2178 Lie down, and sleep quietly or count your beads. —*Oriental.*

2179 Lies will surely bring a man to trouble but truth never will.

2180 Life and death are in the power of tongue.

2181 Life is chequered scene.

2182 Life is half spent before we know its use and value.

2183 Life is no longer one's own, when the heart is fixed on another.—*Oriental.*

2184 Life is short, yet sweet.—*Greek.*

2185 Life is short, art is long.

2186 Life without a friend is death without a witness.

2187 Light cares speak, great ones are dumb.—*Latin.*

लबाड गांडू असती, सदा बढाई सांगती.
लबाड ठकवूं पाहती, तर स्वतां फसूनजाती.

गणी द्रव्यापेक्षां अधिक, आपणा असतां मोकळीक.
सुखी गरीब स्वाधीन, दुःखी आढ्य पराधीन.

मनासारखें वागावें, तें राज्य स्वतंत्र ह्मणावें.

चतुराईनें दान करी, त्याची उदारता खरी.

दातृत्वानें शत्रूचे मित्र होती, अभिमानें मित्राचे शत्रू होती.

दुष्कर्म व्यभिचार, नासाडीचा तो प्रकार.
या सुख नींद सोवो, या माला जपो. अ० एक काम एके वेळीं,
दोन्ही नाहीं त्याचकाळीं.
खोटें बोलतां कष्ट होती, सत्य बोलतां श्रम हरती.

जाणा जिव्हेचे स्वाधीन, आहे मरण जीवन.
संसार चित्रविचित्र पाही, सुखादुःखाविना नाहीं.
अर्धें आयु सरल्या अंतीं, त्याची किंमत माहीत होती.
जी कहीं लगता नही, जब दिल कहीं लगजाय. अ० एका
स्थानीं जडलें मन, दुसरें कार्यीं फिरतां कठीण.
जीविताची सीमा थोडी, परी त्यांत आहे गोडी.
अयुष्य किंचित, विद्या असे बहुत. सं० अनंतशास्त्रंबहुलाश्च-
विद्या, अल्पश्चकालोबहुविघ्नताच.
मित्रा विरहित वांचणें, जैसें जंगलांत मरणें.
अल्पकार्यीं मारी हाका, मोठे कार्यीं राहे मुका.

2188 Light injuries are made lighter by not regarding them.

2189 Light minds are pleased with trifles.

2190 Like a mill horse, that goes much but performs no journey.

2191 Like dog and cat.—*Oriental.*

2192 Like for like, and Nan for Nicholas.

2193 Like master, like man.—*Italian.* See No. 460.

2194 Like priest, like people.—*Italian.*

2195 Like saint, like offering.—*Spanish.*

2196 Like the dog in the manger, he will neither do nor let do.—*Scotch.*

2197 Linen often to water, soon to tatter.

2198 Lip-honor costs little, yet may bring in much. See No. 1245.

2199 Lips, however rosy, must be fed.

2200 Little and often fills the purse.

2201 Little boats must keep the shore, larger ships may venture more.

2202 Little dogs have long tails.—*Scotch.*

2203 Little pitchers have great ears.

2204 Little reading and much thinking, little speaking and much hearing, is the best way to improve in knowledge.

2205 Little said is soon amended, and a little gear is soon spended.

अल्प पीडा मनीं, आली तरीं न मानीं.

हलके मनाचे, ते अल्प संतोषाचे. ह्म० अर्धे हळकुंडांत पिवळा.
घाणीचे बैलाची फेरी, दिसती थोडी मजल पुरी.

हुळा आणि भोपळा. गु० उंदर बीलाडीनो मेल.
हरकैसा, जैसेको तैसा. ह्म० पानी तेरा रंग कैसा, जिसमे मिलुं वैसा.
जैसा मालक, तैसा शेवक.
जेसे लोक, तैसे गुरु देख.
जैसे संत, तैसें दत्त.
कुत्रा नाहीं आपण खात, नाहीं दुसऱ्या खाऊं देत. अ० आपण नाहीं करीत, दुसऱ्या नाहीं करूं देत.
वस्त्रें वारंवार धुतीं, तैणें लवकर फाटतीं.
तोंडीं करतां आदरमान, श्रम नपडतां बहुमान.

जरी गुलाबी ओट, तरी नाहीं चुकत पोट.
बिंदु सतत पडतो, घडा निश्चयें भरतो. सं० जलबिंदुनिपातने क्रमशः पूर्यतेघटः॥
नौका ठेवा बंदरांत, जहाज खोल पाण्यांत. अ० लाहान्याला जवळ धरी, मोठ्यापासून राहे दुरी.
जातीनें हलके असती, हिमायत मोठी दाखविती.
असतां लहान घट, दिसती जाड कांट. अ० असतीं मुलें लाहान, परी त्यांचे तीक्ष्ण कान.
थोडें वाचणें बोलणें, बहु शोधणें ऐकणें, सर्व मनांत राहणें, हीं ज्ञानवृद्धीचीं लक्षणें.

थोडें असतां त्वरित सुधारती, थोडी वस्तु लौकर खपती.

2203 Little sins commonly lead to great evils.

2207 Little sticks kindle a fire, but great ones put it out.

2208 Little strokes fell great oaks. See No. 200.

2209 Little wit in the head makes much work for the feet.

2210 Live not to eat, but eat to live.

2211 Live not upon the opinion of other men.

2212 Living upon trust is the way to pay double.

2213 Look at tempting objects, but abstain from touching them.—*Oriental.*

2214 Look at your own face in the mirror.—*Oriental.*

2215 Look before you leap, for snakes among sweet flowers do creep.

2216 Look not a gift horse in the mouth.-*Latin.* See No. 91

2217 Look twice ere you determine once.

2218 Lookers on see more than players.

2219 Long experience makes large wit.

2220 Long is the arm of the needy.—*Gaelic.*

2221 Long standing and little offering make a poor priest.

2222 Lordly vices require lordly estates.

2223 Lose no opportunity of doing good actions.

2224 Lost time is never found again.

2225 Loud threatenings make men stubborn.

2226 Love, and a cough, cannot be hid.

2227 Love and Lordship like no fellowship.

2228 Love and musk do not remain concealed.-*Persian.*

2229 Love and respect are rarely found in lost fortune.

थोडें थोडें पाप करी, तो मोठेंही आचरी.
अग्नि काड्यांनीं पेटतो, मोठ्या लाकडें विझतो. अ० मूलें कळ लाविती, थोर निवारण करिती.
मारितां सतत घाय, तुटे मोठाही साय.
थोडी अक्कल ठेवी, कामें बहु मिळवी.
खाऊन दिवस नकाढावे, नाव रूप करून असावें.
सबकी सुन्ना, दिलकी करना.
विश्वासावर रहावें, दुपटीनें भरावें.
देखिय दीदार, और मारीय पैजार. अ० मोहिनी पाहणें, तीस तुच्छ करणें.
आरसीमें मूह देखो. अ० धरूं नका तोरा, मागलें स्मरा.
झाडी उडी पाहूनी घाली, सर्प सुगंधिक फुली. अ० विचार करून करी, नाहीं तरीं विघ्नें भारी.
धर्माचें घेणें, खोड नठेवणें.
दोन वेळ विचार करणें, एकवेळ ठरविणें.
खेळणारा पेक्षां अधिकोत्तर, पाहात असती तमासगीर.
अनुभावानुसार, चातुर्य तें वाढतें फार.
गरजवंताला हात, लांब करावे लागतात.
उभ्यां श्रम भारी देणगी थोडी, हरदासाची आशा मोडी.
मोठें व्यसनाला, असावा मोठा डल्ला.
चांगलीं कामें करून घेई, नको टाकूं प्राप्त सोयी.
गेली घडी कांहीं, पुनः येत नाहीं.
मोठी धमकी देती, मनुष्यें वात्रट होतीं. अ० युक्तीनें बोलतां, काम होय तत्वतां.
इष्क आणि खोकला, राहीत नाहीं रोंकला.
इष्क आणि धनीपणा, नाहीं जमत जाणा.
इष्क आणि कस्तुरी पाहीं, लपून राहात नाहीं.
क्वचित आदर सम्मान, गतभाग्या करती जाण.

2230 Love asks faith, and faith asks firmness.—*Italian.*

2231 Love can neither be bought nor sold; its only price is love.

2232 Love comes of its own accord and not by teaching. —*Persian.*

2233 Love does much, but money does more.

2234 Love is as warm among cottagers as courtiers-*Scotch.*

2235 Love is the loadstone of love

2236 Love is without prudence, and anger without counsels.—*Italian.*

2237 Love may gain all, time destroys all, and death ends all.—*Italian.*

2238 Love me little, and love me long.

2239 Love me, love my dog.—*French.*

2240 Love not sleep, lest thou come to poverty: open thine eyes, and thou shalt be satisfied with bread. —*Scriptural.*

2241 Love overlooks many faults.

2242 Love rules his kingdom without a sword.

2243 Love to fish in troubled waters. See No. 1978.

2244 Love your neighbour as yourself.

2245 Lucky men need little counsel.

2246 Lying is the duty of none, but the custom of many.

2247 Lying is the vice of a slave.

2248 Lying lips are an abomination unto the Lord.

2249 Lying rides on debt's back.

विश्वाशीं असावा दृढपणा, प्रीतिठाईं विश्वास जाणा.
विक्री खरेदी न ज्यास, नसें मोल त्या इष्कास.

इष्क स्वसंतोषें घडे, सांगण्यानें नजडे.

स्नेहानें काम थोडें, द्रव्यानें अधिक घडें.
इष्क जैसा समर्थाशी, तैसाचि गरीबाशी.
लोह चुंबकाप्रमाण, इष्काची प्रीती जाण.
मति नाहीं मदनाला, नाहीं विचार क्रोधाला.

स्नेह सर्वां साध्यकरी, काळ सर्वां नाश तरी, मृत्यु सर्वांतें संहारी,
ऐशी रीति भूमीवरीं.
थोडी ममता लावावी, फारवेळ चालवावी.
थोरा दारचें श्वान, मानावें लागतें जाण.
वारी झोपेवरची प्रीति, नव्हे तिणें द्रव्यप्राप्ती, उघड डोळे ठेवती,
नपडे आन्नाची भ्रांति.

प्रीतीच्या अंतीं, दोष नमानिती.
धनुष्यावाचून, मदन मारी बाण.
ढवळलें पाण्यांत, मासे धरणें निवांत. अ० राजक्रांतीं बुद्धि खेळवावी, लक्ष्मी बळेंच मिळवावी.
आपल्या प्रमाणें, जनास चाहाणें.
दैववान मनुष्यास, नलागती उपदेश.
लबाडी हा धर्म नव्हे, परि बहुधा प्रथा आहे.
खोटें बोलणें हा दुर्गुण, हलके मनुष्याचा जाण.
लबाडी करिती, ईश्वरा त्रासविती.
कर्जाचे पाठीवरी, असत्याची स्वारी.

M.

2250 Magnanimity and courage are inseparable.

2251 Make a page of your own age.—*French*.

2252 Make a virtue of necessity.—*Italian*.

2253 Make a wrong step, and down you go.

2254 Make choice of your wife by the ears, not by the eyes.

2255 Make no friendship with an envious man.

2256 Make no friendship with an ill-natured man.

2257 Make hay while the sun shines.

2258 Make not a toil of a pleasure. See No. 1723.

2259 Make not thy tail broader than thy wings.

2260 Make not your sail too big for your ballast.

2261 Make the best of a bad bargain.

2262 Make the night night, and the day day, you will live happily.—*Spanish*.

2263 Make the vine poor, and it will make you rich.

2264 Make use of time now whilst you're in your prime.

2265 Make yourself all honey, and the flies will devour you.—*Italian*. See No. 753.

2266 Malice drinketh of its own poison

2267 Man collects by spoonfuls, but God dessipates the whole jar at once.—*Oriental*.

2268 Man doth what he can, and God what he will.

धैर्य आणि थोरपणा, हीं भिन्न नाहीं जाणा.
योग्य असावा चाकर, तर स्वतां श्रम कर.
करितां करितां भागली, देवपुजेस लागली. हिं० रंडी मिलेतो
संसारी, नमिलेतो बर्मचारी.
पायरी चुकला, तर खालीं पडला.
बायको करावी ऐकून, करूंनका हो पाहून. अ० नजावे सुंदर
पणावरी, गुण तिचे श्रवण करी.
हेवदुख्यासी दोस्ती, करूं नयें कल्पांतीं.
आहे मूळचा कर्कश, त्याची नको मैत्री खास.
चालते काळीं संग्रहालागी, विपत्तिवेळीं पडे उपयोगीं.
ज्यांपासून दुःख होणें, तें तर नकरणें.
पंखापेक्षां विस्तीर्ण, पुच्छ करूंनये जाण. अ० लागतील त्या
कामापेक्षां फार, ठेवूं नको खिसमतदार.
जाहाजाचे भाराप्रमाणें, शिडाचा बेत करणें. अ० सामर्थ्या प्रमा-
णें, खर्चाचा बेत ठेवणें.
अंगावरी पडतां माल, सोडवी त्याचें मुद्दल.
दिवसाची रात्र रात्रीचा दिवस, केल्यावरी होईल तुला त्रास.
अ० यथा योग्य काळ नेई, मग सुखानें राही.
द्राक्षलता करी खशी, पडती फळाच्या राशी.
असतां तारुण्याचा भर, काळ व्यय उत्तम कर.
करी गुळाचा गणपति, माशा येऊनियां खाती. अ० पैका असतां
गाठीं, सर्व लागती पाठीं.
कपट आपलें आपण, करितें विष प्राशन. ह्म० ज्याचें कुडें, त्याचे पुढें.
बंदा जोडे पलीपली, रहमान लुढावें कुपी. ह्म० तेलण राखे धा-
रोधार, खुदा लिजावे एकबार.
मनुष्या होय तें आचरी, ईश्वर असावें तें करी.

2269 Man is according to his company.

2270 Man is fire, and woman tow; the devil comes and sets them in a blaze.—*Spanish.*

2271 Man must fulfil his destiny.—*Oriental.*

2272 Man must labour and fulfil his destiny.—*Oriental.*

2273 Man proposes, God disposes.—*French.*

2274 Man punishes the action, but God the intention.

2275 Mankind can endure whatever misfortunes befall him. —*Persian.*

2276 Mankind like land is to be improved by cultivation.

2277 Manners and money make a gentleman.

2278 Manners often make fortunes.

2279 Many a good cow hath but a bad calf.—*Greek.* See No. 47.

2280 Many a true word spoken in jest.

2281 Many a one for land, takes a fool by the hand.

2282 Many blame the wife for their own thriftless life. —*Scotch.*

2283 Many can pack the cards that cannot play.

2284 Many children, and little bread, is a painful pleasure. —*Spanish.*

2285 Many go out for wool, and come home shorn-*Spanish.*

2286 Many hands make light work.—*Greek.*

2287 Many have been ruin'd by buying good penny-worths.

सोबती सारखा, मनुष्य पारखा.
घृतकुंभ अग्नीजवळ, जातो पाघळून तात्काळ.

सटवीनें लिहिलें भाळीं, तें नटळे कदाकाळीं. सं० नैवान्यथाभवतियल्लिखितंविधात्रा.
मनुष्यानें कष्टकरावें, हक्कानें मिळवावें.
मनुष्यें बोलणें करिती, व्यवस्था ईश्वरा हाती.
मनुष्याहातीं देहशासन, मनाचें ईश्वराधीन.
मनुष्य जातीवर पडतें दुःख, मनुष्येंच सहन करितीं देख.

भूमितुल्य नरजाती, कसण्यांनें हो वाढती.
द्रव्य आणि चांगल्या रीति, ग्रहस्थपणा आणिती.
ठेवतां हो चांगली रीति, उघडती दैवगती.
चांगलें गायीचें वेत, नाहीं चांगलें होत. अ० चांगल्या मनुष्यांस पुत्र, होती वाईट विचित्र.
थट्टेंत शब्द खरे खोटे, बोलतां कांहीं नवाटे.
द्रव्याशा धरती, मूर्खाशी लग्न करती.
आपण करी उधळेपण, बळें स्त्रियेसी ठेवी दूषण.

खेळूं नजाणे गंजीफ्यानें, तेणें तो गुंडाळून ठेवणें. अ० करिता नये व्यवहार, त्याणें नकरावा व्यापार.
अन्न कमी बहुमुलें, सुख देऊन दुःख आणिलें.

लोंकरीची आशा धरती, मुंडण करून मागें येती. अ० जिंकण्याची आशा धरती, हारून मागें येती.
लागल्यानें बहुहात, भारी काम हलकें होत.
सस्तें घेतां वाटते हौस, शेवटीं होतो आपला नाश. अ० ज्याचा नाहीं उपयोग, तें अर्धे मोली घेतां महाग.

2288 Many heads are better than one.

2289 Many littles make a mickle.—*French.*

2290 Many men, many minds.

2291 Many slips between the cup and the lip.—*Scotch.*

2292 Many soldiers are brave at table, who are cowards in the field.—*Italian.* See No. 41.

2293 Many talk like philosophers, and live like fools. See No. 180.

2294 Many that are wits in jest, are fools in earnest.

2295 Many that have great learning have no intellect.

2296 Many there be, that buy nothing with their money but repentance. See No. 1979.

2297 Many things fall between the cup and the lip-*Greek.* See No. 2291.

2298 Many ways to kill a dog and not to hang him-*Scotch.*

2299 Many who possess much, enjoy but little.

2300 Many words will not fill a bushel.

2301 Marriage has many pains, but celibacy has no pleasure.

2302 Marriage is honorable, but house-keeping chargeable.

2303 Marry in haste, and repent at leisure.

2304 Masters are mostly the greatest servants in the house.

2305 Masters grow poor, and servants suffer.—*Spanish.*

2306 Masters should be sometimes blind, and sometimes deaf.

एकापेक्षां बहुमत, फार उपयोगीं पडत.
अनेक लहान, होती महानः हिं० दसकि लकडी, एकका बोझा.
पिंडेंपिंडें भिन्नमति, तुंडेंतुंडें सरस्वति. हिं० गुरुगुरु बिदया, सरसर अक्कल.
तोंडांत घास, मानेस फांस. हिं० मुहमे निवाला, शिरपर टोला.
योद्धे घरीं शूर ह्मणविती, रणांगणीं विन्मुख होती.

बहु पांडित्यें बोलती, मूर्खपणानें वागती. ह्म० लोकां सांगे ब्रह्मज्ञान, आपण कोरडा पाषाण.
बहुधा थट्टेचें चातुर्य, सरळपणीं मूर्खधुर्य.
बहुतेकां विद्या असती, विद्या परी मति नसती.
पैका टांकून फसती, ते पश्चात्ताप पावती.

हाताबोटावर कामें येती, शेवटीं फसूंनियां जातीं.

कुत्र्या करणें शासन, त्यास मार्ग बहु जाण. अ० युक्तिनें छेडणें, आब्रू न घेणें.
बहु संग्रह जेथें असतो, तेथें उपयोग थोडा होतो.
बोलतां शब्द फार, नाहीं काम पडत पार.
लग्नें दुःख वारंवार, नकेल्यानें नसंसार.

लग्न करितां भूषण, खर्च लावितां कठीण.

घाईनें लग्न करणें, पश्चात्ताप पावणें.
जो संभाळी घर, तो त्याचा चाकर.
यजमान गरीब होती, चाकर अडचणींत येती.
धन्यानें समयीं पहावें ऐकावें, समयीं अंध बधिर व्हावें.

2307 Maternal affection is the sweetest of all earthly blessings.

2308 Matters occur to remembrance upon occasions. —*Oriental.*

2309 Mature deliberation is always better than hasty decision.

2310 May God give sugar to the grateful, and break the head of the injurious.—*Oriental.*

2311 Mean fortune and proud spirit are like fuel and fire.

2312 Mean men admire wealth, great men glory.

2313 Measure thrice what thou buyest; and cut but once. —*Italian.*

2314 Measure your desire by your fortune, and not fortune by your desire.

2315 Measure your life by acts of goodness, not by years.

2316 Meddle not with that which concerns you not.

2317 Meddle with your own matter, and never trouble yourself about mine.

2318 Meditation is the fountain of discourse.

2319 Memory is the treasurer of the mind.

2320 Men apt to promise, are apt to forget.

2321 Men are like money, they must be taken at the value for which they pass.

2322 Men are neither suddenly rich nor suddenly good. —*Greek.*

2323 Men are taken by their words, and beasts by their horns.—*French.*

मातोश्रीची प्रीति, प्रसादिक असती.

जात्यांवर बसणें, गीत आठवणें. अ० काम हातीं घेणें, स्मरण होणें.

शीघ्र न्याय न निवडावा, पक्का विचार करावा.

शाकेरकों शकर, मूजीको टकर. अ० उपकारीया लाभ होय, अपकारीया घडे अपाय.

अल्पभाग्य अभिमान, त्याच गर्वे त्यावें मरण.

हलका द्रव्याश्चर्य मानी, मोठा कीर्तीतें वर्णी.

तीन वेळ बेतणें, एक वेळ फाडणें. अ० बहु विचार करणें, मग काम हातीं धरणें.

द्रव्यापूर्ती इच्छा ठेवणें, इच्छेपरी धन न खर्चणें.

सत्कर्म गणी संसारी, आयुष्य न मोजी त्यापरी.

आपलें नाहीं कांहीं, त्यांत शिरून फळ नाहीं.

स्वकार्यालागीं सांभाळावें, दुजया कामीं न घुसावें.

चांगलें मनन करा, तोचि भाषणाचा झरा.

मनाची गति, स्मृतीवरती.

धारण शक्ति, तैशी विस्मृति.

खऱ्याखोट्या नाण्याप्रमाणें, मनुष्याचीं किंमत करणें.

सज्जन आणि द्रव्यवान, एकाएकी न होती जाण.

नरा शब्दांत गोवावें, शिंगीं पशूशी धरावें.

2324 Men can better suffer to be denied, than to be deceived.

2325 Men climb to honor by prudence and industry.

2326 Men fear death, as children to go in the dark.

2327 Men, like watches, should be valued according to their correct goings.

2328 Men love to be generous with the wealth of others. —*Oriental.* See No. 676.

2329 Men may blush to hear what they were not ashamed to act.

2330 Men often pretend to dislike what they cannot obtain.

2331 Men take less care of their conscience than their reputation.

2332 Men use to worship the rising sun.—*Latin.*

2333 Mend your manners, and that will mend your fortune.

2334 Men's actions do not always correspond with their words.

2335 Men's years and their faults are always more than they are willing to own.

2336 Mental gifts often hide bodily defects.

2337 Mickle head, little wit.—*Scotch.*

2338 Might is only right.

2339 Might overcomes right.

2340 Mildness governs more than anger.—*Latin.*

2341 Mills and wives are ever wanting.

बरें कीं नाहीं ह्मणणें, होय ह्मणून न फसणें.

चतुराई आणि उद्योगानें, थोर पदवीतें चढणें.
लोक भीताति मृत्यूशीं, जैसीं मुलें अंधाराशीं.
घड्याळापरी मनुष्याचें, मोल चाली वरून साचें.

आईजीच्या दोंदावर, बाईजी उदार.

काम निर्लज्जेचें करावें, तैसें ऐकून घ्यावें.

कांहीं घाम होईना जास, ह्मणतो मला अर्धीच त्रास.
प्रतिष्ठेची चिंता फार करिती, सत्यवचनाची अल्प धरिती.

सूर्य उदय झाल्यावरती, लोक त्याची भक्ति करिती. अ० भरज्वानीत द्रव्यभरती, होतांना खर्च बहु करती.
सुधरी अपली रीतरवेस, ती सुधरील दैवदशेस.

जितके बोल बोलती, तितकें कार्य न करिती.

अपराध आणि वयोमिती, सर्व थोडीच सांगती.

चांगली वाचाशक्ती, खोडी देहाच्या शांकिती.
डोई मोठी, अकल थोडी. अ० दिसतो बहु मोठा, अकलेचा तोटा.
जो बळी, तो कान पिळी.
बलवानां पुढें, खरा मार्जी पडे. हिं० झूटेके आगे सच्चा रोमरे.
क्रोधा पेक्षां शांती, बहु काम करती.
स्त्रियांचा आणा घिरटाचा दाणा, दिल्याविणा नचुके जाणा.

2342 Mind your own business, and let others attend to theirs.—*Oriental.*

2343 Mirth is the best physician to labor.

2344 Mischiefs come by the pound, and go away by the ounce.—*Italian.*

2345 Miseries have power over man, not man over miseries.

2346 Misfortune befalls the vicious.—*Oriental.*

2347 Misfortune is the touchstone of friendship.

2348 Misfortune keeps away from the wise.—*Oriental.*

2349 Misfortunes come on wings and depart on foot. See No. 2344.

2350 Misfortunes seldom come alone.—*French.*

2351 Misfortunes tell us what fortune is.

2352 Misunderstanding brings lies to town.

2353 Mock no man in his misfortunes.

2354 Modest appearance, good humour and prudence, make a gentleman.

2355 Modesty has more claim than beauty.

2356 Modesty is not only an ornament, but a guard, to virtue.

2357 Modesty is the handmaid of virtue.

2358 Money and friendship bribe justice.

2359 Money gets by gaming is like a pyramid of snow.

2360 Money begets money.—*Italian.*

2361 Money is the servant of some men, and the master of others.

2362 Money is an abridgment of human power.

आपनी और निभाय, वांकी वही जाने. अ० आपले काम आ-
पण करणें, दुसऱ्याचे वर चित्त न देणें.
हास्यविनोदें कामकरी, तेणें श्रम न वाटती भारी.
पीडा हत्तीच्या पायीं येते, मुंगीच्या पायीं जाते.

दुःखसत्ता मनुष्यावरीं, त्याची नसे दुःखावरीं.
कलसरेपर बडी आफतहै. अ० दुर्गुणी यावरीं, विघ्नें येतीं परोपरी.
आल्यावरी हो विपत्ति, कळे मैत्री आहे किती.
अकलमंदोकीं दूरबला. ह्म० शाहाण्याची बलाई दूर.
दुर्दशा उडूनियां येती, जातानां चालत जाती.

एकादशीचे घरीं, शिवरात्र करी फेरी. ह्म० नागड्याजवळ उघडें
गेलें, सारी रात्र हिवानें मेलें.
भाग्य सरल्यावरी सुख, विपत्तींत आठवतें देख.
विपरीत ज्ञान खोटें, तें गावांत प्रगटें.
दैवहीन झाला, छेडूं नको त्याला.
मर्यादशीळ चतुराईनें चालतो, तोच गृहस्थ जनीं योग्य होतो.

लाजमर्यादेचा गुण, सौंदर्याहून अधिक जाण.
मर्यादा हें भूषण, सद्गुणाचें रक्षण.

मर्यादा ती दासी, राहे सद्गुणापाशी.
स्नेह आणि द्रव्य, करविती न्याय वश्य.
जुव्यानें मिळविला पैका, जातो बर्फ पर्वता सारखा.
पैक्याला पैका, वाढवितो ऐका.
श्रीमंताचे हुकुमांत कांचन, गरीबाचें परस्वाधीन.

पैका नसतां हातीं, शक्ति आकर्षण होती.

2363 Money is the best bait to fish for man with.
2364 Money is the god of the world.
2365 Money is welcome, though it comes in a dirty clout.
2366 Money like manure, does no good till it is well spread.
2367 Money makes the mare to go.-*Italian.* See No. 1995.
2368 Money makes the man perfect.—*Latin.*
2369 Money makes not so many true friends as real enemies.
2370 Money makes fewer friends than enemies.
2371 More a man knows, and less he believes.—*Italian.*
2372 More credit may be thrown down in a moment, than can be built up in an age.
2373 More fools, more funs.—*French.*
2374 More nice than wise.
2375 More wisdom and less religion.—*Italian.*
2376 More words than one go to a bargain.
2377 Mortal man must not keep up immortal anger.
2378 Most evils come on horseback, and go away on foot. See No. 2349.
2379 Most haste, worst speed.

2380 Most men employ their first years, so as to make their last miserable.
2381 Most of our evils come from our vices.
2382 Most of our quarrels are of our own making.
2383 Mouth civility is no great pains, but may turn to good account. See No. 2198.

पैका जना वश करी, जैसा गळीं मत्स्य धरी.
द्रव्य देवता समान, जगीं मान्यतें जाण.
धनवंत मलीन जरीं, त्यास ह्मणती यावें तरीं.
शेतास जैसें खांत, येरल्यां पैका जास्त.

जवळ असे दाम, तरहोय सर्व काम. सं० सर्वेगुणाः कांचनमाश्रयंति.
पूर्णत्वातें, द्रव्य आणतें.
पैका मित्रापेक्षां शत्रु फार, करित असतो वारंवार.

पैक्यानें शत्रु होती, खरे मित्र थोडे मिळती.
मनुष्य अधिक जाणतो, कमी विश्वास ठेवितो.
जीस बहु वर्षे कष्ट, ती पत तत्क्षणी नष्ट.

बहुत मूर्ख मिळती, अधिक तमाशे होती.
मसाला घालिती, तैसी रुची येती. हिं० यही मुह, यही मसाला.
जेथें अधिक ज्ञान, तेथें धर्म कमी जाण.
करारी शब्द एक, फुकट जाती अनेक.
अशाश्वत मनुष्यांनीं, शाश्वत क्रोध न ठेवणें मनीं.
येतीं विघ्नें घोड्यावरी, पदें जातातो माघारीं.

उतावला सो बावला, धीर सो गंभीर. ह्म० उतावळा नवरा, आणि गुढग्याला बाशिंग.
व्यर्थ तारुण्य घालविती, वृद्धपणीं, दुःखी होती.

दुर्गुणापासून, वाईट कर्म जाण.
प्रथम आपलें उत्पादन, हेंच कल्यास कारण.
गोड वाचे थोडे कष्ट, बोलतां होती संतुष्ट.

2384 Much coin, much care; much meat, much malady. —*Latin.*

2385 Much disorder brings with it much order-*Spanish.*

2386 Much is expected where much is given.

2387 Much is wanting where much is desired.

2388 Much law, but little justice.

2389 Muffled cats are not good mousers.

2390 Murder will out.

2391 Music is the sweetmeat of grief and sorrow.

2392 Mutual confidence is the pledge and bond of friendship.

2393 My house is my castle.

2394 Mystery renders the most innocent action suspected.

N.

2395 Nature sets every thing for sale to labour

2396 Nature teaches us to love our friends, but religion our enemies.

2397 Nature takes as much pains in the womb for the forming of a beggar as an emperor.

2398 Necessity hath no law.—*Latin.*

2399 Necessity is the mother of invention.

2400 Need makes the naked man run.

2401 Need makes the old wife trot.

2402 Need teaches things unlawful.—*Latin.*

जेथें फार असे पुंजी, तेथें फारचि काळजी, जेथें असें फार खा-
णें, तेथें फारचि दुखणें.

बंडाळीच्या अंती, रीती अधिक चालती.

जेथें फार देत असती, तेथें फार इच्छा करिती.

जेथें बहुत इच्छावें, तेथें बहु असावें. अ० इच्छा आवरी, खर्च
थोडा करी.

कायदे बहुत, न्याय थोडक्यांत.

गुंडाळलें मांजर, काय धरील उंदीर. अ० अशक्त असतानां, का-
म नहोय जाणा.

छपवून जरी खून केला, तो राहात नाहीं झांकलेला.

दुःख शोकास वाद्यगान, तेणें चित्ता वाटे समाधान.

दोघां विश्वास बंधन, तेंच मैत्रीचें लक्षण.

ज्याचें घर त्याला, वाटतो किल्ला.

कार्य गुह्य ठेविती, त्यांत संशय उद्भवती.

सर्व वस्तु मायापासून, उद्योगानें होती उत्पन्न.

स्वभाव मित्रावर प्रीति शिकवितो, धर्म शत्रूवर कृपा करवितो.

राजा किंकराचा गर्भ जाण, वाढवितां मायेतें वाटे समान.

गरज जेव्हां लागती, तेव्हां प्रमाणें नसतीं.

नवीन कामाची कृती, गरजेपासून निघती.

गरज नाहीं हो बरवी, नाहीं केले तें करवी.

गरज वेडी, बाईल दवडी.

अधर्माची कृति, गरज शिकविती.

2403 Needs must when the devil drives.

2404 Neglect will sooner kill an injury than revenge.

2405 Neither amongst vigorous, nor amongst the barren —*Oriental*.

2406 Neither art nor wisdom can be acquired without preparatory learning.

2407 Neither beg of him who has been a beggar, nor serve him who has been a servant.—*Spanish*.

2408 Neither believe rashly, nor reject obstinately.

2409 Neither caress nor chide a wife in the presence of strangers.

2410 Neither despair nor oppose, what you do not understand.

2411 Neither does a golden bed benefit a sickman, nor splendid fortune a stupid man.

2412 Neither give to all, nor contend with fools.

2413 Neither great poverty, nor great riches, will hear reason.

2414 Neither praise nor dispraise thyself, thine actions serve the turn.

2415 Never accuse others to excuse yourself.

2416 Never be hasty in coming to an unfavorable decision.

2417 Never be weary of well-doing.

2418 Never carry a sword in your tongue to wound the reputation of any man.

2419 Never carry two faces under one hood.

2420 Never conceal an accident.

गरज पडती, ओढूनियां नेती.
विस्मृतीनें अपकार त्वरित जातो, सूड उगवतां वेळ फार लागतो.
ना धडांत, ना भाकडांत. अ० ना बऱ्यांत, ना वाईटांत.

उत्तम कळा उत्तम ज्ञान, विद्येवांचून नये जाण.

भिक्षुकाजवळ देव, कदां न मागे भीक, जो चाकरी करीताहे,
त्याचे चाकरींत न राहे.
अविचारें नको मानूं, हट्टे नको अपमानूं.
परक्या समक्ष लालन, न करी स्वस्त्रीचें ताडण.

समजेना तें ऐकावें, त्यास आड न यावें.

व्यर्थ मूर्खा हातीं द्रव्यसंख्या, जैसी व्याधिता सुवर्ण शय्या.

सर्वांचें ऐकूं नको, मूर्खांशीं त्या भांडूं नको.
अति गरीब आणि अति द्रव्यवान, ह्यांस बुद्धि देतां नघेत जाण.

जैसें करी तैसें भरी, दोष नाहीं परावरी.

आपला अपराध चुकवावया, दुज्यावर घालूं नको वायां.
करितां न्याय समान, उतावीळ न होणें जाण.
चांगलें जें करणें, त्यास नच कंटाळणें.
परमान भंग करितां, नको जिव्हा शस्त्र धरूं हातां.

एका म्यानांत दोन सुऱ्या, ठेवूं नको वाईट बऱ्या.
अरिष्ट आलियावरी, तत्क्षणीं प्रगट करीं.

2421 Never do that by force which may be effected by fair means.

2422 Never do that in prosperity, whereof you may repent in adversity.

2423 Never do that through another, which it is possible to execute yourself.

2424 Never fall out with your bread and butter.

2425 Never judge from appearances.

2426 Never leave that till tomorrow which you can do to-day. See No. 780.

2427 Never light your candle at both ends.

2428 Never lose a tub for a half penny worth of tar.-*Scotch.*

2429 Never lose sight of your business until it is finished.

2430 Never make a mountain of a molehill.

2431 Never open the door to a little vice, lest a great one enter with it.

2432 Never praise a ford till you are over.

2433 Never promise what you cannot perform.

2434 Never quit certainty for hope.

2435 Never reproach a man with the faults of his relatives.

2436 Never ride a free horse to death. See No. 840.

2437 Never sacrifice your future reputation for present pleasure.

जें होय सहजानें, तें नकरी जुलमानें.

नकरी ऐसे भाग्यवेळीं, पश्चात्ताप विपत्‌काळीं.

स्वतां काम जें करतां येतें, दुसऱ्याजवळ न करवी तें.

पुढें वाढियेल्या अन्ना, अव्हेरूं नको सज्जना.
केवळ पाहाण्यावरी, परीक्षा नकरी.
आजचें कामकाज, उरकून घ्यावें आज.

दोहों छेड्यानें मेणबत्ती, न उजळतां वांचती. अ० खर्चूं नये आपलें वित्त, दोहों हातांनीं जवळ असतां.
अल्प डामर लागतां, पीप न घालवी आलें हातां. अ० थोडे खर्चाकरितां, लाभ न सोडी आला हातां.
सोडूं नको तूं कामातें, झाल्याविना तें पुरतें.
राईचा पर्वत, नको करूं थोडक्यांत.
अल्प व्यसन न स्वीकारी, तर मोठें व्यसन राहे दुरीं.

पायउतार केल्यावरी, उथळ पाण्याचा स्तव करी. अ० काम झाल्यापूर्वीं, स्तुती न करावी.
जें तुझ्यानें करवत नाहीं, वचन देऊं नको कांहीं.
पुढल्या आशेतें धरून, नदे आहे तें सोडून.
कोणी करतां अपराधां, शब्द नका त्याचे भावाबंदां.
चालते घोड्यावर स्वारी, न करावी मरे तोंवरी. अ० कामकर्तें मनुष्यावरी, बळात्कार कदापि न करी.
सांप्रत सुखा करितां, नको सोडूं पुढली योग्यता.

2438 Never scald you lips in other folk's broth.

2439 Never scramble for the fruit, till the tree has been well shaken.

2440 Never sign a writing, till you have read it, nor drink wine till you have seen it.—*Spanish.*

2441 Never sound the trumpet of your own praise.

2442 Never speak a word that may offend a chaste eye.

2443 Never speak but when you have something to say.

2444 Never speak ill of them whose bread you eat. —*Oriental.* See No. 1657.

2445 Never study to please others, if thereby you ruin yourself.

2446 Never think of raising your reputation by detraction.

2447 Never too old to learn.—*Latin.*

2448 Never tread on a sore toe.

2449 Never trust a man whom you have injured.

2450 Never venture out of your depth till you can swim.

2451 Never wade in unknown water.

2452 New amours make us forget the old.

2453 New grief awakens the old.

2454 New lords, new laws.—*French.*

2455 Next to a good conscience prefer a good name.

2456 Next to love, quietness.

2457 Next to no wife, a good wife is best.

2458 Night is the mother of thoughts.—*Scotch.*

थोरपणा राखणें, तर याचना न करणें. हिं० बातजो क्याहे आ-
पनी, तो मांग नपी पानी.
झाड हालव चांगलें, मग वेंचून घे फळें. अ० उद्योग करितां,
फळें येतीं हातां.
कोणत्याही लेखावरी, वाचल्यावीण सही नकरी, परीक्षा केल्या
वीण, न करी सुरापान.
आपले स्तुतीचाही डंका, आपले आपण वाजवूं नका.
वाईट लागे मना, तें न बोलावें सज्जना.
काम असल्यास सांगणें, व्यर्थ कधीं न बोलणें.
ज्याचें भक्षावें अन्न, त्यास न निंदावें जाण.

आपलें अनहित करून, दुसऱ्याचें प्रसन्न नकरी मन.

निंद्यकामीं प्रतिष्ठा वाढणें, ऐसें मनीं न आणणें.
काळ झालाही सरता, नको ह्मणूं शिकण्या करितां.
दुःखास ढका, लावूं नका. अ० दुःखीयाशी पाहावें, तर चांग-
लें बोलावें.
ज्याचें मन दुखविलें आहे, त्यावर विश्वास ठेवूं नये.
पाहूनियां आपुली प्रौढी, गंगेमाजीं घाली उडी.
गैर माहित जळांतून, पायीं न जावें चालून.
नवीन इष्क लागतो, जुन्याचा विसर पाडतो.
नवें दुःख येतें, जुनें आठववितें.
नवे न्यायाधीश होती, नवे कायदे करिती.
सत्य वचन ठेवणें, आणि कीर्ति मिळविणें.
प्रीति लागल्यावरी, चळवळ निवारी.
नाहीं पेक्षां जी मिळाली, ती स्त्री ह्मणावी चांगली.
रात्रीचा समय, कल्पनेचा उदय. अ० रात्र पडलियावरती, क-
ल्पना मनीं सुचती.

2459 Nine tailors make a man.

2460 Nip sin in the bud.

2461 Nits will be lice.

2462 No alchymy like saving.

2463 No clock can go without wheels.

2464 No companion like money.

2465 No confidence can be placed in those who are in the habit of lying.

2466 No cut like unkindness.

2467 No day passeth without some grief.

2468 No enemy is so dangerous as a false friend.

2469 No entertainment is so cheap as reading.

2470 No evil action can be well done, but a good one may be ill done.

2471 No faith is to be expected from him who will take a bribe.

2472 No fear should deter us from doing good.

2473 No flying without wings.

2474 No friend to a bosom friend; no enemy to a bosom enemy.

2475 No herb will cure love.

2476 No jesting with edge tools.

2477 No joy without annoy,—*Latin.*

2478 No labor is too great for the discovery of truth.

2479 No longer pipe, no longer dance.

2480 No man can call again yesterday.

बहु हात लावणें, काम करून घेणें.
खुडून टाक त्याच वेळीं; उगवतां पापकळी.
लिक्षापासून यूका, मोठ्या होती ऐका. अ० पाजीचा झाला गा-
जी, शेवटीं पाजी तो पाजी.
पैका संग्रह करणें, तीच किमया समजणें.
चाकावीण गाडा जैसा, नर धनावीण तैसा.
पैक्यासारखा सोबती, नाहीं नाहीं पृथ्वी वरती.
सदां असत्य बोलतो, त्याचा विश्वास नसतो.

अनुपकारा सारिखा, दुसरा नाहीं फटका.
कांहीं अडचणी विना, दिवस नजाय सुना.
खोटा मित्र घात करी, त्या सारिखा नाहीं वैरी.
वाचण्यापरी कर्मणूक, दुजी नाहीं अमोलिक.
वाईट होईना बरवें, बऱ्याचें वाईट करवें.

लांचलुचपत घेतो, त्याचा विश्वास नसतो.

चांगलें करी, त्याचें भय नधरी.
पंखाविना उडत नाहीं, द्रव्याविना न चाले कांहीं.
प्राण सख्यापरी मित्र नाहीं, गोवरीचे आगेपरी शत्रु पाही.

लागले इष्कास उपाय, नाहीं औषधीनें होय.
शस्त्रानें मस्करी, नकरणें ती बरी.
कष्ट केल्याविना, सुख नाहीं जाणा.
सत्य शोधाची प्राप्तता, होती बहु श्रम नपडतां.
वाद्य बंदझालें, मग नाच नचाले. अ० पैका खुटला, व्यवहार तुटला.
कालचा दिवस आज, येत नाहीं समज.

2481 No man can go to the house of God without being invited.—*Persian.*

2482 No man can serve two masters.

2483 No man can stand always upon his guard.

2484 No man ever lost his credit, but he who had it not.

2485 No man is born wise or learned.

2486 No man is born without faults.

2487 No man is safe, but he that is honest.

2488 No man is free who does not command himself-*Greek.*

2489 No man is master of himself that is a slave to his passions. See No. 1230.

2490 No man is wise at all times.—*French.*

2491 No man may be both accuser and judge.—*Latin.*

2492 No man sympathizes with the sorrow of vanity.

2493 No mirth good but with God-welsh.

2494 No mother is so wicked but desires to have good children.—*Italian.*

2495 No news is good news.

2496 No object is more pleasing to the eye, than the sight of a man whom you have obliged.

2497 No one calls his own buttermilk sour.—*Oriental.*

2498 No one can be of any service after death.-*Oriental.*

2499 No one can erase what destiny has written-*Oriental.*

बोलावणें आल्याविणें, देवलोकीं नहोय जाणें.

दोहो धन्याची चाकरी, नाहीं होत बरी.
सदां हुशारींत, राहे ऐसा क्वचित.
मुळीच पत नाहीं, त्याची जाईल तरीं कांहीं.
मनुष्य विद्वान शहाणा, उपजतां नहोय जाणा.
भूमीवरी चुकीविना, कोणी न जन्मला जाणा.
मनुष्य निर्भय, नाहीं सभ्यतेशिवाय.
आपलें मन स्वाधीन नाहीं, बंधनीं तो सदां राही.
कामक्रोधाधीन, तो त्याचा किंकर जाण.

सर्वकाळ न राहात, शहाणपण मनुष्यांत. पु० सर्व काळ शहा-
णा, कोणी नसेचि जाणा.
न्यायाधीश तोचि फिर्यादी, नाहीं होणारच कधीं.
कोरडा शोक करणें, त्याचें दुःख कोणी न मानें.
ईश्वरीं रंगला, तो रंग चांगला.
उत्तम मुलांची इच्छाकरी, ती सारखी दुष्ट न दुसरी. अ० स्वमुलें
न आवडतीं, तीस पापाची भरती.
बातमी नाहीं आली, तीच ह्मणावी चांगली.
ज्यास केलें त्वां आभारी, त्यास पाहून संतोष धरी.

आपने छाचकों कोयी, खट्टा नहीं कहता. म० आपले आईला
कोणही, डाकीण ह्मणत नाहीं.
मुये पर कोयी, किसीके काम आता नहीं. अ० जिवीं असून
उपकार करी, आठवती गत झालियावरी.
किसमतके लिखेको, कोयी मिट नहीं सक्ता. म० दैवीं लिहिले-
लें, कदापि नटळें.

2500 No one ever lost his honor, except he who had it not.—*Latin.* See No 2484.

2501 No one hath seen God, we know his existence by reason.—*Oriental.*

2502 No one is a fool always, every one sometimes.

2503 No one is free who has not obtained the empire of himself. See No 2488

2504 No one knows what will happen to him before sun-set.

2505 No people can be great who have ceased to be virtuous.

2506 No person throws a stone at a tree that bears not fruits.—*Persian.*

2507 No pot is so ugly as not to find a cover.—*Italian.*

2508 No proof is required of that which is before our eyes.—*Oriental.* See No. 374.

2509 No riches are comparable to a contented mind.

2510 No rogue like the godly rogue.

2511 No rose without a thorn.—*Latin.*

2512 No secrets but between two.

2513 No shoemaker beyond his last.

2514 No smoke without some fire.

2515 No state ever long flourished where education was neglected.

2516 No sweet without some sweat; without pains, no gains.—*French.*

ज्याला प्रतिष्ठा नसती, त्याची काय जाती.

खुदा देखा नही, अकलसे पहच्याना.

सदां मूर्ख नसती, कोणे वेळीं फसती.
इंद्रियासी नजिंकिलें, त्यासी स्वातंत्र्य नआलें.

अस्तमान होय तोंवरी, नकळे काय होईल तरीं.
सद्गुणाचा करी त्याग, तो मोठेपण्या लावी डाग.

ज्या झाडीं फळें नसतीं, त्या दगड न मारिती. अ० ज्याजवळ द्रव्याची कमती, त्याजवळ याचना न करिती.
झांकण ज्या भांड्यास नसतें, तें विशोभित दिसतें. अ० ज्याला आश्रय नाहीं, तो निराश्रित पाहीं.
हाजरकु, हुजत नही. म० प्रत्यक्ष दिसतें, त्यास प्रमाण नसतें.

समाधानापरी धन, नाहीं होणारचि जाण.
पाखांडी सारखा, नाहीं ठक देखा.
फूल कांट्यावीण, गुलाबी नाहीं जाण. अ० कष्टाशिवाय कांहीं, सुखाची प्राप्ति नाहीं.
असतां चतुष्कर्णी, गुह्यराहे जाणी.
चांभाराचें मत्त चालतें, जोड्याचे सांच्या पुरतें. अ० परीक्षा ज्याचे त्याणें, कसबाची करणें.
जाळावांचून कड नाहीं, मायेवांचून रडें नाहीं.
जेथें विद्येचा अव्हेर होतो, त्या राज्यांत रंग नसतो.

श्रमावीण गोडी, लागती थोडी, कष्टावीण प्राप्त, कांहीं न होत.

2517 No tree takes so deep a root as prejudice.

2518 No tyrant can take from you your knowledge and wisdom.

2519 No witness is so strong as one's conscience-*Oriental.*

2520 No woman is ugly when she is drest.

2521 Nobody calls himself rogue.

2522 None but great men can do great mischief.

2523 None can play the fool so well as a wise man-*Scotch.*

2524 None can pray well but he that lives well.

2525 None can think so well of others, as most do of themselves.

2526 None is so wise, but the fool overtakes him.

2527 None knows the weight of another's burthen.

2528 None of you know where the shoe pinches. See No. 1396.

2529 None so blind as those who won't see.

2530 None so deaf as those who won't hear.

2531 Not possession, but use, is the only riches.

2532 Not so ugly as to be frightful, nor so beautiful as to kill.—*Spanish.*

2533 Not to be useful to any is to be hurtful to all

2534 Not to offend is the first step towards pleasing.

2535 Not to oversee workmen, is to leave them your purse open.

2536 Nothing can be well done, that is done out of season.

2537 Nothing comes out of the sack but what was in it,

2538 Nothing down, nothing up,

खोटे कल्पनेचें मूळ, झाडाच्या पेक्षां असतें खोल.
चोराच्यानें विद्या ज्ञान, नाहीं घेववत हिसकून. सं० नचोरहार्य्यं

मना एवढा ग्वाही, त्रिभुवनांत नाहीं.
कुरूपस्त्री दिसतें बरी, अळंकार घातल्यावरी.
असतां कोणी ठक, नह्मणे मी आहे देख.
मोळ्या मनुष्या शिवाय, नहोय मोठा अन्याय.
मूर्खा मूर्खा सारिखा वागतो, त्या समान शहाणा नसतो.
चांगलें रीतीनें राहातो, तोचि ईश्वरास भजतो.
स्वकल्याणाची इच्छा करिती, तेवढी दुज्याची नधरिती.

मूर्ख कोणे समयीं न फसवी, ऐसा शहाणा नाहीं मानवी.
एकाचें जें जडभारी, दुसरा नजाणे तरीं. पु० ज्याचा भार त्या-
शीं, नाहीं दुसऱ्याशीं.
ज्यास जोडा लागतो, तोच तें जाणतो.

दिसून दृष्टी करी मंद, तोचि जाणा पूर्ण अंध.
जो ऐकून घेत नाहीं, त्याहून कोणी बहिरा नाहीं.
उपभोग घेतो त्याची लक्ष्मी, संग्रही ठेवतां नपडे कामीं.
कुरूपता भयंकर, सौंदर्य तें प्राणहर.

कोणावर उपकार नकेला, तो वाईट लागतो सर्वाला.
ज्याला खुषींत ठेवणें, त्याची मर्जी न मोडणें
नित्यानित्य मजुरी देतां, पाहाणें नलागे काम घेतां.

अकाळीं जें करणें, तें सर्व विपरीत होणें.
जसें असेल भीतरीं, तसें येईल बाहेरी.
जोखीमीं न झटती, त्यांस नहोय प्राप्ती.

2539 Nothing flourishes for ever.

2540 Nothing have, nothing crave.—*Italian.*

2541 Nothing in the world is stronger to a man than his own passions.

2542 Nothing is difficult to the brave.

2543 Nothing is got without pains. See No. 2516.

2544 Nothing is impossible to a willing mind.—*Latin.*

2545 Nothing is more precious than time, yet nothing less valued.—*Latin.*

2546 Nothing is more dangerous than to leave our regular calling.

2547 Nothing is more commendable than to endeavor to excel in virtue.

2548 Nothing is profitable which is dishonest.—*Latin.*

2549 Nothing is so pernicious as passion.

2550 Nothing is wanting where prudence is the guide.

2551 Nothing more thankful than pride, when complied with.

2552 Nothing so bad as not to be good for something.

2553 Nothing so bold as a blind man.—*Scotch.*

2554 Nothing that is violent is permanent.

2555 Nothing to be got without pains, but poverty.

2556 Nothing venture, nothing have-*Italian.* See No. 2538.

2557 Now I have a sheep and a cow, every body bids me good-morrow.

2558 Now his belly is filled, he utters big words-*Oriental.*

भरभराट सर्वकाळ, नाहीं चालत सरळ.
जेथें अर्थ नसे कांहीं, तेथें मागून फळ नाहीं.
क्रोधादिकां पेक्षां बळकट, नाहीं दुसरें प्रगट.

शौर्यसंपन्न यास कठीण, कांहीं वाटत नाहीं जाण.
श्रमाशिवाय कांहीं, प्राप्त होतच नाहीं.
ज्यास काम करण्याची खुषी, असाध्य कांहीं नसें त्याशी.
काळ अमोलिक असे, परी त्या कोणी नपुसे.

चालता धंदा सोडणें, तर संकटीं पडणें.

सदाचरण वाढवीत जावें, जगीं चांगलें बोलवून घ्यावें.

हरामाचा विषय, जिरत नाहीं तिळप्राय.
क्रोधापरी पीडा देता, नाहीं दुसरा दिसत आतां.
चतुराई जेथें वागे, तेथें पहाणें नलगे.
गर्वापरी उपकारी, दुजा नाहीं सोडल्यावरी.

कांहीं चांगलें नकरणें, तें वाईट कर्म जाणें.
आंधळ्यासारिखा, धीट दुसरा नाहीं देखा.
बलात्कारें जेंजें करणें, त्याचें सदां नसें टिकणें.
कांहीं कष्ट नकरितां, घरी येती दरिद्रता.
धैर्य केल्याविना, नाहीं प्राप्त हो जाणा.
ज्याचे पदरीं संपत्ति, त्याचे आर्जव करीती. पु० ज्याचे गांठी पै-
का, त्याचे ह्मणती ऐका.
पेटमें पडीया रोटियां, तो सुझे कलाम मोटीयां. अ० द्रव्य झा-
लिया गांठीं, आठवती मोठ्या गोष्टी.

O.

2559 Obedience is an essence of law.

2560 Obedience is better than many obligations.

2561 Obscene words must have a deaf ear.

2562 Observe the face of the wife to know the husband's character.—*Spanish.*

2563 Obstinacy and contradiction are like a paper kite, they are only kept up whilst you pull against them.

2564 Of a little take a little and leave a little.

2565 Of all flatterers, self-love is the greatest.

2566 Of all prodigality, that of time is the worst.

2567 Of all studies, study your present condition.

2568 Of all the virtues, gratitude has the shortest memory.

2569 Of all virtuous works, the hardest is to be humble.

2570 Of all wars, peace ought to be the end.—*Scotch.*

2571 Of an ill paymaster get what you can, though it be but a straw.—*Spanish.*

2572 Of money, wit, and virtue, believe one-fourth of what you hear.

2573 Of saving cometh having.

2574 Of the dead or absent speak well, or not at all.

2575 Of two evils choose the least.—*Spanish.*

2576 Of young men die many; of old escape not any. —*Italian.*

आज्ञापालन, तें नीतीचें जीवन.
आज्ञापालन बरी, उपकार वाढ्ती भारी. अ० उपकार करावा
हा धर्म, कोणाचा नघ्यावा तो उत्तम.
बीभत्स शब्द जेथें, कान देऊं नयें तेथें.
स्त्रीचे अवसानावरून, पतिप्रतिष्ठा येती कळून.

हटवाद प्रतिवाद करावे, वावडी परी स्वाधीन ठेवावें.

आहे त्यातून थोडें घ्यावें, शेष राही तें ठेवावें. अ० काटकसरी-
नें, संसार चालविणें.
आर्जवी मंडळीहून, आत्मप्रीति अधिक मान.
काळ दवडावा तो खोटा, तेणें होतो मोठा तोटा.
चरितार्थ जेणें चाले, तेंचि व्हावें अभ्यासिलें.
सर्व सद्गुणाहून स्मरण, कृतज्ञतेचें थोडें जाण.
सर्व सत्कर्में स्वीकारितां कठीण, त्याहून नम्र होणें अधिक जाण.
सर्व लढाईचे पोटीं, सल्ला आहेच शेवटीं.
ज्याचे हातून नसुटे पैका, येतो तैसा घे करून सुटका.

द्रव्य चतुराई कीर्ति ऐकावी, त्याची योजना चतुर्थ करावी.

सांचवितें, तें राहातें.
मेल्यागेल्याचे मागें, न बोलावें वावगें.
नंगी भली या झुके पाव. अ० दोन विघ्नें आलियावरी, एक
मानून सुटकाकरी.
तरूण बहु मरती, नंतर म्हातारेही जाती.

2577 Offer your staff at a dog, and he will bark the more.

2578 Often and a little eating makes a man fat.
2579 Oftentimes, to please fools, wise men err.
2580 Oil and truth will get uppermost at last.
2581 Old age is not so fiery as youth; but when once provoked, cannot be appeased.
2582 Old bees yield no honey.
2583 Old birds are not caught with chaff.

2584 Old foxes want no tutors.

2585 Old men are twice children.—*Greek.*

2586 Old men go to death; but death comes to young men.
2587 Old reckonings breed new disputes.
2588 Old young, and old long.—*Latin.*

2589 Omission of good, is a commission of evil.
2590 Once a whore, and ever a whore.—*Latin.*
2591 Once an use, and ever a custom.
2592 One bad example spoils many good precepts.
2593 One barking dog sets all the street a barking.

2594 One barber shaves not so close, but another finds work.
2595 One beats the bush, and another catcheth the bird.

कुत्र्या काठीतें उगारी, अधीक भुंके त्यावरी. अ० हलक्यातें छेडावें, वाईट ऐकून घ्यावें.

थोडेंथोडें समर्थी खातो, तोचि सदां पुष्ट होतो.

मूर्खाची मर्जी सांभाळणें, शहाण्यानें जाणून फसणें.

सत्य बाहेर पडतें, जैसें तेल पाण्यावरतें.

तरुणपणीं राग असतो, तेवढा म्हातारपणीं नसतो, चाळवून आला असतां, होत नाहीं कमता.

झालीया म्हाताऱ्या माशा, त्यांपासून नाहीं मधूची आशा.

म्हातारे पक्षी कोंड्यानें, कदा नमिळती जाणें. अ० अल्पलोभ दाखवती, म्हातारे ते न ठकती.

म्हातारे असतां जंबुक, नलागती शिक्षक. अ० म्हातारे यांस, नलागे उपदेश.

दोन वेळ मनुष्याप्रति, बालदशा येत असती. हिं० बुड्ढा बाला बराबर होताहैं.

वृद्ध मरण मागती, तर तरुणच जाती.

जुने हिशोब काढणें, नवे तंटे उद्भवणें.

बहुश्रम तरूणपणीं, तेणें शरीराची हानी. अ० मध्यम खाऊन थोडे श्रम, शरीर रक्षणीं हाच क्रम.

बरे कामाचा त्याग, तो वाईट कामाचा मार्ग.

एकवेळ परद्वार, घडल्या करी निरंतर.

एकवेळ चट लागती, तीच प्रथा पडती.

वाईट कित्ता घालती, सर्व नीतीतें नासती.

एक कुत्र्याची भोंकणी ऐकती, दुजे श्वान भुंकू लागती. अ० एक आचरतो, तैसें दुजा करितो.

श्मश्रु न केली आवडती, पुनः करावी लागती. अ० काम चांगलें नकरणें, पुनः लागतें सुधारणें.

एक दुडावतो पाखरें, दुजा जाऊनिया धरे. अ० एक मेहनत करितो, दुसरा फळ घेतो.

2596 One bird in the net is better than a hundred flying.—*Hebrew*. See No. 6.

2597 One bold and boasting at the outset, but who soon meanly yields and sinks.—*Oriental.*

2598 One cannot fly without wings-*French.* See No. 2473.

2599 One clod is sufficient to drive away a hundred crows.—*Persian.*

2600 One cloud is enough to eclipse all the sun. See No. 1117.

2601 One danger is seldom overcome without another. See No. 752.

2602 One day of a wise man is worth the whole life of a fool. See No. 16.

2603 One day of pleasure is worth two of sorrow.

2604 One dog is better by another dog being hanged. —*Gaelic.*

2605 One error generally leads to another.

2606 One eye of the master sees more than four of the servant's.—*Italian.*

2607 One eye-witness is better than ten hearsays.

2608 One fool makes many.—*Scotch.*

2609 One foolish act may undo a man, and a timely one make his fortune.—*Gaelic.*

2610 One flower makes no garland.

2611 One good head is better than an hundred strong hands.

2612 One good turn asks another.

बहु पक्षी उडते पाहाती, त्यापेक्षां बरा एक हातीं.

पुढें तिखट, मागें पोंचट. अ० पुढें हिंमत दाविती, मागें हटूनि या जाती.

पंखारहित, नाहीं उडत. अ० धनावीण कांहीं, कार्य होत नाहीं.

शत काक पक्षी जमती, एका खड्यानें उडती. अ० एक असतां बळी, शंभराचे कान पिळी.

एका मेघापासून, सूर्य जाय अच्छादुन. अ० असतां लहान, थोरा अडवी जाण.

संकट निवारण, नाहीं संकटा वीण.

सूज्ञा दिवसाची प्राप्ती, नव्होय मूर्खा जन्मांती.

एक दिवसांचे सुख, त्याचे दुणें होय दुःख.

कुत्र्याकुत्र्या वैरभावें, खाऊंजातां भांडावें. अ० कसब्या कसबी पाहाती, शत्रुप्रमाणें मानिती.

एका चुकी मागें, दुसरी चुकी लागे.

चाकरापेक्षां अधिक, धनी असतो सूचक. गु० धनीने सूझे ढाकणमा, पडोसीने सुझे आरसीमा.

दाहा गोष्टी ऐके जरीं, पाहे दृष्टीनें ती खरी.

एक मूर्ख अपले परी, बहु लोकातें करी.

मूर्खपणें पावे नाश, पावे सुज्ञत्वें धनास. अ० मूर्खपणीं नाश पावतो, सुज्ञपणीं लाभ होतो.

एका पुष्पाचा हार, नव्होय हें सार. अ० बहु कामें एका हातीं, सिद्धीस नजाती.

अकलेनें काम फार होतें, बहुतां हातीं थोडें चालतें.

तूं मुझकु, तो मै तुझकुं. म० तूं मला, तर मी तुला.

2613 One grape and an hundred wasps.—*Persian.*

2614 One half the world knows not how the other half lives.—*Scotch.*

2615 One hand knows another.—*Oriental.*

2616 One head and a thousand anxieties. —*Persian.*

2617 One heron amongst a hundred crows is a prince. —*Oriental.*

2618 One hour's sleep before midnight is worth two hours after.

2619 One hundred strokes of the goldsmith are not equal to one of the blacksmith.—*Oriental.*

2620 One ill word asketh another.

2621 One is not so soon healed as hurt.

2622 One lie makes many.

2623 One love drives out another.

2624 One mad action is not enough to prove a man mad.

2625 One man's fault is another man's lesson.

2626 One man's meat is another man's poison.

2627 One mild word quenches more heat than a whole bucket of water.

2628 One may hold one's tongue in an ill time.

2629 One may live and learn.

2630 One may sooner fall than rise.—*French.*

2631 One must conform to the multitude, not the multitude to one.—*Italian.*

2632 One nail drives out another.—See No. 800.

येऊन एका द्राक्षीवरी, पडती शत भ्रमरी. अ० एक चाकरी
निघती, उड्या बहु पडती.
कोणी कोणाची माहिती, नाहीं ठेवीत पुरती.

हाथेको हाथ, पहच्याने. अ० ज्या जवळून घेणें, त्याचे हातीं देणें.
असतां एक प्राणी, बहु कल्पना मनीं.
सो कव्वोमे एक बगलाभी सरसहै. ह्म० लंगडी गाय प्रधान, वा-
सरांत जाण.
एक घटिका निद्रा पूर्व रात्री, दोन घटिका उत्तर निशापरी.

सो सुंनारकी, एक लुहारकी. अ० अशक्ताचे शत, बळियाचा
एक हात.
एक अपशब्द बोलावा, तैसा दुसऱ्याचा घ्यावा.
दुखविला प्राणी, नव्हेय समाधानी.
एक लबाडीच्या योगें, बहु येती तीच्या मागे.
एक प्रीति लागती, दुसरी विसरती.
वेडा विचार घडला, तेणें वेडा न झाला.
केला एकानें दोष, तो दुज्यास उपदेश.
एकाचे जें अन्न होय, दुसऱ्यातें विषप्राय. अ० पिंडापिंडाचे ठा-
यीं, मति भिन्न पाहीं. सं० भिन्नरुचिर्हिलोक:
मृदुशब्दें संताप शांत, न तैसा पाण्यानें विझत.

येतां समय वाईट, जिव्हा संभाळी नीट.
लोकीं जिवंत राहावें, गुण ते बरे शिकावे.
क्षण नलागतां पडतो, उठायास वेळ लागतो.
घरापरी पाहुणा होयी, वर त्याच्यापरी नाहीं. अ० बहुत जे-
थें असती, एकाचें न चालूंदेती.
खिळा खिळ्यास काढतो, शेरास सव्वाशेर भेटतो.

2633 One never loses by doing a good turn.

2634 One ought to remember kindness received, and forget those we have done.—*Latin.*

2635 One ounce of discretion is worth a pound of wit.

2636 One perverse disposition will destroy the peace of a whole family.

2637 One person's house burns, that another may warm himself.—*Oriental.*

2638 One pound of learning requires ten of common sense.—*Persian.*

2639 One refusal prevents a hundred reproaches-*Oriental.*

2640 One saint knows another.—*Oriental.*

2641 One scabbed sheep will mar a whole flock·*Italian.* See No. 246.

2642 One sheep follows another.—*Hebrew.*

2643 One story is good till another is told.

2644 One thief makes a hundred suffer.—*Spanish.*

2645 One to-day is worth two to-morrows.

2646 One turn meets another; if rats can eat iron, a kite may carry off a child.—*Oriental.*

2647 One vice is more expensive than many virtues.

2648 One whip for a good horse and one word for a good man.—*Oriental.* See No. 313.

2649 One who covers a vengeful, cruel disposition under a smooth exterior.—*Oriental.* See No. 1191.

कोणाचेही चांगलें केलें, अनहीत नहोय आपुलें.

दुसरा उपकार करी, त्यातें स्मरावें अंतरीं, उपकार दुजावर, केले तुंवां तें विसर.

तोळा मुकत्यारीचें मोल, शेरभर चतुराई समतोल.

घरीं एकाचा स्वभाव वांकडा, सर्व कुटुंबांत पडतो बखेडा.

किसीका घर जले, कोयी तापे. अ० एकाचा नाश होतो, दुजा संतोष पावतो.

एक शेर विद्या आल्यावरी, दाहाशेर अक्कल लागे तरीं.

एकनन्ना सौदुःख हरे. म० एकनन्ना ह्मणतां, आलें विघ्न निवारितां.

वल्लीकोवल्लीही, पछानताहे. म० परीक्षा संताची, अपण झाल्या संत कळती.

एक खवळ्या मेंढा होतो, कळपीं रोग पसरतो.

एक मेंढा पुढें चालतो, त्यामागें दुजा जातो. अ० एक वाईट आचरतो, पाहून दुसरा करितो.

अन्य गोष्ट नाहीं समजली, तोंवरी पहिली चांगली.

एक चोरीतें करितो, शेंभरांवर आळ येतो. ह्म० एक ढेकूण चावतो, शेंभरांचा काळ होतो.

एक उद्यां ह्मणें तर दिवस दुणे.

एक कहे लोहोकों चुव्हा खावे, दुसरा बोले लडका लेगई चील. अ० जैशाला तैसा भेटे, खोट्याचें खरें नवाटे.

दुराचरणीं खर्च मोठा होतो, सदाचरणीं अल्प लागतो.

भले घोडेको एक च्याबक, भले आदमीको एक बात.

करणें कसाबाचें, बोलणें मानभावाचें. सं० वचस्येकंमनस्येकंकर्मण्येकंदुरात्मनां.

2650 One wrong step may give you a great fall.

2651 One year a nurse, and seven years the worse.
2652 One's good fortune does not always last.—*Persian.* See No. 2539.
2653 Only good and wise men can be friends; others are but companions.
2654 Only that which is honestly got, is gain.
2655 Open not your door when the devil knocks.
2656 Open rebuke is better than secret hatred.
2657 Open thy purse, and then open your sack.—*Hebrew.*
2658 Opportunities neglected are lost.
2659 Opportunity is the cream of time.
2660 Opportunity makes the thief.—*Latin.*

2661 Opportunity neglected brings severe repentance.
2662 Oppose the first appearance of evil. See No. 2460.
2663 Oppression causes rebellion.
2664 Oppression will make a wise man mad.—*Scotch.*
2665 Oppressions are frequently paid in their own coin.
2666 Overdoing is doing nothing to the purpose.
2667 Over shoes, over boots. See No. 1888.
2668 Over the greatest beauty hangs the greatest ruin.
2669 Our actions are in our power; our destiny in that of Providence. See No. 2273.
2670 Our birth made us mortal, our death will make us immortal.
2671 Our first breath is the beginning of death.—*Scotch.*

एक पायरी चुकणें, खालीं येऊन पडणें. अ० संभाळून चालणें, संसारास नभिणें.

एकवर्ष दाईपणा, बहु वर्षे अशक्त जाणा.

कोणाची चलती, सदां चालत नसती. हिं० सदां किसीकी नही रहे.

सभ्य आणि शहाणे करी मित्र, इतर जवळ वागवी मात्र.

विषय मिळवी हक्कानें, तोच मात्र लाभ जाणें.

येतांना दुष्ट विचार, बंद करी ऱ्हदय द्वार.

गुप्त द्वेषापेक्षां भला, शब्द मार पत्कारला.

प्रथम पैका घ्यावा, मग माल द्यावा.

सवड चुकली, हातातून गेली.

सवड समयाचें सार, धरतांना काम पार.

सवड मिळालियावरी, करूं इछितसे चोरी. पु० ठेवतां उघडें कवाड, चोरीस मिळते सवड.

सवड चुकणें, पश्चात्ताप करणें.

वाईट दृष्टी पडतां, होय त्याचा मोडता.

प्रजा पीडण, तें बंडाचें कारण.

जुलूम जेथें चालतो, शहाण्याचा वेडा होतो.

जुलूम करितां लोकांवरीं, त्याचा बदला येतो माघारीं.

अतिशय करणें, तें तर व्यर्थ घालविणें.

व्हिमत धरणें, हारणें किंवा जिकणें.

जेथें सौंदर्याची खुबी, तेथें फारच खराबी.

काम आपले स्वाधीन, व्यवस्था ती ईशाधीन.

जन्म आहे क्षणभंगुर, मरण आहे अमर.

जन्माचा आरंभ, तोच मृत्यूचा प्रारंभ.

2672 Our liberality must not exceed our ability.

2673 Our minds must be cultivated as well as our plants

2674 Our own opinion is never wrong.

2675 Our pleasures are imagined, but our griefs are all real.

2676 Our sins and debts are often more than we think.

2677 Our stay in this world is transient.

2678 Our tempers must be governed or they will govern us.

2679 Our virtue would be proud, if our vices whipp'd them not.

2680 Out of debt, out of danger.—*Latin.*

2681 Out of sight, ont of mind.

2682 Out of the frying pan into the fire.—*Italian.*

2683 Own debt and crave days.—*Scotch.*

2684 Oxford knives, London wives.

P.

2685 Pain is forgotten where gain comes.

2686 Pain past is pleasure.

2687 Pains to get, care to keep, fear to lose.

2688 Paint and patches give offence to the husband, hope to the gallant.

2689 Pardon all where there is hope of amendment.

बाबा उदारपणा करी, आपुल्या सामार्थ्या परी.
लावणी प्रमाणें, मनातें कसणें.
स्वताचें मत, तें नाहीं असत्य.
सुख थोडें वाटतें, दुःख फार जाचतें.

आपली पापें कर्ज, मनीं अधिक समज.
जगीं आपलें राहाणें, क्षणभंगुर जाणें.
स्वभावाला चालवावें, त्याचे स्वाधीन नसावें.

अगुण सगुणा न छेडती, तरी सगुण उन्मत्त होती.

जो कर्जांत नाहीं, तो नभयें वाही.
दृष्टी समोर नसतो, त्याचा विसर पडतो. हिं० जो नजर नआ-
वे, सो भुलजावे.
आगींतून निघावें, फुंपाल्यांत पडावें अ० कष्टातून निघावें,
अरिष्टांत पडावें.
कर्ज नाकबूल न जाणें, पाहिजेतर मुदत मागणें.
आक्सफोर्डच्या सुन्या, लंडनच्या स्त्रिया. इ० देखण्यांत ढबू,
चालण्यांत शिवराई.

प्राप्ति वेळे बरी होतां, कष्ट विस्मृती तत्वता.
कष्ट सरल्यावरीं, सुख होय अंतरीं.
कष्ट मिळविता, चिंता रक्षिता, भय हारविता, हीं सर्व असतीं वित्ता.
म्हातारा चट्टिपट्टि नावडती, यार पाहून उल्हासती.

सुधारण्याची आशा जरी, अपराधाची क्षमा करी.

2690 Pardon is the most glorious kind of revenge.

2691 Pardon others often, thyself never.—*Latin.*

2692 Passion evaporates by words, as grief does by tears.

2693 Passion is a fever, that leaves us weaker than it finds us.

2694 Passion makes fools of the wise, and shows the folly of the foolish.

2695 Passion should be cured by prudence.

2696 Passionate people lay up no malice.

2697 Past labour is present delight.

2698 Past time is irrecoverable, and the loss of it irreparable.

2699 Patch by patch is good housewifery, but patch upon patch is plain beggary.

2700 Patience and diligence removes mountains.

2701 Patience and time run through the roughest day.

2702 Patience is a flower that grows not in every garden.

2703 Patience is a plaster for all sores.

2704 Patience is better itself, but bears sweet fruit.

2705 Patience is the best remedy for grief.

2706 Patience is the remedy against love and fortune.

2707 Patience, money, and time, brings all things to pass.—*French.*

2708 Patience, virtue, a friend, and a wife, are all to be tried in the time of misfortune —*Oriental.*

2709 Patience with poverty is all a poor man's remedy.

2710 Pay as you go, and keep from small score.

मूड कोणाचा नघेणें, बरी ती क्षमा करणें.
लोकावरी क्षमा करी, स्वतें पश्चात्ताप धरी.
क्रोध जातो बोलतांना, दुःख शमतें रडतांना.
क्रोध हा एक ज्वरा परी, जाऊन अशक्त करी.

क्रोधें शहाणपण जातें, गुप्त मौर्ख्य बाहेर येतें.

राग जाण्यास उपाय, विवेकचि खरा होय.
स्वभावें जन कोपिष्ट, त्याचे मनीं नसे कपट.
मागले कष्ट, वाटती मिष्ट.
हातांतून समय जातो, पूढें असाध्यचि होतो.

कप्या लावि तो संसार जाणा, कप्यावर कप्या तो भिकारपणा.

धैर्य धरून श्रम घेती, पर्वतादिक उलटती.
वाट पाहे दम धरी, वाटे दिवस उदास तरी.
शांति पुष्पलता असे, सर्व उपवनीं नसे. अ० शांति नाहीं, सर्वां ठायीं.
शांति मलमपटी परी, सर्व जखमी बऱ्या करी.
सहनशीलता कडवट, परी अंतीं तिचें फळ मिष्ट. ह्म० टाकीचे
घाय सहाणें, देवकळा पावणें.
दुःखास उपाय कांहीं, शांती शिवाय नाहीं.
द्रव्य इष्क साध्यकरतां, उपाय नाहीं शांती परता.
धैर्य पैका काळ अनकूळ, सर्व घडून येतें तात्काळ.

धिरज धरम मितर और नार, आपत काल परखते च्यार.

गरीबीं शांति धरूनिया राहे, तो गरिबांस उपाय आहे.
रोख घ्यावें द्यावें, खातें न ठेवावें.

2711 Pay not to fortune the regard you owe to merit.

2712 Pay what you owe, and what you are worth you'll know.

2713 Peace flourishes when reason rules.

2714 Peace would be universal, if there were neither mine or thine.—*Italian.*

2715 Pedantry is a vice in all professions.

2716 Penny and penny laid up will be many. See. No2 16.

2717 Penny in pocket is a good companion. See No.2464.

2718 Penny wise and pound foolish.

2719 People become great through performing their duty.—*Oriental.*

2720 People seldom learn economy, till they spent their fortune.

2721 People who live in glass houses, should never throw stones.

2722 Perfect friendship cannot be impaired.

2723 Perfect love never settled in a light head.

2724 Perfection is the point at which all should aim.

2725 Perseverence is the crown of all great actions.

2726 Person generous with the property of another. —*Oriental.* See No. 2328.

2727 Perspecuity is the best kind of eloquence.

2728 Physician cure thyself.—*French.*

2729 Physician's faults are covered with earth, and rich man's with money.

2730 Physicians rarely take medicine.—*Italian.*

योग्यतेनें मिळवी, तें दैवावर न घालवी.
देऊन फेडी लोकांचें कर्ज, राहील तें तुझें समज.

जेथें बुद्धीचा प्रकाश, तेथें शांतीचा वास.
माझें तुझें नसतें, लोकीं समाधान असतें.

विद्येचा डौल घालणें, कसबीं लांछन लावून घेणें.
संग्रह करी पैसा पैसा, काळेंकरून होतो लैसा.
खिशांत पैका, तो सोबती बरा देखा.
मिळवी कवडी कवडी, एकदम रुपया दवडी.
उद्योग करिती, थोरी मिळवती.

जवळची पुंजी सरती, मग काटकसर करिती.

आरसेमहालांत राहाणें, तर दगड न उडवणें. अ० आपला ना-
श आपण, नकरावा जाण.
पूर्ण मैत्रिकीचा हेत, नाहीं तुटला जात.
अल्पबुद्धि असे, तेथें प्रीति न ठसे.
कार्यसिद्धीवरी, सर्वांचें लक्ष भारी.
कामालागी झटून पडणें, त्यास कामाचा कळस ह्मणणें.
सासूचे जीवावर, जावयजी उदार.

बोलण्याची स्पष्ट युक्ति, चांगली ती वाचा शक्ति.
वैद्यें स्वयें निरोगी व्हावें, मग दुसऱ्या औषध द्यावें.
वैद्य औषधानें मारिती, तेणें दोष आच्छादती, धनिक धनव्यय करिती, निजदोष लपविती.
वैद्य औषध विरळा घेती, बरी प्रकृति राखिती.

2731 Plain-dealing is a jewel; but they that use it die beggars.

2732 Plain-dealing is more praised than practised.

2733 Play, woman and wine, undo men laughing.

2734 Pleasant company alone makes this life tolerable, —*Spanish.*

2735 Pleasant hours fly fast.

2736 Pleasing ware is half sold.—*French.*

2737 Pleasure in excess is criminal.

2738 Pleasure is precarious but virtue is immortal.

2739 Pleasures are very short; pains are very long.

2740 Pleasures over-purchased are real torments.

2741 Pleasures unduly taken make fools of the wise.

2742 Pleasures while they flatter, sting to death.

2743 Plenty makes dainty.

2744 Plough-men on their legs are higher than gentlemen on their knees.

2745 Poets are born, but orators are made.—*Latin.*

2746 Policy goes beyond strengh.—*French.*

2747 Policy often effects what force cannot.

2748 Politeness is the science of the civility.

2749 Pomp ruins families, and leads to the corruption of manners.

2750 Poor folks seek meat for their stomach; and rich folks stomach for their meat.—*Scotch.*

2751 Poor freedom is better than rich slavery. See No. 2123.

2752 Poor indeed is he who thinks he has never enough.

सरळ व्यवहार करिती, निर्धनिक होऊनिया मरती.

सरळ व्यवहारीं करिती स्तुती, सरळपणे थोडे आचरती.
दारू जुवा रंडीबाजी, तेणें लोकीं इतराजी.
चांगली असतां संगत, जीव राहतो नेमांत.

आनंदाची घडी येती, नकळतां निघून जाती.
चांगले मालावरती, सर्वांच्या उड्या पडती.
अमर्यादेनें मौजा करिती, होय पापाची ती भरती.
मौज आहे क्षणभंगुर, सदाचरण अमर.
मौजा थोडे दिवस, दुःखणें बहुवस. अ० मौजा मारतां पुरेना हौस, दुखणें येतां कसमस.
पैका उडऊन मौजा मारी, परम दुःखी सरल्यावरी.
मौजा अनुचित मारिती, शहाण्याचे मूर्ख दिसती.
मौजा गोड हो वाटती, डंश करून प्राण घेती.
जेवढा गूळ सोडी, तेवढी होय गोडी. ह्म० हाटापेक्षां हात गोड.
उभ्या कुळंब्यांचा संसार, पडल्या श्रीमंतापेक्षां थोर. अ० उद्योगें पैका वाढतो, बसून खातां खुटतो.
कवि जन्मती स्वभावानें, पंडित होती शिकण्यानें.
व्यवहार चातुर्य, बळाहून अधिक होय.
जें होत नाहीं बळानें, तें करावें चतुराईनें.
जो कीं असे ग्रहस्थपणा, तोचि जाणा मनुष्यपणा.
डामडौलें कुटुंबाची हानी, चांगले रीतीची नुकसानी.

गरीबें भुकेसाठीं खाणें मागती, श्रीमंतां अन्न असतां क्षुधा नसती.

मोकळेपणें गरिबी बरी, बंधन असून नलगे थोरी.
लोभ आहे अधिक ज्यास, केवळ गरीब ह्मणा त्यास.

2753 Poor men may think well, but rich men may think well and do well.

2754 Poor men want many things, but covetous men all.

2755 Popular opinion is the greatest truth in the world.

2756 Positive men are most often in error.

2757 Possession is nine points of the law.

2758 Postpone not for another day, what should be done this. See No. 2426.

2759 Poverty and shame attend those who refuse instruction.

2760 Poverty craves many things, but avarice more. —*Italian.*

2761 Poverty has no shame.—*Spanish.*

2762 Poverty is a complication of evils.

2763 Poverty is no baseness, but it is a branch of knavery. —*Spanish.*

2764 Poverty is shamefully born by a sluggard.

2765 Poverty is the mother of all arts.—*Italian.*

2766 Poverty on an old man's back is a heavy burthen.

2767 Poverty parts friends.

2768 Poverty secures us from many dangers, to which the rich are exposed.

2769 Poverty wants some, luxury many; avarice all things.

2770 Poverty without debt is independence.

2771 Power discovers the real disposition of a man.

2772 Power should not be employed to do wrong, but to punish the doers of wrong.

गरीबाच्या कल्पना व्यर्थ जाती, श्रीमंत करिती सिद्धीस नेती.

गरजें पुरतें गरीबांस, सर्व लागतें लोभ्यास.
जनाचें मत, तेंच माना सत्य.
मताग्रही बहुत, पडतात हो चूकींत.
स्वाधीन आलें, तें आपलें झालें.
आज करणें तें करावें, उद्यावर नठेवावें.

हित बोधा सारीं मार्गें, दरिद्र लज्जा त्यायोगें.

गरीबीची धांव थोडी, लोभाची तों मोठी उडी.

गरिबीस कांहीं, बाध येत नाहीं.
गरिबीचे माघारीं, अरिष्टांची स्वारी.
गरिबी नव्हे नीचपण, पण तिचें नमानिती जाण.

दरिद्राची उत्पत्ति, आळशाचे संगति.
गरीबी पासून उत्पन्न, कलाकुशलता जाण.
म्हातारपणीं दरिद्राची स्वारी, येतांना कष्ट वाटती भारी.
गरिबी आल्यावरी, मित्र बसती घरीं.
धनवंता विघ्नें बहुत, थोडीं गरीबींत येत.

गरिब इछितो परिमित, इछी विषयी बहुत, लोभीयाचा लोभ
अंत, कधी नघडे.
गरीबींत नजरीं ऋण, तेच म्हणावें स्वतंत्रपण.
अधिकार आल्यावरती, मूळ स्वभाव प्रगटती.
सत्तेनें आपराध्यांस शासन करणें, सत्तेनें वाईट कर्म न करणें.

2773 Power weakeneth the wicked. See No. 45.

2774 Praise, like gold and diamonds, owes its value only to its scarcity.

2775 Praise is as the reflection of virtue, as the glass that gives the reflection.

2776 Praise is pleasing to him that thinks he deserves it.

2777 Praise is the hire of virtue.—*Latin.*

2778 Praise makes good men better, and bad men worse.

2779 Praise no man too liberally before his face, nor censure any man severely behind his back.

2780 Praise not the day before night.

2781 Praise not the unworthy, though they roll in riches.

2782 Praise nothing but what you know to be worthy of praise.

2783 Praise the man whose bread you eat.—*Oriental.* See No. 2444.

2784 Praise without profit, puts little in the pocket.

2785 Prate is but prate; it is money buys land.

2786 Prayer is the wing wherewith the soul flies to heaven.

2787 Prayer should be the key of the day, and the lock of the night.

2788 Precepts may lead, but examples draw.

2789 Prefer loss to unjust gain.

2790 Prepare for sickness in the day of health, and for old age in thy youth.

2791 Presence of mind is necessary at all times.

सत्ता दुष्टांहातीं, देतो विपरीत करिती.
सुवर्ण रत्नाचा बहु तोटा, तैसा कीर्तीचा आहे मोठा.

सदाचरणीं स्तुति वसे, जैसें दर्पणीं प्रतिबिंब दिसें.

योग्य स्तुति करिती, ती गोड वाटती.
सद्गुणाचा उपज, तीच स्तुति समज.
सज्जन स्तुतीनें सुधारतो, दुर्जन स्तुतीनें बिघडतो.
निंदा कोणाची न करी माघारी, प्रशंसा न करी तोंडा वरी.

बरा दिवस लोटल्यावरी, रात्रीं दिवसाची स्तुति करी.
अगुणीयांचा स्तव न करी, लक्ष्मी त्यांचे घरीं जरीं पाणी भरी.
स्तुति न करावी एरवी, योग्यता पाहून करावी.

ज्याचें भक्षावें अन्न, त्याचें इछावें कल्याण.

करावी उगीच स्तुति, तींत लागे काय हातीं.
बडबड करितां नाहीं जोम, पैका करितो सर्व काम.
भक्तिस्वरूपीं पंख होती, जीवा उडवून स्वर्गीं नेती.

भक्ति दिवसा साह्य करी, सांभाळी रात्र झाल्यावरी.

उपदेशानें मार्ग लागतो, दृष्टांतानें समज होतो.
सोड हरामाची प्राप्ती, जरीं तोटा आला हातीं. पु० कुकर्माची जोड, तोटा आला तरी सोड.
स्वगात्रें चालतीं तोंवरी, कांहीं द्रव्य संग्रह करी. दुःखणें जरा आलियावरी, उपयोगी तें पडें तरीं.
मनाचा सावधपणा, वारंवार उपयोगी जाणा.

2792 Presence of mind will often extricate us from imminent danger.

2793 Preserve carefully your reputation.

2794 Preserve the character of others, so that they may preserve yours.

2795 Preserve thyself from the occasion, and God will preserve thee from the sin.

2796 Prettiness dies quickly. See No. 523.

2797 Prettiness make no pottage.

2798 Prevention is better than cure.

2799 Pride and poverty are ill met, yet often together.

2800 Pride and self-sufficiency cheat us through life.

2801 Pride goes before, and shame follows after.

2802 Pride goeth before destruction, and an haughty spirit before a fall.—*Scriptural.*

2803 Pride has many difficulties, but vanity more disappointments.

2804 Pride in a beauty is like a flaw in a diamond.

2805 Pride hides our own faults, and magnifies the faults of others.

2806 Pride in prosperity turns to misery in adversity.

2807 Pride increases our enemies, but puts our friends to flight.

2808 Pride is easily seen in others, but we can rarely see it in ourselves.

2809 Pride is the effect of self-ignorance.

मनीं धरी सांवधगिरी, मोठें संकट निवारी.

प्रतिष्ठा आपली, सांभाळ चांगली.
रख पत, जो रखावे पत. अ० दुजीयाची पत्त राख, तो ठेवील
तुझी साख.
उपाधीपासून राहे दूर, पापापासून रक्षी ईश्वर.

सौंदर्याचा भर, जातो लवकर.
सुंदर सकुमार, सैपाकाची मारामार.
अपायीं उपाय करावा, त्यापेक्षां तो न होऊं द्यावा.
दैन्य ताठा विलग सोबती, जगीं एकत्र वास करिती. ह्म० भि-
कान्याच्या पोराला ओकारी भारी.
धरितां गर्व आणि स्वार्थ, संसारीं होय अनर्थ.
गर्वगती पुढे होती, तिचे मागे लज्जा जाती.
विनाशापूर्वी गर्व येतो, पडल्यापूर्वी उन्मत होतो. सं० नाशा-
त्पूर्व्वमहंकारो मनुष्याणां प्रजायते, गर्व्वश्च पतनात् पू-
र्व्वं मनुष्याणां प्रजायते.
अभिमाने संकटें येतीं, दिमाखानें आशा भंग होती.

सौदर्यांत धरतो तोरा, हिऱ्यापोटीं जसा दोरा.
अभिमान स्वदोष लपवितो, दुजयाचा प्रगट करितो.

भाग्यकाळीं अभिमान धरी, विपत्तीवेळीं मान हरी.
अभिमान वैरी वाढवी, मित्रजना दूर करवी.

इतराचां गर्व पहावा, आपले अंगीं न ठेवावा.

गर्वाचें कारण, तें अज्ञान जाण.

2810 Pride is as loud a beggar as want, and a great deal more saucy.

2811 Pride, like a wild horse, overthrows its rider.

2812 Pride makes youth inglorious, and age shameful.

2813 Pride of heart foreruns destruction.

2814 Pride often borrows the cloak of humility.

2815 Pride that dines on vanity, sups on contempt.

2816 Pride will have a fall.

2817 Princes may bestow preferments, but they cannot make men truly honorable.

2818 Procrastination is the thief of time.

2819 Prodigality is born a wonder, and dies a beggar.

2820 Promise little and do much.

2821 Promises are like pie-crust, made to be broken.

2822 Prosperity and vanity are often lodged together.

2823 Prosperity destroys fools, and endangers the wise.

2824 Prosperity discovers vices, and adversity virtue.

2825 Prosperity engenders sloth.—*Latin.*

2826 Prosperity makes friends, and adversity tries them.

2827 Prosperity is no just scale, adversity is the only balance to weigh friends in.

2828 Prosperous men seldom mend their faults.

2829 Proud looks lose hearts, but courteous words win them.—*Latin.*

2830 Proverbs are patent teachers, and maxims are moral demonstrations.

2831 Provide for the worst, the best will save itself.

भिकाऱ्याचें हांक मारून मागणें, तसें गर्वाचें उद्धट बोलणें.

गर्व जंगली घोड्यापरी, पाडि त्या जो स्वारी करी.
तरुणीं गर्व धरतां कीर्ति हारक, तोच वृद्धपणीं लज्जा कारक.
मनीं अहंकार धरी, कार्याचा नाशकरी.
अभिमान कार्या करितां, धरितो वारंवार नम्रता.
गर्वानें फुगती, त्यांस तुच्छ मानिती.
गर्वातें धरिती, ते खालीं पडती. पु० जो चढे, तो पडे.
राजे मोठे अमल सर्वांसीं देती, वाईट बरें चालवणें घेणारा हातीं.

टाळाटाळी करणें, तो समय चोरणें.
उधळेपणाचा जन्म चमत्कार, भिकारी होऊन मरणार.
थोडें कबूल करी, दे बहुता परी.
बहुवचनाचा पाल्हाळ, भंग होतो तात्काळ.
फुशारी आणि संपति, एका स्थानीं वास करिती.
संपति मूर्खांचा नाश करिती, शहाण्याला भयांत घालती.
संपत्तींत दुर्गुण उमटती, विपत्तींत सद्गुण समजती.
तालेवारी येती, सुस्ती उत्पन्न होती.
भाग्यकाळीं मित्र जोड, विपत्तिकाळीं ताडातोड.
मित्र कळती आपत्काळी, समजत नसती भाग्य वेळीं. सं०
आपदिमित्रपरीक्षा.
श्रीमंता खोडी असती, विरळा सूधारून घेती.
क्रूर दृष्टी भयंकरी, आर्जव शब्दें भयें वारी.

ह्मणी उपदेश कारक, नीति दृष्टांत दायक.

वाईटांशीं उपाय कर, चांगलें स्वयें राहणार.

2832 Provide your remedy before the evil.—*Oriental.*

2833 Provisions are better in the belly than on the back —*Persian.*

2834 Provoke not the age of a patient man,

2835 Prudence guides the wise, but passion governs the foolish.

2836 Prudence is commendable but pride is always abominable.

2837 Prudence is the conductor of all virtues.

2838 Prudence is the mother of generosity and charity.

2839 Pry not into the affairs of others,

2840 Punctuality is the soul of business,

2841 Punctuality begets confidence, and is the sure path to honor and respect.

2842 Punishment and reward act like the bridle and spur.

2843 Punishment though lame, yet overtakes the sinner at last.

2844 Purchase by persuation rather than enjoy by violence.

2845 Pure religion is the fountain of truth.

2846 Pure water dissolves inflammation, but mild discourse dissolves anger.

2847 Purposing without performing is mere fooling.

2848 Put no faith in tale-bearers.

2849 Put not a naked sword in a mad man's hand.

2850 Put not off repentance till a future day.

2851 Put not thy hand between the bark and the tree.

आसुवला आधीं किक फोडावी, पाण्या आधीं वळणें बांधावीं.
गु० पांनी पेहेला, पाल बांधवी.
अन्न पाठीवर नेणें, त्यापेक्षां पोटीं खाणें. अ० द्रव्यसंग्रह करणें, त्याहून बरें भोगणें.
शांत मनुष्याचा राग, न चाळवावा तो सुमार्ग.
शहाण्याचे मनीं शहाणपण, मूर्खाचे मनीं क्रोध जाण. अ० चतुराईनें शहाणे वागती, क्रोधानें मूर्ख चालती.
चतुराईची स्तुती करिती, अहंकार द्वेषप्राय मानती.

सद्गुणाची चालिवणारी, चतुराईच ती खरी.
दानधर्माची आई, ती जाणे चतुराई.
दुसऱ्याचे व्यवहारांगी, न करावी ढुंगाढुंगी.
कामाचे जीवन, तें समय रक्षण.
समयरक्षण विश्वासाचें कारण, तेणें थोरपणा मिळतो जाण.

बक्षीस शासनाची वर्तणूक, जैशी घोड्या लगाम चाबूक.
पाप्यास शासन, न कधीं सोडी जाण.

खुशीकरून घेणें, जोराकरून न ठेवणें.
जो धर्म खरा, तो सत्याचा झरा.
स्वच्छ जळें दाहा शमतो, मृदु शब्दें क्रोध जातो.

व्यर्थ योजना करणें, तें मूर्खत्वचि जाणें.
चहाड्याचा इतबार, करूं नये हें सार.
वेड्याहातीं तरवार, देऊं नये करील वार.
वरचेवरी पश्चात्ताप करी, न ठेवी दुसऱ्या दिवसावरी.
फाटक्यांत पाय घालूं नये, घरखटल्यांत पडूं नये.

2852 Put off your armour, and then shew your courage.

2853 Put on your spurs and be at your speed.—*Scotch.*

2854 Put to your tongue a bridle, that it talks not idle.

2855 Put your finger in the fire, and say it was your ill fortune.—*Scotch.*

Q.

2856 Qualify exorbitant passions with quietness and patience.

2857 Quality without quantity is little thought of.*Scotch.*

2858 Quarrels are really began, but with difficulty ended.

2859 Quarrels could not last long, were but prudence on one side.

2860 Quench all immoderate desires.

2861 Quench not hope; for when hope dies, all dies.

2862 Questions in jest no serious answers need.

2863 Quick at meat, quick at work.

2864 Quick wits are generally conceited.

2865 Quick landlords make careful tenants.

2866 Quick promisers are commonly slow performers.

2867 Quick resentments are often fatal.

2868 Quick returns make rich merchants.—*Scotch.*

2869 Quickness and precision are the life and essence of business.

काढी चिलखत, मग दावी हिंमत. अ० अभयाविणा, हिंमत
खरी जाणा.
घाईप्रमाणें, घोडा फेकणें. अ० कामाप्रमाणें, स्वतः वागणें.
जिव्हा स्वाधीन ठेवणें, व्यर्थ बकवा न करणें.
चुलींत बोट घालणें, कपाळास बोल लावणें.

शांतीनें आणि धीरपणें, अति क्रोध शांत करणें.

वस्तु देखिल्यावांचून, नको वर्णूं तिचा गुण.
आरंभीं कज्जा करती, निवारितां कष्टी होती.
एक शहाणा असता, दुजा कज्जा न चालविता.

अमित इच्छा न धराव्या, आपुले अंगीं जिरवाव्या.
आशा मेल्यावरी, कांहीं नराहे माघारी. हिं० जबलग सास,
तबलग आस.
मस्करीनें प्रश्न ऐकावे, त्याचें उत्तर तैसें द्यावें.
खाण्यास झराझर, कामास सरासर.
तीव्र बुद्धीचे प्राणी, बहुधा अभिमानी.
घरधनी खडखडीत, बिऱ्हाडकरी हुशारींत म्ह० राऊत असे
खरखरा, तर घोडा चाले तुरतुरा.
उतावळीनें कबूल करणारे, ते विलंबानें सिद्धीस नेणारे.
शीघ्र कोपासी येती, प्राण घातक होतीं.
करतां रोख वेव्हार, सधन होती सावकार.
त्वरा आणि ठासपण, हे दोघे कामाचे प्राण.

2870 Quiet persons are welcome every where.

2871 Quietness and peace flourish where justice and reason govern.

2872 Quit not certainty for hope.—*Scotch*. See No. 2434.

R.

2873 Rage robs a man of his reason, and makes him a laughing-stock.

2874 Raise no more spirits than you can conjure upon.

2875 Rapacity is the offspring of avarice.

2876 Rash judgment makes haste to repentance.

2877 Rashness is the fruitful parent of misfortunes.

2878 Rather confess ignorance than falsely profess knowledge.

2879 Rather go to bed supperless, than rise in debt.

2880 Rather pay the money out of your pocket than become security.—*Oriental*. See No. 331.

2881 Rather purchase by pursuation than to enjoy by violence. See No. 2844.

2882 Ready money is ready medicine.

2883 Ready money will away.

2884 Real friends are not easily set by the ears. *Oriental*.

2885 Rear and nourish with kindness, but chastise with severity.—*Oriental*.

2886 Reason governs the wise man, and cudgels the fool.

सभ्य जाती जेथें, होती पूज्य तेथें.
न्याय बुद्धि ज्या गांवीं चालतीं, तेथें शांति स्थिरता नांदतीं.

हातींचें सोडावें, पळल्याशाठी न लागावें.

क्रोध बुद्धीते चोरितो, दुसऱ्याचे हांसें करितो.

जेवढी असती शीतें, तेवढी उठवी भुतें अ० सामर्थ्याप्रमाणें, कार्य उरकणें.
अपहार बुद्धि, ती लोभाची वृद्धि.
अविचारें न्याय करी, पश्चाताप पावे तरी.
घाबरेपण, तें अरिष्ट जाण.
न जाणत ऐसे स्पष्ट बोलावें, बोलून लबाडींत न पडावें.

उपवाशी जाऊन निजावें, कर्ज भरीत न उठावें.
जामीन न होइये, गीरोका दिजीये. म० गांठचें द्यावें, जामीन न व्हावें.
समजुतीनें घेणें तें खरें, बळात्कारानें तें नाहीं बरें.

हातीं रोख पैसा, औषधी सरसा.
रोख पैका तरीं, नाहीं राहत घरीं.
काठी मारितां पाण्यांत, पाणी दोहों ठिकाणीं न होत. अ० खरे मित्र असती, कधीं न तुटती.
सोनेका निवाला खिलाना, औरशेरसे नजरोसें देखना. अ० मुलांस खाण्यापिण्याचे लाड करणे, विद्येविषयीं धाकांत ठेवणें.
बुद्धि शाहाण्यास चालविती, मूर्खास छडी मारिती.

2887 Reason is frequently more persuasive than gold itself.

2888 Reason is the key that locks the gate of knowledge.

2889 Reckless youth makes rueful age.—*Scotch.*

2890 Recklessness is the parent of misery.

2891 Reconcile enmities, and cement friendships.

2892 Refuse the favors of a mercenary man.

2893 Refrain not to speak, when by speaking you may do good.

2894 Regal honors have regal cares.

2895 Religion and language we suck in with our milk.

2896 Religion is best understood when most practised.

2897 Religion is the ground-work of salvation.

2898 Religion is the best armour but the worst cloak.

2899 Religious contention is the devil's harvest.-*French*

2900 Remember always your end, and how that lost time never returns.

2901 Remember to assist the distressed.

2902 Remember your duty to God, your neighbour, and yourself.

2903 Remembrance of past pleasures augments present pain.

2904 Remove an old tree, and it will wither to death.

2905 Remove not the old land-mark; and enter not into the fields of the fatherless.—*Scriptural.*

2906 Repentance after base action is the salvation of life.

सुवर्णापेक्षां अधिक, बुद्धि काम करी देख.

बुद्धीस आहे ऐशी शक्ति, ज्ञानास ही बंद करिती.
बेपरवा मुलगा, होईल दांडगा.
बेपरवेपणा, तो दुःखाचा जाणा.
शत्रुत्व मोडा, मित्रत्व जोडा.
लाभलोभी याचा आभार, नको घेऊं अंगावर.
बोलतांना कल्याण होणें, तें बोलणें सोडून न देणें.

राजपदवी असतां, राज्याची वाहे चिंता.
धर्म आणि भाषा, दोन्ही प्रिय पुरुषा.
धर्म चांगला जाणतो, तो धर्मातें आचरतो.
धर्माचा जो पाया, योग्य संसारीं तराया.
उघडा धर्म तारक, झांकला तो मारक.
धर्माविषयीं भांडण, तेंचि दुष्टाचें साधन.
अघाडीचा गेला वेळ, पिछाडी तरी सांभाळ.

दैवानें जो पीडित, त्यास करा बा मदत.
ईश्वरी मानवी सेवा, याचें स्मरण ठेवी बावा.

मागल्या मौजेचें स्मरण, तेणें वाढतें दुःख जाण.

जुनें झाड उपडून लावें, तर तें तात्काळ मरण पावे.
सारून आपली शिव खूण, घेऊंनये अनाथाची जमीन सं० नापसारय
भूमेस्वं मानचिन्हं पुरातनं, पितृहीनस्य क्षेत्रंच व्ययानैव
प्रविश्यतां.
पश्चात्ताप पाप कर्मांतीं, करी जीवाची बा मुक्ति.

2907 Repentance cannot be sincere, if not accompanied with reformation.

2908 Repentance comes too late when all is consumed.

2909 Repentance is the whip for fools.

2910 Report is a quick traveller but an unsafe guide.

2911 Reproach not the unhappy, for the hand of God is on them.

2912 Reprove mildly and correct with caution.

2913 Reprove thy friend privately; commend him publicly.

2914 Reputation is often got without merit, and lost without fault.

2915 Reputation is the darling of human affection.

2916 Reputation serves to virtue, as light does to a picture.

2917 Require not of any man that which is beyond his ability.

2918 Respect a man for his worth and not for his apparel.

2919 Respect a man, he will do the more.

2920 Resist a temptation till you conquer it.

2921 Resist not the laws; they are safe guard of the people.

2922 Resist vice at the beginning and you will conquer it in the end.

2923 Restore faithfully what is committed to thy trust.

2924 Restraint from ill is the best kind of freedom.

2925 Revenge dwells only in little minds.

2926 Revenge, however sweet, always costs more than it is worth.

कोणी सुधारला नाहीं, त्याचा पश्चात्ताप खोटा पाही.

सर्व विषय सरून जाणें, मग पश्चात्ताप येणें.
मूर्खाते पश्चात्ताप होतो, तो चाबुकापरी लागतो.
आवई लौकर येती, पण खरी नसती.
छेडूंनये अभाग्यांसीं, ईश्वर संभाळतो त्यांसी.

सौम्यतेनें खोडणे, ताकिदीनें छेडणें.
मित्रा एकांतीं दूषण, उचित चौघांत भूषण.

अयोग्यतेनें प्रतिष्ठा मिळविती, ती अपराधाविना जाती.

प्राणिमात्राची हो प्रीति, आहे प्रतिष्ठे वरती.
सदाचरणीं प्रतिष्ठा शोभती, जैसी प्रभा चित्रावरती.
सामर्थ्य नाहीं ज्याशीं, मागूं नये त्यापाशीं.

मानी पराक्रमावर, नच पोशाकीं आदर.
आदरमान करी, होईल तुला तरीं.
मोह जिंकितो तोंवरी, मोहातें दूर धरी.
कायदा अमान्य नकरणें, सर्व लोक रक्षण तेणें.
अधी दुर्गुण सोडावा, मग त्यास जिंकावा.

विश्वासावर ठेवावें, विश्वासानें मागें घ्यावें.
वाईट कर्मा नाचरावें, मग सदा मोकळें राहावें. पु० वाईटापा-
सून अटक, ती तो चांगली मोकळीक.
हलके मनाचे प्राणी, सूड वसे त्यांचे मनीं.
सूड घेतां गोड वाटे, परिणामीं कष्ट मोठे.

2927 Revenge in cold blood is the devil's own act and deed.

2928 Revenge often punishes itself.

2929 Reverence the aged, and treat your juniors with kindness.

2930 Reverence your superiors.

2931 Reward is for work, reaping is to the sower. *Oriental*

2932 Rewards and punishments are the basis of good government.—*Italian.*

2933 Reynard is still Reynard, though he put on a cowl.

2934 Rich men and fortunate men, have need of much prudence.

2935 Rich men depend on the poor, as well as the poor on them.

2936 Rich men feel misfortunes that pass over poor men's heads.

2937 Rich men have no faults.

2938 Rich men's spots are covered with money.

2939 Riches abuse them who know not how to use them.

2940 Riches beget riches; poverty, poverty.

2941 Riches gotten with craft, are commonly lost with shame

2942 Riches have wings.

2943 Riches, like manure, do no good till they are spread.

2944 Riches may be wasted, honor lost but virtue is immortal.

2945 Riches may at any time be left, but not poverty.

2946 Riches serve a wise man, but command a fool.

थंड काळजानें सूड घेणें, हें तो दुष्टाचें आचरणें.
सूड आपुले हाती, शासन पावती.
वडिला पूज्य मानावें, धाकट्यां ममतेनें वागवावें.

श्रेष्ठ जन, पूज्य मान.
दळील तो भरील, करील तो पावेल.
बक्षिस आणि शासन, हें चांगलें राज लक्षण.

वाघ्याचा झाला पाग्या, येळकोट राहीना, पूर्व स्वभाव जाईना.
श्रीमंत भाग्यवान, यांस असावें ज्ञान.

गरीब आणि धनिक, परस्परें त्यांची कुमक.

गरीबा अरिष्टें न वाटतीं, श्रीमंता आल्या जाचतीं.

द्रव्यवानातें, दूषण नसतें.
धनिकाचें लांछन, द्रव्य झाकितें जाण.
द्रव्य व्यय करतां येत नाहीं, त्याजवळ पैका न राही.
द्रव्याला द्रव्य मिळतें, दरिद्राला दरिद्र भेटतें.
कपटानें द्रव्य मिळतें, अवघें कुमार्गानें जातें.

लक्ष्मी नाहीं सर्वदा स्थिर, निघून जाती सत्वर.
द्रव्य फैलावल्यावीण, कधीं वाढत नाहीं जाण. अ० पैका देता घेता ज्यास्त, जैसें शेतास खात.
मान आणि पैका न राहे, सदाचरण काईम पाहे.

संपत्ति सोडूनियां जाती, गरीबी आहे तीच राहाती.
लक्ष्मी शहाण्यां अनुसरती, मूर्खी आज्ञेत वागविती.

2947 Riches, though hard to gain, are still hard to keep.
See No. 1989.

2948 Riches well got, and well used are a great blessing.

2949 Rome was not built in a day.—*French.* See No. 439.

2950 Root up the tree of hypocrisy; but cultivate the seedlings of truth.

2951 Royalty consists not in great pomp, but in great virtues

2952 Rule lust, temper the tongue, and bridle the belly.

2953 Rule the appetite and temper the tongue.

2954 Rule your fancy with your reason, or it will over-rule you.

2955 Run not into ruin with your eyes open.

2956 Run so much as you please, you will only get what God has ordained.—*Oriental.*

S.

2957 Sadness and gladness succeed each other.
See No. 1897.

2958 Sadness is the punishment of the heart; hope, the medicine of distress.

2959 Safe bind, safe find.

2960 Safe is he who serves a good conscience.

2961 Salt cooks bear blame, but fresh bear shame.

द्रव्य मिळवितां आयास, तेवढे रक्षणीं प्रयास.

सन्मार्गी द्रव्य व्यय करावा, तो कल्याण दायक ह्मणावा.
रोम शहराची बांधणी, नाहीं झाली एका दिनी. अ० एकदम
काम सारें, दिवसांत नहोय पुरें.
दंभ वृक्ष निर्मूळ कर, वाढीव सत्याचे अंकुर.

राज्य डाम डौलाचे नसावें, सदाचरण तेथें असावें.

मदन आवरणें, जिव्हा नेमस्त ठेवणें, पोटी कांटे घालणें, तरी
जाणा जिणें धन्य.
क्षुधेस आटोपणें, जिभेस नेमस्त ठेवणें.
बुद्धीनें इच्छा आवरून धरी, नधरतां वावगें करी.

जाणून आगींत उडी, घालतां होईल नासाडी.
धांव धांव जो बेध तिखासो पाव म० जें ब्रह्यानें लिहिलें भा-
ळीं, तें नचुकें कदा काळीं. स० यद्धात्रानिजभालपट्ट-
लिखितं तन्मार्जितुंकःक्षमः॥

सुख दुःखाचा बांधा, जैसा जोड फळाचा सांधा.

खेद मनास शासन, आशा औषधा समान.

बांधलें घट्ट, तर राहें नीट.
जो सत्यानें चालतो, तोचि निर्भय असतो.
जुना स्वयंपाकी होतो आळशी, नवा काम करी शरमेशीं.

2962 Sand forms the mountain, moments make the year.
2963 Sauce for the goose is sauce for the gander.

2964 Save a thief from the gallows, and he'll be the first shall cut your throat.
2965 Say no ill of the year till it be past.
2966 Say nothing of my debts unless you mean to pay them.
2967 Say well is good but do well is better.
2968 Saying and doing are two things.—*French.*
2969 Saying and doing should be but one man's office.
2970 Scandal will rub out like dirt when it is dry.
2971 Scatter with one hand, gather with two.
2972 Seal words with silence, and silence with opportunity.
2973 Seamen are the nearest to death, and the farthest from God.
2974 Search others for their virtues, thyself for thy vices.
2975 Sebastopole was not taken in a day. See No. 2949.
2976 See, listen, and be silent, and you will live in peace. —*Italian.*
2977 Seeing is believing, but feeling is the truth.-*Italian.*
2978 Seek every opportunity to do good.
2979 Seek not for a good man's pedigree.—*Spanish.*
2980 Seek not to reform every one's dial by your own watch.
2981 Seek till you find, and you will not lose your labor.
2982 Secret joys are like an extinguished candle.-*Spanish.*

कणे कणे जमे गिरी, वर्षे पळें पळांतरीं.
जो चारा हंसाचा, तोच असे हंसिणीचा. अ० जें आपल्याला, तेंच दुसऱ्याला.
फांशी देताना चोर सोडी, बसे सोडील्याचे बोकांडीं

वर्ष सरल्यावीण न बोल, वर्षाचें वाईट फळ.
दुसऱ्याचे कर्जाची सोय करावी, तर त्यास त्याची संख्या पुसावी.

काम करणें तें उत्तम, गौरवणें तें मध्यम.
बोलणें आणि करणें, दोन्ही भिन्न जाणणें.
जें बोलावें तें करावें, कृत्य एकाचें असावें.
जाय चहाडी धुवून, जसा मळ पुसून.
दोहाती मिळवावें, एक हाती खर्चावें.
गोष्ट मनांत ठेवणें, समयीं मौन धरणें.

तारवट्याचा मृत्यु हातावर, भक्तीपासून राहाती दूर.

घ्यावा दुसऱ्याचा सद्गुण, आपला त्यागावा दुर्गुण.
सिबास्त पोलचा किल्ला, नाहीं एका दिवसांत घेतला.
पाहून ऐकून स्तब्ध राहे, सहज सुखी तोच होय.

जें पहाणें, तें खरें मानणें, प्रचीत येणें, तें खरें वाटणें.
चांगलें करी, अशी सोय धरी.
उत्तम पुरुषाचें कूळ, शोधू नयें त्याचें मूळ.
आपले घड्याळानें, दुजाचीं न मांडणें. अ० केवळ आपले बुद्धीनें, दुसऱ्या न सुधारणें
शोध केल्या लागे हातीं, श्रम व्यर्थ न जाती.
मनाची खुशी, नकळे कोणाशी.

2983 Secrets are never long-lived.

2984 Secrecy is the soul of all great affairs.

2985 Secrecy is the key of prudence, and sanctuary of wisdom.

2986 Self-conceit is the attendant of ignorance.

2987 Self-denial is the most exalted pleasure.

2988 Self-exaltation is the fool's paradise.

2989 Self-examination is a good medicine for the soul.

2990 Self-interest is the fruitful source of disputes.

2991 Self-interest is the rule; self-sacrifice the exception.

2992 Self-love is the greatest flatterer in the world.

2993 Self-love is the mother of vanity.

2994 Self-praise is the ground of hatred.

2995 Self-preservation is the first law of nature.

2996 Seldom seen, soon forgotten. See No. 2681.

2997 •Selfishness is the root and origin of all monopolies.

2998 Sell not thy conscience with thy goods.

2999 Sell not virtue to purchase wealth.

3000 Send a wise man of an errand, and say nothing to him.

3001 Send a fool to the market, and a fool he will return again.

3002 Send not for an hatchet to break open an egg with.

3003 Send your noble blood to market, and see what it will buy.

3004 Sensible men show their sense by saying much in few words,

गुह्य नाहीं राहात, झाकून दिवस बहूत.
कारभारीं गुह्य रक्षण, तेंच त्याचें साधन.
गुह्य गुज ही चतुराईची किल्ली, तीच असे बुद्धीची खोली.

धरिला जो अभिमान, तेंचि जाणावें अज्ञान.
मन निरोधन, तेंचि मोठें समाधान.
चढती पायरी, मूर्खा आनंद भरी.
आत्म परीक्षा करी, ती औषधा परी.
आत्म हितातें पाहती, तंटा उत्पन्न करिती.
आत्म हित हा धर्म, आत्म नाश तो अधर्म.
आपले हितातें पहातो, तो तर आर्जवी असतो.
अहंभाव मनीं धरती, पोकळपणा घेउन् उठती.
आत्मस्तुती, द्वेषाची हो जाती.
करी स्वतःचें रक्षण, तो स्वधर्मचि जाण.
क्वचित क्वचित पाहातो, त्याचा विसर पडतो.
आपला स्वार्थीपणा, तो आपले पोटाचा भरणा.
सत्यानें माल विका, सत्य बुडवूं नका.
सोडून सदाचरणातें, मिळऊं नको तूं धनातें.
निरोप शहाण्या हाती, न सुचविता चालवी मति.

मूर्ख पाठवितां बाजारीं, गेला तैसा पाहे माघारीं.

नव्वें जरी छेदहोयीं, कुऱ्हाड घेणें तरीं कायी
वडिलाचे पतीवर, कोणी नाहीं धीरणार. अ० मोठे कुळाचा
वाहती अहंकार, ते न मानावे पुरुष थोर.
थोडें बोलून फार अर्थ, असे शहाणे समर्थ.

3005 Sensual pleasure degrades men below the brute creation.

3006 Serve a great man, and you will know what sorrow is.—*Spanish.*

3007 Serve yourself till your children come to age.*Scotch.*

3008 Service is no inheritance.

3009 Servitude is ever new.—*Oriental.*

3010 Set a beggar on horseback, he'll ride to the devil.

3011 Set a thief to catch a thief.

3012 Set bounds to your passion by reason.

3013 Set not too high a value on your own abilities.

3014 Set the saddle on the right horse.

3015 Setting down in writing is a lasting memory.

3016 Setting the wolf to watch the fold.

3017 Seven hour's sleep make a clown forget his design.

3018 Shake not the credit of others in endeavouring to establish your own.

3019 Shame and disappointment attend sloth and idleness.

3020 Shame may restrain what the law does not prohibit. —*Latin.*

3021 Shameless craving must have shameless refusing. —*French.*

3022 Sharp stomachs make short devotion.—*Scotch.*

3023 She betrays her own disgrace, and then dies for shame.—*Oriental.*

भोग विलासांनीं स्थिति, पशु पेक्षां हलकी होती.

मोठे मनुष्याची चाकरी, करितां दुःख होय भारी.

मुलांचें पालन कर, येती वयांत तोंवर.
नाहीं चाकरीचा वारसा, काम सरल्या न भरंवसा. हिं० नोक-
री अरंडकी जड हैं.
नोकरी नित नवी. म० नित्य काम, नवें जाण.
भिकाऱ्या प्राप्त होतां घोडी, मरे तोंवरी करी दौडादौडी. हिं० अ-
नोखिके हाथ कटोरी, पानी पीपी मुही पदोरी.
चोराचें पाउल, चोर शोधील. हिं० चोरकों चोरही, पहच्याने.
स्वबुद्धि बळानें, क्रोध आवरणें.
आपले सामर्थ्यावर, उडूंनको कधीं तर.
पाहून जीन घाली तरी, ज्याचे आहे त्यावरीं. अ० सामर्थ्याप्र-
माणें, जड कोणास घालणें. पु० अपराधाप्रमाणें, दूषण ठेवणें.
लिहून ठेवणें, कार्यीम रहाणें. गु० एक लखीया, सो बकीया.
मेंढवाडा रक्षण करितां, अपाय लांडगा ठेवितां.
जोकीं बहु निद्रा घेतो, कार्य नाश त्याचा होतो.
दुसऱ्याच्या पतीस लावून धक्का, आपली पत स्थापूं नका.

आळस आणि सुस्ती, लज्जा निराशा आणती.
शास्त्र युक्त करणें, त्याची लज्जा नधरणें.

लज्जा सोडून ज्यापाशी मागणें, त्याणें निर्लज्ज होऊन न देणें.

फार भूक लागती, थोडी भक्ति करिती.
आपनी रान खोले, और अपही लाजू मरे.

3024 She came to be entertained, she was set down to grind.—*Oriental.*

3025 She loves the poor well, but cannot abide beggars.

3026 She pushes a large pestle where a needle can hardly pass.—*Oriental.*

3027 She shews many more airs than graces.

3028 She that hath an ill husband shews it in her dress.

3029 She wanders all night in the forest, and when morning comes, is afraid of a crow.—*Oriental.*

3030 She who is born a beauty is half married.

3031 She who is born handsome is born married.*Italian.* See No. 3030.

3032 She who studies her glass neglects her heart.

3033 Shew me a liar, and I'll shew you a thief.—*French.*

3034 Shew not to all the bottom of your heart.

3035 Short and sweet.

3036 Short pleasure, long lament.—*French.*

3037 Short reckonings make long friends.—*Italian.*

3038 Shorter is a draught than a tale.—*Gaelic.*

3039 Shut not your door against the distressed.

3040 Sickness is felt, but health not at all.

3041 Silence is best.—*Oriental.*

3042 Silence is consent.—*Italian.*

3043 Silence is the wisdom of a fool, speech of a wise man.

3044 Silence is a gift without peril, and a treasure without enemies.

आवि मलवा, तो बेसाडी दलवा. अ० आली मेजवानीला, तर-
लावली कामाला.

गरीबाची ममता करी, याचक उभे न ठेवी दारीं. अ० डौल
घालणें, धर्म न करणें.

जहां सूइ नही जाती, वहां मूसल चलाती है. अ० अल्प का-
र्य नाहीं होत, मोठे कामीं करी बेत.

बहु नखरे थोडे सद्गुण, असें स्त्रीचें लक्षण.

कळे वाइट पति, स्त्रीचा पोषाका वरतीं.

सगरी रैन बंन बंन फीरी, भोर भयी कव्वेसें डरी. अ० ज्या
जार कर्मीं स्त्रिया असती, त्या अन्य प्रकारें समजाविती.

रूपें सुंदर जन्मती, ती लवकर वराडती.

अति सुंदर जन्मायेती, तिजवर उड्या पडती.

जिचें ध्यान आरशांत, तिचें चंचळ चित्त.

लबाड तोचि चोर, त्यांत नाहीं फार फेर.

आपले मनांतील गोष्ट, नको करूं सर्वां प्रगट.

थोडक्यांत करावें, गोड वाटावें.

थोडें सुख, मोठें दुःख.

थोडी देव घेव करिती, ते मित्र बहु दिन टिकती.

थोडक्यांत खुबी, गोष्ट असतां लांबी.

प्राणी विपत्तींत पाहावा, त्याचा अव्हेर न करावा.

दुःखणें येतां शरीरीं चैन नाहीं, समाधान असतां नकळे कांहीं.

मबसें भले चूप. सं० मौनं सर्वार्थ साधनं.

बोलता उत्तर नकेलें, ह्मणजे तें खरे झालें.

मौन तें मूर्खाचें शहाणपण, बोलणें तें शहाण्यातें ज्ञान.

मौन हें ईश्वरी दत्त, संकट शत्रु निवारीत.

3045 Silence is wisdom, when speaking is folly.

3046 Silence seldom doth harm.

3047 Silent deeds are better than unprofitable words.

3048 Silent man, like still waters, are deep and dangerous.

3049 Silent waters are seldom shallow.

3050 Silk and satins put out the fire in the kitchen.

3051 Simplicity of character is the natural result of profound thought.

3052 Simplicity of intention is the source of pure morality.

3053 Simplicity of life and manners produce tranquility of mind.

3054 Sin and sorrow are inseparable companions.

3055 Sin blinds the eyes of the wicked, but punishment opens them.

3056 Sin is sin, whether it be seen or no.

3057 Sin is sweet in the beginning but bitter in the end.

3058 Since thou art not sure of a minute, throw not away an hour. See No. 469.

3059 Sincere friendship is the excellence of human nature.

3060 Sincerity is the parent of truth.

3061 Sing his praise who feeds you- *Oriental.* See No.2783.

3062 Sins and debts are always more than we think them to be.

3063 Sit in your place, and none can make you rise.

3064 Six grains of rice and nine skins of water.- *Oriental.*

3065 Slander always leaves a slur.

मौन धरतां दिसतें ज्ञान, बोलतानां होय अज्ञान.
मौनापासून काहीं, उपद्रव होत नाहीं.
करून दाखविणें, व्यर्थ शब्द न बोलणें.
अबोलका दिसतो, तो खोल घातक असतो.
स्थिरपणाचा ओहळ, असतो क्वचित उथळ.
घालतां उंच पोशाखाशी, ठेवी बायको मुलें उपवाशी.
दिसे साधे पणाचा, तो गूढ असे मनाचा.

इछा सरळपणाची, वाट शुद्ध ती नीतीची.
साधा संसारांत, तो शांत मनांत.

पाप आणि दुःख, दोघे सोबती देख.
दुष्टाचे नेत्र झांकी पाप, दंड उघडवी आपे आप.

कोणी पाहिलें न पाहिलें, तरी पाप केले तें घडलें.
पाप गोड तें आगमीं. कडू वाटतें निर्गमीं.
पळाचा नाहीं भरवसा, व्यर्थ न घालवी तासा.

अकृत्रिम मित्रभाव, तो जाणा उत्तम स्वभाव.

अकृत्रिमता, ती सत्याची माता.
जिसका खावे, उसिका गावे.
पाप आणि ऋण, दुणें अंतःकरणीं आण.

आपल्याठायीं बसूं जाणें, त्यास ऊठ कोण ह्मणें.
छ चावल और नव पखाल पाणी. अ० किंचित करणें, बहु दाखविणें.
निंदेचेयोगे, थोडा डाग लागे. ह्म० मातीवरी शेण पडे, माती घे-
ऊनिया उठे.

3066 Slander offends the living, and preys upon the dead.

3067 Slanderers are the devil's bellows, to blow up contention.

3068 Sleep and idleness are enemies to learning.

3069 Sleep without supping, and wake without owing. See No. 555.

3070 Sloth, by bringing on diseases, absolutely shortens life.

3071 Sloth, like rust, consumes faster than labor wears.

3072 Sloth makes all things difficult, but industry all things easy.

3073 Sloth wears out the body, while it corrodes the mind. See No. 326.

3074 Sly knavery is too hard for honest wisdom.

3075 Small faults indulged are little thieves, that let in greater.

3076 Small griefs are loud, but great ones are mostly silent.

3077 Small matters win great commendation.

3078 Small rain fills a pond at last.*Oriental.* See No. 2200

3079 Small rain lays a great dust.—*French.*

3080 So got, so gone.—*Spanish.*

3081 So live and hope as if thou would'st die immediately.—*Latin.*

3082 So many men, so many minds.—*French.*

3083 So much of passion, so much of nothing to the purpose.

चाहडी जित्या टोचती, मेल्या पाप घेती.
चाहाड दुधाचे हो भातें, ते फुंकती तंव्यातें.

निद्रा आणि आळस, हे तो शत्रु विद्यांस.
बरें उपवासी निजणें, कर्जा शिवाय उठणें.

आळस तो रोग जाण, तेणें जीवित्व होय क्षीण.

आळसानें शरीर हीन, जंगानें लोखंड क्षीण.
अवघे सोपे उद्योगानें, सर्व कठीण आळसानें.

आलस्य शरीर घटवितें, मनास ही खात असतें.

मतलबी ठकपणा, शहाण्यापासून न घडे जाणा.
अल्प गुन्हा अल्प चोरी, करूं दिल्या मोठी करी.

अल्पदुःखी मोठा खेद, मोठीं दुःखें होतीं बंद.

थोडा विषय असतो, स्तव त्याचा बहु होतो.
फूये फूये तलाब भरे. म० थेंबे थेंबे तळें भरे.
थोडा पाउस पडतो, फार धुराळा उडतो. अ० थोडें कार्य करतो, फार बोलून दाखवितो.
जसें आलें, तसें गेलें.
आनायासें व्हावा काळ, ऐसें मागे वेळोवेळ.

एकेका मनुष्या मति, भिन्न भिन्न असती.
जेवढा क्रोध येतो, तेवढा विषय नसतो.

3084 Soft words hurt not the mouth.

3085 Solitude dulls the thought, too much company dissipates it.

3086 Solitude is the parent of reflection.

3087 Some are active with their hands, some with their tongues.—*Oriental.*

3088 Some are always busy, and never do any thing.

3089 Some are of light weight, and some of little price. —*Oriental.*

3090 Some do first, think afterwards, and repent for ever.

3091 Some are wise, and some are otherwise.

3092 Some rich men are over-valued, though nothing worth. See No 542

3093 Some spare at the spigot, and let at the bunghole. See No. 2718.

3094 Sometimes the days and sometimes the nights are longer.

3095 Sometimes words hurt more than swords.

3096 Soon hot, soon cold.

3097 Soon ripe, soon rotten.

3098 Soon well, long ill.

3099 Sorrow and an evil life maketh soon an old wife.

3100 Sorrow and ill weather cometh unsent for.—*Scotch*

3101 Sorrow, carried to excess, destroys both the mind and body.

3102 Sorrow is good for nothing but sin.

3103 Sorrow is soon enough when it comes.—*Scotch.*

बोलतां मंजूळ वाणी, मुख न दुखें आणी.
कल्पना काळजीनें मंद होती, बहु समुदायानें घाबरती.

चिंतेपासून मनन, होत असतें उत्पन्न.
किसका हाथ चले, किसकी जबान चले.

कामांत चूर दिसती, कांहीं करित नसती.
कोयी तोलों कम, कोयी मोलों कम.

मनन केल्याशिवाय करिती, शेवटीं पश्चात्ताप पावती.
कांहीं असती शहाणे, कांहीं वागती मूर्खपणें.
धनाढ्याची द्रव्य संख्या, त्यापेक्षा अधिक आख्या. गु० सोये सहसर गणाय.
थोडेंथोडें वांचविती, एकवेळींच घालविती.

कभी दिन बडे, कभी रात बडी अ० कधीं द्रव्यवान गरीबीतें पावतीं, कधीं गरीब द्रव्यवान होती.
कठीण तरवारीचा मार, त्याहून शब्दाचा तो फार.
लवकरी तापे भांडे, तें लवकरी होय थंडें. अ० अति प्रीति जडती, लवकर तुटती.
लवकर जें पिकतें, लवकरी तें नासतें.
लवकर होय बरा, तो पुन्हा दुखणाईत खरा.
दुःख असें वाईट संसारीं, त्या योगें स्त्री होय म्हातारी.
दुःखणें आणि वाईट हवा, न बोलाविलां येतीं धावा.
अतिशय शोक करतो, देह मनाचा नाश होतो.

दुःख वाईट पाप आहे; मनी विचारुनि पाहे.
दुःखाची जी स्वारी येती, पुरे पुरे जीवा होती.

3104 Sorrow will pay no debt.

3105 Sound not the vain trumpet of self-commendation.

3106 Sour grapes, as the fox said when he could not reach them. See No. 2330.

3107 Sow good works, and thou shalt reap gladness.

3108 Spare superfluities, to provide necessaries.

3109 Spare to speak, and spare to speed. See No. 876.

3110 Spare well and spend well.

3111 Spare when you are young, and spend when you are old.

3112 Speak little and to the purpose, and you will pass for somebody.

3113 Speak not, rather than speak ill.

3114 Speak the truth and shame the devil.

3115 Speak well of your friend, of your enemy say nothing.

3116 Speak what you think but not always all you know.

3117 Speak when you are spoke to; come when you are called.—*Latin.*

3118 Speaking without thinking is shooting without taking aim. See No. 3090.

3119 Speech is the gift of all, but the thought of few. —*Latin.*

3120 Speech is the picture of the mind.

3121 Spend not, where you may save; spare not, where you must spend.

3122 Spend the day well, and you will rejoice at night.

3123 Sport not with life, nor for death.

दुःख धरून बसला, कर्ज फिटेना त्याचे बाला.
आत्म स्तुतीचा बांका, नको फुंकूं फुका.
द्राक्षा उंच मांडवावरीं, कोल्हा अंबट ह्मणून फिरी. अ० वस्तु
हातीं लागत नाहीं, मग खोड ठेवी कांहीं.
भला करेगा, भला पावेगा.
उरला पदार्थ वाचवी, पुढले साहित्या लावी.
कांहीं बोलण्या विना, काम न होय जाणा. हिं० बिन रोये ल-
डकाभी, दूध नही पाता.
वाचवून ठेवावें, चांगलें खर्चावें.
तारुण्यांत संग्रह जरी, व्यय जरा आल्या करी.

कामापुरतें बोलावें, शहाण्यांत खपावें.

स्तब्धपणानें राहणें, पण कडु न बोलणें.
खरें बोलावें, खोट्या लाजवावें.
चांगलें ह्मणावें मित्राचें, कांहीं न बोलावें शत्रूचें.
मनन कर तेंच बोल, दुसरे बोलूंनये बोल.
बोले त्याशीं भाषण करी, बोलावी त्या जाय घरीं.

बोलणें जें मननावीण, बार जैसा निशाण हीन.

बोली सर्वांस येती, कल्पना थोडक्यां असती.

मनुष्याची उक्ति, मनाची ती मूर्ती.
कार्या समयीं खर्च लावी, एरवीं संभाळून ठेवी.

चांगला घालीव दिवस, सर्वां होईल उल्हास.
जीव मरणाच्या चेष्टा, करतांना पावे अपेक्षा.

3124 Spend and be free, but make no waste.

3125 Stand in awe of thine own conscience.

3126 Stars are not seen by sunshine.

3127 Stay no longer in a friend's house than you are welcome.—*Scotch.*

3128 Steal a penny, steal a pound. See No. 1542.

3129 Step by step, one goes a long way.

3130 Step after step the ladder is ascended.

3131 Stick your opinion on no person's sleeve.

3132 Storms in the conscience will always lodge clouds in the countenance.

3133 Straight trees have crooked roots. See No. 2279.

3134 Strangers are not to be trusted.

3135 Stretch your legs according to your coverlet. See No. 749.

3136 Strike while the iron is hot.—*Italian.*

3137 Strive not against a person who has never injured you.

3138 Strive not to vie with the powerful.

3139 Strong minds are superior to bad fortune.

3140 Stubbornness and obstinacy are the effects of a shallow understanding.

3141 Study begetteth study, and sloth increaseth sloth.

3142 Study enhances prosperity, and alleviates adversity.

लागेल तितकें खर्चावें, व्यर्थ खर्च न करावें.
आपले सत्यानें, सदा भिऊन चालणें.
उगवतां सूर्यकिरणें, नदिसतीं तारागणें. अ० थोराचे तेजाखा-
लीं, गरीबें जातीं लपलीं.
सत्कार आहे जोंवरी, राहे मित्राचे घरीं.

एका पैशाची चोरी, करील रुपयाची तरी.
पाऊल पाऊल टाकतां, बहु होती सरता.
पायरी पायरीनें, शिडी चढणें.
दुसऱ्याचे अंजूळींत, नको राहूं पाणी पीत.
ज्याचें मन भयाभीत, त्याचें मुखीं काळिमा नित्य.

सरळ झाडाला मुळ्या, येती वांकड्या तिकड्या.
परक्या मनुष्यावरी, अति विश्वास न धरी.
अंथरूणा प्रमाणें, पाय पसरणें.

लोह जोवरी आहे उष्ण, करी तोवरी ताडण. अ० मर्जी थो-
राची पाहून, कार्य घे आपुलें साधून.
जो अपकारी नाहीं, त्या छेडून न पाही.

समर्थी बराबरी, करण्या न यत्न करी. गु० लांबा साथे टुको
जीयाय, मरे नही पण मांदो थाय.
मनाचा खंबीर, तो विपत्तींत गंभीर. सं० विपदि धैर्य.
अडेलपण हट्टीपण, अल्प बुद्धीचें लक्षण.

अभ्यासे अभ्यास वाढतो, आळसानें आळस येतो.
वाढे अभ्यासे संपत्ति, तेणें कमी होय विपत्ति.

3143 Study of science and literature makes a man rich.
—*Oriental.*

3144 Study mankind as well as books.

3145 Study to be worthy of your parents.

3146 Study wisdom and you will reap pleasure.

3147 Subdue your passions, and every duty of life will appear you easy.

3148 Success depends on our using proper means.

3149 Success is the child of confidence and perseverance.

3150 Success makes a fool seem wise.

3151 Such a welcome, such a farewell.

3152 Such as are careless of themselves can hardly be mindful of others —*Greek.*

3153 Such as boast much usually fail much.

3154 Such as do nothing are always in the way of mischief.

3155 Such as give ear to slanderers are worse than slanderers themselves.—*Latin.*

3156 Such as the tree is, such is the fruit. See No. 453.

3157 Such is the government, such are the people-*Italian.*

3158 Sudden joy kills sooner than excessive grief.

3159 Sudden trust brings sudden repentence.

3160 Sue a beggar, and get a louse.

3161 Suffer any thing, but incur not public ridicule.
—*Oriental.*

3162 Sufferings are but the trials of gallant spirits.

जर तुला पाहिजे धन, तर करी विद्या संपादन.

ग्रंथाचा अभ्यास करणें, माणूसपणा शिकणें.
योग्यता वडिलाची, अभ्यासावी साची.
करी ज्ञानाचा अभ्यास, होय सुखभोग त्यास.
कामक्रोधादि जिंकावें, स्वस्थ संसारीं असावे.

चांगले प्रयत्न करावें, आणि यश मिळवावें.
निष्ठा दीर्घप्रयत्न, हेचि यशाचें साधन.
मूर्खाचे शहाणे दिसती, मूर्ख जय जरी पावती.
करी जैसा जो आदर, तैसा त्यास प्रत्यादर.
स्वयें बेपरवा जे राहाती, विरळा लोकांचें ऐकती.

जो बढाई सांगतो, तो तर सर्वदा फसतो.
जे रिकामे असती, ते उपद्रवातें करिती.

जे चहाडखोऱ्याचें ऐकती, ते चहाड्यापेक्षां दुष्ट असती.

जसें झाड, तसें फळ.
यथा राजा, तथा प्रजा.
अतिशय शोक अवकाशानें मारतो, अकस्मात हर्ष त्वरित प्रा-
ण घेतो.
एकाएकी विश्वासतो, पावे पश्चात्तापास तो.
फिर्याद भिकारीयावरी, यूका भिळती केली तरी.
धासून घ्यावें, पण हसून न घ्यावें.

शूरत्वाचि परीक्षा करी, संकटे आल्यावरी.

3163 Sufficiently revenged is he who can pardon his bitterest enemy.

3164 Superior abilities are acquired by long application.

3165 Superstition renders a man a fool, and scepticism makes him mad.

3166 Surgeons should have an eagle's eye, a lion's heart and lady's hand.

3167 Suspect a talebearer, and trust him not.

3168 Suspect the meaning, and regard not speeches.

3169 Suspicions among thoughts are like bats among birds.

3170 Sweep the houses of your friends but knock not at the door of your enemy.

3171 Sweet and sound is the sleep of an industrious man.

3172 Sweet discourse makes short days and nights.

3173 Sweet-meat must have sour sauce.

3174 Sweet water cannot flow from a foul spring.

3175 Sweet words nourish hope, but contempt kills it.

T.

3176 Take a man by his word and a cow by her horns. —*Scotch.* See No. 587.

3177 Take a vine of a good soil, and a daughter of a good mother.—*French.*

3178 Take away fuel, take away flame.

शत्रूवर क्षमा करणें, तोच त्याचा सूड घेणें.

मिळवितां पराक्रम, पडताति फार श्रम.
अधर्मानें ये मूर्खता, वेडेपणा धर्म निंदा करिता.

दृढछाती सूक्ष्मदृष्टी मृदुहस्त जाणें, असी असावीं शस्त्रवैद्या-
चीं लक्षणें.
चाहाडखोराचा संशय धरी, विश्वास त्याजवर नकरी.
जाऊं नको भाषणावर, बोलण्याचा अर्थ कर.
कुतर्क मनांत ओंगळ, जसें पक्षांत वाघूळ.

मित्राचें घर झाडावें, परी शत्रुद्वारीं नजावें.

उद्योगी मनुष्य भागे, गाढमूढ निद्रा लागे.
प्रीतिचीं भाषणें चालतीं, रात्रंदिवस लहान वाटती.
गोड पदार्थासवें, अंबटवणी असावें.
खाऱ्या झऱ्यातूनि पाणी, कैसें निघे गोड वाणी.
गोडबोलें उल्हास होतो, धिक्कार शब्दें प्राण जातो.

मनुष्यें धरावीं वचनानें, गुरें धरावीं शिंगानें.

कलम बरें जमीनीतून घेणें, कन्या चांगले कुळांतून करणें.

सरपण काढती, ज्वाळा नाहींशा होती. अ० चाहाड दूर करि-
ती, तर तंटे न लाविती.

3179 Take away my good name, take away my life.

3180 Take care of the pence, and the pounds will take care of themselves.

3181 Take care of minutes, and hours will take care of themselves.

3182 Take no counsel from the mouth of an angry man.

3183 Take the will for the deed.

3184 Take time when time is, for time will away.*Scotch.*

3185 Tales of Robin Hood are good enough for fools.

3186 Talk is but talk; but it is money that buys land. See No. 2785.

3187 Talk of the devil, and his imp appears.

3188 Talk of the war, but do not go to it.—*Spanish.*

3189 Talking too much is a great proof of folly.

3190 Tell me with whom thou goest, and I'll tell thee what thou doest.—*Italian.*

3191 Tell me the company you keep, and I'll tell you what you are.

3192 Tell money after your own father.

3193 Tell not all you know, nor do all you can.—*Italian.*

3194 Tell not thy secrets to thy servant, lest he become your master.

3195 Tell your grievances to a man of feeling.-*Persian.*

3196 Temperance, employment, and a cheerful spirit are the great preservers of health.

3197 Temperance is the best physic.

अबरू घेऊन जातें, तें प्राणावर येतें.
दमडी ठेवतां सांभाळून, रुपयाचा खर्च होय जपून.

पळापळातें पकडी, तेणें व्यर्थ नजाय घडी.

क्रोधी मनुष्यांचा सल्ला, घेऊं नको जरी दिल्हा.
काम करण्यावरी, इच्छा बहु धरी.
आली घडी ती तर धर, मिळणार नाहीं गेल्यावर.
चोराची गोष्ट, मूर्खा लागे मिष्ट. अ० अनुभवावीण-करणें, ती मूर्खाचीं लक्षणें.
बोलतां बोल होत नाहीं, पैक्या शिवाय सर्व कांहीं.

दुष्टाची गोष्ट बोलती, तीच मनांत खेळती.
गोष्टी युद्धाच्या सांगणें, युद्धाजवळ न जाणें.
बकबक करणें, हीं मूर्खाचीं लक्षणें.
सांगा कोणा संगे फिरता, कथिन तुझी काय करितां.

सांगा तुमचे मंडळीचें नांव, सांगेन आपला स्वभाव.

हिशोबी घ्यावें द्यावें, बापालाही न चुकावें.
एकदम अवघे सागूं नका, अवघें एकदम करूं नका.
गुह्य चाकरां सांगती, धन्याचे चाकर होती.

दरदीया जवळ, दुःख सांगे सकळ.
मितभूक उद्योग हर्षवृत्ती, शरीरसंपत्तात सदा रक्षिती.

नेमाचें जें खाणें, तें औषधा प्रमाणें.

3198 Temptation cannot enter where the heart is well guarded.

3199 That anger is not warrantable, that has seen two suns.

3200 That city cannot prosper, where an ox is sold for less than a fish.

3201 That house is best wherein the master may live at ease.

3202 That is a wise delay which makes the road safe.

3203 That is but an empty purse that is full of other men's money.

3204 That is but a slippery happiness that fortune can give and fortune take away.

3205 That is good sport that fills the belly.

3206 That is gold which is worth gold.

3207 That is not good language which all understand not.

3208 That is well spoken that is well taken.

3209 That life is long which answers life's great end.

3210 That man is rich whose desires are poor.

3211 That man is the best master who masters himself.

3212 That must be true which all men say.

3213 That seldom remains a secret which is made known to three. See No. 2512.

3214 That sheep has his belly full which butts his companions.—*Spanish*.

3215 That trial is not fair, where affection is the judge.

3216 That war is only just which is necessary.

3217 That which covers thee, discovers thee.—*Spanish*.

मन दृढपणें वसे, त्यांत मोह न प्रवेशे.

उन्हातून करून येतो सुरापान, त्याचे क्रोधाचे नाहीं प्रमाण.

उंची वस्तु अल्प मोला, त्या राष्ट्रीं मोडती कळा.

घरांत यजमान सुखी, तर दिसेना कोणी दुःखी.

मार्गीं दिवस लावणें, निर्भय घरीं येणें.
परधनें भरलें पोतें, भरलें नाहीं रिकामें तें.

दैव देतें दैव घेतें, तें भाग्य स्थिर नसतें.

करी उदर पोषण, तो खेळ चांगला जाण.
ज्यास सुवर्णाचें मोल, तें केवळ सोनेंच बोल.
सर्व अर्थ नसमजती, ती उक्ति बरवी नसती.
उत्तम बोलावें, बरवें ऐकावें.
ज्याचा संसार पुरा, त्याचा शेवट खरा.
ज्याची इच्छा अल्प असे, त्यास दरिद्र नसें.
आपले मनाचा जो धनी, तोच धनी खरा जनीं.
सर्व जन जें ह्मणतें, तें जाणा खरें असतें.
षट्कर्णी जें झालें, तें हातातून गेलें.

मेंढा खाऊन मस्त होतो, आपल्यांत ढेमणी मारितो. अ० फुकट जो पोट भरतो, तो उन्मत्त असतो.
न्यायाधीश करी प्रीति, तेथें विपरीत नीति.
करावें कामापुरतें, तें युद्ध चांगलें दिसतें.
गुणावीण डौल जरी, निंदा स्पष्ट होय तरी.

3218 That which dwells in the mind is seen in dreams.
— *Oriental.*

3219 That which has never happened in my life time was yet in my destiny.—*Oriental.*

3220 That which is a good argument to an honest man is not as to a rogue.

3221 That which is in the pot will come on the plate.
—*Oriental.*

3222 That which is in the mind comes into mouth.
—*Oriental.* See No. 3221.

3223 That which is evil is soon learnt. See No. 397.

3224 That which opposes right must be wrong.

3225 That which was bitter to endure may be sweet to remember. See No. 2704.

3226 That which you have given in alms, will be your safety at the last day.—*Oriental.*

3227 The absent party is always faulty.—*French.*

3228 The abuse of riches is worse than the want of them.

3229 The accused is not guilty till he is convicted. *Latin.*

3230 The acquirements of science are the armour of the mind.

3231 The air is playing upon his face.—*Oriental.*

3232 The anger of a good man is the hardest to bear.
—*Latin.*

3233 The ass that brays most eats least.

3234 The ass that carries wine drinks water.

जो मनमे बसे, सो सपने दिसे. म० जें मनीं वसें, तें स्वप्नीं दिसें.

जन्मीं नाहीं, तें कर्मीं पाही.

भला मानी चांगलें प्रमाण, ठकास न आवडे तें जाण.

जो हांडीमे होगा, सो रकाबीमे आवेगा. अ० मनांत असतें, तें
भाषणांत येतें.
जो मनमें बसे, सो मुहसे रसे.

कुकर्मा कांहीं आयास, न लागती शिकावयास.
खऱ्यास आड येतें, तें खोटें असतें.
कडवट सहन करिती, ते गोड प्राप्त करून घेती.

जेवढा धर्म करितो, तेवढा कामा येतो. हिं० दियाही आडे आ-
ताहै.
वेळेस चुकला, तो कामास मुकला.
गरीबी ती जाण बरी, वाईट ती दिवाळ खोरी.
पदरीं दोष घातल्याविण, नाहीं होत दोषी जाण.
विद्येची प्राप्ती, ती मनाते रक्षिती.

मुहपर हवाया, उडने लगें अ० तोंडावरून दिसती, द्रव्याची प्राप्ती.
सज्जनाचा राग सहन, करतां कठीण पडतो जाण.

जो गाढव फार ओरडतो, तो जाण थोडें खातो. अ० जो फार बो-
लतो, तो थोडें आचरितो.
दारु पाठीवरी वाहे, गाढव पाणी पिऊन राहे. अ० पैका ठेवी
संग्रहीं, ताक पीठ खाऊन राही.

3235 The award of patience is in the hand of God- *Oriental.*

3236 The axe goes to the wood from whence it borrowed its helve.—*Hebrew.*

3237 The barber learns to shave on the orphan's face. —*Arabic.*

3238 The bark is worst than a bite.—*Oriental.*

3239 The belly hath no ears.

3240 The belly is the commanding part of the body. *Greek.*

3241 The belly teaches all arts.

3242 The best friends are in the purse.—*German.*

3243 The best furniture in the house is a beautiful and virtuous wife.

3244 The best horse needs breaking, and the aptest child needs teaching.

3245 The best of the sport is to do the deed, and say nothing

3246 The best physicians are Dr. Diet, Dr. Quiet, Dr. Merry-man.—*Latin.*

3247 The best remedy of affliction is submitting to providence.

3248 The best thing in the world is to live above it.

3249 The best throw of the dice is to throw them away.

3250 The best way to see divine light, is to put out thine own candle.

3251 The better the day, the better the deed.—*French.*

3252 The better workman, the worst husband.

3253 The biggest horses are not the best travellers.

सबरकि दाद, खुदाके हातहै अ० ज्याचे अंतःकरणीं शांती,
त्याची दाद ईश्वरा हातीं.
कुऱ्हाडींत दांडा येतो, गोतास काळ होतो. अ० ज्याकुळांत जन्म
घेणें, त्याचा नाश करणें.
कुंभाराच्या घड्यावरीं, सिकतां ऱ्हावी हात फिरवी.

तवाई पुरवती, अवाई जावती.
पोट आहे बहिरें, नाहीं ऐकणारें.
पोटापासून रक्षण, देहाचें होतें जाण.
पोट शिकवितें, कळाहुनेरातें.
हातीं ज्याचे पैका, तोच त्याचा सखा.
असतां पतिव्रता सुंदरी, तिचा प्रकाश घरीं दारीं.

धूर्त मूल तेजी घोडा, शिकवाया यत्न थोडा.

नबोलतां काम करणें, तो खेळ चांगला ह्मणणें.

पथ्य उल्हास स्वस्थपणा, हे तिघे वैद्य जाणा.

दुःख झाल्यावरीं, भार ठेवी ईश्वरीं.

राहून जगांत, होय प्रख्यात.
फांसे जुवा खेळतात, त्यांसी धरूं नये हातीं.
ब्रह्म साक्षात्कारीं प्रीति, देहीं निवडी आत्मज्योती.

असतां दिवसाची चलती, सर्व कामें चांगलीं होतीं.
पूर्ण कारागीर, तो वाईट भतार.
दोंदील घोडे, चालती थोडे.

3254 The blessing of the Lord, it maketh rich and he addeth no sorrow with it.—*Scriptural.*

3255 The blind man distributes portions, but always to his family.—*Oriental.*

3256 The blind man's wife needs no painting.—*Spanish.*

3257 The blind woman grinds and dog eats it up. *Oriental.*

3258 The blood of the soldier makes the glory of the general.—*Italian.*

3259 The borrower is a slave to the lender, and the debter to the creditor.

3260 The borrower is a slave to the lender, and the security a slave to both. See No. 3259.

3261 The boughs that bear most hang lowest.

3262 The boy cries for his hair, and the barber for a shave.—*Oriental.*

3263 The brains of a fox will be of little service, if you play with the paw of a lion.

3264 The breath of licentiousness is poison, and its touch is death.

3265 The burden which was thoughtlessly got must be patiently borne.—*Gaelic.*

3266 The burnt child dreads the fire.

3267 The butcher looked for his knife, when he had it in his mouth.

ईश्वरी कल्याणापासून, दुःख हरून होय सधन.

अंधा बाटे जोडीया, फिरफिर अपने नहीको. अ० आपण कमाऊन आणावें, सोयऱ्याचें घर भरावें.
आंधळ्याचें स्त्रीला, चटीपटी असावी कशाला.
आंधि पिसे, कुत्ता खाय. अ० एक कमवितो, दुसरा खातो. सं० पश्येहंमधुकरिणांसंचितमर्थंहरंत्यन्ये.॥
होतो सेना रक्तस्राव, होतें सेनापतीचें नाव. हिं० .लढे शिपाई, नाम सरदाका.
रिणको धनकोचा दास, घेणार देणाराचा खास.

ऋणी बंदा सावकाराचा, जामीन बंदा दोघांचा.

फांदीं फळानीं भरती, तितुक्री खालीं लवती. अ० ऐश्वर्य आल्यावरीं, मनीं लीनता धरीं.
लडका रोवे बालोकों, नायी रोवे मुंडायीको. अ० एक श्रमी द्रव्यास्तव, दुजा इच्छी किर्ति वैभव.
सिंहाचा असतां खेळगडी, कोल्ह्याची अगत्य थोडी. अ० पूर्ण राजकृपा जोडी, प्रधानाची गरज थोडी.
व्यभिचाराची वाणी, पडूं देऊं नको कानीं. स्पर्श व्यभिचारी, जाणी मृत्यूचेपरी.
अविचारें ओझें घेणें, शांतपणें तें साहाणें.

एकवेळ मुल पोळें जरी, अग्नीची भीति धरी. हिं० दूधका जला, छांच फुंकफुंक पीय सं० बाल:पायसदग्धादध्यपिफूत्कृत्यभक्षयति.
खाटिकाचे तोंडीं सुरी, पाहातो खाल वरीं. हिं० बगलमे कोंमडा, गांवमे ढंडोरा.

3268 The buyer needs a hundred eyes, the seller not one. See No. 620.

3269 The calf dances round the stick it is fastened to. —*Oriental.*

3270 The calf is bought and the buffalo demanded into the bargain.—*Oriental.*

3271 The camel going to seek horns, lost his ears. —*Hebrew.*

3272 The cards will beat their maker.

3273 The cat and dog may kiss, yet are none the better friends.

3274 The cat in gloves catches no mice. See No. 2389.

3275 The chandlier cheats his friend, and the swindler cheats strangers.—*Oriental.*

3276 The child is in his arms and he proclaims it in the city.—*Oriental.* See No. 3267.

3277 The children give advice to their grandfather. —*Oriental.*

3278 The city for wealth, the country for health.

3279 The clock of the tongue should be set by the dial of the heart.

3280 The cobbler should stick to his last. See No. 2160.

3281 The cobbler's wife is worst shod.

3282 The common people suffer from the disputes of the great.

डोळे झांकून द्यावें दुकानदाराने, चौकशी करून घ्यावें घेणारानें.

बछडा खुंटेके बळ नाचताहै. अ० मित्राचे आश्रयानें, निर्वाह करणें.

पडयाका मोल लेना, भैंस उसके साथ लेना.

सिंगें आणावया उंट गेला, कान घालवुन माघारीं आला. हिं० लेनेगयी पूतको, खोआयी खसमको.

जो करितो गंजिफेला, खेळतां हारवीही त्याला. हिं० फांसा पडे, अन्नाडी जीते.

कुत्र्या मांजराची दोस्ती, क्षणांत नाहींसी होती.

गुंडाळलें मांजर, काय धरील उंदीर.

बनिया मारे जानको, ठक मारे अजानकों.

गोदमें लडका, शेरमें ढंडोरा. म्ह० गांडी खालीं आरी, चांभार पोर मारी.

लहानाचा थोर केला, नातू शिकवी आज्याला.

धनप्राप्ती शहरांत, समाधान बागेंत.

अंतःकरणीं आणणें, तेंच जिव्हेनें बोलणें.

चांभाराची उडी, जोड्याच्या साच्या येवढी.

चांभाराची रंडी, सदा पायीं उघडी. अ० ज्याचे घरीं माल, त्याचे पुरेहाल.

मोठ्या लोकाचें भांडण, गरीबाचा जातो प्राण.

3283 The conflict may be maintained, but victory is from God.—*Oriental.*

3284 The conquest of evil habits is a glorious triumph.

3285 The cost exceeds the profit.—*Oriental.*

3286 The course of true love never did run smooth.

3287 The covetous man is his own tormentor.

3288 The cow knows not the value of her tail till she has lost it.

3289 The cow gives good milk, but kicks over the pail.

3290 The cow's calf is dead, she gives milk on looking at the skin.—*Oriental.*

3291 The cradle straws are not yet out of his breech.

3292 The credit got by a lie lasts only till the truth comes out.

3293 The cripple seized a thief, and the blind man ran to his assistance.—*Oriental.*

3294 The cross on the breast and the devil in his heart. See No.1191

3295 The crow whilst learning to walk like a swan, forgot its own gait.—*Oriental.*

3296 The crow thinks her own bird the fairest.SeeNo.932.

3297 The cudgel of the powerful must be obeyed. —*Oriental.*

3298 The cure for anger is silence.—*Persian.*

3299 The day has eyes, the night has ears.—*Scotch.*

मारमारके जाय, फताहदाद इलाही है. अ० अति सहासे युद्ध
करी, पण यश देणार श्रीहरी.
वाईट खोडी जिंकणें, मोठा जय मिळवणें.
घोडें खाई भाडें. अ० जें प्राप्त होतें, तें खर्चीं पडतें.
खरे प्रीतीचा ओहळ, वाहत नाहीं सरळ. अ० खरी असे प्री-
ति, तेथें विघ्नें येतीं.
जो लालची, तो येतो पेचीं.
गाईस पुछाची गरज, तुटलें ह्मणजे पडतें सहज.

गाय दूध चांगलें देती, भांडें लातेनें तुडविती. अ० उपकारी
अपकार, नकरावा हें साचार.
गायका बछडा मरगया, खलरा देख पनाय. अ० प्रिय वस्तूचा
झाला नाश, तैसी दुजी देखतां होय उल्हास.
होटोंसे अभी, दूधकी बों नही गयी. अ० तरुणता प्राप्त झाली,
तरीं बाल्य दशा न गेली.
सत्य उमटल्या अंतीं, असत्याची पत्त जाती.

लंगडेने चोर पकडा, दवडे मिया अंधे. अ० असाध्य असल्याव-
री, कार्यीप्रयत्न नकरी.
तुळशी माळा गळीं, अंतरीं ठेवी इंगळी.

कव्वा हन्सकेसी चाल सिकताथा, अपनिभी चाल भूल गया. अ०
नाहीं आपल्या पासून होत, तें धरूं नये हातीं निश्चित.
आमची जात चांगली, ऐसी काकांची ही बोली.
जबरदस्तका ठेंगा सिरपर. म० हकमाची सत्ता, वाहे माथ्या वरतां.

क्रोधास उपाय कांहीं, मौन्या शिवाय नाहीं.
दिवसाचें पहावें, रात्रीचें ऐकावें.

3300 The day is short and the work is much.—*Hebrew.*

3301 The dead are buried where they die.—*Oriental.*

3302 The dearest child of all is that which is dead.

3203 The death of youth is a shipwreck.

3304 The devil goes share in gaming.

3305 The diligent spinner has a large shift.

3306 The devil laughs when the hungry man gives to him with a belly full.—*Spanish.* See No. 3251.

3307 The devil was so fond of his children that he plucked out their eyes.

3308 The discourse of flatterers is a hope of honey.

3309 The disease a man dreads, that he dies of.-*Spanish.*

3310 The disobedience of the patient makes the physician seem cruel.

3311 The dog bites him, though mounted on a camel. —*Oriental.*

3312 The dog wags his tail not for you, but for the bread.—*Spanish.*

3313 The drunkard and the glutton shall come to poverty.

3314 The drunkard continually assaults his own life.

3315 The edge cuts, but the sword has the credit of it. —*Oriental.* See No. 3258.

3316 The earth produces all things and receives all again.

3317 The easiest way to dignity is humility.

3318 The elephant although dead still his hide is an ass-load.—*Persian.*

रात्र थोडी होती, सोंगें बहु असतीं.

जहांके मुरदे, वहांही गडतेहै. अ० ज्यागांवीं तंटा होतो, त्यागां-
वीच चुकतो.

नारलें मूल सर्वांहून, वाटतें प्रियकरून.

तरुण मनुष्याचें मरण, आकाशाची कुऱ्हाड जाण.

जुवे बाजीकरिती, तेथें भूतें संचरतीं.

उद्योग्याचे घरीं, येतीं सुखें सामोरीं.

जेना दाडा पादरा, तेने आपे वांदरा.

लेकराचे झाकून डोळे, दुष्ट बाप करितो सोहोळे. अ० लाड
विद्येचे मुलां देती, त्याआईबापां दुष्ट ह्मणती.

आर्जविकाचें भाषण, गोड मधुतुल्य जाण.

ज्या दुःखास भितो, त्याच दुःखीं मरतो.

दुखणेकरी न ऐकती, वैद्याची इतराजी होती.

उंट चढे, तोंभी कुत्ता काटे. गु० वड चडीया पिंपळ चडीया, हग-
री हेटलना हेटल अ० कोठे जरी गेला, दैव सोडीना त्याला.

कुत्रा तुकड्याचे आशे, शेपुट हालवितसे. अ० आर्जवी करी
आर्जव, नाहीं यजमानास्तव.

मद्यपी खादाड आणती, गरीबीतें आपले हातीं

दारुबाज वाईटवाणा, करितो जिवाची हेळणा.

काटे बाड, नाम तलवारका.

भूमी उत्पन्न करिती, पुन्हा आपले पोटीं घेती.

मोठेपणा येतो हातां, जनीं धरितां नम्रता.

हत्ती मरण पावल्यावरी, चर्म विघे भाराभरी. अ० सावकार
मोडलाजरी, थोडा तरी अर्थ त्याचे पदरीं.

3319 The empty vessel makes the greatest sound. See No. 899.

3320 The end of a good man is good.

3321 The end of passion is the beginning of repentance.

3322 The end of mirth is often the beginning of sorrow.

3323 The epicure puts his purse into his belly; and the miser his belly into his purse.

3324 The evening crowns the day.

3325 The evil we do to others, frequently falls on our heads.

3326 The example of good men is visible philosophy.

3327 The eye of the master does more work than both his hands.

3328 The eye that sees all things else, sees not itself.

3329 The eyes of a dead father are large.—*Oriental.* See No. 3302.

3330 The eyes serve for ears to the deaf.—*Italian.*

3331 The fairest rose will wither at last.

3332 The father to the bough, the son to the plough. See No. 1293.

3333 The faulty stands on his guard.

3334 The fear of war is worse than war itself.

3335 The fire in the flint shows not till it is struck.

3336 The first chapter of fools is to esteem themselves wise.

खाली घडा जाणा, वाजतो दणाणा.

भल्याचा शेवट, नाहीं हो वाईट.
क्रोध गेल्या अंतीं, पश्चात्ताप पावती.
विनोदाचा परिणाम, तो दुःखाचा उपक्रम.
विलासी पैका पोटास खातो, कृपण संग्रह करीत जातो.

सायंकाळ झाला, मग तो दिवस निभावला. अ० चांगला काळ झाला, तो संसारीं निभावला.
जो खाडा दुसऱ्या खणतो, त्यांत आपण पडतो. ह्म० करूंगेलों तुज, तें झालें मज.
भले मनुष्यांचा किता, तत्वज्ञाना जोगता.
काम करी धनी आपुले हातीं, त्यापेक्षां चौकशीनें होतें ज्यास्ती.

डोळे सर्वां पाहाताती, स्वतां ते नपाहाती. ह्म० दोन्ही डोळे शेजारीं, भेट नाहीं संसारीं.
मूवे बापकी, बडीबडी आंखें. ह्म० मेल्या म्हैशीस दूध फार.

कान बहिरे झाले, तर उपयोगी डोळे.
गुलाबी फूल अति सुंदर, शेवटीं कोमून जाय लौकर. गु० फुलें ते करमाय. अ० अमोल काया, जाईल वाया.
कुकर्मानें बाप गेला फांसी, पाहून मुल लागला उद्योगासीं.

पदरीं असतां अपराध, राहे तो नेहमी सावध.
मनांत युद्धाचें भय धरी, त्या पेक्षां लढाई झाली बरी.
गारींत अग्नि असे, तो झाडतानां दिसे. अ० परिक्षा केल्यावीण, नाहीं समजत गुण.
आपणा ह्मणवी जो शहाणा, पहिला तो मूर्ख जाणा.

3337 The first step to greatness is to be honest.
3338 The first step to virtue is to abstain from vice.
3339 The first step to wisdom is to be free from folly.
3340 The five fingers are not of the same length. *Oriental.*

3341 The follies of youth are food for repentance in old-age.
3342 The folly of one man is the fortune of another.
3343 The fool is busy in every one's business but his own.
3344 The fool is offended at him who speaks truth. —*Oriental.*
3345 The fool never thinks higher than the top of his house.
3346 The fool wanders; the wise man travels.
3347 The foolish alchymist sought to make gold of iron and made iron of gold.—*Italian.*
3348 The foolish man speaks, the wise man thinks.

3349 The foot of the owner is the best manure for his land.
3350 The fortitude is the distinguishing mark of a great mind.
3351 The foundation of our hope, and of our love are laid in the power of thought.
3352 The fox is very cunning, but he is more cunning that catches him.—*Spanish.*
3353 The friar preached against stealing when he had a pudding in his sleeve.

सभ्यता आंगीं धरी, ती थोरपणाची पायरी.
कुकर्माचा त्याग करी, ती सत्कर्माची पायरी.
अज्ञानाचा त्याग करी, तीच ज्ञानाची पायरी.
पांचो अंगुलिया, बराबर नहीं. म० पांचही आंगळ्या, नाहीं सारख्या.
तरुण व्रेडेचार करिती, ह्मातारपणीं आठविती.

मूर्खाची संपत्ति, जाती दुसऱ्या हातीं.
मूर्ख सर्वा कामीं शिरतो, आपलें काम सोडून देतो.
हक कहनेसें, अहमक बेजार. अ० सत्य भाषण बोलतां, मूर्ख पावे खिन्नता.
आपले घरा पुरती, मूर्खाची समजुती.

मूर्ख उगाच भटकतो, शहाणा देशातें पाहातो.
मूर्ख किमया करूं इछिती, सोने देऊन लोह घेती.

नादान बातकरे, दाना कीयास करे. अ० मूर्ख बोलतो, शहाणा मनन करितो.
धनी असतां शेतावरीं, लागवड होय बरी. ह्म० ज्याचें पोट शेतावरीं, त्यानें बसावें बांधावरीं.
थोरपणाचें लक्षण, धैर्य मुख्य जाण.

आशा प्रीतीचें बंधारण, आहे मनाचे स्वाधीन.

कोल्हा मोठा हिकमती, धरी त्यास तो त्याहून ज्यास्ती.

माळा जपे बाहेरी, मनांत चिंती चोरी. हीं० एक हाथ जिकर पर, एक हाथ फिकर पर.

3354 The friendship like gold in the fire loses nothing by being tried.

3355 The friendship of a great man is a lion at the next door.

3356 The friendship of a mean person is like a wall of sand.—*Oriental.*

3357 The friendship of an ape is the loss of life. *Oriental.*

3358 The friendship of one wise man is better than that of a hundred fools.

3359 The fruits of the earth spring up once a year, but the fruits of friendship at all times.

3360 The full stomach loatheth the honey-comb, but to the hungry every bitter thing is sweet.

3361 The goat has given milk, but filled with dung. —*Oriental.* See No. 3289.

3362 The gold bird has flown out of my hands. —*Oriental.*

3363 The golden age was never the present age.

3364 The good you do will last.—*Oriental.*

3365 The goodness of a pudding is known in the eating.

3366 The gown is her's that wears it; and the world is his who enjoys it.

3367 The grandfather died and grandson born; the profit and loss are equal. —*Oriental.*

3368 The grave is the common lot of all.

आटलें सोंने कमी नसें, मैत्रिकाचें लक्षण तसें.

मोठ्याचीहो मैत्री घडती, सिंहा परी देती भीती.

ओछेकी पीत, बालूकी भीत.

बंदरकी दोस्ती,जीका जियान. अ० नादानकी दोस्ती,जीकाजियान.
मैत्री एका शहाण्याची करावी, शतमूर्खांची न धरावी.

वर्षांती भूमि फळे, मैत्री फळे वेळों वेळें.

भरले पोटा मिष्टांन, लागतसें वाइटवाण, भुके पोटा मिळे अन्न, लागे अति गोड जाण. सं० वृथा वृष्टिः समुद्रेषु वृथा तृप्तेषु भोजनं.
बकरीने दूध दिया, पर मेगनीयो भरा.

सोनेकी चिडया, हाथसें उडगयी. अ० दाता हातीं आला, तो नाहींसा झाला.
सांप्रत युगाप्रमाणें, सत्ययुग न मानणें. अ० दिवसेंदिस काळ, फिरवीत असे सकळ.
नेकीही रहजातीहै. अ० भलाई करिती, तीच राहाती.
मिठाईचा चांगुलपणा, भक्षिलीयावरी जाणा.
वापरील त्याचें मावरण, करील त्याचा संसार जाण.

आजा मेला नातू झाला, जमाखर्च सारखा आला. गु० डोसी मुई, पोरी आवी.
श्मशानभूमी, आहे सर्वांचें कर्मी अ० सकळांचे देवी आहे, मृत्यूऐसा जाणून राहे.

3369 The great and the little have need of one another.

3370 The great business of man is to improve his mind and govern his manners.

3371 The great thieves punish the little ones.

3372 The greatest advantages without virtue are real losses.

3373 The greatest curse is one's own bad temper.

3374 The greatest hate springs from the greatest love.

3375 The greatest king must at last go to bed with a shovel.

3376 The greatest man living may stand in need of the meanest.

3377 The greatest medicine in life is a true friend.

3378 The greatest misfortune of all is not to be able to bear misfortune. See No. 1388.

3379 The greatest strokes make not the best music.

3380 The greatest talkers are always the least doers. See No. 1262,

3381 The greatest wealth is contentment with a little.

3382 The grocer eats even his own sugar in secret. *Oriental.*

3383 The guilty man fears the law, the innocent man fortune.

3384 The guilty mind needs no accuser.

3385 The habit does not make the priest.—*Italian.*

3386 The half is better than the whole. See No. 1286.

3387 The handsomest flower is not the sweetest.

थोरा आणि लहानाप्रति, परस्परें गरज पडती.
मोठें काम करणें, थोरपणा वाढवणें.

मोठे चोराचे हो हातीं, लहान चोर लुटले जाती.
कुकर्मानें करी प्राप्ती, ती तर नाहीं रहात हातीं.

ज्याचा स्वभाव द्वाड, तीच नड त्याला आड.
अति प्रीति जेथें चालती, तेथें अति अदावत वाढती.
राजा असतानां मोठा बळी, मरण शय्या त्याचे कपाळीं.

गरज मोठ्यास ही लागती, जातो हलक्याचे हातीं.

वनस्पति प्रमाण, खरा मित्र जाण.
विपत्ति सहन न करी, त्यास ती वाटती भारी.

बळानें मारतां टोले, वाद्य न चाले चांगलें.
बहु बडबड करी, तो थोडे आचरी.

फार धन ज्याच्यापाशीं, समाधान थोडें त्याशीं.
बनीयाभी अपना गुड छुपाकर खाता है. अ० अमर्यादेनें क-
रिती, त्यास बट्टा लाविती.
भितो अपराधी न्यायाशी, निरपराधी तो दैवाशीं.

ज्याचें मन सदोषक, त्यास नलगे सूचक.
उपाध्या होण्यास, नलगे सायास.
सोडून अर्धीला, धाऊंनये सगळीला.
फूल दिसण्यांत सुंदर, गंध बहुधा नसतो मधुर. अ० स्त्री
असतांना सुंदर, गुणाचा नसतो विस्तार.

3388 The hasty-hand catches frogs for fish.

3389 The head and feet keep warm, the rest will take no harm.—*French.* See No 2065.

3390 The head grey, and no brains yet.

3391 The heart is a mirror for the heart.—*Oriental.*

3392 The heart of a fool is in his mouth, but the mouth of a wise man is in his heart.—*Latin.*

3393 The hero sacrifices his life for fame; the wretch for bread.—*Oriental.*

3394 The heron is turned saint.—*Oriental.*

3395 The high way to honor is through the temple of virtue.

3396 The higher the ape goes, the more he shows his tail.

3397 The highest branch is not the safest roost. See No3311

3398 The highest standing, the lowest fall.

3399 The holidays of joy are the vigils of sorrow.

3400 The horse is in the stable and you declare his price in market?—*Oriental.*

3401 The horse-shoe that clatters wants a nail.—*Spanish.*

3402 The horse thinks one thing, and that rides him another.

3403 The hotter war, the sooner peace.

3404 The informer is the worst rogue of the two. See No. 3155.

3405 The interest is more prized than the principal. —*Oriental.*

घाई घाईनें धरूं जाती, मत्स्या बद्दल बेडक्या हातीं. अ० उता-
वळीनें धरती, नसावें तें येतें हातीं.
शिर पाद गरम ठेवितसे, इतर अंगा भय कांहीं नसें.

झाले केश श्वेत, बुद्धी नाहीं येत.
दिलपरदिल,ऐनाहै.अ०अंतःकरणाचा दिलासा,तोच त्याचा आरसा.
मन मूर्खाचें ओंठी, शहाण्याचें पोटीं.

मरद मरे नामको, नामरद मरे नानकों.

बगला भगत भया. अ० ढोंगी साधूवेष धरी, दुज्याचें हरण करी.
मोठे मार्गी थोरपणा, सुकर्मानें प्राप्त जाणा.
वानर चढे उंचावरी, आपुलें पुच्छ लोंबतें करी. अ० मूर्खा आ-
ली उंच पदवी, आपुल्या चेष्टा करून दावी.
घरोटा उंच खांदीवरीं, न राहात बांधला तरीं.
जो उंच चढे, तो खालीं पडे.
सणाचें सुख, तें दुःखाचें मुख.
घर घोडा, बजार मोल. म० पाण्यांत म्हैस, बाहेर मोल. गु०
गामडे भेस, ने घेर मोल.
घोड्याचे नाल सुटती, मेखेवाचून खडखडती. अ० महा संकटीं
पडती, द्रव्य बढाई सांगती.
मनीं घोड्याचें येतें, तें स्वाराचें नसतें. अ० करूं जातां एक,
प्रारब्ध घडवी अनेक.
घनघोर युद्ध होतें, त्वरित सल्यावरीं येतें.
चहाडी सांगणाराहूनि, ऐकणारा दुष्ट जाणी.

मुदलसें बियाज प्यारा होता है. म० मुदलाहून व्याज प्राप्ती,
विशेष ती आवडती.

3406 The judge must be condemned when he absolves the guilty.—*Latin*.

3407 The kick of the dam hurts not the colt.

3408 The king may bestow offices, but cannot bestow wit to manage them. See No. 2817.

3409 The king's wrath is as the roaring of a lion, but his favour is as the dew on the grass.—*Latin*.

3410 The knot that is tied in treachery will be loosed by jealousy.

3411 The lamp gives no light in the presence of the sun. —*Persian*. See No. 3126.

3412 The language of thirty-two teeth is never uttered in vain.—*Oriental*.

3413 The last drop makes the cup run over.

3414 The laws are the dictates of reason.

3415 The law is not the same at morning and night.

3416 The less a man sleeps, the more he lives.

3417 The least boy always carries the greatest fiddle.

3418 The liar, even though of gold is worse than offal. —*Oriental*.

3419 The liar's face is black, and the man who speaks truth, is prosperous.—*Oriental*.

3420 The liar is only respected in his own house.*Persian*.

3421 The liberal man is the friend of God.—*Persian*.

3422 The light is nought for sore-eyes.

न्यायाधीशें अपराध्याशीं, सोडल्यावरीं दंड त्याशीं.

मांजरीचे दांत, नाहीं पिल्यांस लागत.
राजा अंमल देतो, नदे बुद्धि चालवण्या तो.

सिंह गर्जनेप्रमाण, राजकोप जाण, राजकृपा सितळ, जैसें दृ-
हिंवर जळ.
विश्वासघात धरी मनीं, तो हेव्यापासून सुटला जाणी.

असतां दीपाचें तेज, सूर्यापुढें निस्तेज.

बतिस दांतकी भाका, खालीं नही जाती. म० बत्तिसीची वाणी
व्यर्थ नव्होय जाणी.
भांडें कांठो कांठ भरतें, पाणी पडतां सांडून जातें. अ० कळ-
सास गोष्ट ग्रेती, अपायानें ढासळून जाती.
बुद्धीची उत्पती, तीच वेव्हार नीति.
कायदे सदा फिरती, आजचे उद्यां नसती.
थोडी झोंप घेतो, अधीक वांचतो.
लहान मूल मोठा विणा, हातीं नेतअसतो जाणा. अ० नाहीं
भार उचलायाची शक्ति, त्यावर अवघें ओझें घालती.
झूठा झूठेसे बूरा, जो सोनेका होय. अ० असत्य वक्ता द्रव्य-
वान, उच्छिष्टाहून वाईट जाण.
झूठेका मूह काला, सच्चेका बोलबाला.

लबाडाचा सन्मान, त्याचेच घरीं जाण.
दान धर्म कर्ता, तो ईश्वराचा आवडता.
डोळे आल्यावरी, प्रकाशाचा त्रास करी. अ० चोरास चांदणें,
वाटते शत्रुप्रमाणें. सं० चोराणांचंद्रमारिपुः॥

3423 The light of intellects puts out the fire of persecution.
3424 The light of learning is the day of mind.
3425 The lion's skin is never cheap.
3426 The little cannot be great unless he devour great.
3427 The little wimble will let in the great auger.

3428 The lizard runs no farther, than the heap of cow-dung.—*Oriental.*
3429 The load of an elephant can only be carried by an elephant.—*Oriental.*
3430 The loaf in the oven is yours, that in the hand is mine.—*Oriental.*
3431 The longest day must have an end.—*French.*

3432 The longest life is but a parcel of moments.
3433 The loquacity of fools is a lecture to the wise.
3434 The loss of money can be repaired but the credit once last cannot be recovered.
3435 The love of money is the root of evil.
3436 The love of the wicked is more dangerous than their hatred.
3437 The luxurious live to eat and drink; the wise eat and drink to live.
3438 The man is rich whose desires are poor.
3439 The man is strutting in gorgeous attire, but the women of his house are starving.—*Oriental.*
3440 The man with the beard committed the crime, but he with the whiskers is convicted.—*Oriental.*

बुद्धीचिया प्रकाशानें, तापत्रयासी नाशनें.
विद्येचा प्रकाश, तो मनाचा उल्हास.
सिंहाचें कातडें, नाहीं स्वस्त हो बापुडें.
लहान मोठ्यांते लुटती, गरीबाचे श्रीमंत होती.
असतां सळई इतके भोंक, बरमा जाईल देख. सं० चंचुप्रवेशोमुसल प्रवेशः
गिरगटकी दौड, बटूरी तलक. अ० गरीब शक्ति येवढी, घाल-तो आपुली उडी.
हाथीका बोझा हाथीही उठाताहै. अ० मोठ्याचा भार, मोठाच करी पार.
तवेकी तेरी, हाथकी मेरी. अ० हातीं आहे तें आपुलें, दुज्या हातीं तें लांबलें.
मोठा दिवस जरी असला, तरी अस्त आहे त्याला. अ० उगवेल तो मावळेल.
जरी फार वर्षे वांचतो, तरी काळ घेउनिया जातो.
मुर्खांलागीं वाचाळपणा, तो शहाण्यास उपदेश जाणा.
मिळे पैका गेल्यावरीं, पत नाहीं मिळणारी.

द्रव्यहरण प्रीति, ती पापोत्पत्ति.
दुष्टाची प्रीति घातक, द्वेषापेक्षां अधिक.

सूज्ञ जीवरक्षणार्थ खाती, विलाशी खाण्यास्तव राहाती.

ज्याची इच्छा लहान, ह्मणावा तो भाग्यवान.
टिळे टोपे नायकाचे, घरीं हाल बायकांचें.

करगीया दाढीवाला, पकडागीया मुछो वाला. अ० एक करी अपराध, दुज्या लावती बाध. सं० घटःपिबतिपानीयंताडणंझल्लरीयथा.

3441 The magistrate's son escapes from every thing.
—*Spanish.*

3442 The married woman's child is gone to play. *Oriental.*

3443 The master's eye makes the horse fat.—*Italian.*
See No. 3327.

3444 The master himself asks an alms, and beggars are standing at his door.—*Oriental.*

3445 The memory of happiness makes misery woeful.

3446 The memory of the just is blessed: but the name of the wicked shall rot.—*Scriptural.*

3447 The merciless butcher knows not the pain of another.—*Oriental.*

3448 The mill cannot grind with the water that is past.

3449 The mind is the touch-stone of content.

3450 The minority must be ruled by the majority.

3451 The miser is afraid to none, but a bitter enemy to himself.

3452 The miser who refuses at once, is preferable to the liberal man who gives slowly.—*Oriental.*

3453 The mob has many heads, but no brains.

3454 The money spent and the money saved will profit.
—*Oriental.*

3455 The more a blanket is wet, the heavier it becomes.
—*Oriental.*

3456 The more haste, the less speed.—*French.*

कोतवाल पुत्र निभाऊन, जातो सर्व खटपटीतून. अ० थोरापासून लबाडी, झाली तरी मानिती थोडी.

सुवाशिनीचा मुलगा, खेळावया गेला. अ० मामीची आशा आहे, नुकसानी झाल्या न पाहे.

धन्याची असतां दृष्टि, घोड्यास होय पुष्टि. अ० धनी जेथें बसती, तेथें कामें चांगलीं होतीं.

आपही मीया मंगता, बहार खडे दरवेश. अ० आपण भीक मागतो, तो दुसऱ्यां काय देतो.

सुखाचें स्मरण, दुखांत वाटे कठिण.

खोट्याचे नावाची होय माती, खऱ्याची वाढे कीर्ती. सं० स्मर्य्यधार्म्मिकलोकानां नाम धन्यं प्रजायते॥किंतु दुष्टमनुष्याणां नामाम्नियांति लुप्यताम्॥

बेदर्द कसाई, किया जाने पीड पराई. म० दया नाहीं ठाऊक, त्या ह्मणावा खाटिक.

ज्या पाण्यानें चक्की फिरे, तें पुन्हा नये माघारें. अ० जे दिवस जाती, ते पुन्हा न येती.

समाधानाची कसोटी, आहे मनाचे पोटीं.

बहुतांचें चालें मत, तेथें थोड्याचें न चालत.

धाक रूपणा न कोणाचा, शत्रु आप आपणाचा.

सखीसे सूम भला, जो तरत दे जबाब.

बंडीं असती बहुजन, एकही नसतो बुद्धिमान.

वाहिली ती गंगा, राहिलें तें तीर्थ. अ० खर्चून पैका राहाणें, तोच लाभ पाहाणें.

जोंजों भीजे कामरी, तेंवतेंव भारी होय. अ० जैसें व्याज वाढतें, तैसें कर्ज फुगतें.

पुढेंपाठ, मागें सपाट. हिं० आगे दोड, पिछे छोड.

3457 The more laws, the more offenders.

3458 The more noble, the more humble.

3459 The more riches a fool hath, the greater fool he is.

3460 The more servants a man keeps, the more spies he has upon his actions.

3461 The more sirup you put, the sweeter it will be. *Oriental.*— See No. 2743.

3462 The more thy years, the nearer thy grave.

3463 The more wit, the less courage.

3464 The more women look in their glasses, the less they look to their houses. See No. 3032.

3465 The more worship, the more cost.

3466 The more you court a mean man, the statelier he grows.—*Spanish.*

3467 The more you heap, the worse you cheap.

3468 The more you stir, the worse you stink.

3469 The morning hour has gold in its mouth.- *German.*

3470 The morning to the mountain, the evening to the fountain.

3471 The most dangerous wild beast is a slanderer; of tame ones, a flatterer.

3472 The most manifest sign of wisdom is a continual cheerfulness.

3473 The most violent friendships soonest wear themselves out.

3474 The mother knows best, whether the child be like the father.

जेथें अपराधी फार, तेथें कायद्याचा विस्तार.
जो नामदार, तो नम्र फार.
द्रव्य बहु मूर्खाहातीं, मूर्खपणा वाढे अती.
बहु शेवक ठेवी कामावरीं, बातमी देतो घरोघरीं.

जितना गूड डालेंगा, उतना मिठा होवेंगा.

जसें आयुष्य भरतें, तसें मरण जवळ येतें.
जेथें अधीक चातुर्य, तेथें राहे कमी धैर्य.
वारंवार आरसा पाहे, तीची प्रीति न घरीं राहे. ह्म० बोडकी
आरशांत पाहे, सहदेव ह्मणे तेथें कांहीं तरी आहे.
अधीक भक्ति, विशेष फळ श्रुति.
हलक्यास फूसदेतो, हलका अधिक फुगतो.

फार संग्रह करिती, ते माल स्वस्त विकती.
कोळसा उगाळितो, तेवढा काळा निघतो.
प्रातःकाळची घटिका, सुवर्णतुल्य लेखा.
गिरीवरीं प्रातःकाळीं, हौदावरीं सांयकाळीं.

कुभांडी तो जंगली पशू, आर्जवी तो पाळींव वसू.

सदा ज्याचे उल्हास मनीं, तोच ह्मणावा खरा ज्ञानी.

मैत्री फार जडती, ती लवकर तुटती.

मन जाणें पापा, माय लेंकराचे बापा.

3475 The mother reckons well, but the infant reckons better.—*Spanish.*

3476 The mother-in-law remembers not that she was a daughter-in-law.

3477 The mouse does not leave cat's house with a belly full.—*Spanish.*

3478 The mouse is mistress of her own mansion.-*Gaelic.*

3479 The mouth of one who has eaten, and the hair to one who has bathed cannot be hid.—*Oriental.*

3480 The multitude of offenders is their protection.

3481 The nearer the church, the farther from God.*French.*

3482 The night is short and the story long.—*Oriental.* See No. 3300.

3483 The noblest remedy of injuries is oblivion.

3484 The nose of one who has had it cut off, grows an ell and quarter.—*Oriental.*

3485 The offender never pardons.—*Italian.*

3486 The older a fool, the worse he is.

3487 The oldest man that ever lived died at last.-*Gaelic.*

3488 The one-eyed loves the one-eyed; and a queen loves a king.—*Oriental.*

3489 The only coin that is most current among mankind is flattery.

3490 The only way to be amiable, is to be affable.

3491 The operation of fortune is not always the same, therefore do not grieve.—*Persian.*

आई तान्हे मुलाचि तान भूक जाणती, त्यापेक्षा मूलास अधि-
क माहीती.
सासू पहिल्यानें सून असती, सून येतां सूनपणा विसरती.

उंदिर मांजरां घराहून, येतो ऊपवासी परतून. अ० भयभीत
असतां मन, भोग नाहीं होत पूर्ण.
उंदरीण आपुले घरीं, धनीण ह्मणविती तरी. अ० ज्याच्या तै-
शा करी मौजा, ज्याचे घरचा तो राजा.
खातेके गाल नाहेके बाल नही छुपते. अ० जो करून नाहीं
ह्मणतो, तो तोंडावरून दिसतो.
अपराध्यांची मंडळी, तीच त्यांची रक्षणीक टोळी.
देवालयाजवल राहातो, देवापासून दूर असतो.
किंचित असता अवसर, त्यांत येतीं कामें फार.

नुकसानीशी हो उपाय, नाहीं विस्मृती शिवाय.
नकटेकी नाक कटे, सवागज और बढे. अ० आब्रु गेल्यावरीं,
परवा न धरीं.
दुखविल्या प्राण्याहातीं, पडले असतां न सोडीती.
मूर्ख जेवढा वाढतो, तेवढा दुष्ट होतो.
बहु वर्षे जरीं वाचतो, तरी मृत्यूचे स्वाधीन होतो.
कानीको काना और रानीकों राना प्यारा. अ० त्यासारखा
जो असतो, तो त्यास आवडतो.
जैसी नाणे वारी फिरती, तैसी खुशामत चालती.

आवडतें व्हावें, तर भले असावें.
दैवगती न चाले सारखी, यास्तव कदा नव्हावें दुःखी.

3492 The oxen labor and the horse eats at his ease.
—*Oriental.*

3493 The pain of a lover cannot be cured by the remedies of a Doctor.—*Persian.*

3494 The pains of the mind are harder to bear than those of the body.

3495 The paper boat if it do not sink to-day, will tomorro.w—*Oriental.*

3496 The parrot of wisdom is flown away.—*Oriental.*

3497 The passions are warm friends to themselves, but bitter enemies to others.

3498 The path of virtue is the path of peace.

3499 The pen of the tongue should be dipped in the ink of the heart.—*Italian.*

3500 The physician administers the medicines, but God effects the cure.—*Oriental.*

3501 The plaintiff and defendant are in a boat,. the witnesses are obliged to swim.—*Oriental.*

3502 The pleasures of the mighty are the tears of the poor. See No. 602

3503 The poor man's penny, unjustly detained, is a coal of fire in a rich man's purse

3504 The poor man's wisdom is as useless as a palace in a wilderness.— *Oriental.*

3505 The positive man is always wrong.

3506 The postern door makes thief and whore.

3507 The potter is hostile to the potter.

भमरे बैल, बैठा खाय तुरंग. अ० गरीब कष्ट करिती, तालिवार उपभोग घेती.
वैद्यउपायानें कांहीं, इष्क दुःख जात नाहीं.

देहदुःख सहन होतें, मनांतलें कठिण पडतें.

कागजकी बनगई नाव, आज न डुबे कल डुबे. अ० करणें अशाश्वत, चिरकाल न राहत.
अकल्लकी तोती उडगयी. अ० त्याचे बुद्धीला, भ्रंश झाला.
क्रोध ज्याचा त्यास आवडतो, इतरांस शत्रूसा वाटतो.

सुकर्माचा जो पंथ, तोच समाधानाचा पथं.
नौभेची करूनीया लेखणी, शाईत बुडवणें अंतःकरणीं. अ० मनांत विचार केल्यावरी, वाचा प्रगट करा बाहेरी.
बैद करे बैदाई, और चंगा करे खुदाई.

वादि प्रतिवादी नावेंत, साक्षी तरून जात. अ० आपण स्वस्थ बसणें, परक्यां श्रम देणें.
समर्थ लोकाचा आनंद, होतो गरिबाचा खेद.

गरीबाचा पैका बुडविती, त्याचे वित्ता आग लागती.

गरीबाचें शहाणपण, उपयोगी नाहीं जाण.

जो मत्ताग्रही, तो खरा नाहीं.
असतां उघडें मागील दार, होती चोरी आणि परद्वार.
कुंभारांवरी, द्वेष कुंभार करी. अ० कसब्या कसबी पाहाती, शत्रुप्रमाणें मानिती

3508 The praise of envious men is far less creditable than their censure.

3509 The praise of fools is censure in disguise.

3510 The present fashion is always handsome.

3511 The present time is the best, because it is our own.

3512 The prison is shut night and day, yet it is always full; the temples are always open, and yet find no one in them.—*Chinese.*

3513 The profit of the earth is for all:the king himself is served by the field.—*Scriptural.*

3514 The proper devil of mankind is man.—*Oriental.*

3515 The providence of God is over all his works.

3516 The public security is the first law of the state.

3517 The rat could not enter his hole and he tied a broom to his tail.—*Persian.*

3518 The rat which has but one hole is soon caught.

3519 The receiver is as bad as the thief.

3520 The recollection of former prosperity makes one uneasy.—*Oriental.*

3521 The request of a Lord is a kind of force upon a man.

3522 The remedy for injuries, is not to remember them.

3523 The remedy is worse than the disease.—*Scotch.*

3524 The remedy of tomorrow is too late for the evil of to-day.—*Spanish.*

3525 The remembrance of a well-spent life is sweet.

3526 The remembrance of past calamities is painful. —*Latin.* See No. 3520.

देख दुख्या करितो स्तुती, निंदेपेक्षां अधिक असती.

मूर्खा स्तुति तोंडावरी, निंदा असेचि अंतरीं.
सांप्रत लोकरीति, त्या सुंदर दिसती.
·जो वेळ चालला, तो आपला चांगला.
बंद असता बंदिशाला, तेथें बहुतांचा भेळा, देवालयें खुलीं अ·
सतीं, तेथें कोणी न जाती. अ० पाप मार्गीं बहु जाती,
पुण्य मार्गीं थोडे येती.
करी भूमी उत्पन्न, तेणें राजा रंकाचें पोषण.

आदमीका, सैतान आदमीहै.
ईश्वराची सत्ता, ती सर्व व्यापकता.
सर्व लोकां निर्भयपणा, तोच राजन्याय जाणा.
बिळीं नमावें उंदिर प्राणी, त्याणं पुच्छा बांधली केरसुणी. अ०
स्वोदराची नाहीं भरती, दुज्या आमंत्रण करिती.
उंदिरा एक बिळी वाट, असतां भिळतो झटपट. अ० एक देशी,
पडतो फशीं.
चोरीचा जो माल घेतो, चोरासारखा तो असतो.
मागील संपतीचें स्मरण, करितां होय मन खिन्न.

बडे लोकांचे मागणें, संकोचीत गरीब तेणें.
अपकारास उपाय काय, तर विसरुन जाय.
दुखणें वाटतें बरवें, उपाय न सहन करवें.
आजचें अरिष्टा उपाय, उद्यां केल्यानें न होय.

चांगलें केल्याचें स्मरण, होतां वाटे गोड जाण.
मागले विपत्तीचें स्मरण, पडतांना होतें मरण.

3527 The report is worse than reality—*Oriental.*

3528 The reward of unlawful pleasure is lawful pain.

3529 The rich and ignorant are sheep with golden wool. —*Italian.*

3530 The rich and the poor are dependant on each other.

3531 The rich follow wealth, and the poor the rich.

3532 The rich ruleth over the poor; and the borrower is a servant to the lender.—*Scriptural.* See No. 3260.

3533 The right man in the right place.

3534 The rope has been burnt, but its twist still remains. —*Persian.*

3535 The safest antidote against sorrow is employment.

3536 The second vice is lying, the first being that of owing money.

3537 The servant of a king is a king.—*Hebrew.*

3538 The shoes on the head, the loaf in the hand. *Oriental.*

3539 The sickness of the body may prove the health of the soul.

3540 The singing man keeps his shop in his throat-*Spanish.*

3541 The sinner's boat must necessarily sink.—*Oriental.*

3542 The slap of the face keeps the cheeks red.-*Oriental.*

3543 The sleeping and the dead are but as pictures.

3544 The sleeping fox catches no poultry.

झालें तें पुरवतें, अवाई दुःख देतें.
अनुचित कर्माची प्राप्ती, तीच शरीरा विकृति.
कनक केश भेष जैसा, मूर्ख धनिक शोभतो तैसा.

धनिक गरीब वेव्हारांत, परस्परें आश्रयांत.
धनिक द्रव्यानें वागती, गरीब त्याचे आश्रयीं चालती.
धनिकाची सत्ता गरीबावर, धनकोचा रीणको चाकर. सं० दरिद्रेषु मनुष्येषु प्रभुत्वं कुरुते धनी, उत्तमर्णमनुष्यस्याधमर्णः किंकरोपमः॥
योग्य जागेंत ठेवावा, तो त्या योग्यतेचा असावा.
रस्सी जलगयी, पर बल नहीं गया. गु० काथानी दोरडी बळे, पण बळ नही सुके. अ० खराबींत आला, तरीं तोरा नाहीं गेला.
शोकास सोपा उपाय करी, ध्यान धरी उद्योगावरी.
प्रथम कर्ज हाच दुर्गुण, त्यापासून असत्य निर्माण. अ० कर्ज केल्या मागे, खोटें बोलावें लागे.
राजकारभार करी, त्यास राज मुखत्यारी.
सिरपर जुती, हातपर रोटी. अ० पोटास द्यावें, काम घ्यावें.
शरीरास दुखणें, तें जिवास जाचणें.

गाणाराची जमात, असती त्याचे गळ्यांत अ० जेथें गवई गाती, तेथें श्रोते जमती.
पापीकी नांव डुबी पर डुबी. अ० पाप करितो, तो खचित बुडतो.
तमाचामारे, मुह लाल रखते है. अ० शाशनाचें स्मरण, सदा राहतें जाण.
सोया मुवा, बराबरहै. अ० निजला मेला जाण, दिसतो समान.
कोल्हा निजल्यावरी, सावजें कैशीं धरी. अ० काम न केल्यावरी, पोट कैसें भरी.

3545 The smallness of the kitchen makes the house the bigger.

3546 The soldier is well paid for doing mischief.-*Italian*.

3547 The sorry horse requires a whip; a sign is enough for the generous steed.—*Oriental*. See No. 313.

3548 The soul is not where it lives, but where it loves.

3549 The still sow eats up all the draff.—*Dutch*. See No. 1704.

3550 The strength of wealth is better than the strength of the body.

3551 The stroke of a stone is not death.—*Oriental*.

3552 The study of vain things is laborious idleness.

3553 The subject's love is the king's life guard.

3554 The submitting to one wrong brings on another. —*Spanish*.

3555 The sun is never the worse for shining on a dunghill.

3556 The sweetest wine makes the sharpest vinegar. —*Italian*. See No. 585.

3557 The table robs more than the thief.

3558 The tears of a whore, and the oaths of a bully, may be put in the same bottle

3559 The tears of the congregation are the praises of the minister.—*Italian*.

3560 The teeth of one's own calf are visible from a distance.— *Oriental*.

चूल लहान ठेवती, घर वाढविती. अ० खर्च थोडे करिती, द्रव्य-
वान होती.
योद्धे समरंगणीं वध करिती, तरी रोजमुरा चांगला घेती. अ०
प्राणसंकटीं पडती, ते द्रव्य मिळवती.
टट्टूकों कोरडा, ताजीकों इशारा.

जीवाठिकाणीं जीव नसतो, प्रीत लागती तेथें असतो.
ताऱ्हेली गाय, गाळ खाय. अ० गरज लागल्यावरी, नकरावें तें करी.

द्रव्य बळ चांगलें, अंगबळ पांगळें.

पथर मारे, मौत नहीं. ह्म० आपटल्यानें मरण, नाहीं येत जाण.
पोकळ विषयीं व्यासंग करणे, ते तर श्रम व्यर्थ घालविणें.
प्रजाप्रीति राजावरी, त्यांचें संरक्षण करी.
खोटी गोष्ट मान्य केली, तर दुसरी अंगी लागली.

ऊन उकरड्यावरी, सूर्यास नबाधे तरी. अ० सज्जन दुष्टासवें
बसती, त्यांचे गुण त्यांस न लागती.
शांत स्वभाविका राग, असतो केवळ मांग.

चोरी होऊन माल जातो, त्याहून मेजवानींत खपतो.
वेश्याचे मिथ्या अश्रुपात, तैशींच लंडाची शपथ.

श्रोत्याशीं प्रेम दाटे, वक्ता स्तुति योग्य वाटे.

आपने बळड्यके दांत, कोमोसे मालूम होते है. अ० आपले
घरचा खटला, दुरून कळतो मनाला.

3561 The thief doth fear each bush an officer.

3562 The thirsty person goes to the well, not the well to him.—*Oriental.*

3563 The tiger and the goat are watered at one spring. —*Oriental.*

3564 The times are unfavorable to men of respectibility' —*Persian.*

3565 The times change, and we change with them.

3566 The tongue and the pen are both interpreters of the mind.

3567 The tongue breaketh bone, though itself have none

3568 The true art of making gold, is to have a good estate, and spend little of it.

3569 The truely brave fear only what is base and wicked

3570 The truest jests sound worst in guilty ears.

3571 The truth may be blamed but not shamed.

3572 The truths of God are the pillars of the world.

3573 The vicious obey their passions, as slaves do their masters.—*Greek.*

3574 The voice of the people is the voice of God.-*Latin.*

3575 The voice of the people is God's kettle drum. —*Oriental.*

3576 The unknown are better than ill known.

2577 The used key is always bright.

3578 The useful and the beautiful are never apart.*Latin.*

3579 The usual forms of civility oblige no man.

3580 The usurer and spendthrift are cat and mouse.

रखवाली करतो, त्यास चोर भितो. हिं० पत्ता खडका, और बंदा सरका.
पियासा कूवे पास जाता, कूवा उसपास नही आता. अ० धनिकाचे घरीं, गर्जी घाली फेरी.
शेर बकरीको एक घांटमे पानी पीलायाहै. अ० लहान थोर एकान्याय, चालवण्यां केला उपाय.
भल्याचा जमाना, विपरीत आहे जाणा.

जसे काळ चक्र फिरतें, तसें मनुष्य वागतें.
जिव्हा आणि लेखणी खरी, मनाचिं विवरण कारी.

जिभेलागि हडूक नसें, पण दांत पाडीतसे.
थोडें खर्चून पैका सांचवणें, गृहादिक घेऊन रक्षणें.

शूर हलक्या दुष्टा भिती, इतरां लागी न मानिती.
खरी थट्टा करिती, अपराध्या मनी बिबती.
आला आरोप खऱ्यावरी, नाहीं तो भिणार तरी.
ईश्वराचा खरेपणा, पृथ्वीचा स्तंभ जाणा.
विषयीं कामाचे आधीन, जैसे दास धन्यास्वाधीन.

पांचामुखी परमेश्वर.
खलककी जबान, खुदाका नगारा. म० जगाची वाणी, ती ईश्वरध्वनी.
अजाणते असावे, वाईट जाणून नसावें.
वापरण्याने किल्ली उजळ, उद्योगानें शरीर चंचळ.
उपयोगी आणि सुंदर, त्यांचे काम निरंतर.
नित्याचा आदरमान, तो आभार न मान.
उडाउ आणि व्याजखोर, उंदिरास जैसी मांजर.

3581 The water that comes from the same spring cannot be both fresh and salt.

3582 The water of the eaves of the roof does not mount up to the ridge-pole.—*Oriental.*

3583 The way of a fool is right in his own eyes.*Scriptural.*

3584 The ways of love are peculiar to itself.—*Oriental.*

3585 The weakest goes to the wall.-*Scotch.* See No 3428.

3586 The wealth of sinners goes in expiation.—*Oriental.*

3587 The wealth of a fool is to be eaten by keeping him in good humour.—*Oriental.*

3588 The wearer best knows where the shoe pinches him. See No. 2528.

3589 The whole house is your's, but do not touch any thing in it.—*Oriental.* See No. 1724.

3590 The whole ocean is made up of single drops.

3591 The whole village is burnt, and now the black clouds pour down water.—*Oriental.*

3592 The wicked even hate vice in others.

3593 The wife is the key of the house.

3594 The wise hand does not all the foolish tongue speaks.—*Spanish.*

3595 The wise make jests, and fools repeat them.-*Scotch.*

3596 The wise man is born to rule the fool.

3597 The wise man is he who does not think that he is so.—*French.*

एका झऱ्यातून पाणी, नयेत खारें गोडवणी.

उलटिका पानि,बुलंदि नहीं ज्याता. अ० मूळचा असतां अकु-
लिन, तो न होय कदा कुलिन.

मूर्ख आपले मनीं, निज मार्ग सत्य मानी. सं० अज्ञानस्य मनु-
ष्यस्य वर्त्म तद्दृष्टितःशुभम्॥

प्रीतीची रीति, तऱ्हेवार असती. हिं० प्रितकी रीत न्यारीहै.

अशक्त जातो, कुडा पावेतों.

पापीका माल, पराश्चीत जाय.

फुहडका माल, हन्सहन्स खावें. पु० गाफिलका माल, आंकी-
लोका खुराक.

अळवाची खाज, अळवास ठाऊक.

घरबार तुमारा, कोठीको हात नलगाव. अ० मानभावाचे बो-
लणें, हाती कांहीं नलावणें.

पाण्याचा लहान बिंदु, त्याचा केला मोठा सिंधु. अ० ईश्वर
करणी पाहे, आगाध आहे.

सारागांव जलगया, काले मेगीया पानी दीया. अ० अवघा नाश
झाल्यावरी, मग उपाय काय करी.

दुर्गुणी असतां आपण, दुज्या दुर्गुणी ह्मणे जाण. पु० मी हसें.
लोकां, शेंबूड माझे नाका.

जी असे घरकरीण, ती गृहाची किल्ली जाण.

मूर्ख जन जेवढे बोलती, तेवढे शहाणे न करती.

शहाणे चेष्टा करिती, मूर्ख त्याच उलटून बोलती.

शहाणे जन्म घेती, मुर्खा शिकविती.

सुज्ञ ऐसें ह्मणे त्याशी, सूज्ञत्वाचा गर्व नसे ज्याशी.

3598 The wise man knows the fool, but the fool knows not the wise man.

3599 The wise man knows he knows nothing, the fool thinks he knows all.—*Italian.*

3600 The wise only perfect by hearing the wisdom of others.

3601 The word of a king ought to be as binding as the oath of a subject.—*Italian.*

3602 The work is dearer than the gold.—*Oriental.*

3603 The work will be in proportion of pay.—*Oriental.*

3604 The world grows wiser as it grows bigger.

3605 The world is a ladder for some to go up, and some down.

3606 The world is a net; the more we stir in it, the more we are entangled.

3607 The world is a workshop, and none but the wise know how to use the tools.—*Oriental.*

3608 The worse luck now, the better another time.

3609 The worth of a thing is best known by the want of it.

3610 The wrath of brothers is fierce and devilish.

3611 The young man dies, and the old man thinking of wedding.—*Oriental.*

3612 Theft and boldness together.—*Oriental.*

3613 Theft dwells in the heart of the thief.—*Oriental.*

3614 There are a thousand miseries in one falling in love.—*Oriental.*

ज्ञाता ओळखे मूर्खास, मूर्ख न ओळखे त्यास.

शहाण्या ज्ञान गर्व नराहे, मूर्ख ह्मणे मी सर्वज्ञ आहे.

शहाणे दुसऱ्याचें ज्ञान, ऐकून होतो परिपूर्ण.

प्रमाणिक राजानें चालवें, तसेच प्रजेनें वर्तावें.

सोन्यापेक्षां घडावण, अधिक आहे जाण.
जैसा दाम, वैसा काम. ह्म० जशी देणावळ, तशी धुणावळ. ह्म०
जशी दक्षणा, तशी प्रदक्षणा.
जशी सृष्टिही वाढती, तशी मनुष्यें शहाणीं होतीं.
दुनिया हाच सर्वांचा जिना, कोणी चढती उतरती जाणा.

जेवढा अधिक व्याप करितो, तेवढा भवजाळ्यांत पडतो.

दुनया हा मोठा कारखाना, शहाण्याचे हातीं घडमोड जाणा.

एकदां दैव वांकडें, दुसरे वेळीं फांकडें.
पदार्थांचें मोल जाणें, अगत्यचि पडल्यानें

बंधु बंधूत होय विरुद्ध, तो दुष्ट क्रोधाचा संबंध.
जवानीकों चलाचलें, बुढीयाकों बीयाहकी पडे. म० तरुणाचा
होतो नाश, वृद्ध करी लग्नाची आस.
करे चोरी और सिर जोरी.
चोरके दिलमे, चोरी बसे.
हजार आफतहै, एक दिल लगानेमें. अ० एक इष्काच्या अंती,
अनेक विघ्ने येतीं.

3615 There are more fools than wise men in the world.

3616 There are many rare abilities in the world, which fortune never brings to light.

3617 There are some teeth to eat with, some to exhibit. —*Oriental.*

3618 There is a devil in every berry of the grape. *Turkish.*

3619 There is a different fame goes about of every man.

3620 There is a remedy for every thing, could we but hit upon it.

3621 There is a scarcity of friendship, but none of friends.

3622 There is a thick mist, so sing as you please. *Oriental.*

3623 There is a tide in the affairs of men, which, taken at the flood, leads on to forune.

3624 There can be no friendship where there is no freedom.

3625 There can be no peace in any state where whisperers and tale-beares are encouraged.

3626 There is frequently a worm at the foot of our flourishing condition.

3627 There is moon-light for a few days, and then it is dark as before. —*Oriental.* See No. 2187.

3628 There is more hope of a fool, than of him that is wise in his own conceit.—*Latin.*

3629 There is more money got by ill means than by good acts.

3630 There is more trouble in having nothing to do, than in having much to do.

शहाण्याहूनि मूर्ख कोटी, असती ह्या जगा पोटीं.
भूवरी असती बहु गुणी, दैवदशा प्रकाशीं न आणी.

खानेके दांत और, देखनेके और. अ० एक बोलावें, दुसरें करावें.

गोड फळीं, लागे अळी. अ० लागतें लांछन, चांगल्यास जाण.
सर्व मनुष्यांची कीर्ति, एक सारखी नसती.
सर्वांस उपाय आहे, जाणता शोधून पाहे.

मैत्रीकीचा असतो तोटा, मित्र मिळती फुकटां.
अंधाधुंद, मनहरा गाय. अ० धाक नाहीं शिरीं, व्हावें तसें करी
ओहट भरती समान व्यवहार, सांभाळी द्रव्य भरती आल्यावर.

जेथें मोकळिक नाहीं, ती मैत्री व्यर्थ पाही.

ज्या राष्ट्रीं चाहाड कानघुसे, तेथें प्रजेस सुख न दिसें.

भरभरीचे वेळीं, कीड असती तिचे तळीं.

चारदिनकी च्यांदनी, फेर अंधयरा पाख. म० दोहों दिसाचें चां-
दणें, दोहों दिसाचें नांदणें. गु० चांद सुधी चांदणु.
मूर्ख आशा बहु धरितो, सुज्ञ ती खोटी मानतो.

चांगले कर्मानें थोडा पैका, वाईट मार्गे मिळे बहु देखा.

काम नसता उदास, बहु कामानें आयास.

3631 There is never enough where nought leaves.

3632 There is neither merit nor fault, in letting an ass eat your field.—*Oriental.*

3633 There is no art that can make a fool wise.

3634 There is no better looking-glass than a true friend.

3635 There is no blemish in the nature of God.

3636 There is no concealing pregnancy from the midwife.—*Oriental.*

3637 There is no company like the penny. See No. 3242.

3638 There is no ditch before one's tongue.—*Oriental.*

3639 There is no folly equal to the folly of wickedness.

3640 There is no fool like an old fool.

3641 There is no general rule without an exception.

3642 There is no honor where there is no shame. *Italian.*

3643 There is no joy without alloy.

3644 There is no medicine against death.—*Italian.*

3645 There is no mischief in the world done, but a woman is one.

3646 There is no more faithful nor pleasant friend than a good book.

3647 There is no perfect happiness in the world but in heaven.

3648 There is no physic for false ideas.

3649 There is no quenching of fire with tow.

3650 There is no road to wealth so certain as economy.

3651 There is nosmoke without some fire, See No. 2513.

सामान सिद्ध असें करावें, मेजवानी होऊन उरावें. हिं० इत॰
ना पका, के बासि थका.

गधेने खेत खाया, पापना पुन. म० निर्गुणीयां देणें, पापना
पुण्य तेणें.

मूर्खाचा शहाणा करूं पाहीं, त्यास न दिसे उपाय कांहीं.

मित्र जो खरा, तो केवळ हिरा.

जात खुदाकी, बेअयबहै. अ० ईश्वर मात्र, असे पवित्र.

दाइके आगे पेट कीया छपाना. अ० ज्याचे हातीं काम करवीं,
त्याशीं चोरून न ठेवी.

पैका आहे हातीं, तोच त्याचा साथी.

जबान आगे, खंदक नहीं. अ० जिव्हे पुढे कांहीं, आटक नाहीं.

दुष्टाई सारखा मूर्खपणा, तसा दुसरा नसे जाणा.

ज्ञात्याच्या मूर्खासारखा, दुसरा नाहीं देखा.

असे जी प्रशस्त रीति, तिजला सोडवण असती.

कांहीं नसें लज्जा जेथें, थोरपणा नाहीं तेथे.

कष्टावीण सुख होत, ऐसें कोठें न दिसत.

औषध नाहीं, मृत्यूस कांहीं.

स्त्रीपासून अपकार, संसारीं होतीं फार.

चांगलें पुस्तकापरीं, संग रम्य न भूवरीं.

मृत्युलोकीं पूर्ण नाहीं, सदा सुख स्वर्गीं पाहीं.

वहमकी, दारू ही नहीं. अ० जे संशय घेती, त्यास उपाय नसती.

तागाचेंहो बुरकूलानें, अग्नि कसा विझवणें.

काटकसरेनें द्रव्य राहातें, दुसरा मार्ग नाहीं त्यातें.

अग्नीशिवाय धूर, नाहीं येत वर.

3652 There is no trusting a man that appears with two faces.

3653 There is no twisting a rope of sand.—*Oriental.*

3654 There is no use in speaking to a stone wall.*Persian.*

3655 There is no worse robber than a bad book.-*Italian.*

3656 There is not a thread in the house, and the blockhead wants a turban.—*Oriental.*

3657 There is not even as much left as would feed a dog.—*Oriental.*

3658 There is nothing that makes a deeper impression on the mind than the misfortune of life.

3659 There is nothing so secret but time and truth will reveal it.

3660 There is the difference of four fingers between seeing and hearing.—*Oriental.*

3661 There is thunder as well as rain.—*Oriental.*

3662 There is tongue under the tongue.—*Oriental.*

3663 There is a vast difference between an old woman and a young princess! —*Oriental.*

3664 There is the world and flattery.—*Oriental.*

3665 There would be no ill language, were it not ill taken.

3666 There would be no great, were there no little ones.

3667 They are all branches of one stock whether small or great.—*Oriental.*

3668 They are birds of the same feather.—*Oriental.* See No. 28.

दुतोंड्याचा विश्वास, कधीं करूंनये खास. गु० बे मोडानी चाकल.

धूलकी रसी, नही बांधी जाती. म० वाळू रगडितां, तेल नये हातां.
मूढास उपदेश करूं पाहीं, तो त्याचे उपयोगीं नाहीं.
वाईट पुस्तक वाचती, व्यर्थ समय घालवती.
घरमे नही नागा, अलबेलामागे पागा. गु० घरना छोकरा घंटि
चाटे, ने उपाध्यायाने आटो जोईये. म० घरांत नाहीं कव-
डी, घेऊं मार्गे शालजोडी.
नबासी रहे न कुत्ता खावें. अ० खाउन नउरे कांहीं, अति ग-
रिबी पाही.
संसाराचें दुःखापरी, नाहीं जाचत अंतरीं.

गुह्य हें कधीं गुप्त नराहे, काल परत्वें प्रगट होये.

दखनेमे और सुन्नेमे, च्यार उंगलका फरक.

मेघ गडगडे, पाऊस पडे. अ० जें बोलावें, तें करावें.
जबान तले, जबान है. अ० दोहो जीभेनें बोलतो, तो ठक असतो.
कहां बुढीया, कहां राजकनीया. अ० मोठ्या गप्पा छाटी, गां-
डीस नाहीं लंगोटी.
दुनयाहै और खुशामदहै. अ० जगीं प्रिय आहे, आजर्व तो पाहे.
भाषा सर्व चांगली असती, वाईट कोणा नलागती.

लहान थोर नसती, तर अवघे सम असती.
एक तवेकी रोटी, कीया छोटी कीया मोटी. अ० एकापासून
संतति, विभागी सारखे होती.
सब एकही ठेलेके बटेहे.

3669 They are dying at the foot of the bur-tree, though the fruit is ripe.—*Oriental.*

3670 They eat the food of one, and sing the praise of another.—*Oriental.* See No. 3061.

3671 They drink the water, then enquire the caste of him who gave it.—*Oriental.*

3672 They have poured oil into their ears.—*Oriental.*

3673 They have returned from the house of God. *Oriental.*

3674 They lade a camel even while he mutters. *Oriental.*

3675 They love too much that die for love.

3676 They may know the workman by his work. *Italian.*

3677 They must hunger in frost, that will not work in heat.

3678 They need much whom nothing will content.

3679 They say so, is half a lie.

3680 They that avoid not small faults, by little and little fall into greater.

3681 They that hide, can find.

3682 They whip the cat if the mistress does not spin. —*Spanish.*

3683 They who give willingly, love to give quickly.

3684 They who slander the dead are like the envious dogs, that bark and bite at bones.—*Latin.*

3685 They who would be young when they are old, must be old when they are young.

3686 Things past may be repented, but not recalled. *Latin.*

पके बडके तले, मरमेवाले है. म० पिकले उंबरांखालतीं, उप-
बासी मरती. अ० आला लाभ हातीं, आळसानें घालवितीं.

खाय किसीका, और गाय कीसीका.

पाणी पीकर, जात पुछतेहै. म्ह० आधी पाणी पिणें, मग जात पुसणें.

कानमे तेलडाल बैठेहै. अ० अर्ज कोणाचा, नाहीं आईकायाचा.

खुदाके घरसें, फिर आये है. अ० ईश्वरा घराहून आला, म्हणति ठक जोशाला.

उंट बडबडा तेही, लादतेहै. अ० गरीब करीं फिर्याद, न जाणें त्याची दाद.

बहू इष्क जो करतो, तो इष्कास्तव मरतो.

कारीगराची माहिती, कामावरून होती.

काम उन्हाळ्यांत नकरती, पावसाळ्यांत भूकें मरती. अ० आली संधी धरावी, कदापि न सोडावी.

तृप्ती नाहीं होत कदां, त्यास बहु असावे सदां.

मोघमांत बोलती, तीच अर्धी लबाडी असती.

अल्प दोष न सोडिती, क्रमे मोठेही करिती.

जे लपून ठेवती, तेच शोधून काढती.

एक अपराध करी, दुसऱ्यावरी रागें भरी.

जे खुसीनें इछती, ते त्वरेनें देती.

मेल्याची निंदा करिती, कुत्र्यापरी व्यर्थ भुंकती.

तरुण म्हातारपणाची इछा धरीती, वृध्द तरुणपणाची उमेद करिती.

गत गोष्टीची याद होती, ती पुन्हा मागें येत नसती.

3687 Things unreasonable are never durable.

3688 Think before you speak, and consider before you promise.

3689 Think before you speak, and before whom you speak.

3690 Think like the wise, but talk like ordinary people.

3691 Think much, speak little and write less.

3692 Think no labor slavery that brings in penny saverly.

3693 Think today, and speak tomorrow. See No 3689.

3694 This world is like a lottery, in which we must expect to meet with unlucky chances.

3695 This day there is no trust, come tomorrow.

3696 This is the ball, and this is the plain.—*Persian.*

3697 Those have a short lent, who owe money to be paid at Easter.

3698 Those who amuse themselves with imaginary prospects may expect disappointment.

3699 Those who are always in trouble, blame fortune. —*Oriental.*

3700 Those who creep through bushes must expect to meet with briars.

3701 Those who close the door of science will ever be in the dark.

3702 Those who do nothing fancy themselves capable of doing every thing.

3703 Those who give life are bountiful, than those who give death.—*Oriental.*

3704 Those who live longest will see most.

हरण केलेला पदार्थ, जवळ नाहीं राहत.
मनन करून बोलावें, विचार करुन कबूल करावें.

कोणास काय बोलावें, तें मनन करून ठेवावें.

मनन करी शहाणपणें, साधारणपणें बोलणें.
पक्केपणीं मनन करी बहूत, बोलणें लिहिणें ठेव थोडक्यांत.
पैका कष्टानें आणी, तें दास्यत्व न मानी.
चांगलें मनांत योजावें, मग बोलणें करावें.
दुनया एक सोडती, लाभालाभ घडून येती.

देयाला नाहीं थार, आड आला शनिवार.
हा झेंडू, हें मैदान. म्ह० हा सूर्य, हा जयद्रथ.
कर्ज काढून करणें सण, होय दुःखास कारण.

आशा धरणें, शेवटीं फसणें.

संकटीं पडती, दैवा बोल लाविती.

जो झाडीतून जातो, तो काट्यानें भरतो. अ० वाईट मार्गानें जातो, सदा संकटीं पडतो.
विद्येतें न दाखविती, अंधारांत ते पडती.

जे कोणी नकरूं शकती, ते सर्व करूं म्हणती.

मारने वालेसे, जिलानेवाला बडा दाताहै. म्ह० मारण्यापेक्षा तारता, समर्थ आहे.
अधीक जीवंत राहाणें, अधीक तमासे पहाणें.

3705 Those who play with edge tools must expect to be cut.

3706 Those who plot mischief, live in fear and die miserable.

3707 Those who strive to keep all, often lose all.

3708 Though all men were made of one metal, yet were they not all cast in the same mould.

3709 Though poverty may bring sorrow, riches create inquietude.

3710 Though the cat winks a while, yet she is not blind.

3711 Though the wolf may lose his teeth, he never loses his inclination.

3712 Though the wound be healed, yet a scar remains.

3713 Though thy enemy seem a mouse, yet watch him like a lion.

3714 Thoughts are blossoms of the mind and words the fruits of desires.

3715 Threatened folks live long.

3716 Three women and a goose makes a market. *Italian.*

3717 Till you shake the tree, the apple will not fall. —*Persian.*

3718 Time and tide wait for no man.—*Spanish.*

3719 Time and words can never be recalled.

3720 Time appeases hatred and assuages grief.

3721 Time impairs what is false, but strengthens what is true.

शस्त्रानें जो खेळतो, तो कापून घेतो.

परघात करूं पाहतो, भयाभीत होऊन मरतो.

सर्व रक्षाया पाहातो, सर्वस्वीं तो घालवितो.
एका धातूने सर्वां निर्माण केलें, पण एका साच्यांत नाहीं ओतिले. अ० केले सर्व प्राणी भिन्न, असतां एका धातूचे जाण.
गरीबी शरीरीं जाचती, श्रीमंती अस्वस्थ ठेवती.

मांजर डोळे झांकती, ती आंधळी नसती. अ० शहाणा उगाच बसतो, आपला मतलब पाहातो.
दंत भग्न होती, इच्छा न जाती. पु० देह म्हातारा होतो, जीव तरणा असतो.
जखम होते बरी, वण राहतसे वरीं. अ० काम होऊन जातें, बोलणें राहातें. म्ह० शिमगा जाय, कवीत रहाय.
शत्रु दिसतो उंदिरा सरी, तरी सावध राहे सिंहापरी.

चिंतन पुष्प मनाचें, शब्द फळ इच्छेचें.

मरण मांगती, फार दिवस वांचती.
बायका भरल्या फार, तेथें जाणावा बाजार.
झाड हालविल्याविण, फळें नपडतीं जाण. अ० श्रम केल्यावाचून, कांहीं होत नाहीं जाण.
काळ आणि ओहटभरती, दोन्ही नाहीं मनुष्या हातीं.
शब्द वेळ निघूनिया जाती, पुन्हा माघारी न येती.
काळें द्वेष थंडावतो, काळें शोक शांत होतो.
काळें खोटें नाश पावतें, काळें खरें सिद्ध होतें.

3722 Time is a file that wears and makes no noise.

3723 Time is so swift of foot that none can overtake it.

3724 Time past never returns; the world does not always bestow pleasure —*Oriental.*

3725 Time will show both friend and foe.—*Oriental.*

3726 Timely blossom, timely ripe.—*Spanish.*

3727 To a bad character, good doctrine avails nothing. —*Italian.*

3728 To crazy ship all winds are contrary.

3729 To a full belly all meat is bad.—*Italian.*

3730 To a jaundiced eye every thing appears yellow. —*Persian.*

3731 To a man of business, knowledge is an ornament.

3732 To apply salt to a wound.

3733 To ask for bread and get a stone.—*Oriental.*

3734 To attain through nature unto nature's God. *Oriental.*

3735 To attempt things beyond our ability is to labour invain.

3736 To be frightened out of one's wits.

3737 To be in hand and glove.

3738 To be on the pond and to come home thirsty. —*Oriental.*

3739 To be proud of learning is the greatest ignorance.

3740 To be every one's friend is to be every one's fool. —*German.*

जातो काळ घासत, नाहीं कांहीं कळत.

काळाचीं जी गती, नाहीं धरवत हातीं.

गया बखत फेर हाथ आता नही, सदा ऐश दवरान दिखाता नही.
अ० गेली वेळ पुन्हा येत नाहीं, जगीं सदा सुख न पाही.

बखत पडे पर जानये, को बैरी को मित. म० जाणी प्रसंगावरी, कोण मित्र आणि वैरी.

हंगामीं झाड फुलतें, हंगामीच फळ पिकतें.

दुर्जना चांगली नीति, नाहीं उपयोगा येती. सं० दुर्जनं सज्जनं कर्तुमुपायो नहि भूतले.

तारुं मुळीं असतां जीर्ण, त्यास वारा विरुध्द जाण. अ० मुळचा अशक्त, त्या कांहीं न पचत.

पोट भरलियावर, अन्न नलागे मधूर. सं० अनभ्यासे विषं शास्त्रमजीर्णे भोजनं विषं.

ज्याना कावीळ येते, त्याना पिवळें दिसतें. अ० दुष्ट असती, त्यांस दुष्ट दिसती.

उद्योग्याशीं ज्ञान, केवळ त्याशी भूषण.

दुःखण्यावर डाग देणें, खिन्न मना दुखविणें.

मंगावे तहीं छीटें, लेआया ईटे. अ० करुंजातां एक, घडूंयेतें अनेक.

सगुणाच्या आधारानें, निर्गुणास पावणें.

आहे जें सामर्थ्य, त्याहून यत्न नको व्यर्थ.

मनांत भीति वसे, पांचावर धारण बसे.

घट्ट मैत्री ठेवणें, संगे संगे वागणें.

तलावपर जाना, और पियासे आना. म० तळें राखणें, प्यासें मरणें.

विद्येचा अभिमान, तें मोठें अज्ञान.

सर्वां दाखवितो मित्रत्व, त्याचे सर्व मानिती मूर्खत्व.

3741 To borrow on usury brings sudden beggary. See No. 1557.

3742 To bring a noble to nine pence, and nine pence to nothing. See No. 1336.

3743 To build a castle in the air.—*Italian.*

3744 To burn day-light.

3745 To call an ass father when it suits one's purpose. —*Oriental.* See No. 2030.

3746 To carry coals to Newcastle.

3747 To carry two faces under one hood.—*French.* See No. 2419.

3748 To cry with one eye and laugh with the other.

3749 To cut the branch on which one sits.—*Oriental.* See No. 2721.

3750 To-day gold, tomorrow dust.—*Danish.*

3751 To-day me, tomorrow thee.—*French.*

3752 To-day is, tomorrow is not.—*Oriental.*

3753 To dig a well after the house is on fire.—*Oriental.*

3754 To dig every day a new well, and drink its water —*Oriental.*

3755 To dine with Duke Humphry.

3756 To dive deep and bring up a potshird.

3757 To eat bread with sugar and win the world with cunning.—*Oriental.*

व्याजु पैका घेणें, तर भिकारी होणें.

रुपया मोडून पावला करणें, ईळा मोडून खिळा करणें.

हातीं कांहीं नसणें, चटक्याचें मांडव घालणें.
व्यर्थ समय आपला घालीवणे, दिवसाचा जैसा दिवा जाळणे.
बखत पडा बांका, गधेकों कहना काका. म० अडला हरी, गाढवाचे पाय धरी.
ज्यागावीं कोळशाची खाण, तेथें कोळसे नेतीं तोटा जाण. अ० बंगाल्यातून मीठ आणणें, पिठी साखर तेथें नेणें.
एका म्यानेंत दोन तरवारी, चालत नाहीं निर्धारी.

एकवेळीं दुःख होणें, दुजे समयीं सुख जाणें.
जीस डगाली पर बैठे, उसीको काटे.

आज आहे सुवर्ण कांति, उद्यां होय तिची माती. अ० कोण दिवस येईल कैसा, नाहीं देहाचा भरंवसा.
आज मला, तर उद्यां तुला.
आज है, सों कल नही.
आग लगे पर, कुवा खोदना. गु० तरस लागे तेवारे, कुवो खोदावें. सं० संदीप्तेभवनेतुकूपखननेप्रत्युद्रमःकीदृशः॥
हरोज नया कुवा खोदना, और नया पानि पिना. अ० नित्य उत्पन्न करित जावें, उदर पोषण चालवावें.
जेवणास जाणें, उपवासी येणें. अ० आशाने जाणें, निराशेनें येणें.
समुद्रांत बुडी मारणें, शंख हातीं लागणें. हिं० मोतीं कारन डुबी मारी, तो शंख लगे हात.
रोटी खाना शकरसें, दुनया खेचना मकरसें.

3758 To err, is human; to forgive, divine.

3759 To escape from vice is a virtue.

3760 To examine a cheap sheep, by lifting up his tail. —*Oriental.*

3761 To expect and not to come; to be in bed and not to sleep; to serve and not to please; are three things enough to kill a man.

3762 To find a mare's nest.

3763 To forget a wrong is the best revenge.

3764 To get milk from a flint.

3765 To give and keep, there is need of wit.

3766 To give little and to promise much.—*Oriental.*

3767 To give one a mouthful of Moonshine.

3768 To give quickly is a great virtue.—*Oriental.*

3769 To go is at one's own option, but to return depends on another.—*Oriental.*

3770 To go through fire and water to serve one.

3771 To have the law in one's own hand.

3772 To have the world in a string.

3773 To have two strings to one's bow.

3774 To hold with the hare, and run with the hound.

3775 To humble a proud man, you must take no notice.

3776 To kill two birds with one stone.

3777 To kill with kindness.

3778 To kiss a sleeping child.—*Oriental.*

3779 To kiss the child for the sake of the nurse.

चूक मनुष्यांत राहे, क्षमा ईश्वरासी आहे.
दुराचरणापासून मोचन, तेंच ह्मणावें सदाचरण.
ससति मेंढी, दूम उठाकर देखना. अ० स्वस्त माल घेणें, तर
चौकसी करणें.
अपेक्षा जयाची हातितें नयेतें, निजावें तरीं झोंपही दूर जाते,
दुजा सेवणें मान्यत्या होत नाहीं, मनुष्यासही वाचवी
तीं न पाही.
सर्वांस माहीती, तें उजेडांत आणती.
कोणी नुकसानी केली, विसरावी त्याच वेळीं.
दगडास पान्हा आणणें, निर्दया सदय करणें.
देणें घेणें रक्षणें, चतुराईनें करणें.
देना थोडा, दिलासा बहुत. म० भरंवसा मोठा, देण्याचा तोटा.
खोटी आशा देणें, चेष्टेंत घालिवणें.
तरत दान, महा पून.
जाना अपने अखत्यार, आना पराय बस. म० जाणें असें
स्वाधीन, येणें पराधीन.
संकटांत उडी घालणें, कोणाचें कल्याण करणें.
कायद्या विरुद्ध करणें, राजभय होय तेणें.
कच्चे धाग्यानें, सर्वांस बांधणें.
एका धनुष्यास दोन दोऱ्या, उपयोगी पडती बऱ्या.
ससा धरणें पोटीं, कुत्र्याचे लागणें पाठी. हिं० मेरि मेरे मुहपर, तेरी ते-
रे मुहपर. माझें मनासारखे मला, तुझे मनासारखे सांगणें तुला.
गर्व हरणें असे ज्याचा, समाचार न घ्यावा त्याचा.
एका दगडानें, दोन पक्षीं मारणें. हिं० एक पंथ और दो काज.
पथ्यांत ममता करणें, आपले हातून मारणें.
सोते लडकेका, मुह चुमना. अ० नमागतां देणें, तो उपकार मानणें.
झुठा खाय मिठेके लालच. अ० लाभाचे आशेने, कष्ट सहन करणें.

3780 To know and not able to perform is doubly unfortunate.

3781 To live from hand to mouth.

3782 To live in the river and be at enmity with the crocodile.—*Oriental.*

3783 To live is a gift; to die is a debt.

3784 To make a cock and bull story.

3785 To make a crow of a feather.—*Oriental.*

3786 To make a hole in the vessel out of which one has eaten.—*Oriental.*

3787 To make a mountain of a mole-hill.—*French.*

3788 To make a portable dish out of coarse materials. —*Oriental.*

3789 To make much about nothing.

3790 To marry an oilman and eat dry bread.—*Oriental.*

3791 To mourn without measure is folly; not to mourn at all, is insensibility,

3792 To nourish a viper in one's bosom.

3793 To overcome pleasure is the greatest pleasure.

3794 To pay one in his own coin:

3795 To play the dog in the manger. See No. 2196.

3796 To prescribe physic for the dead, and advice to the old is the same thing.

3797 To promise, and give nothing, is comfort for a fool.

जाणतो पण सामर्थ्य नाहीं, पूर्ण अभाग्य तो पाहीं.

चालवणें संसार, आपले हातावर.
दरीयामे रहना, और मगरमछसे बैर करना. ह्म० जळांत राहणें, माशासीं वैर करणें. अ० एका ठिकाणीं राहाणें, त्यासीं वैर करणें.
जीवन हें ईश्वरी देणें, मरण हें त्याचें घेणें.
उलट सुलट बोलणें, नाहीं तसें समजवणें.
पिसाचा कावळा करणें, अल्प असतां बहु सांगणें.
जिस बरतनमे खाना, उसमे छेद करना. अ० अन्न ज्याचें खावे, त्याचें उणें काढावें.
होतो पर्वत राईचा, तसा राजाही रंकाचा. सं० रंकं करोति राजानं राजानं रंकमेवच.।।
कोंड्याचा मांडा करणें, वाईट गोष्ट सुधारणें.

डोंगर खणणें, उंदीर काढणें.
तेली खसम करना, और रूखा खाना. अ० थोर अश्रय करणें दरिद्रता भोगणें.
अति शोक धरी तें मूर्खत्व, शोक नकरी तें निर्दयत्व.

सर्प पोटासी बाळगणें, मरणास तयार होणें. हिं० सांप रखे पाल, जीका होगा काल.
मौजा आवरणें, तो संतोष मानणें.
जो निंदा करी, पडे त्याचे पदरीं.
तुला न मला, घाल कुत्र्याला.
उपदेश ह्मातान्यास, जेवीं औषध मेल्यास.

कबूल करून नाहीं देणें, मूर्ख संतोष तो जाणें.

3798 To pull down a mosque for a brick.—*Oriental.*

3799 To pull the beard of one who carries you in his arms.—*Oriental.*

3800 To quake at work, and sweat at meals.

3801 To quarrel with one's bread and butter.—*Oriental.*

3802 To read without reflecting is like eating without digesting.

3803 To reduce a brick house to earth.—*Oriental.*

3804 To rob Peter to pay Paul.—*French.*

3805 To say little, and perform much, is noble.

3806 To seek the evil of a benefactor.—*Oriental.* See No. 3786.

3807 To send one away with a flea in his ear.—*Italian.*

3808 To set one's house on fire and look on at the sport. —*Oriental.*

3809 To set the cart before the horse.—*Italian.*

3810 To show the gallows before they show the town. —*Spanish.*

3811 To sing the same song.

3812 To smile in your face and cut your throat. *Oriental.* See No. 1678.

3813 To starve in a cookshop. See No. 3738.

3814 To strain at a gnat and swallow a camel,

3815 To stumble at a straw, and leap over a block.

इंटके वासते, मसजीद ढलानी. अ० थोडक्या कारणें, मोठा नाश करणें.

जिसके गोदमें बैठे, उसकी दाढी खिसोटे. अ० ज्याणें पालन करणें, त्यास अपाय करणें.

कामांस कांपतो, घाम येईतों खातो. अ० करण्यां एकपट, खाण्यांस दुपट.

वाढलेले अन्ना, अव्हेरी जाणा.

मनन न करितां वाचणें, जसें खाऊन न पचवणें.

इंटका घर, माटी करना. अ० उधळे खर्चानें, दौलतीचा नाश करणें.

अहमदकी पगरी, महमदके सिरपर. अ० एकाचें घ्यावें, दुसऱ्यास द्यावें.

थोडें बोलून बहू करी, भला गृहस्थ तो तरी.

खाल्लया घराचे वासे मोजणें, अन्नदात्याचें वाईट इछिणें.

खातरी करणें, वाटेस लावणें.

घर फुंकना, तमाशा देखना. अ० पैसा उडवणें, मौजा मारणें.

वराती मागे घोडें, व्याह्या मागे पिडें.

कृपा करणें, पण क्रूर बोलणें.

वारंवार तेंच गाणें, मनुष्यास उपद्रव देणें.

तोंडावर साखर, पोटांत कातर. सं० वचस्येकंमनस्येकं.

हलवायाचे दुकानीं राहावें, उपवासीं मरावें.

पहार गिळणें, सुई अडकणें. अ० बहुत करून हातमारणें, थोड्याकरितां फसणें.

ओंडा उडूनिया जाणें, काडीस अडकणें.

3816 To swallow an ox and be choked with the tail.

3817 To take something is better than nothing.-*Oriental.*

3818 To take by the hand and support through life.
—*Oriental.*

3819 To take he understands, but to give he has never learnt.—*Oriental.*

3820 To tell our secret is folly; to divulge the secrets of others is treachery.

3821 To tell the tune upon hearing a string sounded.
—*Oriental.*

3822 To the grave with the dead, they who live to the bread.

3823 To the son of a meal grinder parched grain is a profit. *Oriental.*

3824 To throw pearls before swine. *Spanish.* See No. 1803

3825 To throw the rope after the bucket.

3826 To throw the stone, and hide the hand.

3827 To twist a rope of sand.—*Greek.*

3828 To wait for a dead man's shoes.

3829 To whom you betray your secret, you give your liberty.—*Italian.*

3830 To wipe a person's nose.

3831 To work for a dead horse.

3832 To work for the bishop.—*Spanish.*

3833 To work without pay is better than sitting idle.
—*Oriental.*

हाथी निकल गया, दूम अटक रही. म० निघून गेला हत्ती, सेपुट अडकलें अंतीं.
दगडापेक्षां ईट मऊ. गु० पथर करतां इट कुमली.
जरी हातीं धरणें, जन्मवरी पोषणें. हिं० बाह्री पकडके निभाना.

इल्म सिखा लेनेका, नही सिखा देनेका. ह्म० घेण्याची विद्या येती, देण्याची नकळती.
स्वगुह्य प्रगट करी तो मूर्खपणा, दुसऱ्याचे करी तो घातकपणा.

सुतानें स्वर्गास जाणें, सुमारानें समजणें.

मेल्यासंगें स्मशानीं जावें, जित्यासंगें बसून खावें.
पिसन हारीके पूतको, चबिना लाभ. ह्म० कोल्हा कांकडीस राजी.

डुकरा चारा मोतियांचा, नाहीं कधीं उपयोगाचा. हिं० बंदरके हात नारियेल
हातचे घालवणें, निराश बसणें.
दगड मारणें, हात लपवणें.
दोर वाळूचा बांधणें, असाध्य तें करणें.
जब बाप मरेंगें, तब बेल बटेंगें.
छिद्र सांगे ज्यास, त्याचा होय दास.

तोंडावर हात फिरवणें, कसें करून ठकविणें.
मेल्या घोड्या उपाय, केल्या निर्फळ जाय. अ० काम करणें आशा न धरणें.
उपाध्यास्तव करणें, आशा न धरणें. अ० श्रम करणें, निष्फळ जाणें.
फुकट काम करणें, उगेंच न बसणें. हिं० बैठेंसे, बिगार भली.

3834 Too cheap to be good.—*Persian.* See No. 3760.

3835 Too many cooks spoil the broth.

3836 Too much familiarity breeds contempt.

3837 Too much fear is an enemy to good deliberation.

3838 Too much of one thing is good for nothing.-*Latin.*

3839 Too much prosperity makes most men fools.

3840 Touch pot, touch penny.

3841 Trade and commerce are universal cheating by general consent.

3842 Trade is the mother of money. See No. 805.

3843 Trade knows neither friends nor kindred.—*Italian.*

3844 Train up a child in the way he should go : when he is old, he will not depart from it.—*Scriptural.*

3845 Transactions in business are the touch-stone whereby men are tried.—*Oriental.*

3846 Tread on a worm and it will turn.—*Latin.*

3847 Trees on the river bank perish every now and then.—*Oriental.*

3848 Trees will not grow until you scatter seed.*Persian.*

3849 Trim your sails according to the wind.See No.468.

3850 Troubles spring from idleness and grievous toils from needless care.

3851 True bravery fears no enemies and makes none.

3852 True friends neither flatter nor dissemble.

3853 True friends show themselves inadversity.SeeNo84

स्वस्त माल मिळतो, तो दग्याचा असतो.
सात सुइणी मिळती, विणारिणीचा नाश करिती. अ० एका कामीं बहुजण, लागतां करिती घाण.
जसी नात्याची जवळिक, तसी आदराची कवळिक.
फार भय अंतरीं, काहीं नसुचें तरीं.
अति सर्व कोणतेंही, उपयोगी पडत नाहीं. सं० अति सर्वत्र वर्जयेत्.
बहु धन ज्याचे हातीं, ते बहुधा मूर्ख होती.
लावतां तोंडीं करोटी, पैक्याची वाट लाविती.
उदीम व्यापाराचे अंतीं, रजावंतीनें ठकले जाती.

व्यापाऱ्याचे घरीं, लक्ष्मी वास करी.
सोयरे धायरे, न मानिती व्यवहारें.
मुलास शिकवीत जाणें, त्याच्या वळणा प्रमाणें, तो मोठा झालीयावरी, राहील त्याच पंथावरी. सं० योऽध्वाबालस्य गन्तव्य स्तं तंत्वं परिशिक्षय तेन वृद्धोपि तस्मात् स विमुखो न भविष्यति.
मानस कसनेको, मामीला कसोटीहै. अ० काम वहिवाटल्या अंतीं, मनुष्य परिक्षा होती.
सर्प पुच्छीं पाय पडे, तो उलटून चढे. अ० हलक्यास देतां त्रास, तो घेईल प्राण खास.
नदी किनारे रूखडा, जबतक होय बिनास. अ० जोखमांत पडणें, नाश करून घेणें.
बी पेरल्यावीण, झाड न होय जाण.
जैसा वारा लागणें, तैसीं शिडें लावणें.
रिकामपणापासून बहु श्रम, काळजीनें त्यांचा नाहीं नेम.

शूरा शत्रूची नाहीं भीती, त्यास शत्रूही नहोती.
आर्जवून न भुलवी, तो मित्र खरा भावी.
खरे मित्र विपत्तिकाळीं, दिसून येती तत्काळीं.

3854 True honor can be only purchased by worthy actions.

3855 True praise takes root and spreads.

3856 True valor protects the feeble, and humbles the proud.

3857 Trust no secrets to a friend which, if reported, would bring infamy.—*Greek.*

3858 Trust not a horse's heel, nor a dog's tooth.-*Latin.*

3859 Trust not a new friend nor an old enemy.

3860 Trust not the praise of a friend, nor the contempt of an enemy.—*Italian.*

3861 Truth hath always a fast bottom.—*Gaelic.*

3862 Truth is acceptable to God.—*Oriental.*

3863 Truth is the child of God.

3864 Truth is the daughter of time.—*Italian.*

3865 Truth is the great man's glory and the poor man's stock.

3866 Truth is the measure of knowledge, and the business of the understanding.

3867 Truth is truth to the end of the reckoning.

3868 Truth may be blamed, but shall never be shamed. —*Spanish.*

3869 Truth may languish, but can never perish.·*Italian.*

3870 Truth needs no embellishment.

3871 Truth never fears rigid examination.

3872 Truth refines, but does not obscure.

3873 Truths and roses have thorns about them.

योग्यतेचें काम करीं, प्रतिष्ठाच मिळे तरी.

असतां खरी स्तुति, समूळ विस्तारती.
सत्वधीर दुर्बळ्यां तारी, अभिमान्यां नम्र करी.

गुह्य नसांगें मित्रासी, प्रगट होतां फजित होसी.

घोड्याचीटांच कुत्र्याचादात, विश्वासतां डसे मारी लात.
नवा मित्र जुने शत्रूसी, कदापि न विश्वासी.
विश्वासूनये मित्र स्तुतीसी, मानूंनये शत्रूचे धिक्कारासी.

सत्यमूळ घट्ट, त्यास नाहीं तूट.
साची बात, गोपाल भावे. अ० जें खरें असतें, तें ईश्वरा आवडतें.
ईश्वरापासून, सत्य आहे निर्माण.
सत्याचें सत्य होतें, काळें प्रगटतें.
सत्य तें थोराची कीर्ति, गरीबाची धन प्राप्ति.

सत्य ज्ञानाचें वजन, सत्य बुद्धीचें कार्य जाण.

सत्याचें सत्य होतें, शेवटीं बाहेर पडतें.
खऱ्यांवरी आळ येती, परी नाहींच मानिती.

सत्य मनीं झुरतें, तरी नपावें नाशातें.
सत्य उघडें असतें, असत्य लपून राहतें.
नाहीं खऱ्याला भय, करतां करडा न्याय.
सत्य सुधारून राहातें, मलिन होत नसतें.
सत्यास कांटे देखे, गुलाबी फुलासारिखे.

3874 Two blacks make no white.—*Scotch.*

3875 Two cats and a mouse never agree in one house. See No. 2419.

3876 Two eyes see more than one.—*French.*

3877 Two heads are better than one.—*Greek.*

3878 Two in distress makes sorrow less.

3879 Two of a trade seldom agree.—*French.*

3880 Two sparrows upon one ear of wheat cannot agree. See No. 3875.

3881 Two things ought to be the object of our fear, the envy of friends, and the hatred of enemies.

3882 Two words for yourself and one for another.

U.

3883 Ulcers cannot be cured that are concealed.

3884 Unasked favor demands our gratitude.

3885 Unbidden guests know not where to sit down.

3886 Unbought experience is seldom worth much.

3887 Unchaste language is the sure index of an impure heart.

3888 Unchecked desires often meet irresistible misfortune.

3889 Undaunted minds defy fortune.

3890 Under my cloak I'll kill the king. *Spanish.* See No 3743.

3891 Under the blanket, the black one is as good as the white.

3892 Undertake no more than you can perform.

दोहो काळ्यांचा एक गोरा, कैसा होईल तरी बरा. अ० उडद्दा
माजी काळे गोरे, केवि निवडावे निवडणारें.
एक उंदीर दोघीं मांजरी, नांदत नाहीं एका घरीं.

एका नेत्रापेक्षां दोहोंनीं, अधिक पाहाती जाणी.
एकापेक्षा दोन, चांगले जाण. अ० एकसे दो भले.
दुजाचें दुःख पाहावें, आपलें कमी मानावें.
दोघांचा एक व्यापार, नाहीं चालत हो फार.
एका गव्हाच्या कणसावर, दों चिमण्यांचा नसाहे भार.

मित्र द्वेष आणि शत्रु हेवा, उभय मिश्र भयाचा ठेवा.

आपले हीत करावें, दुसऱ्याचें केलें ह्मणावें.

दुखणें चोरून ठेवणें, बरें नहोय जाणें.
न मागतां जो कृपा करितो, त्याचा मोठा उपकार होतो.
न बोलावितां भोजना आला, बसावें कोठें न सुचें त्याला.
फुकट घेतां उपभोग, अगत्य पडता न उपयोग.
करितां जाण दुर्भाषण, तें वाईट मनाचें लक्षण.

स्वाधीन इछेचे राहाणें, वारंवार पेचांत येणें.
जो धैर्याचा प्राणी, दैवांस तो तुछ मानी.
मनीं मांडे खाणें,मनोरथ पुरवणें.गु० मनमां परणीया,मनमां रांडीया.
पडद्या आड काळें गोरें, दिसतें सारखें सारें.

करवेल तितुकें घेई, अधीक सोडून देई.

3893 Undeserving gifts are generally repaid with ingratitude.

3894 Understanding is the faculty of reflection.

3895 Undutiful children make wretched parents.

3896 Unemployed time is the greatest burden to an industrious man.

3897 Unexperienced men think all things easy.

3898 Unfeeling men in prosperity are sure to be unpitied in adversity.

3899 Unfortunate is he who depends on the favor of another.

3900 Uninvited guests sit on thorns.

3901 Union accomplishes marvellous deeds.

3902 Unkind expressions wound sensitive minds.

3903 Unkindness has no remedy at law.

3904 Unlawful love generally ends in bitterness.

3905 Unless the Lord assist you, all your efforts are in vain.

3906 Unlettered men are not always the most ignorant nor learned men always wise.

3907 Unlucky is the house where the hen crows. See No. 1938.

3908 Unmerited honors never wear well.

3909 Unnecessary delays often ruin the best designs.

3910 Unprincipled men live knaves, and die beggars.

3911 Unreasonable silence is folly.

3912 Unskilful workmen quarrel with their tools. See No 1.

3913 Urbanity and civility are a debt we owe to all men.

अपात्रीं बक्षीस करणें, अनुपकार करून घेणें.

मनन करण्याची शक्ति, ता मनुष्याची मति.
नाहीं सेवा तत्पर जरीं, मायबापा दुःख तरीं.
उद्योग्यासीं रिकामपणा, वाटतो ओझ्यापरी जाणा.

अपरीक्षिताते, सर्व सोपें वाटतें. अ० परीक्षा अंगीं नसते, सर्व त्यास सोपें वाटतें.
भाग्य काळीं दया नये जयासीं, विपत्काळीं बुडूं द्यावा तयासीं.

संसार दुसऱ्याच्या हातीं, त्याची पुरीहो फंबखती.

येती आमंत्रावीण, त्यांस नपुसती जाण.
जेथें जमांत,तेथें करामत. सं० बहूनांचैव सत्वानां समवायो रिपुंजयेत्.
निर्दयत्वाचें भाषण, मना लागतसें जाण.
कोणी अवकृपा करी, त्याची दाद न लागे तरी.
व्यभिचाराचा शेवट,असतो कडवट.
ईश नसे ज्यास सहाय, त्याचे श्रम व्यर्थ जाय.
अनक्षर शहाणे असती, कोठे साक्षर मूर्ख होती.

स्त्रीचे बळ असें जेथें, कल्याण नसें तेथें.

अपात्रीं आदरमान, टिकतांना कठीण.
व्यर्थ खोळंबा पडतो, तो चांगले कामा नासतो.
दुराचारी ठक संसारी वागतो, शेवटीं भिकारी होऊन मरतो.
उगीच मौन धरणें, तें मौर्ख्य जाणणें.
नाचतां येईना अंगण वांकडें, रांधतां येईना ओली लाकडें.
सौजन्य गृहस्थपणा, ठेवणें जनीं हा धर्म जाणा.

3914 Use and practice make men capable of employment.
3915 Use not today what tomorrow may want.
3916 Use pleasures moderately, and they will last longer.
3917 Use the means and trust to God for the blessing.
3918 Usury is the daughter of avarice.

V.

3919 Vacant hours move heavily and drag rust and filth along with them.
3920 Vain and transitory is all worldly glory.
3921 Vain-glory blossoms, but never bears.
3922 Valour can do little without discretion.—*Latin.*
3923 Value thy conscience more than thy gold.
3924 Vanity and presumption ruin many promising youths.
3925 Vanity is the natural weakness of an ambitious man.
3926 Vanity renders beauty contemptible.
3927 Vanity will prove vexation.
3928 Venture a small fish to catch a great one.
3929 Venture not all in one bottom.
3930 Venture thy opinion, but not thyself for thy opinion.
3931 Venture upon nothing till you have well considered the end.

परिपाठ आणि वहिवाट, उद्योगी लोका करी बळकट.
खर्चूनये आहे तें आज, ज्याचे उद्यां आहे काज.
बेताने मौजा करी, त्या चालती निरंतरी.
वारंवार प्रयत्न करी, भार ठेवी देवावरीं.
व्याज खाण्याची रीति, ती लोभाची उत्पति. अ० व्याजीं लोभ धरी, त्याची गति नाहीं बरी.

रिकामी वेळ भारी जाती, मलिनता अंगीं जडती.

जगांत मोठेपणा, तो क्षणभंगूर जाणा.
फुशारकी फुलती, फळास नयेती. अ० फुशारकी करितो, शेवटीं फसला जातो.
मुखत्यारी शिवाय पराक्रम, नाहीं चालत करता काम.
द्रव्यापेक्षा मनीं, सत्य अधिक मानी.
अभिमान आणि अनुमान, तरुण पणीं नासाडीच जाण.

महत्वाची इच्छा आहे, तेथें गर्वाचें लांछन पाहे.
सौंदर्याचा जो मीपणा, सदा तुच्छवत जाणा.
पोकळपणा, तो संताप जाणा.
लहान मछ धरूं जाता, येतो मोठा मग धरता. अ० लहान कामें करिती, मोठे कामीं हिमत येती.
अवघे एका स्थानीं, ठेऊं नये कदा मानी.
उत्तम तें मत द्यावें, परी पुढाईत नव्हावें.
परिणाम पाहिल्याविण, उडी न घालावी जाण.

3932 Vice is its own punishment, and sometimes its own cure.

3933 Vice is the most dangerous, when it puts on the garb of virtue.—*Latin.*

3934 Vice produces misery.

3935 Vice is infamous though in a prince, and virtue honorable, though in a peasant.

3936 Victory is the gift of God.—*Oriental.*

3937 Villains may prosper for a time, but their end is ignomy.

3938 Violence breeds hatred and hatred dissension.

3939 Virtue alone is happiness below.

3940 Virtue and fortune work wonders in the world.

3941 Virtue and happiness are mother and daughter.

3942 Virtue cannot be known but through adversity —*Oriental.*

3943 Virtue dwells not in the tongue, but in the heart.

3944 Virtue is the universal charm.

3945 Virtue is a garment of honor, but wickedness a robe of shame.

3946 Virtue is a jewel of great price.

3947 Virtue is commended by all, but followed by few.

3948 Virtue is of noble birth, but riches take the wall of her.

3949 Virtue is the health and beauty of the soul.

3950 Virtue itself, without good manner, is laughed at.

3951 Virtues all agree, but vices fight one another.

3952 Voluptuous pleasures bring tormenting pains.

दुर्गुणास दंड होतो, कोणे वेळे सुधारतो.

दुर्गुण सद्गुण वेष धरी, घात जाणा त्याचे अंतरीं.

दुराचरणापासून, दुःख होतें उत्पन्न.
गरीबा सदाचरणीं भूषण, श्रीमंता दुराचरणीं अपमान.

फनहा दाद, इलाही है. अ० जय होणें, ईश्वरी देणें.
दुष्ट कांहीं दिवस नांदती, परिणामीं फजित होती.

जुलमाने अदावती, अदावतीने तंटे होतीं.
सदाचरणाचें सुख, इहलोकीं आहे देख.
सदाचरण द्रव्यभरती, पाहिले नाहीं तें करविती.
श्रेय आणि सदाचरण, बापलेकाचें नातें जाण.
हिऱ्याची परीक्षा घनावीण, होत नाहीं हें जाण. अ० सद्गुण
परिक्षा आपत्काली, करीना येती हो चांगली.
अंतरीं सद्गुण असतो, बाह्यात्कारीं नसतो.
सद्गुणाप्रति, सर्व मानवति. सं० गुणःसर्वत्रपूज्यंतेनमहत्योपिसंपदः
सद्गुण पोषाक मानाचा, दुष्ट गुण अपमानाचा.

सद्गुण हें रत्न, अमोलिक जाण.
सद्गुणाचें वर्णन सर्व करिती, थोडे त्यापरी आचरती
सद्गुणाचा जन्म श्रेष्ठ, द्रव्यानें मानिती कनिष्ठ.
सदाचरण, जिवाचें समाधान.
सद्गुण असून रीति नाहीं, हासें होतें त्याचें पायीं.
सद्गुणी सद्गुणां मिळती, दुर्गुणी दुर्गुणां भांडती.
भोग विलासीं सुख, शेवटीं परम दुःख.

3953 Vows made in storms are forgotten in calms.

W.

3954 Wake and be merry, sleep and weep.—*Oriental.*

3955 Wake not a sleeping lion. See No 2159.

3956 Walls have ears. See No 1644.

3957 Want is the mother of industry.

3958 War is a contingent evil, peace is a permanent good.

3959 War is death's feast.

3960 War with the world, and peace with England. *Spanish.*

3961 Wars bring scars.

3962 Was it not for hope, the heart would break.

3963 Wash your face with the water of a stagnant pond. —*Oriental.*

3964 Wash your hands in the running stream. *Oriental.*

3965 Waste not, want not.

3966 We are born crying, live complaining, and die disappointed.

3967 We are bound to be honest; but not to be rich. —*Scotch.*

3968 We are liable to many accidents that no care nor foresight can prevent.

3969 We are more mindful of injuries than benefits.

संकटीं नवस करी, विसरी गेल्यावरी. अ० काम पडल्या पुस-
ती, झाल्यावरी विसरती.

जागे सो गाजे,सोवे सो रोवे.अ० सावध तो पारपडे,आळस धरे तो रडे.
वाघाची खोड काढूं नये, दुष्टाचे वाटे जाऊं नये.
कुडास कान, ठेवीं ध्यान.
जातीची कंगाली, उद्योगाची माउली.
लढाईचे वाईट कर्म, सल्याचा बरा धर्म.
लढाईची उठावणी, मृत्यूची ती मेजवानी.
सर्व देशावर करा हल्ला, इंग्लांड देशाशी ठेवा सल्ला. अ० सम-
र्थाशीं भांडणें, तर हारीस येणें.
जे युद्धांत जाती, ते जखमा बाळगती.
आशा जनीं नसती, छाति फुटूनिया जाती.
गढीयाके पानीसे मुह धू आव. अ० खारे पाण्यानें, तोंड धुवून
येणें. अ० कांहीं मागणें, तें अमान्य करणें.
वहते नदीमे, हात धो लेवो. अ० वाहाते गंगेत हात धुणें, चाल-
ते काळीं उपकार करणें.
ज्याचा खर्च नाहीं, त्याची अगत्य नाहीं.
जन्मतांना रडणें, वाढतां चिंता वाहाणें, मरतां निराशी होणें,
हीं संसारीं जाणा लक्षणें.
प्रमाणीक होणें हा धर्म, द्रव्यवान होणें तें कर्म.

चहूंकडून विघ्नें येतीं, हुशारीनें न दूर होती.

उपकारापेक्षां अपकार, ज्यानीं ठेवती फार.

3970 We are never so happy or unfortunate as we think ourselves.

3971 We do not drive away even a dog that comes to our house.—*Oriental.*

3972 We frequently lose what we have by coveting more.

3973 We increase our wealth by lessening our desires.

3974 We know not which stone the scorpion lurks under.

3975 We lessen our wants by lessening our desires.

3976 We may give advice, but we cannot give conduct.

3977 We may receive instructions and warnings from the follies and facts of others.

3978 We must act in one's character.—*Oriental.*

3979 We must submit to the time.—*Oriental.*

3980 We never know the worth of water till the wells dry.

3981 We ought not to forget that our slaves are our fellow-men.—*Latin.*

3982 We should be careful not to be led away by outside show.

3983 We should be careful not to undertake more than we are able to perform.

3984 We should be contented when we are well off.

3985 We should be kind to all persons, even to those who are unkind to us.

3986 We should do as the world around does.

जेवढे कोणी मनी आणतें, तेवढे भाग्याभाग्य नसतें.

घर आये कुत्तेकोभी नही निकालते. अ० कोणी आला शरण, त्यास न देति मरण.

अधिक लोभाते धरितो, वारंवार हारीस येतो अ० लोभांत पडावें, तर जवळचें घालवावें.

इछा आवरुन धरी, तर द्रव्य संग्रह करी.

दगड पाहातां नदिसे, विंचु कोणत्या खालीं असे. अ० उद्योग उघडा करूंजाती, त्यांत लपून विधें राहातीं.

इच्छा कमी ठेवतां, अगत्य थोडी लागती.

उपदेश येतो देतां, आचरण दुजा हातां.

लोक वेडेपणें फसले, घ्यावे त्याचे हो दाखले.

वेडीचें सोंग धेणें, तर पाटांव फाडणें. अ० जसीं सोंगें घ्यावीं, तसी संपादणी करावी.

समयाप्रमाणें, सर्वांनीं वागणें.

कूपजळ सरे जेव्हां, त्याचें मोल कळे तेव्हां. हा० विहीर कोरडी पडती, पाण्याची किंमत समजती.

गुलाम जरी झाला, तरी एका खाणींतला.

बाहेरचें दाखवण्यानें, कधी भुलून न जाणें.

शक्तिप्रमाणें करावें, अधिक करीत न जावें.

खाउंन घेउंन सुखी आहे, त्यांत संतोष मानून राहे.

सर्वांशी असावें सदय, निर्दयाशीं नसावें निर्दय.

पांचाही आचरावें, तें आपण करावें

3987 We should never remember the benefit we have conferred, nor forget the favours received.-*Latin.*

3988 We should publish our joys, and conceal our griefs.

3989 We should use a book as a bee does a flower.

3990 We talk, but God doeth what he pleases.

3991 We think lawyers to be wise men, and they know us to be fools.

3992 Weak men and cowards are commonly wily.

3993 Wealth and content do not always live together.

3994 Wealth and state are gone, but the disposition is unaltered.—*Oriental.*

3995 Wealth is best known by want. See No 1853.

3996 Wealth is more dear to men than their blood.

3997 Wealth is not his who gets it, but his who enjoys it.

3998 Wealth makes worship.—*Portuguese.*

3999 Wealth maketh many friends; but the poor is separated from his neighbour.—*Scriptural.*

4000 Weep before a blind man and lose both your eyes. —*Oriental.*

4001 Weigh right, and sell dear.—*Italian.*

4002 Welcome death, quoth the rat, when the trap fell down.

4003 Well to judge, depends on well to hear.—*Italian.*

4004 Were things done twice, then all were wise.

4005 What a day may bring, a day may take away.

4006 What a man desires, he easily believes.

आपल्यावरी उपकार, झाल्या स्मर वारंवार; परावर उपकृति,
त्याची असावी विस्मृति.
दुःख सांगावें मनाला, सुख सांगावें जनाला.
पुस्तक वाचण्यां झटणें, मधुमक्षिकेप्रमाणें.
आपण व्हावें ऐसें ह्मणतों, ईश्वर इच्छी तैसें करितो.
सनदीवकिला ह्मणतो शहाणा, तो मूर्ख समजतो आपणा.

अधिर आणि अज्ञानी, कपटी असती जाणी.
संतोष आणि द्रव्य पाही, एकत्र राहात नाहीं.
हाल गया अहवाल गया, दिलका खियाल नगया. अ० पैका
गेला वेव्हार गेला, मूळस्वभाव नाहीं फिरला.
पैका कैसा आहे, गरज लागतां पाहे.
मनुष्याची पैक्यावर प्रीति, काळजा पलीकडे असती.
उपभोग घेतो त्याचा माल, संपादन करी तो धनपाळ.
द्रव्यज्याचे हातीं, त्याची करिती भक्ति.
द्रव्यास बहु मित्र मिळती, गरीबास सोडूनिया जाती. सं० धनेनप
रिलभ्यंतेजनेनबहुबंधवःदूरीकृतोभवत्येवदरिद्रोनिजबंधुभिः
अंधेके आगे रोये, दोनो दिदे खोये. अ० ऐकून घेत नाहीं,
त्याजवळ सांगून कांहीं.
महाग विकावें, पण अद्दल तोलावें.
उंदिर सांपळ्यांत पडे, लक्ष त्याचें मृत्यूकडे.

जो चांगलें ऐकून घेतो, तो न्याय चांगला करितो.
दोन वेळा काम केलें, सहज होतें चांगलें.
काले करून येतें, समय परत्वें जातें. अ० दिवस सारखे नसती,
चढते पडते असती.
जो जें इच्छितो, तो तें खरें मानितो.

4007 What advantage is it to a blind man that his parents had good eyes ?

4008 What begins in play may end in a fray. See No 2042.

4009 What belongs to the public belongs to no-body.

4010 What can the virtues of our ancestors profit us, if we do not imitate them ?—*Persian.*

4011 What can you expect from a pig but a grunt. See No. 3468.

4012 What can your enemies do, if you can enjoy the favor of God.—*Persian.*

4013 What cannot be cured must be endured.—*Latin*

4014 What connexion is there between Raja Bhoj and Gunga the oil man.—*Oriental.* See No. 3663.

4015 What does a blind man know of the beauty of the tulip.—*Oriental.*

4016 What does an ass know of the flavor of ginger. —*Oriental.*

4017 What does not float is rotten.

4018 What good can it do an ass to be called a lion. ?

4019 What has happened cannot be helped.—*Persian.*

4020 What I cannot do by might, I'll do by slight. —*Scotch.* See No. 1765.

4021 What is bought is cheaper than a gift.-*Portuguese*

4022 What is bred in the bone won't come out of the flesh. See No. 418.

आंधळे मुला उपयोगी नतरीं, आईबापा डोळे चांगले जरीं.
अ० आईबापाची कीर्ती, मुलाचे उपयोगी न पडती.

मस्करी करितां, लस्करी होती.

जें सर्व लोकाचें, तें नसें कोणाचें.

सदाचार आपले वडिलाचे, न चालवितां काय उपयोगाचे.

डुकराचे वाटे जाणें, डुरडुर शब्द ऐकणें. अ० वाईट वावरणें, वाईटच निघणें.

ईश्वर कृपा ज्यावरी, त्याचे शत्रु काय करी.

ज्यास उपाय नाहीं होत, तें सहन करणें प्राप्त. सं० गतेशोको नकर्तव्यो भविष्यं नैव चिंतयेत्.

कहां राजा भोज, कहां गंगातेली. म्ह० नगाऱ्याची घाई, तेथें टिमकी तुझें काई.

अंधा कीया जाने, लालकी बहार. अ० शहाण्याची मति, मूर्ख नजाणती.

गध्धा किया जाने, आदेका सवाद. गु० खाखरनी खलेडी, दराखनो सवाद स्तुजाणे. म० गुळाची चव, काय जाणे गाढव.

पाण्यावर तरत असतें, कुजून खालीं बसतें. अ० प्रतिष्ठा ज्याची फार चढती, हलका असतां खाली पडती

गाढवा सिंह म्हणणें, फायदा काय तेणें. अ० मूर्खांस शहाणा बोलणें, तीं आर्जवीक लक्षणें.

घडून आल्यावरी, उपाय काय तरीं.

नहोय बळें तरीं, हिकमतीनें करीं.

देणगीहूनि तें बरवें, स्वतां विकत जें घ्यावें.

जित्याची खोड मेल्यां, जात नाहीं कांहीं केल्यां. हिं० चोर चोरीसे गया, तो हेराफेरीसें नगया.

4023 What is done by night appears by day.—*Italian.*

4024 What is done cannot be undone.—*French.*

4025 What is got in the county is lost in the hundred.

4026 What is gotten over the devil's back is spent under his belly. See No. 1871.

4027 What is gotten with care, ought to be kept with wisdom.

4028 What is virtue but a medicine, and vice but a wound.

4029 What is yours is mine, but mine is another affair. —*Oriental.*

4030 What maintains one vice would bring up two children.

4031 What occasion for a mirror to look at a bracelet? —*Oriental.* See No. 2508.

4032 What one knows, it is useful sometimes to forget. —*Latin.*

4033 What pleases God must be, none can alter his decree.

4034 What soberness conceals, drunkenness reveals. *Latin.*

4035 What the eye sees, need not be guessed at. See No. 4031.

4036 What the eyes see not, the heart rues not.

4037 What the good wife spares, the cat eats.

4038 What the heart thinketh, the tongue speaketh.

4039 What the prince declares is justice, what the dice turn up is luck.—*Oriental.*

4040 what your glass tells you, will not be told by counsel.

अंधारांत होतें, तें उजेडास येतें.
जे झालें तें झालें, फिरत नाहीं काळें.
एक मार्गीं मिळवणें, दुसरे मार्गीं घालवणें.
दुष्ट कर्मानें मिळतें, तें दुष्ट मार्गीं जातें.

जें काळजीने मिळविणें, तें बुद्धीनें रक्षणें.

दुर्गुण हा कोणी एक घाय, सद्गुण हा औषधी उपाय.

तेरा सो मेरा, मेरा सो हेंहें. अ० जो आहे स्वार्थी, त्याचें बोलणे अर्थी.
एका व्यसनास लागे, तेणें दोघांचें पोट भागे.

हाथके कंगनको, आरसी किया. अ० हातचे काकणास, आरसा कशास.
जाणत असतां नाहीं बोले, असा समय येतो कोणे वेळें.

ईश्वर इछेस जें आलें, त्याचा नेम कोणा न टळें.
सावधपणें जें झांकतें, मद्यपानें तें उघडें होतें.
डोळ्यानें दिसतें, तें खरें भासतें.

जें दृष्टि पडत नाहीं, तें मनांत येत नाहीं.
सांचऊन ठेवणें, बोक्याची धन करणें. अ० राखून ठेवतो, भलता खातो.
जें मनांत येतें, तें जिभे वाटे पडतें.
राजा कहेसो न्याव, पासा पडेसो डाव.

जें कळतें स्वज्ञानानें, तें न सांगवे दुसऱ्याच्यानें.

4041 Whatever a wife wishes should be done, whatever mother wishes should not be done.—*Persian.*

4042 Whatever God gives, must be received with respect and thankfulness.—*Oriental.*

4043 Whatever is given to the poor, is laid up in heaven.

4044 When a dog is drowning, every one offers him water.—*French.* See No. 1747.

4045 When a flatterer praises his neighbour, he has some selfish end in view.

4046 When a man comes into trouble, money is one of his best friends.

4047 When a man is drowned, all the world is lost to him.—*Oriental.* See No. 764.

4048 When a man is not liked, whatever he does is amiss.

4049 When a man repeats a promise again and again, he means to fail you.

4050 When a peasant is on horse back, he knows neither God nor any one.—*Spanish.*

4051 When a proud man hears another praised, he thinks himself injured.

4052 When a third person interferes between two, he is like dust fallen into the eye.—*Oriental.*

4053 When a whore grows old, she becomes procuress. —*Persian.*

4054 When all is consumed, repentance comes too late.

4055 When all men say you are an ass, it is high time to bray.—*Spanish.*

बाईल सांगतां करी, आई सांगतां अव्हेरी.

ईश्वरी देणें, वंदन करणें. हिं० अल्लाका दिया शीरपर.

गरीबास देणें, तें कृष्णार्पण करणें.
कुत्रा पाण्यांत बुडतांना, पाजीत पाणी त्याला जाणा.

एका पुढे दुसऱ्याचें स्तवन, करितां दिसतें स्वार्थाचें लक्षण.

मनुष्य संकटांत येतो, पैका त्याचे कामीं पडतो.

आपडुबा तो जगडुबा. ह्म० आपण मेला, जगबुडाला.

जें ज्यास न आवडें, करील तें होईल वांकडें.
फारफार वचन देतो, त्याचे मनीं दगा असतो.

रानटी घोड्यावरी स्वांर, नोळखे मनुष्य ईश्वर. ह्म० ज्यानें नाहीं पाहिला आवा, त्याणें पाहिला दिवा.
एकाचीहो करितां स्तुति, अभिमानी जळे चित्तीं.

दोमेतिसरा जैसा आंखमे कंकर. ह्म० दोघांत तिसरा येतो, डोळ्यांतला केर होतो. सं० द्वाभ्यांतृतीयोनभवामिराजन्.
वेश्या होतां म्हातारी, कुंटणकीते आचरी.

अवघे उडविल्यावरी, पश्चाताप मग करी.
सर्व लोक गाढव ह्मणती, तर सावध होय चित्तीं.

4056 When an ass climbs a ladder, we may find wisdom in women.—*Hebrew.*

4057 When an ass is among monkeys, they all make faces at him.

4058 When bread is wanting, oaten cakes are excellent. —*Spanish.*

4059 When candles are out, all cats are grey. See No 3891

4060 When children stand quiet, they have done some harm.

4061 When flatterers meet, the devil goes to dinner.

4062 When flower falls the fruit comes.—*Oriental.*

4063 When fortune comes smiling, she always designs the most mischief.

4064 When fortune smiles, take the advantage.

4065 When fortune turns against a person, his horse becomes an ass.—*Persian.*

4066 When friends meet, hearts warm.—*Scotch.*

4067 When God pleases, it rains with every wind.

4068 When gold speaks, all tongues are silent.—*Italian.*

4069 When he had filled his belly he began to vex the poor.—*Oriental.*

4070 When honor grew mercenary, money grew honorable.

4071 When I did well, I heard it never; when I did ill, I heard it ever.

4072 When I had pease, I had no teeth, and now that I have teeth, I have no pease.—*Oriental.*

जेव्हां गाढव शिडी चढे, तेव्हां स्त्रियांत ज्ञान वाढे.

माकडांत गाढव गेला, तर वेड लावती त्याला. अ० शहाण्यांत
वेडा गेला, वेड लाविती त्याला.
जेथें पोळीची वाण, तेथें भाकर गोड जाण.

आंधारांत मांजरी येती, साऱ्या सारख्या दिसती.
मुलें उगीच उभीं पाही, जाणी अपकार केला कांहीं.

आर्जवी एकत्र मिळती, मनीं संतोष पोट पावती.
फूल झडे, तो फळ लगे.
लक्ष्मी हासत येती, तिचे मागे हानि असती.

दैव उघडल्यावरीं, सांभाळून राही घरीं.
दशा फिरती, सोन्याची माती होती.

मित्र भेटती, आनंद पावती.
ईश्वर जेव्हां पूर्ण कृपाकरितो, सर्व वायु सर्वे पाउस पाडितो.
द्रव्यवान बोलती, सर्व मौन धरिती. अ० श्रीमंता फुलवती,
द्रव्या पुढें नाचती.
पेटमे पडा चारा, कुदनेलगा बिचारा. अ० दुष्टागांठी पैका झा-
ला, उपद्रवकरी गरीबाला.
ज्याला थोर वाटे पैका, त्याचा मान होय हलका.

वाईट केलें कानीं आलें, बरवें केलें लपूनगेलें.

जब चनेथे तब दांत नथे, जब दांत हुवे तब चने नही. अ०
संपत्ति आणि संतान, एकत्र राहाणें कठिण.

4073 When ill luck falls asleep, let nobody wake her.

4074 When necessity comes in, turns modesty out.

4075 When one will not, two cannot quarrel.—*Spanish.*

4076 When passion enters at the foregate, wisdom goes out of the postern.

4077 When poverty comes in at the doors, love leaps out at the windows.

4078 When pride and poverty meet, they will be held up to redicule.

4079 When riches increase, the body decreaseth.

4080 When rogues fall out, honest men come by their own.

4081 When selfish men give advice, it is to serve their own ends.

4082 When sorrow is asleep, wake it not.

4083 When the barn is full, you may thresh before the door.

4084 When the belly is full the music goes better.

4085 When the cat is away, the mice will play.—*French.* See No. 3622.

4086 When the cup is full, carry it even.

4087 When the devil could not swim, he laid the blame on the water. See No. 3912.

4088 When the door is shut the work improves.

4089 When the fatal hour is come, a man walks to his own grave.—*Persian.*

4090 When the fit's over, the doctor comes.—*Oriental.*

4091 When the flatterer pipes, the devil dances.

दुर्दैव झोपी गेलें, उठऊंनये कोणे वेळे.
गरज लागती, लज्जा दूर होती.
एका हातानें टाळी, नवाजत कदां काळीं.
क्रोध येता अंतरीं, बुद्धी पडती बाहेरी.

गरीबी प्रवेश करिती, प्रीति सोडूनिया जाती.

गरीबींत मीपणा, होईल विटंबणा.

द्रव्य वाढतें, शरीर क्षीण होतें.
चोरांचा लागतो तंटा, सावकारांला मिळतो गट्टा.

स्वार्थी उपदेशा करितो, निज कार्यीं तत्परतो.

दुःखाचें पडतां विस्मरण, करूंनये आठवण.
द्रव्य संग्रह आहे पुरा, तर प्रगट राहे घरा.

झालीया पोटास भरती, बरवें गायन करिती.
मांजर गेली अंगणा, उंदीर करती दणाणा.

सत्ता द्रव्य प्राप्त आहे, तर सावधपणीं राहे.
येतनाहीं पोहतां, दोष ठेवी पाण्यावरतां.

कवाड बंद असतें, तेंव्हां काम सरळ चालतें.
ज्याचा मृत्यु ज्याठायीं, तो जाय आपले पायीं.

भोग फिटे, वैद्य भेटे.
आर्जवी फुलवितो, तेणें यजमान नांचतो.

4092 When the four eyes encounter the heart is delighted.—*Oriental.*

4093 When the lion is asleep, nothing falls into his mouth. See No. 3544.

4094 When the fox preaches, beware of your geese.

4095 When the frog and mouse would take up the quarrel, the kite decided it.

4096 When the heart is of full lust, the mouth is full of lies.—*Scotch.*

4097 When the horse is stolen, the stable-door is shut.

4098 When the house is on fire, whatever can be saved is so much gain.—*Oriental.*

4099 When the house is burnt down, you bring water.

4100 When the king is blind the state is thrown into confusion.—*Oriental.*

4101 When the master is at hand the work will be well done.—*Oriental.* See No. 3413.

4102 When the mind assents, the head nods.

4103 When the mind is weary, the body should be active.

4104 When the reservoir is full, then the pipe plays. —*Oriental.*

4105 When the sun shines, nobody minds him; but when he is eclipsed, all consider him.

4106 When the wind's in the south, it's in the rain's mouth,

4107 When the wine is in, the wit is out.

आंखे होतें च्यार, दिलमें आया पियार. अ० दोघे मित्र भेट-
ती, प्रीतीनें गौरवती.

निजल्या सिंहाचे तोंडीं, श्वापदें न घालितीं उडी. सं० नहिसु-
प्तस्यसिंहस्यप्रविशंतिमुखेमृगाः

कोल्हा पांडित्य सांगूंलागला, तर जपा आपुले हंसाला. अ०
कपटी बोलून फसवी, त्यासमयीं हुशारी ठेवी.

लागतां उंदिराबेडकाचा तंटा, घार पाहून मारी झपाटा. ह्म०
दोघांचा तंटा तिसऱ्याचा लाभ.

मन झालें कामातुर, तोंडीं लबाडीचा पूर. सं० कामातुराणांनभ-
यंनलज्जा.

घोडा चोरानें नेला, मग तबेला बंद केला. ह्म० बैल गेला,झापा केला.

आग लगते झोंपडी, जो निकले सो लाभ. ह्म० जळत्याघरचा
पोळता वासा.

घर जळल्यावरीं, पाण्याचा शोध करी. गु० आग लागे तारे
कुवो खोदावे.

अंधा राजा, चोपट नगरी. अ० मूर्ख राजा नगरीं, तेथें अंधा-
धुंदी भारी.

उसताद बैठे पास, काम आवे रास. म० धनी असतां पासीं,
काम होय त्वरेसीं.

मन भाय, मुंडी हलाय.

मन कंटाळे कामानें, देह ठेवी चंचळपणें.

हौद भरे, तो फवारा छुटे. अ० होय द्रव्यप्राप्ती, मग चाळे अठवती.

सूर्यास एरवीं नपुसती, ग्रहण लागल्या पाहाती. अ० एरवीं
मनुष्या नविचारती, लांछन लागल्या पाहाती.

दक्षिण वायु सुटे, पाऊस घेऊन उठे.

दारू चढती, अक्कल जाती.

4108 When there is happiness at home, there is pleasure abroad.—*Oriental.*

4109 When thy neighbour's house is on fire, beware of thine own.—*Scotch.*

4110 When two friends have a common purse, one sings and the other weeps.

4111 When we do ill, the devil tempteth us; when we do nothing, we tempt him.

4112 When we have gold, we are in fear; when we have none, we are in danger.—*Italian.*

4113 When war begins, hell opens.—*Italian.*

4114 When wine enters, wisdom goes abroad.SeeNo 4107

4115 When wine sinks, words swim.

4116 When you are at Rome, do as Rome does.

4117 When you have any business with a man, give him title enough.

4118 When you meet with a fool, pretend business to get rid of him.

4119 When you obey your superior, you instruct your inferior.

4120 When a chest lies open, a reputed honest man may sin.

4121 Where avarice rules, humanity is absent.

4122 Where bees are, there is honey See No. 476.

4123 Where children are dutiful, old age will be respected. See No. 3895.

घर सूख, तो बाहर चैन. अ० घरांत सुख असतें, बाहेर चैन पडतें.

शेजाऱ्याचे घर जळें, राखी आपलें घर भलें.

दोघे करीत असतां धंदा सारखा, एक कमावी दुसरा मारी हाका.

दुष्ट वासना मनीं संचरती, पापकर्मे बळें करविती.

धन असल्या बहु भय, नसल्यानें तापत्रय.

समरंगणीं युद्ध चालतें, मृत्यूचें द्वार उघडतें.
मद्य प्राशन करी, बुद्धि जाय बाहेरी.
दारू पोटीं जिरती, शब्द ओठीं तरती.
ज्या गावीं जावें, तैसें व्हावें. हिं० जैसा देश, वैसा भेश. गु०
जेहेवो देस, तेहवो वेस.
ज्याशीं काम पडलें, त्यास गौरवी चांगलें.

पडतां मूर्खाशी गाठ, निमित्त सांगून सोडी पाठ.

आपण यजमानाशीं वागावें, तसें शेवकाशीं शिकवावें.

धनपेटीं उघडी टाकिती, सज्जनाची ही दृष्टि फिरती.

जेथें लोभाची जात असे, तेथें भूतदया नसे.
मधुमक्षिका जेथें, मधु असतें तेथें. अ० उद्योग्याचे घरीं, लक्ष्मी
पाणी भरी.
मुलगे सेवाधर्मानें चालती, ज्ञातारपणीं सन्मान राखती.

4124 Where content is, there is a feast. See No. 35.

4125 Where drums speak out, laws hold their tongues. —*Scotch.*

4126 Where drink enters, wisdom departs. See No. 4114.

4127 Where God is, there is every thing.—*Oriental.*

4128 Where hatred bears Government, honor has no certainty.

4129 Where he goes hungry he remains thirsty. *Oriental.*

4130 Where honor ceases, knowledge decreases.

4131 Where much smoke is, there must be some fire. See No. 3651.

4132 Where necessity pinches, boldness is prudence.

4133 Where no fault is, there needs no pardon.

4134 Where no hope exists, there can be no endeavours.

4135 Where no wood is, there the fire goeth out: so where there is no talebearer, the strife ceaseth. —*Scriptural.*

4136 Where nothing is, nothing can be had.

4137 Where one hundred must be expended, if you expend one hundred and twenty five, it is no matter. —*Oriental.*

4138 Where our treasure is, there will our heart be also.

4139 Where passion is high, there reason is low.

4140 Where reason rules, appetite obeys.

4141 Where the carcase is, the ravens will gather. See No. 456.

जेथें संतोष आहे, तेथें समाधान पाहे.
जेथें लढाई चालती, तेथें कायदे बंद असती.

मद्यप्रवेश अंतरीं, बुद्धि जाती बाहेरी.
जिधर रब, उधर सब. पु० जिधर मौला, उधर शाहा दौला.
म० जेथें ईश्वर पाहे, तेथें सर्व आहे.
जेथें द्वेषभाव नांदतो, तेथें थोरपणा नसतो.

जहां जाय भूखा, तहां पडे सुखा. अ० जेथें जाय दुःखी, तेथें नहोय सुखी.
थोरपणा जातो, समज कमी होतो.
जेथें अग्नीचा वास, तेथें धुराचा प्रकाश.

जेथें अडचण पडती, तेथें चतुरायी धैर्य देती.
अपराध नसतां कांहीं, क्षमेचे कारण नाहीं.
जेथें आशा नसती, तेथें यत्न व्यर्थ जाती.
काष्ट नसें जेथें, अग्नी नसे तेथें, चहाड जेथें नसे, तेथें तंटा नवसे.
सं० यथाग्निरिंधनाभावात् निर्व्वाणत्वं प्रगच्छति, तथैव सूचकाभावात् विरोधो नैव तिष्ठति.
जेथें नाहीं कांहीं, तेथें मिळत नाहीं.
जहांसौ, वहां सव्वासो. ह्म० जेथें ऐशीं, तेथें पंच्यायशीं.

जेथें आपलें धन, तेथें आपलें मन.
जेथें क्रोधाची चढती, तेथें बुद्धीची पडती.
जेथें बुद्धीचें बळ आहे, तेथें इच्छा नमून राहे.
जेथें मुडदे, तेथें गिधाडें.

4142 Where the dam leaps over, the kid follows.

4143 Where the foundation is narrow, the superstructure cannot be high.

4144 Where the heart is past hope, the face is past shame.

4145 Where the hedge is lowest, men commonly leap over.

4146 Where the king is, there is the court.

4147 Where the rich are honored, good men are little regarded.

4148 Where the will is ready, the feet are light.

4149 Where there are many laws, there are many enormities.

4150 Where there is much love, there is much mistake. See No. 2241.

4151 Where there's a will, there's a way.

4152 Where two fools meet, the bargain goes off.

4153 Where villany goes before, vengeance follows after.

4154 Where wealth, there friends. See No. 4141.

4155 While the grass grows, the cow starves.—*Italian.*

4156 While there is life, there is hope.—*Italian.*

4157 While you sojourn in this transitory world, do some good.—*Oriental.*

4158 Whilst there is boiled rice, there will be dogs in plenty.—*Oriental.* See No. 4154.

4159 Whip my back, but fill my belly.—*Oriental.*

4160 Who dainties love, shall beggars prove.

आई निघूनिया जाते, करडूं मागें लागतें. अ० पत्रावळी मागे, द्रोण लागे.

जेथें पाया नाहीं खोल, तेथें उंच बाधणी फोल.

निराशा झाली, त्याची शरम गेली.

जेथें कुपणें नीच असती, त्यावरून उडूनिया जाती. अ० गरीब पहाती, त्यांस सर्व दाबती.

जेथें राजकारभार, तेथें असतें दरबार.

जेथें धनिकाचा सत्कार, तेथें सुजना थोडा आदर.

जेथें स्वेच्छेनें हो स्वारी, तेथें पाउल हलक्यापरी.

जेथें कायदे अनिवार, तेथें दोष होती फार.

जेथें अतिप्रीति चालती, तेथें बहु चूक असती.

एक दर बंदा, हजार दर खुले.

दोवे मूर्ख एका जागी होती, सवदा हातांतून घालविती.

जेथें दुर्गुण वसतो, तेथें सूडही असतो.

जेथें लक्ष्मीचा वास, तेथें मित्राचा प्रवेश.

तृण वाढे तोंवरी, गाय उपवासी घरीं. अ० परस्वाधीन जिणें, उपवाशी मरणें

जब लग सास, तबलग आस.

चलाचलीके राहमें, कुच भलाभली करलो.

भात होगातो, कव्वे आ रहेंगे. ह्म० कण्या टाकती, तेथें चिमण्या येती.

पाठीवर व्हावे तर मार, मारूनको पोटावर.

आदाया पेक्षां खर्च मोठा, त्याला होय सदा तोटा.

4161 Who depends upon another man's table, often dines late.—*Italian.*

4162 Who draws his sword against his prince, must throw away the scabbard.

4163 Who draws others into ill courses, is the devil's factor.

4164 Who feels love in his breast, feels a spur in his limbs.—*Italian.*

4165 Who follow not virtue in youth, cannot fly sin in old age.—*Italian.*

4166 Who goes to bed supperless, all night tumbles and tosses.—*Italian.*

4167 Who has land, has war.

4168 Who has not a good tongue, ought to have good hands.—*Italian.*

4169 Who has nothing in this world is nothing.*Italian.*

4170 Who has one foot in a brothel, has the other in a Hospital.

4171 Who has not understanding, let him have legs.

4172 Who hath a fair wife, needs more than two eyes.

4173 Who hath bitter in his mouth, spits not all sweet.

4174 Who hunts two hares, leaves one, and loses the other.—*Italian.*

4175 Who is bad to his own, is bad to himself.—*Italian.*

4176 Who is not used to lie, thinks every one speaks the truth.

दुसऱ्याचे पंगतीस भोजन, तो जेवी उशिरानें जाण.

राजावरी शस्त्र धरी, तो स्थिर नसे अंतरीं.

दुष्ट मार्गा जो दावितो, खरा दुष्ट तो असतो.

ज्याचे मनीं वसे दया, अनुभव असे तया.

बाळपणी दुराचरण, वृध्दपणीं तोचि गुण.

उपवाशी झोंपें जाती, सारी रात्र तळमळती.

ज्याचे जवळ गांव, त्याची लढाईनी हांव.
बोल चांगला नसे ज्याचा, हात सुटा असावा त्याचा.

ज्याजवळ नाहीं अर्थ, तो तर जगांत व्यर्थ.
एक पाय वेश्याघरीं, दुसरा वैद्याचे द्वारीं. अ० वेश्या घरीं जाती, दुखण्यांत पडती.
ज्यास बुद्धि नसती, त्यास असावी शक्ति. अ० बुद्धि न धरी, तो मजूरी करी.
सुंदर स्त्रीप्रति, असावी जपती.
ज्याचें तोंड कडु असें, त्याचा शब्द गोड नसें
दोहो सस्याचे लागतां पाठीं, एकही नये हातां शेवटीं. अ० दोहो कडून घेउं जाती, मिळते तेंही घालविती.
जो बंधुवर्गांत वाईट, तो स्वतां नसतो नीट.
जो भाषण न करी असत्य, तो सर्वांचें समजतो सत्य.

4177 Who is wicked in the country will be wicked in the town.

4178 Who knows not how to dissemble, knows not how to reign.

4179 Who knows nothing, doubts nothing.—*French.*

4180 Who looks not before, finds himself behind.

4181 Who pardons the bad, injures the good.—*Italian.*

4182 Who serves at court, dies on straw.—*Italian.*

4183 Who shall hang the bell about the cat's neck? *Italian*

4184 Who shall teach young fish to swim ?—*Oriental.*

4185 Who so deaf as they that will not hear ?—*French.*

4186 Who spends more than he should, hath not to spend when he would. See No. 1617.

4187 Who spits against heaven, it falls in his face. *Spanish.*

4188 Who sups well, sleeps well.—*Italian.*

4189 Who swims in sin, shall sink in sorrow. See No. 1531

4190 Who teaches often, learns himself.—*Italian.*

4191 Who thinks every day to die, can never perish.

4192 Who thinks often of death, does things worthy of life.—*Italian.*

4193 Who thinks to deceive God, has already deceived himself —*Italian.*

4194 Who will not give alms into a golden cup ? *Oriental.*

4195 Who will not keep a penny shall never have many.

जो गांवढ्यांत दुष्ट, तो शहरांत नाहीं सुष्ट. अ० जो एकास दुष्ट
तो सर्वांस नष्ट.
गुह्य ठेवण्याची नसे युक्ति, राज्य चालविण्याची भ्रांति.

जो जाणत नाहीं कांहीं, तो संशय घेत नाहीं.
ज्याची दृष्टी नाहीं पुढें, त्याला अडचण पडे.
दुर्जना केली क्षमा जरी, सज्जनाचा नाश करी.
राजसेवा जो करे, नकळे कैसा तो मरे.
उंदीर बांधतां मांजरागळीं घांट, उंदरा होय प्राण संकट. अ०
असाध्या साधूं पाहाती, ते प्राणास मुकती.
मछिके बच्चोकों तिरना, कौन सिखलावे. अ० गुणीयापासून
गुणी, उत्पन्न होतो जाणी.
नघे ऐकून कोणाचे, फार बहिरे कान त्याचे.
अधिक जो खर्च करितो, हातीं पैका समयीं नसतो.

आकाशावर पाहून थुंकतो, आपल्या तोंडीं थुंकी घेतो. अ० पर
निंदा करी, पाप घेई आपले शिरीं.
जो चांगलें करी भोजन, त्यास निद्रा लागे सुखेंकरून.
जो पापांत तरतो, तो दुःखामाजीं बुडतो.
जो शिकवितो, तो स्वतां शिकतो.
मरण मागतो नित्य, त्यास मरण नाहीं येत.
स्मरण मृत्यूचें ठेवितो, चांगला संसार करितो.

ईश्वरास ठकऊं पाहातो, आपल्या आपण फसला जातो.

सोनेके कटोरीमे, कवन भिख्न नदेगा. अ० द्रव्यवान कर्ज मा-
गती, त्यांस सर्व नेऊनियां देती.
पैसा पैसा संग्रह न करी, संचय कैसा होय तरीं.

4196 Who wishes to burn the house of his neighbour, ought to think of his own.—*Italian.*

4197 Whoever annoys the poor lowers himself.-*Persian.*

4198 Whoever associates with the wicked will never prosper.—*Persian.*

4199 Whoever holds the cudgel, his will be the buffalo. —*Oriental.*

4200 Whoever is the fox's servant, must bear up his tail, —*Gaelic.*

4201 Whoever pats scorpion with the hands of compassion receives punishment.—*Persian.*

4202 Whoever the Raja takes by the hand, becomes a Rance.— *Oriental.*

4203 Whoredom and grace never dwelt in one place. *Scotch*

4204 Whoring and bawdry do often end in beggary.

4205 Why makes pain of a pleasure. *Oriental.* See No. 2258.

4206 Wide will wear, but narrow will tear.

4207 Wicked men cannot be friends, either among themselves or with the good.—*Greek.*

4208 Wife and childern are bills of charges.

4209 Will, without reason, is blind; and against reason, is mad.

4210 Wilful faults have no excuse, and deserve no pardon.

4211 Wilful waste makes woeful want.

4212 Wind puffs up empty bladders; opinion, fools. *Greek.*

4213 Wine and wenches empty men's purses.

शेजारी आग लाविशी जरी, आपल्या घराचा विचार करी.

गरीबा उपद्रव देती, ते खालीं पडती.
धरितो दुष्टाची सोबत, त्याचें कल्याण नाहीं होत.

जिसकी लाठी, उसकी भेस. हा० जिसकी तेग, उसकी देग.
 हा० मारील त्याची तरवार, करील त्याचा व्यापार.
कोल्ह्याचा चाकर व्हावें, शेपूट बाळगावें. अ० ज्याचे चाकर
 व्हावें, त्यासारखें चालावें.
हात फिरवी विंचवावरी, त्याला तो डंश करी. अ० दुष्टा उपकार
 करी, तो त्यास अपकारी.
राजा छोयी, और रानी हूयी. गु० राजाने गमी ते रानी, छाणां
 विनती आणी. अ० ज्यावर कृपा झाली, त्याची थोरी वाढली.
व्यभिचार आणि सद्गुण, एकाठायीं नाहीं जाण.
शिंदळकी कुंठणकी, यांची शेवटीं हलाकी.
ज्या सोन्यानें कान तुटावे, तें सोनें कां घालावें. गु० हेवु सुनू
 सु पेहेरीये जे कांन टुटे.
तंग फाटे वापरतां, ढिल टिके घालतां.
दुष्टाला सज्जन मित्र न मिळती, दुष्ट ही त्यास न होती.

बायको लेंकरे परिवार, करिती खर्चाचा विस्तार.
इच्छा बुद्धिविना आंधळी, नाहीं चालत चांगली.

जाणून अपराध जरी, त्यास क्षमा न करी.
मनस्वी खर्च करणें, अडचणींत पडणें.
मूर्खा उपदेश करितां फुगे, जसा फुगा वाऱ्यानें फुगे.
मद्यपी व्यभिचारी, सर्व पुंजी खाली करी.

4214 Wine has drowned more men than the sea.-*Latin.*

4215 Wine in the bottle doth not quench thirst.—*Italian.*

4216 Wine is a turn-coat; first a friend, then an enemy.

4217 Wine wears no breaches.—*French.*

4218 Winter finds out what summer lays up.

4219 Wisdom adorns riches, and shadows poverty.*Greek.*

4220 Wisdom and honesty flourish by their own strength.

4221 Wisdom and virtue make the poor rich, and the rich honorable.

4222 Wisdom and virtue ennobles us, vice and folly debar us.

4223 Wisdom goes not always by years.

4224 Wisdom is more valuable than riches.

4225 Wisdom provides things necessary, not superfluous —*Greek.*

4226 Wisdom stands between two mirrors, folly is in a dark room.

4227 Wisdom without justice is but craftiness.

4228 Wise and good is better than rich and great.

4229 Wise and good men invented the laws, but fools and the wicked put upon them.

4230 Wise men care not for what they cannot have.

4231 Wise men have their mouth in their heart, fools their hearts in their mouth.

4232 Wise men learn by other men's harm, fools by their own.SeeNo.2126.

दारूनें बहु बुडले, समुद्रानें थोडे ग्रासिले. अ० मद्य प्राशनाचे पायीं, बहुताचा नाश होयी.

पाणी असतां तांब्यांत, स्मरून तृषा न हरत.

मद्य मित्र मिळवितें, मग शत्रु करितें.

करी जो मद्यपान, त्यास देहाचें नसें भान.

उन्हाळा आच्छादन करी, पावसाळा प्रगट करी. अ० कृपण धन रक्षण करी, उदार त्याचें रूप करी.

बुद्धि द्रव्यरुपा आणिती, तीच गरिबी आच्छादती.

बुद्धि आणि सचोटी, स्व बळानें वाढती.

बुद्धि आणि सद्गुण, गरीबा करी सधन, सधन संभावित, त्या योगानें घडत.

बुद्धि सद्गुण कार्य करिती, दुर्गुण अज्ञान आड येती.

ज्ञानाची गती, नाहीं वयांवरती.

द्रव्यापेक्षां अमोलिक, बुद्धि आहे हो अधिक.

ज्ञानी लागेल तितुकें लावी, अधिक व्यर्थ न घालवी.

ज्ञान राहातें उजेडांत, अज्ञान पडतें अंधारांत.

नीति विना बुद्धि कपटी, आपुला नाश करी शेवटीं.

सज्जन आणि शहाणा, द्रव्यवान थोरापरी जाणा.

सुज्ञाहीं कायदे केले, दुष्टासाठीं नेमले.

ज्ञाता पर्वा नकरी, प्राप्त न झालें तरीं.

ज्ञानियाचें मन खोल, मूर्ख याचें उथळ.

घेती दोषांचा अनुभव, हेंचि मूर्खांचें वैभव, दोष दुसऱ्याचे देखून, सूज्ञ घेती सुधारून.

4233 Wise men make proverbs and fools repent them.

4234 Wit catches of wit as fire of fire.

4235 Wit is folly, unless a wise man hath the keeping of it.

4236 Wit may get wealth, but wealth cannot purchase wit.

4237 Wit once bought is worth twice taught.

4238 Wit without doctrine is as a tree without fruit.

4239 With the humble, there is perpetual peace.

4240 With provision in store, we have friends by the score.—*Oriental.* See No. 4158.

4241 Withhold not thine hand from showing mercy to the poor.—*Hebrew.*

4242 Without a friend, the world is a wilderness.

4243 Without danger, danger cannot be surmounted. *Latin.*

4244 Without discretion, learning is pedantry, and virtue looks like weakness.

4245 Without dying heaven is not to be attained.-*Oriental.*

4246 Without sympathy there is no pleasure in society.

4247 Wolves may lose their teeth, but not their nature.

4248 Women and dogs set men together by the ears.

4249 Women and wine, game and deceit, make the wealth small, and the wants great.

4250 Women and wine intoxicate the young and old. —*Italian.*

4251 Women and linen look best by candle light.

4252 Women are sooner angry than men, the sick than the healthy; and old men than the young men,

ज्ञाते ह्मणी प्रगट करिती, मूर्ख पश्चात्ताप पावती.
चातुर्यानें चातुर्य उमटे, जसा अग्नीनें अग्नि पेटे.
अक्कल ठेवा चांगली, नाहीं तर होईल बावली.
शहाणपणानें धन मिळतें, धनें शहाणपण न येतें.
पैका देतां अक्कल येती, दोन वेळ शिक्षा होती.
बुद्धि शिक्षेवींण, वृक्ष जैसा फळहीन.
स्वभावी नम्र प्राणी, तो सदा समाधानी.
जो जवळ ओयरा, तों जग सोयरा. गु० काका मामा केहेवाना, ने गांठे होय तो खावाना.
अनाथावरी कृपा, करावी हा मार्ग सोपा.

मित्र नाहीं ज्यासीं, तोचि वनवासी.
संकटांत पडल्याविण, संकट न होय निवारण.
समजुतीवीण विद्या व्यर्थ, दिसतो सद्गुण अशक्त.

आपण मेल्या रहित, स्वर्ग नाहीं दिसत. गु० आप मुवा वना कांई सरग जवाये? अ० स्वतां गेल्याविना, काम होत नाहीं जाणा
परस्परें दुःख जाणल्याविण, नाहीं सुख स्नेहांत जाण.
पडतां लांडग्याचे दांत, स्वभाव नाहीं जात. अ० झातारा जरी झाला, स्वभाव सुटेना त्याचे बाला.
स्त्रिया आणि कुत्रे, कज्जा लाविती परस्परें.
द्यूत मद्य प्रतारणा युवती, संपत्ति घालवून विपत्ति आणिती.

तरुण वृध्दाला मस्ती, स्त्रिया मद्य आणिती.

कापड आणि स्त्रिया, रात्रौ दिसती चांगल्या.
स्त्रिया रोगी वृद्ध, होती लौकर क्रुद्ध.

4253 Women in mischief are wiser than men.

4254 Women laugh when they can, and weep when they will.—*French.*

4255 Women, wine and horses, are dangerous ware.

4256 Wonder lasts but nine nights in a town.—*Scotch.*

4257 Words are but sands, t' is money buys lands.*Italian.*

4258 Words are but wind, but seeing is believing.*Scotch.*

4259 Words may pass, but blows fall heavy.

4260 Words shew the wit of a man, but actions his meaning.

4261 Works, and not words, are the proofs of love. —*Spanish.*

4262 Worldly anxiety is the poison of human life.

4263 Worldly joy ends in sorrow; godly sorrow ends in joy.

4264 Worship the deity before all.—*Oriental.* See No.702

4265 Worth, without wealth, is a good servant out of place.

4266 Worth has been underrated ever since wealth was overvalued. See No. 4147.

4267 Would you know the value of money, go and borrow some.—*Spanish.* See No. 3995.

4268 Wrangler never wants words.

4269 Write injuries in dust, but kindnesses in marble.

4270 Write with the learned, but speak with the vulgar.

जाणाहो स्त्री चरित्र, पुरुषांच्यापेक्षा विचित्र. सं० स्त्रियश्चरित्रं
पुरुषस्य भाग्यं, देवो नजानाति कुतो मनुष्यः।।
हास्य विनोद रुदन, स्त्रीयांचे स्वाधीन.

बायका मद्य घोडे, जोखमाविना थोडे.
नवे नवे नव दिवस, नाहीं चालत बहुवस. गु० नवो निशाल-
यो नव दहाडा.
बोल वाळूपरी, पैका काम करी.
वायूपरी बोल ऐकणें, पहाणें तें मानणें.
शब्द निघून जाती, मनीं घाय राहाती.
शब्दानें शहाणपण, कार्यानें अभिमाय जाण.

प्रीतिचें लक्षण, कामावरून जाण.

संसाराची काळजी, विषतुल्य समजी.
प्रपंची सुखें दुःखें येतीं, परमार्थी दुःखें सुखें होतीं.

प्रातःकाळीं पहिल्याने, ईश्वर प्रार्थना करणें. गु० पेहली पुजा
देवनि करवी.
योग्यता द्रव्याविण, सेवकापरी जाण.
द्रव्य अधिक मानती, ते गुण कमी जाणती.

किंमत पैक्याची जाणणें, तर कर्ज मागून पाहाणें.

भांडखोरा जवळ, शब्दाचा सुकाळ.
अपकार विसरावे, उपकार स्मरावे.
पत्रीं व्यवहार विद्वानाशीं, भाषण ठेवा सामान्याशीं.

Y.

4271 Years know more than books.
4272 Yesterday cannot be recalled.
4273 Yielding tempers pacify resentment.
4274 You are a good hand to help a lame dog over a stile.
4275 You are always best when asleep.
4276 You are as busy as a hen with one chicken.
4277 You come a day after the fair. See No. 46.
4278 You cannot catch old birds with chaff. See No 2583.
4279 You cannot have more of the cat than the skin.
4280 You cannot have blood out of a stone. See No. 1132.

4281 You cannot erase what fate has written.—*Persian.*

4282 You cannot judge of a man till you know his whole story.
4283 You cannot kill a dog with a bone.

4284 You can't judge of the horse by the harness.
4285 You cry out before you are hurt.
4286 You dig your grave with your teeth.
4287 You gazed at the moon and fell in the gutter.
4288 You had rather go to mill than to mass.
4289 You have always a ready mouth for a ripe cherry.
4290 You have fouled yourself, and now you would have me clean you.

वय परत्वें समजतें, तें सर्व ग्रंथीं नसतें.
गेला दिवस कांहीं, पुन्हा येत नाहीं.
स्वाधीन स्वभावी, क्रोध शांत ठेवी.
आंधळ्या पांगळ्याला, साह्य हो चांगला.

वाईट बरा कांहीं, झोपेंत कळत नाहीं.
थोडें काम करितो, डौल मोठा दाखवितो.
बाजार उठोनिया गेला, मग खरेदीस आला.
पक्षी ह्मातारे कोंड्यानें, नाहीं धरवत जाणें.
माकड मारला, पाला हगला. हिं० बगला मारे, पंख हाथ.
दगडापासून रघत, कधी नाहीं हो निघत. अ० कूळ झालें अ-
ति नादार, त्यापासून काय मिळणार.
लिहिलें जें भाळीं, तें नचुकें कदां काळीं. सं० नैवान्यथाभवतिय
ह्लिखितंविधात्रा.
अवघी गोष्ट ऐकल्यावरी, मनुष्याची परिक्षा करी.

कुत्र्यास ठार मारणें, नाहीं होत छडीनें. अ० अल्प प्रयत्नानें,
थोर कार्य नहोणें.
घोड्याची परीक्षा कांहीं, जिनावरून होत नाहीं.
लागले नाहीं तरी, बोंब उगीच मारी.
आपले हातानें, आपला नाश करणें.
जो वर पाहून चालतो, तो तर खाड्यांत पडतो.
प्रथम पोटोबा, मग विठोबा.
उत्तम फळ पाहातां, मन धांवें तत्वतां.
आपुले हातीं जो माखतो, दुसऱ्यास पुसाया सांगतो.

4291 You have good manners, but never carry them about you.

4292 You have thrown dust in his eyes.—*Oriental.*

4293 You know not where a blessing may light.

4294 You know the whole pot by examining one grain of rice which were boiling in it.—*Oriental.*

4295 You look at what I drink, and not at my thirst. —*Spanish.*

4296 You may be a wise man, though you cannot make a watch.

4297 You may break a colt, but not an old horse.

4298 You may give him good advice, but who can give wit to take it.

4299 You may know a foolish woman by her finery. —*Italian.*

4300 You may know by a penny how a shilling spends.

4301 You may know by the handful the whole sack. See No. 4294.

4302 You may outrun all, but fortune will outrun you. —*Oriental.*

4303 You measure every man's honesty by your own.

4304 You must cut your coat according to your cloth. See No 749.

4305 You must look at the horse and not at the mare. —*Spanish.*

मनुष्य रीतीतें जाणती, परी नाहीं आचरती.

आंखोंमे खाक डाल आये. ह्म० डोळ्यांत काजळ घालणें, न-कळतां ठकविणें.

कोठे होईल ईश्वर कृपा, ते सांगवत नाहीं बापा.

सारी हंडींमे एकही चावल टटोलतें है. ह्म० एक शीत चांचपणें, सर्वांची परीक्षा करणें.

पाणी पितानां पाहाती, तान लागली तें नजाणती. अ० कर्ज काढतां लोक हांसती, त्याची गरज न जाणती.

शहाणा असला जरी, न केलें काम कैसें करी.

तरणा घोडा गाडीस शिकतो, ह्मातान्यास आयास पडतो.

उपदेश बरवे करिती, बुद्धि घेण्याची दुज्या हातीं.

छानदारी बाहेर दाखवी, अंतरीं ती मूर्ख ह्मणावी.

पैसा पैसा खर्चून पाहणें, रुपयाचा अनुभव घेणें.

थैल्यातून मुठभर दाणा, घेतां अवघ्याची परीक्षा जाणा.

सर्वां पुढें धावती, देवा पुढें नजाती.

आपण भला असतो, दुसऱ्यास भला मानतो.

कापडाचे लांबीप्रमाणें, अंगरख्याचा बेत ठेवणें.

घोड्यास पाहाणें, त्याचे आईवर न जाणें. अ० पराक्रमातें पाहावें, कुळावर न जावें.

4306 You must not expect sweet from a dunghill, nor honor from a clown.

4307 You must stand on your own foot.—*Persian.*

4308 You need not get a golden pen to write upon dirt.

4309 You plead after sentence is given.

4310 You saw out your tree before you cut it down.

4311 You shew bread in one hand, a stone in the other.

4312 You sift night and day, and get nothing but bran. See No 1550.

4313 You take more care of your shoe than your foot.

4314 You two are finger and thumb. See No 3737.

4315 You were born when wit was scant.

4316 You will find it out when you want to fry the eggs —*Spanish.*

4317 You will get nothing of a miser but his skin.

4318 You will never be mad, you are of so many minds.

4319 Young cocks love no coops.

4320 Young men lament your mis-spent time.

4321 Young men think old men fools, and old men know young men to be so.

4322 Your father's honor is to you but a second hand honor.

4323 Your head will never fill your pocket.

4324 Your main fault is that you are good for nothing.

नाहीं उकरड्यापासून मिष्टान्न, तैसा गव्हांरापासून सन्मान.

योग्यतेप्रमाणें, सर्वांही राहाणें.
सोनियाच्या लेखणीनें, धुळीवरी न लिहिणें. अ० थोर हस्ते
काम घेणें, तेथें हलकी योजना न करणें.
झाल्यावर न्याय, मग वाद सांगणें तें काय.
झाड थोडें वेरवी, मग तें कापवी. अ० शत्रु पेचांत धरी, मग हल्ला करी.
एका हातीं भाकर धरी, दगड दुसऱ्या करीं. अ० आशा देणें,
निराशा करणें.
रात्रं दिवस कांडा, हातीं आला कोंडा.

पायांपेक्षा अधिक करी, जोड्याची खबरदारी. अ० आपले जी-
वाहूनी, वस्तु अधिक मानी.
संगे संगे वागणें, अंगुष्ठ बोटाप्रमाणें,
तुह्मी जन्मां येतां, ज्ञान दुष्काळ होता. अ० स्वभाविक मूर्खपणा,
तो कदापि जाईना.
किंमत वस्तु गेल्यावरी, अगत्य पडल्या जाणें तरी.

कृपण दे चमडीला, परी न दे दमडीला.
बहु मत्त घेतो, तो वेडा नसतो.
असतां तरुण कोंबडे, नावडें कोंडवाडे. अ० तरुणास बंदी, नावडे कधीं.
ज्वानीचा समय आहे तों वरी, उधळेपणाचा पश्चाताप करी.
वृद्ध आणि तरुण मिळती, मनीं परस्परें मूर्ख ह्मणती.

वडिलाचा थोरपणा, तो निरुपयोगी जाणा.

विचार करूं बसती, पोटाची न्होय भरती.
उपयोगी पडत नाहीं, तो दोष त्याचे अंगीं पाहीं.

4325 Your own coin is base, what fault is in the assayer. —*Oriental.*

4326 You may believe every good report of a grateful man.

4327 Your teeth are longer than your beard.

4328 Your tongue runs before your wit.—*Latin.*

4329 Your wits are gone a wool-gathering.

4330 Youth and white paper take any impression.

4331 Youth is madness.—*Oriental.*

4332 Youth is the season for improvement.

Z.

4333 Zeal mixed with love is harmless as dove.

4334 Zeal without knowledge is fire without light.

4335 Zeal without knowledge is the sister of folly.

4336 Zealously endeavour to maintain good principles

4337 Zealously strive with emulation to write. See No 625

END.

आपना दाम खोटा, परखने हारेको कीया बट्टा. ह्म० आपला दाम कुडा, कां करा वाण्याशी झगडा.

उपकारी याने सांगावे, तें सत्य मानीत जावें.

असतां वय लहान, बोल मोठे जाण.

ज्याची जिव्हां फार चालती, त्याची अक्कल थोडी असती.

जो घाबरूं लागला, तो रान भरित झाला.

पांढरा कागद तरुण वय, डाग लागती निश्चय.

जुवानी, दिवानी.

ज्वानीचा समय, तो गुण वृद्ध प्राय.

प्रीति अंगीं कळवळ, निष्कपट जाणी केवळ.

अग्नि ज्वाळेवाचून, तैसी उत्कंठा ज्ञाना विण.

उत्कंठा ज्ञानाविण, तें अज्ञान जाण.

यत्नें आस्था धरून, रीति घेई प्रपादून.

ईर्षा मनीं धरणें, मग हात वळिवणें.

समाप्त.

ERRATA

Page	Number	Incorrect	Correct
12	100	Lamp	Lamb
18	168	Evere vear	Every year
20	187	Enjoy	Enjoys
24	214	Become	Becomes
36	334	Pleusures	Pleasures
42	390	Allow	Allows
46	427	Countenncc	Countenance
84	811	Disappointment	Disappointments
96	923	Suffernings	Sufferings
102	987	Perserverence	Perseverance
118	1147	Gentle in manner,	Gentle in the manner
124	1198	Send	Sends
130	1258	Sorrow	Sorrows
148	1419	Charactor	Character
158	1511	Beneifit	Benefit
172	1645	Gratful	Grateful
184	1757	Rejects	Reject
186	1765	Sleight	Slight
,,	1775	So that	So are
226	2118	Practiced	Practised
,,	2120	Lawyers	Lawyers'
232	2177	Licentiouness	Licentiousness
250	2356	Guard,	Guard

Page	Number	Incorrect	Correct
260	2438	You	Your
286	2704	Better	Bitter
296	2797	Make	Makes
352	3323	And the miser	The miser
364	3426	Devour great	Devour many
,,	3434	Last	Lost
380	3564	Respectibility	Respectability
396	3716	Makes	Make
400	3755	Humphry	Humphrey
,,	3756	Potshird	Potsherd
424	3980	Wells dry	Well is dry
438	4106	Mouth,	Mouth.
450	4208	Childern	Children
456	4257	t' is	'tis

शुद्धिपत्र.

पृष्ठ	नंबर	अशुद्ध	शुद्ध
प्रस्तावना.		प्रार्थर्ना	प्रार्थना
९	५६	पक्कान	पक्कान्न
१३	१०२	दुर्जना	दुर्जन
१९	१५९	घेता	घेतां
२१	१८७	असुनि	असूनि
२३	१९०	लोकांचे	लोकांचें
,,	,,	त्याची	त्यांची
२७	२४४	गळां	गळा
,,	,,	घासता	घासतां
३७	३३४	मौज	मौजा
५३	४७९	वऱ्हाडी	वऱ्हाडीं
,,	,,	परिक्षा	परीक्षा
,,	४९२	वस्त्री	वस्त्रीं
५५	५१०	बोलू	बोलूं
,,	५१२	नव्हावे	नव्हावें
६३	५९८	धटिपणा	धीटपणा
८५	८०४	प्रामी	प्राप्ति
,,	८२१	अधीक	अधिक
८९	८४२	मत्त	मत
,,	८४३	कोणासी	कोणाशी
९१	८६३	त्यासी	त्यास

पृष्ठ	नंबर	अशुद्ध	शुद्ध
९३	८७९	मेंढरीं	मेंढरें
९५	८९७	युद्धी	युद्धीं
,,	९०४	थोडे	थोडें
,,	९०९	तृप्ती	तृप्ति
,,	९११	मूर्खी	मूर्खीं
९९	९४३	प्रकार	प्रकाश
१०१	९७०	अवघ्याची	अवघ्यांची
१०३	९७५	हींगजी याय	हिंग जीयाय
,,	,,	मागे	मागें
,,	९७९	सहवासे	सहवासें
,,	९८०	कुसंगे	कुसंगें
,,	,,	संगे	संगें
,,	९८७	कीर्ती	कीर्ति
१०९	१०४९	वहीस	वईस
११३	१०८३	शाहाण्या	शहाण्यास
११७	११३०	जैसी	जैशी
,,	,,	तैसी	तैशी
११९	११३९	दगाबाजीं	दगाबाजी
१२१	११७४	पहाटीं	पाहाटीं
१२७	१२१४	नाशा	नाशातें
१२९	१२५१	तें	ते
१३१	१२६४	मोंठे	मोठें
,,	१२६९	एकाठाई	एकठाई
१३५	१३०६	अंगी	अंगीं
१३७	१३२५	भीतो	भितो
१३९	१३३१	त्याचे	त्याचें

पृष्ठ	नंबर	अशुद्ध	शुद्ध
१४१	१३४६	रह्मत	राहात
१४३	१३६२	अंतरी	अंतरीं
,,	,,	खिलने	खिलाये
,,	१३६७	हहि	हट्टी
१४७	१४१०	नाही	नाहीं
१४९	१४२२	जाची	ज्याची
,,	१४२९	राखिता	राखितां
१५७	१४८६	गर्मीत	गुर्मीत
१५९	१५०७	हुशारीत	हुशारींत
,,	,,	राहाणे	राहाणें
१६७	१५९२	हासे	हांसे
,,	१५८०	जार्चे	ज्यार्चे
१६९	१६००	क्रोधादीक	क्रोधादिक
२२३	२०९३	ज्ञाने	ज्ञानें
२३३	२१८५	अयुष्य	आयुष्य
२३५	२१८९	सतोषाचे	संतोषाचे
,,	२२००	निपातने	निपातेन
२४३	२२७३	हाती	हातीं
२५३	२३६३	जना	जनां
२५९	२४२७	छेड्यानें	शेंड्यानें
२६३	२४७४	आगेपरी	आगीपरी
२६७	२५२४	चांगलें	चांगले
२६९	२५१८	नचोरहार्य्यं	नचोरचौर्य्यंनचराजहार्य्यं
२८१	२६४४	शेंभरावर	शंभरावर
,,	,,	शेंभराचा	शंभराचा
२८७	२६९८	पूर्डे	पुढें

पृष्ठ	नंबर	अशुद्ध	शुद्ध
२८७	२६९९	लावि	लावी
२९९	२८२६	भाग्यकाळी	भाग्यकाळीं
,,	२८२७	आपत्काळी	आपत्काळीं
३०५	२८७१	चालतीं	चालती
,,	,,	नांदतीं	नांदती
,,	२८७४	शीर्ते	शिर्ते
,,	२९०४	पावे	पावें
३०९	२९१४	अयोग्यनेंते	अयोग्यतेनें
३१७	३०००	सुचविता	सुचवितां
३२१	३०४२	खरे	खरें
३२५	३०६७	भातें	भाते
३३३	३१५३	असता	असती
३३७	३१९६	शरीरसंपत्तात	शरीरसंपत्तीतें
३४५	३२५८	सरदाका	सरदारका
३५३	३३२७	त्यापेज्ञां	त्यापेक्षां
३५७	३३६३	दिवसेंदिस	दिवसेंदिवस
३७१	३४८१	जवल	जवळ
३७३	३४९८	पथं	पंथ
४०१	३७४७	नाहीं	नाहींत
४०७	३८००	करण्यां	करण्यांस
४०९	३८१६	सेपट	शेपुट
४१३	३८५४	करीं	करी
४१५	३८८६	पडता	पडतां
४१७	३९०७	स्रीचे	स्रीचें
४१९	३९२२	करता	करतां
४२१	३९३७	फजित	फजीत

पृष्ठ	नंबर	अशुद्ध	शुद्ध
४२१	३९४२	आपत्काली	आपत्कालीं
,,	३९४४	गुणः	गुणाः
४२५	३९७०	जेवढे	जेवढें
,,	,,	तेवढे	तेवढें
,,	३९७१	देति	देती
४३१	४०२९	बोलणे	बोलणें
४३५	४०६१	मनिसंतोष पोटपावती	मनिवाटेपोट भरती
,,	४०७०	हळका	हलका
४३७	४०७६	येता	येतां
४४५	४१४३	बाधणी	बांधणी
,,	४१५२	जार्गा	जागीं
४४७	४१६५	बाळपणी	बाळपणीं
४६१	४२९३	ते	तें

ADDRESS TO SUBSCRIBERS.

The translator feels called upon to thank his Subscribers and friends thus publicly for the very kind indulgence and forbearance he has experienced at their hands. His apologies are due to them for the delay that has occurred in the issue of this work, owing to his intended arrangements not having been completed in time according to his promise. He trusts that they will kindly overlook any error that may have been inadvertently committed in the designation of their names in the following alphabetical list.

A

Abraham David, Ahmednuggur.	1
Aher, H. Esqr.	1
Anderson, H. L. Esqr.	1
Anundrow Bhaskerjee.	1
Anundrow Gunput Pallikur.	1
Anundrow Hurryshunkerjee.	1
Anundrow Sadasewjee.	1
Anunta Ballal, Belgaum.	1
Anunta Chundroba, Dr. Kurrachee.	1
Appa Janardonjee, Ahmednuggur.	1
Apparow, Belgaum.	1
Ardaseer Cursetjee, Esqr. Engineer.	1
Ardaseer Cursetjee Dady, Esqr.	3
Arnachullum Moodliar, Belgaum.	1
Atmaram Kessow Bhandary.	1
Atmaram Madhowjee.	1

LIST OF SUBSCRIBERS.

Atmaram Pandoorang. Dr.	1
Atmaram Sagoon & Co.	6
Atmaram Wittoba Patgowkur.	1

B

Babajee Sadoba.	1
Babool Narrayenjee, Kurrachee.	1
Balcrushna Bhaskerjee.	2
Balcrushna Damodherjee.	1
Balcrushna Luxumonjee, Ahmedabad.	1
Balcrushna Mahadowrow, Rutnagherry.	1
Balcrushna Moodliar, Poona.	1
Balcrushna Moroba.	1
Balcrushna Ramchundurjee.	1
Balcrushna Trimbuckjee.	1
Balljee Soonderjee.	1
Bappoo Ramchundra Senoy.	1
Bappoojee Ragoonath Bhoslay, Belgaum.	1
Bappoojee Wassoodewsett.	1
Bappoojee Wassoodewjee.	1
Bappoojee Wittoba, Kurrachee.	1
Berkley James, J. Esqr.	2
Beynon, W. The Reverend, Belgaum.	1
Bhasker Bappoo Jossee.	1
Bhasker Crushnajee.	1
Bhasker Wassoodewjee.	1
Bhawoo Dajee, Dr.	2
Bhawoo Narrayen.	1
Bhawoo Venkatesh, Kurrachee.	1
Bhiccoo Runsord Dulvie.	1
Bhiccoo Sazba Senoy.	1

LIST OF SUBSCRIBERS.

Bhowansing Pundit, Belgaum. 1
Bomonjee Hormusjee Esqr. 1
Bomonjee Jeejeebhoy Esqr. 1
Bulvuntrow Shewram. 1

C

Cassinath Gungathur. 1
Cassinath Jugonnathjee. 1
Chapney, F. Esqr. 1
Chintamon Gungathur Jossee. 1
Chintoo Jugonnath Jossee. 1
Colebrook, J. Mr. 1
Cowasjee Framjee, Surat 1
Cowper, T. A. Captain. 1
Crawford, W. Esqr. 1
Crushnarow Janardonjee, Kurrachee. 1
Crushnarow Ramchunder. 1
Cursetjee Cowasjee, M. Esqr. 1
Cursetjee Furdoonjee, Esqr. 1
Cursetjee Jamsetjee, Esqr. 3
Cursetjee Nasserwanjee, Ahmednuggur. 1
Cursetjee Nasserwanjee Cama Esqr. 1

D

Dadabhoy Dossabhoy. 1
Dadoba Pandoorang, Rao Buhadoor, Tanna. 1
Dallas, R. S. Esqr. 1
Damother Ramchundjee. 1
Damother Trimbuckjee. 1
David Sassoon, Esqr. 1

LIST OF SUBSCRIBERS.

Dhunjeebhoy Eduljee Looka.	1
Dinanath Ramchundjee.	1
Director of Public Instruction	50

E

Elphinstone, Right Honorable John Lord, G. C. H.	2

F

Fakeer Bhawoosett.	1
Forjett, C. J. Esqr.	I
Framjee Nasserwanjee Esqr.	1
Fraser, A. G. Esqr.	1

G

Gibbs, J. Esqr. Kurrachee.	1
Glasgow, G. Esqr.	1
Gopinath Balcrushnajee.	1
Gopinath Nillajee.	1
Gopinath Wishwanathjee.	1
Govind Gunnesh Punt, Kurrachee.	1
Govindrow Meghasham.	1
Govindrow Ramsunkerjee.	1
Green, V. Esqr.	1
Gungather Bappoojee, Surat.	1
Gungaram Sadasewjee, Kurrachee.	1
Gunnoba Narrayenjee.	1

H

Harkness John, Esqr.	1
Hormusjee Nowrojee Sacklathwalla.	2
Hurichund Hurryshunkerjee.	1
Hurrichund Morojee	1
Hurrishunker Balcrushnajee	1

LIST OF SUBSCRIBERS.

J

Jadowjee Jagojee, Poona. 1
Jameson G. J. Colonel. 1
Jamsetjee Ardaseer, Kurrachee. 1
Janardhunjee Ballajee, Esqr. 1
Janardon Gopall. 1
Janardon Hurjee. 1
Janardon Jugonnathjee. 1
Janardon Ramchunderjee Esqr. 1
Janardon Ramchunderjee 1
Jenkins, E. L. Esqr. 1
Johnson, J. L. Esqr. 2
Johnstone, R. M. Captain, Kurrachee. 1
Jugonnathjee Sunkersett, Esqr. 5

K

Keays Robert, Esqr. 1
Kerroba Dadajee, Parell. 1
Kerroba Luxumonjee, Ahmedabad. 1
Kessow Cassinathjee, Kurrachee. 1
Keys Lieut. 11 Regiment N. I. 1
Krushnapunt Luxumon, Kurrachee. 1
Krushna Shastree, Belgaum. 1

L

Library General, Kurrachee. 1
Library Native General, Ditto. 1
Library Native, Poona. 1
Lodwick, W. Esqr. 1
Luxumon Succaramjee. 1

M

Mahadew Shastree, Kurrachee. 1

Maher, W. Esqr. Ditto. 1
Malcolmson, J. K. Esqr. 1
Malet, A. The Honorable. 1
Manick Gopull. 1
Mchumpha, W. Mr. Kurrachee. 1
Mead, C. C. Esqr. 1
Moorgiah Moodliar, Belgaum. 1
Morashwer Janardon, Dr. 1
Moroba Ballajee Soonderjee 1
Moroba Canoba, Rao Bahadoor, Khandesh. 1
Moroba Hurrichundjee. 1
Moroba Ramchunderjee. 1
Moroba Trimbuckjee. 1
Moottoo Coomar Moodliar, Belgaum. 1
Mottabhoy Antoba. 1
Muckoonda Bulvunt Pooraundharay. 1
Muckoondrow Bhasker. 1
Mungesh Wassoodew. 1
Mungaldass Nathoobhoy, Esqr. 1

N

Nana Moroba. 1
Nanabhoy Framjee, Kurrachee. 1
Nanabhoy Sadasewjee. 1
Narayen Atmaram. 1
Narayen Bhawoo. 1
Narayen Dinnanathjee, Esqr. 1
Narayen Jugonnathjee, Kurrachee. 1
Narayen Keshowjee. 1
Narayen Purshotumjee. 1
Narayen Raghoonathjee. 1

Narayen Sagoon. 1
Narayen Shewshunker. 1
Narayen Vishnoo, Belgaum. 1
Narayen Wassoodew. 1
Nilloo Balcrushna, Kurrachee. 1
Nowrojee Byramjee, Esqr. Broach 1
Nurseeram Moonshee, Kurrachee. 1

O

Oliver, H. Esqr. 1

P

Pandoorang Gunnoba. 1
Pandoorang Luxumonjee. 1
Pandoorang Ragoba. 1
Pandoorang Shamrow, Belgaum. 1
Pandoorang Sinoy, Kurrachee. 1
Peet John, Esqr. 1
Pootoba Atmaramjee, Surat. 1
Purshotum Ramchunderjee. 1
Purshotum Wittoba sett, Mazagon, 1

R

Ragoonath Narayen. 1
Ramchundra Amrut Dugle, Rao Bahadoor, Ahmednuggur. 1
Ramchundra Balcrushnajee. 1
Ramchundra Bhaskerjee. 1
Ramchundra Gopall. 1
Ramchundra Gunputjee. 1
Ramchundra Jugonnathjee. 1
Ramchundra Luxumonjee. 1
Ramchundra Morojee. 1

LIST OF SUBSCRIBERS.

Ramchundra Narayen.	1
Ramchundra Succaramjee.	1
Ramcrushna Narayen.	1
Randall, C. Mr. Belgaum.	1
Remington, J. Esqr.	1

S

Settashwer Lingoo, Belgaum.	1
Sinclair, R. S. Esqr.	1
Shashoo Anunta, Belgaum.	1
Shreecrushna Wassoodewjee.	1
Shreedhur Balcrushna.	1
Shuba Ram Senoy, Kurrachee.	1
Shunker Pandoorang Waglay.	1
Sittaram Jugonnathjee.	1
Somerset, Sir Henry, Lieut General. K. C. B.	1
Somunrow Guicawad, Belgaum.	1
Soonder Nillajee.	1
Soonderrow Ragoonath.	1
Sorabjee Dorabjee.	1
Steel G. Esqr.	1
Suckaramjee Luxumonjee, Esqr.	1

T

Thornton, J. Esqr.	1
Trimbuck Ragoonathjee.	1
Tytler, C. E. F. Esqr. Ahmednuggur.	1

V

Venayek Ballajee.	1
Venayek Gopalrow.	1
Venayek Gungadher Shastree, Esqr.	1

Venayek Hurrichundjee.	1
Venayek Pandoorang.	1
Venayek Shreecrushna.	1
Venayek Wassoodewjee, Esqr.	1
Venkutswamy Moodliar, Kurrachee.	1
Vurjeevandass Madowdass, Esqr.	1
Vyanputrow Konlar, Belgaum.	1

W

Warden, Captain.	1
Wassoodew Crushna senoy.	1
Wassoodew Narayen.	1
Wassoodew Pandoorang, Esqr.	1
Wilson John, The Reverend.	1
Wishwanath Cassinathjee.	1
Wittul Shamrow, Surat.	1
Wiznath Morojee, Kurrachee.	1

Y

Young, H. Esqr,	1

NOTICE

This book will be sold at the shop of Messrs ATMARAM SAGOON &co Booksellers near the Elphinstone Institution, Bombay. Persons out of Bombay, desirous of purchasing it are requested to send the price, either in money or postage Stamps, in prepaid letters to the said shop, when their request will be immediately attended to. Price to non Subscribers Rs. 3. 8.